АҧСНЫТӘИ АҲӘЫНҭҚАРРАТӘ УНИВЕРСИТЕТ
ИРЕИҲАУ АҬАРАИУРҬАҚӘА РЗЫ АРҬАГАТӘ ЛИТЕРАТУРА
ИАЗКУ АҬҬААРАДЫРРА-МЕТОДИКАТӘ КӘША

Агерман бызшәа акафедра

М. И. ҬНАРИА-ҧҲА
Р. О. АЧ-ҧҲА

АГЕРМАН БЫЗШӘА

Аҧсуа сектор агуманитартә занаатқәа
ирҭоу астудентцәа рзы арҬага шәҟәы

АҚӘА
2010

ББК 81.432(4Нем)я 73
Ц 56

Атцаарадырратә редактор
афилологиатә тцаарадыррақәа ркандидат,
агерман бызшәа акафедра апрофессор
В. А. Касланзиа

Арецензентцәа:
афилологиатә тцаарадыррақәа ркандидат,
агерман бызшәа акафедра адоцент
Л. Ф. Адлеи-цҳа

аԥсуа бызшәа акафедра арԥацәы еиҳабы
А. Шь. Шьынқәба

Цнариа-цҳа М. И. * Ач-цҳа Р. О.

Ц 56 Агерман бызшәа. Аԥсуа сектор агуманитартә занаатқәа иртоу астудентцәа рзы арцага шәкәы. Акәа: Аԥснытәи аҳәынтқарратә университет, 2010. — 337 д.

Ашәкәы рацхьаза акәны аԥсышәала иеиқәыршәоуп аԥсуа бызшәеи агерман бызшәеи реиҿыркшра-еиҿагыларатә метод ала. Ашәкәы хыкәкыс иамоуп астудентцәа аԥхьара раршьцылара, изыцхьаз аилкаара, агәынгкылара, абзазаратәи аусмҩаԥгатәи темақәа ирызку аиҿцәажәарақәа рымҩаԥгашьа разыкаԥара. Ашәкәы рызкуп аԥсуа сектор агуманитартә занаатқәа иртоу астудентцәа. Иара убас рхы иадырхәар ҟалоит агерман бызшәа аԥара интерресс измоу зегьы.

Ашәкәы атҵыжьразы афинанстә цхыраара
ҟаиҵеит Аԥсны Аҳәынтқарра Ахада

© Цнариа-цҳа М.И., Ач-цҳа Р.О., 2010

Аҧхьажәа

Агерман бызшәа арҧага шәкәы раҧхьаза акәны аҧсуа бызшәеи агерман бызшәеи аиҿырҧшра-еиҿагыларатә метод ала иеиҟәыршәоуп. Ари ашәкәы аҧхыраара рнатоит агерман бызшәазы адыррақәа заурҧ зтаху зегьы. Актәи аурок инаркны астудентцәа агерман бызшәа ажәаҳәа аилкаареи абзазаратә тема иазку аиҿцәажәарақәа рымҩаҧгареи рылшо иҟалоит.

Арҧага шәкәы шьақәгылоуп алагала-фонетикатә курси, акурс хада аурокқәа 12-и, ажәари рыла.

Урокцыҧхьаза иазгәатоуп: ииазыркьаҿу аграмматикатә тема аххәаа, абзазаратә темақәа ирызку атекстқәа, аиҿцәажәарақәа (адиалогқәа), алексика-грамматикатә ҿаршьцылараҟәа рыҟәша.

Аграмматикатә темақәа арбоуп атаблицақәа, аҿырҧштәқәа, иара убас апрактикатә згәатарақәа рыла. Ас еиҧш иҟоу арбагақәа арҧага шәкәы аҿаршьцылараҟәа рынагзараан алабҿабатә цхыраагзас иҟалоит.

Абзазаратә текстқәа рахь иаҧанакуеит «Аибадырра», «Саспа аҟазаара», «Атаацәа», «Агерман бызшәа аҧара», «Ҳуадақәа», «Аҧсшьарамшқәа», «Афатәи арыжәтәи», «Амш аиҿкаара», «Акино аҿы», «Ашәкәқәа», «Ҳара ҳхәааахәтуеит», «Берлин». Атекстқәа зегьы еиқәыршәоуп атема аазырҧшуа зегь реиҳа ихадоу ажәақәеи, аурок азы иҿыцу аграмматикатә цәырҧракәеи рыла.

Ашәкәы аҟны аиҿцәажәарақәа арбоуп аҧсшәахь аитагақәа рыцны. Уи адыррақәа реилкааразы ҿаршьцылараҧас ухы иаурхәар ҟалоит иаҳҳәап, аҧсуа текст уамыхәаҧшзакәа агерман бызшәаҟынтәи аитагаразы, уи ашьтахь аҧсшәахь иеитоугаз ахьынзаиашоу агәатаразы. Иара убасҧәкьа иҟаупар ауеит аҧсшәахьынтә агерман бызшәахь ианеитоугогьы.

Алексика-грамматикатә ҽаршьцыларақәа рыҟәшаҿы аҿаршьцыларақәа еиқәыршәоуп абас: рацхьатәи астап аҿы иалагалахоит аграмматика цәырҷра ҿыц, иара убас абраҟа ишьақәырҷәҷәахоит ирдыруа ажәақәа рыла. Анаѡсан аграмматикатә цәырҷра ҿыцқәа шьақәдырҷәҷәоит, иеитарҳәоит алексика ҿыц ала. Арҷага шәҟәаҿы иарбоуп аҷсшәахьтә агерман бызшәахь аитагара иазку аҷышәагатә ҽаршьцыларақәа. Урт аҿаршьцыларақәа ѡрала инагзалатәуп.

Иҟоуп аурок иацу атекстқәагьы. Урт алагалоуп аҷхьареи ажәар ацырхырааны аитагареи рзы. Арт реиҷш иҟоу атекстқәа хықәкыс ирымоуп астудентцәа аҷхьаразы рышьцыларақәа рырҿиареи ржәар артбаареи.

Атекст хадақәа ирыцуп ажәар. Иацу атекстқәа рацхьаразы астудентцәа рхы иадырхәароуп ажәар дуқәа.

Арҷага шәҟәы аиқәыршәараан ахархәара рыман асахьаркыратә, арҷагатә, аилыркаагатә литература уҳәа убас еҕырт ахарахәагақәа.

Арҷага шәҟәы рызкуп аҷсуа сектор агуманитартә занаатқәа иртоу астудентцәа. Рхы иадырхәар ҟалоит абжьаратә школқәа рыртцаѡцәа, ашколхәычқәа аҷсуа бызшәа ашьатала агерман бызшәа дырҷараҿы, иара убас агерман бызшәа аҷара интересс измоу зегьы.

Авторцәа итабуп ҳәа рарҳәоит ари арҷага шәҟәы иагу реиины, иеиҕьны аитатыжьра азырхиаразы иҟарҷо акритикатә згәатақәа рзы.

Авторцәа

Агерман алфавит
Deutsches Alphabet

Анбан	Анбан ахьз	Анбан	Анбан ахьз
A a	[’a:]	N n	[’ɛn]
B b	[be:]	O o	[’o:]
C c	[t͡se:]	P p	[pe:]
D d	[de:]	Q q	[ku:]
E e	[’e:]	R r	[’ɛr]
F f	[’ɛf]	S s, ß	[’ɛs, ’ɛs ‘t͡sɛt]
G g	[ge:]	T t	[te:]
H h	[ha:]	U u	[’u:]
I i	[’i:]	V v	[fa͡o]
J j	[jɔt]	W w	[ve:]
K k	[ka:]	X x	[’iks]
L l	[’ɛl]	Y y	[’ypsilɔn]
M m	[’ɛm]	Z z	[t͡sɛt]

Атранскрипциатә дыргақәа ртаблица

I. Абжьыҟа шьҭыбжьқәа	II. Ацыбжьыҟа шьҭыбжьқәа
[a] ашьҭыбжь кьаҿ a	[ç] ашьҭыбжь Ich-Laut
[a:] ашьҭыбжь ау a	[ŋ] ацынцатә шьҭыбжьы
[a] ашьҭыбжь аубжа a	[s] ашьҭыбжь дагәа s
[a͡e] адифтонг ei	[ʃ] ашьҭыбжь дагәа sch
[a͡o] адифтонг au	[ʒ] ашьҭыбжь џары sh
[e:] иарку ашьҭыбжь ау e	[v] ашьҭыбжь џары w
[ə] ирмаҷу (иџсыеу) ашьҭыбжь	[x] ашьҭыбжь Ach-Laut
[ɛ] иаарту ашьҭыбжь кьаҿ e	[z] ашьҭыбжь џары s
[ɛ:] иаарту ашьҭыбжь ау e	[g] ашьҭыбжь џары g
[i] ашьҭыбжь кьаҿ i	[f] ашьҭыбжь дагәа f
[i:] ашьҭыбжь ау i	[d] ашьҭыбжь џары d
[i] ашьҭыбжь аубжа i	[t] ашьҭыбжь дагәа t
[ɔ] иаарту ашьҭыбжь кьаҿ o	[b] ашьҭыбжь џары b
[o:] иарку ашьҭыбжь ау o	[p] ашьҭыбжь дагәа p
[o] ашьҭыбжь аубжа o	[k] ашьҭыбжь дагәа k
[ø] иарку ашьҭыбжь ау ö	[m] асонортә шьҭыбжьы m
[œ] ашьҭыбжь кьаҿ ö	[n] асонортә шьҭыбжьы n
[ɔ͡ø] адифтонг eu	[r] асонортә шьҭыбжьы r
[ʊ] ашьҭыбжь кьаҿ u	[h] ашьҭыбжь Hauchlaut
[u:] ашьҭыбжь ау u	[p͡f] аффриката pf
[u] ашьҭыбжь аубжа u	[t͡ʃ] аффриката tsch
[y] ашьҭыбжь кьаҿ ü	[t͡s] аффриката tz
[y:] ашьҭыбжь ау ü	[l] асонортә шьҭыбжьы l

АФОНЕТИКАТӘ КУРС АЛАГАЛА

EINFÜHRUNGSKURS (PHONETIK)

Ихадароу аилкаарақәа

Атәым бызшәа аҵара алыршахоит иузеиԥәымтхо иеидҳәалоу, ихадароу х-ганк рҵарала: абызшәа ашьҭыбжьтә еилазаара, аграмматикатә шьақәгылашьа, ажәартә еилазаара.

Афонетика иаҵоит абызшәа ашьҭыбжьтә система. Иарбан бызшәазаалакгьы иамоуп егьырҭ абызшәақәа излырылукааша, иара иазҵыдоу ашьҭыбжьтә система.

Абызшәақәа зегьы ирымоуп дара ирыҵаркуа абжьыԥка шьҭыбжьқәеи аҵыбжьыԥка шьҭыбжьқәеи. Аѡраҽы ашьҭыбжьқәа аарԥшуп дыргак ала иарбоу анбанқәеи анбанеиԥҵарақәеи рыла. Ашьҭыбжьи анбани еснагь иеиқәшәазом, даеакала иаҳҳәозар, аҳәашьеи аѡышьеи еиқәшәазом. Шьҭыбжьык арбахар ауеит иеиуеиԥшым анбанқәа рыла, иаҳҳәап, аурыс бызшәаҽы «палка», «дуб» реиԥш иԥоу ажәақәа рҿы, ашьҭыбжь [п] актәи ажәаҽы анбан «п» ала иарбоуп, аѡбатәи ажәаҽы «б» ала. Ажәаҽы шьҭыбжьык еиуеиԥшым анбанқәа рыла иарбахар ԥалоит, иаҳҳәап, агерман ажәақәа Saat, Draht рҿы ѡ-нбанк аа, ah рыла иарбоуп иауу абжьыԥка шьҭыбжь [а:], ажәа Schule аҽы х-нбанк sch рыла иарбоуп цыбжьыԥка шьҭыбжьык [ʃ]. Нбанк ахала иаанарԥшыр ԥалоит иеиуеиԥшым ашьҭыбжьқәа, иаҳҳәап, аурыс бызшәаҽы «балка», «гриб» реиԥш иԥоу ажәақәа рҿы, анбан «б» актәи ажәаҽы иаанарԥшуеит ашьҭыбжь [б], аѡбатәи аҽы ашьҭыбжь [п]; агерман бызшәаҽы Tag, gut ажәақәа рҿы анбан «g» актәи ажәаҽы ирҳәоит [k] еиԥш, аѡбатәи ажәаҽы – [g] еиԥш. Аԥсшәаҽы: алапԥьа (алабԥьа), абԥәыл (апԥәыл).

Ажәақәа рышьҭыбжьеилазаара ииашаны аҳәаразы рхы

иадырхәоит **афонетикатә транскрипциа.** Агерман бызшәа афонетикатә транскрипциа шьаҭас иамоуп алатин алфавит, ашьтыбжь аҳәашьа аилкааразы зда ихәарҭам дыргақәак ацҵаны.

Ажәаҳәатә аппарат

Ажәаҳәа шьтыбжьқәа kалоит **артикулиациала,** даҽакала иаҳҳәозар, **ажәаҳәатә аппарат** иаднакыло ацәеижьхәҭақәа русурала. Ажәаҳәатә аппарат шьақәгылоуп ихадароу цшьхәҭак рыла: ахәламшәа, аҿы аѡныцkа, аkырkы аѡныцkа, ацынца аѡныцkа.

Ажәаҳәатә цәеижьхәҭақәа шоит иактивтәуи ипассивтәуи ҳәа. Иактивтәу ажәаҳәатә цәеижьхәҭақәа рахь иаҵанакуеит: ақьышәқәа, цаkатәи ацламҳәа, абз, аҿыца цшқа (тата), абзҵыда хәычы, аkырkхы ашьтахьтәи аган, абжьытә бжьындақәа. Ипассивтәқәоу ажәаҳәатә цәеижьхәҭақәа рахь иаҵанакуеит: хыхьтәи ахаҵыцқәеи цаkатәи ахаҵыцқәеи, альвеолақәа (хыхьтәи ахаҵыцшьаҭақәа), аҿыца кьакьа.

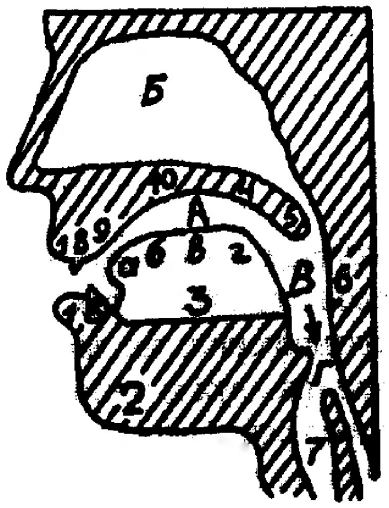

А. Аҿыца аѡныцkа.
Б. Ацынца аѡныцkа.
В. Аkырkхы аѡныцkа.
Г. Ахәламшәа.

Иактивтәу ажәаҳәатә цәеижьхәҭақәа

1. Ақьышәқәа.
2. Цаkатәи ацламҳәа.
3. Абз:
а) абз ацықә (ахықәцә// ахыцәкә);
б) ацхьатәи ахәҭа;

в) агәҭантәи ахәҭа;
г) ашьҭахьтәи ахәҭа.
4. Аҿыцә цшқа (тата).
5. Абзҵыда хәыҵы.
6. Аҟырԥхы ашьҭахьтәи аган.
7. Абжьытә бжьындақәа.

Ипассивтәу ажәаҳәатә цәеижьхәҭақәа

8. Хыхьтәии цаҟатәии ахацыцқәа.
9. Альвеолақәа.
10. Аҿыцә кьакьа.

Иактивтәу ажәаҳәатә цәеижьхәҭақәа

1. **Ақьышәқәа:** артикулиациа аан урҭ цхьаҟа иааскьоит, рееидыркылоит, ихыгъежьаауеит, мамзаргьы иеицыцуеит.

2. **Абз:** артикулиациа аан иара цхьаҟеи шьҭахьҟеи иеиҭацуеит, аҿыҳаранкуеит – аҿыланарԥкәуеит. Афонетикаҿы иԥоит абз ацыкә (ахыкәцә//ахыцәкә), абз ацхьатәи, агәҭантәи, ашьҭахьтәи ахәҭақәа ҳәа.

3. **Цаҟатәи ацламҳәа:** артикулиациа аан иара аҿыланарԥкәуеит, аҿыҳаранакуеит.

4. **Аҿыцә цшқеи (татеи) абзҵыда хәыҵи:** аҿыцә цшқа (аҿыцә ашьҭахьтәи ахәҭа) ишьҭыцыргьы, илаҟәыргьы ауеит; аҿыцә цшқа шьҭыхзар, ацынҵа аѳныцқа ацсыҵ (аҳауа) царҭа аркызар, итыцуа аҳауа зегьы аҿы аѳныцқантәи ицоит; иара (аҿыцә цшқа) лаҟәызар, ацынҵа аѳныцқа аҳауа ацарҭа аартызар, итыцуа аҳауа ацынҵа аҟынтәи ицоит. Аҿыцә цшқа нцәоит абзҵыда хәыҵы ала.

5. **Аҟарԥхы ашьҭахьтәи аган:** ажьышәқәа реибарххарала аҟырԥхы ашьҭахьтәи аган шәпахоит, убриалагьы аҟарԥхы аѳныцқа ҭшәахоит, аҳауа ацарҭа (абжьысырҭа) еицахоит.

6. **Абжьытә бжьындақәа:** ахәламшәа иамоуп аеццәа-

жьышәатә реырстақәа ҩба – абжьытә бжьындақәа. Абжьытә бжьындақәа рыбжьара иҟоу атыц иахьзуп абжьытә кылаара. Абжьытә бжьындақәа ситацуеит, абжьытә кылаара аркуа, урт ирылшоит сибарххар, сизааигәахар. Абжьындақәа реырхханы, иситцытцны ианыҟоу, ҳрыцҳақәа рҟынтәи иҩеиуа аҳауа анрыдкьыслалак итцысуеит. Уи атцысра иахылтцуеит абжьы.

Ипассивтәу ажәаҳәатә цәеижьхәтақәа

1. Ахатцыцқәа – хыхьтәиқәеи цаҟатәиқәеи.
2. Альвеолақәа (хыхьтәи ахатцыцшьатақәа).
3. Аҿыца кьакьа.

Абжьыҟа шьтыбжьқәеи атцыбжьыҟа шьтыбжьқәеи

Ажәаҳәа шьтыбжьқәа шоит ҩ-гәыцкны: абжьыҟа шьтыбжьқәеи атцыбжьыҟа шьтыбжьқәеи ҳәа.

Абжьытә бжьындақәа рцысцысрала итшәахо, мамзаргьы итбаахо абжьытә кылаара аҳауа антцысуа, ицәырцуа абжьы атон аҟазаара абжьыҟа шьтыбжьқәа партикулиациа иазҵыдароуп. Абжьыҟақәа рҳәараан аҿы аҩныцҟантәи аҳауа тыцуеит цықәсылара амазамкәа. Абасала, абжьы абжьыҟа шьтыбжьқәа ирышьатоуп.

Атцыбжьыҟа шьтыбжьқәа анышьақәгыло ихадароу ахәламшәа хыхьтәи аҩныцҟақәа иахьакәзаалак цьара тыцк аҟны ацықәсылара аиура ауп. Абри ацықәсылара иахҟьаны абжьы аҳауа хәанчахоит. Абжьыхәанча мацарала ишьақәгылоу **идагәоу атцыбжьыҟақәа** ҳәа ирышьтоуп, абжьыцқьеи абжьыхәанчеи рыла ишьақәгылоу **итцару атцыбжьыҟақәа** ҳәа ирышьтоуп.

Атцыбжьыҟақәа рҳәараан абжьыхәанча ааста абжьыцқьа еиҳаны изауа, **асонортәқәа** ма **асонантқәа** ҳәа ирышьтоуп.

Агерман бызшәа ацыбжьыԥа тԥарԛәа: [b], [d], [g], [v], [z], [j].

Агерман бызшәа ацыбжьыԥа дагәаԛәа : [p], [t], [k], [f], [s], [ʃ], [ç], [h], [p͡f], [t͡s], [t͡ʃ].

Агерман бызшәа асонортә цыбжьыԥақәа: [m], [n], [l], [r].

Абжьыԥақәа реихшара (рклассификациа)

Агерман бызшәаҿы абз аҭагылазаашьеи иара ахьынзашьҭыцуеи, цаԥатәи ацламхәа аҭагылазаашьеи, иара убас ақьышәқәа ралархәреи ирҿырцшны абжьыԥақәа шоит:

1. рышьақәгылараан абз ацхьатәи, агәҭантәи, мамзаргьы ашьтахьтәи ахәҭақәа дасу иахьынзалахәу иаҿырцшны иҳауеит ацхьатәи, агәҭантәи, ашьтахьтәи ариад иатәу абжьыԥа шьтыбжьқәа:

ацхьатәи ариад абжьыԥақәа агерман бызшәаҿы: [i], [eː], [ɛː], [yː], [ø], [i], [y], [œ], [ɛ];

ашьтахьтәи ариад абжьыԥақәа: [uː], [oː], [ʊ], [ɔ];

агәҭантәи ариад абжьыԥақәа: [aː], [a]

2. абз ахьынзаҳараку иаҿырцшны хыхьтәи, агәҭантәи, цаԥатәи аҳаракыра иатәу абжьыԥа шьтыбжьқәа:

хыхьтәи аҳаракыра абжьыԥақәа: [iː], [uː], [yː], [i], [y], [ʊ];

агәҭантәи аҳаркыра абжьыԥақәа: [eː], [oː], [ɔ], [ɛː], [ɛ], [ø], [œ];

цаԥатәи аҳаракыра абжьыԥақәа: [a], [aː].

3. ақьышәқәа рформа зеицшроу иаҿырцшны ақьышәхаргьежьратә бжьыԥақәеи иқьышәхаргьежьратәым абжьыԥақәеи рыла.

Ақьышәхаргьежьратә бжьыԥақәа рҳәараан, иаҳҳәап, [uː], [oː] ҳқьышәқәа хҳаргьежьуеит, насгьы маҷк цхьаԥа итҳаркәацәаауеит. Иқьышәхаргьежьратәым абжьыԥақәа рҳәараан, иаҳҳәап, [aː], [a] ҳқьышәқәа шыԥоу иаанхоит, абжьыԥа шьтыбжьқәа рышьақәгылараҿы дара реаладырхәзом.

Агерман бызшәаҿы иҟоуп адифтонгқәа хҧа. **Адифтонг** ҳауеит цырак аҿы ѡ-бжьыҟак реицҧарала. Агерман бызшәа адифтонгқәа рҳәараан актәи абжьыҟа шьҭыбжьы рҳәоит ақәыҧәҧәара аҭаны, еилыхха, аѡбатәи абжьыҟа шьҭыбжьы ақәыҧәҧәара амазам.

Агерман бызшәа адифтонгқәа: [a͡e], [a͡o], [ɔ͡ø].

Иҧәҧәоу ақәыҧәҧәара

Агерман бызшәаҿы абжьыҟақәеи адифтонгқәеи ажәа алагамҭаҿы ма ақәыҧәҧәара змоу ацыраҿы ирҳәоит **иҧәҧәоу ақәыҧәҧәара** аҭаны. Ас еицш иҟоу ацәырҧра аҧсшәа иацәтәымуп. Агерман бызшәа абжьыҟақәа рҳәара аҟынза ахәламшәаҟны абжьытә бжьындақәа еидыҧәҧәала реидыларала иҳауеит иҧәҧәоу ақәыҧәҧәара. Атранскрипциаҿы иҧәҧәоу ақәыҧәҧәара арбоуп **[’]** адырга ала.

Иҧәҧәоу ақәыҧәҧәара ала абжьыҟа аҳәаразы, арыцхақәа рҟынтәи иаауа аҳауа аѡагара рыҧәҧәаны, ахәламшәаҟны иаанкылатәуп.

Агерман ажәақәа рҿы ақәыҧәҧәара

Агерман ажәақәа рҿы ақәыҧәҧәара аиуеит ажәа ашьаҭа актәи ацыра. Ақәыҧәҧәара змоу ацыра еиҳа амчхара аҭаны ирҳәоит, ақәыҧәҧәара змам иаҿырҧшны еиҳа иҳаракны, иауны.

Агерман бызшәа ақәыҧәҧәара змоу ацыра аҳәаразы артикулиациара зуа ажәаҳәатә цәеижьхәҭақәа еиҳа рыҿдырхоит, аҧсыҧ ѡагара еиҳа амчхара аҭаны ирҳәоит аҧсуа бызшәа ақәыҧәҧәара змоу ацыра ааста, убри аҟнытә ақәыҧәҧәара змоу ацырақәеи ақәыҧәҧәара змам ацырақәеи рыбжьара аиҧшымзаара агерман ажәақәа рҿы акырза еиҳауп аҧсшәаҿы ааста.

Ажәаҳәаҿы ақәыҧәҧәара атранскрипциаҿы иарбоуп абри **[´]** адырга ала.

I аурок

Абжьыԓакәа.
1. Абжьыԓа ауқәеи абжьыԓа кьаҿқәеи рацхьашьа.
2. Иҧсыеу ашьҭыбжь **[ə].**
Ацыбжьыԓакәа.
3. Анбанқәа **s, v**.
4. Анбанеиццарақәа **ck, dt, ph, th, qu, sch.**

Абжьыԓакәа (Die Vokale)

1. Абжьыԓа ауқәеи абжьыԓа кьаҿқәеи рацхьашьа

Еиҳарак агерман бызшәа ашьҭыбжьтә система аҵыдарақәа иреиуоуп абжьыԓакәа роуреи ркьаҿреи реиѳдыраара. Агерман бызшәаҿы абжьыԓа шьҭыбжьыԓәа ма даара иауны, ма даара икьаҿны ирыцхьоит. Ишаҳҳәаз еицш, агерман бызшәа абжьыԓакәа **a, e, i, o, u** иаунгьы ирыцхьоит, икьаҿынгьы ирыцхьоит.

Абжьыԓа шьҭыбжьы иауны иацхьоит:

а) иаарту ақәыцәгәара змоу ацыраҿы (ацыра бжьыԓала инцәозар, ма бжьыԓак ала ишьақәгылазар иахьзуп иаарту):
[da:] da
[ʹza:gən] sagen
[ʹA:da] Ada
[ʹba:dən] baden

б) ақәыцәгәара змоу иарку ацыраҿы (цыбжьыԓала инцәо ацыра иахьзуп иарку ацыра), аха ажәа аҿацсахыр, усԓан ацы-

ра аатуеит. Ари аҩыза ацыра иахьзуп иаркушәа-иаркымшәа иҟоу ацыра ҳәа:

[ta:k] Tag (m) – [ˊta:gə] Tage (pl)
[ˊgu:t] gut – [ˊgu:tə] gute
[ba:t] bat – [ˊba:tən] baten

в) иеиԥшу ҩ-бжьыҟа шьҭыбжьык анеицу:

[bo:t] Boot (n)
[ʃta:t] Staat (m)
[za:t] Saat (f)

г) анбан **h** ацхьа абжьыҟакәа ангылоу **(**анбан **h** абжьыҟакәа рышьҭахь иангылоу иацхьазом, урҭ абжьыҟакәа рроура ауп уаҟа изызку):

[fa:rən] fahren
[na:] nah
[ba:n] Bahn (f)
[ze:ən] sehen

д) анбанеицԥара **ie** аҿы (**i** роуны иацхьоит, **e** зынза ирҳәазом):

[fi:l] viel
[zi:] sie
[ti:r] Tier (n)
[hi:r] hier

Абжьыҟа шьҭыбжьы икьаҿны иацхьоит:

а) иарку ацыраҿы (цыбжьыҟала инԥәо ацыра иахьзуп иарку ацыра):

[das] das
[ʾan] an
[vas] was
[ʾam] am

б) иеицшу ҩ-цыбжьыҟак рацхьа иангылоу:
[ʼ’anaˑ] Anna
[ʼbitən] bitten
[ʼkɔmən] kommen
[dan] dann

в) иеиуеицшым ацыбжьыҟакәа рацхьа иангылоу:
[bist] bist
[kʊrts] kurz
[zʊmpf] Sumpf (m)
[pɔst] Post (f)

2. Ицсыеу ашьҭыбжь [ə]

Абжьыҟа [ə] рхәоит ақәыцәгәара змам анцәамҭатә цыракәеи, асуффиксқәеи, анцәамҭақәеи (**-e[ə], -en [ən], -em [əm], -el [əl]**, иаҳҳәап ажәақәа Name, Schule, Klasse, leben, Regel, meinen уб. иц.) рҽы, ақәыцәгәара змам ацынгылақәа **be- [bə-], ge- [gə-]** рҽы. Ари даара икьаҽу, ицсыеу, иназам шьҭыбжьуп. Инеитралтәу мамзаргьы ицсыеу ашьҭыбжь ҳәа иашьҭоуп. Зны-зынла ашьҭыбжь **[ə]** зынза ибыжьшәоит: Sprachen [ʼʃpraːxən].

Ацыбжьыҟакәа (Die Konsonanten)

3. Анбанқәа s, v

Анбан s

а) анбан **s** абжьыҟа шьҭыбжькәа рацхьа иангылоу иацхьоит ашьҭыбжь **[z]** еицш:
[ʼzit͡sən] sitzen
[ʼleːzən] lesen
[ʼzaːgən] sagen

б) ажәеи ашьагәыҭи ралагамҭаҿы анбанқәа **p, t** рацхьа **s** ангылоу иацхьоит ашьҭыбжь **[ʃ]** еицш, иара убас анбан-еицҵара **sch** иацхьоит **[ʃ]** хәа;

[ʃtat] Stadt (f)
[ˊʃpi:lən] spielen
[ʃtark] stark
[ʃtant] Stand (m)
[ˊʃpra:xə] Sprache (f)
[ˊtiʃ] Tisch (m)
[ˊtaʃə] Tasche (f)
[ˊʃa:də] schade

в) ажәа агәҭани анҵәамҭеи рҿы анбан **s** ангылоу иацхьоит ашьҭыбжь **[s]** еицш:

[ˊbəst] best
[ˊast] Ast (m)
[vas] was
[fast] fast

г) икьаҿу абжьыԓа ашьҭахь ашьҭыбжь дагәа **[s]** рҳәозар, усҟан иѡтәуп анбанқәа - **ss:**

[nas] nass
[ˊtasə] Tasse (f)
[fas] Fass (n)
[ˊfasən] fassen

Аѡраҿы ашьҭыбжь **[s]** арбахар ҟалоит анбан **ß** ала. Иауу абжьыԓа ашьҭахь ашьҭыбжь **[s]** арбаразы ирѡуеит анбан **ß:** [gro:s] groß, [ˊStra:sə] Straße, [ˊʃli:sən] schließen, иара убас адифтонгқәа рышьҭахьгьы: [ˊba͡esən] beißen, [va͡es] weiß.

Анбан v

Анбан **v** (fa͡o) агерман ажәақәеи ажәа анҵәамҭеи рҿы иацхьоит ашьҭыбжь **[f]** еицш:

[fa:tər] Vater (m)
[fi:l] viel
[mo:tif] Motiv (n)
[gɛ:nitif] Genitiv (m)

Егьырҭ абызшәақәа рҟынтәи иалалаз ажәақәа рҽы анбан **v** иацхьоит еиҳарак ашьҭыбжь **[v]** еицш:
[ʹva:zə] Vase (f)
[ʹvɛrb] Verb (n)

4. Анбанеиццарақәа ck, dt, ph, th, qu, sch

ck иацхьоит ашьҭыбжь **[k]** еицш:
[glyk] Glück (n)
[ɛkə] Ecke (f)
[ʃikən] schicken

dt ажәа анцәамҭаҿы иацхьоит **[t]** ҳәа:
[ʃtat] Stadt (f)

ph еснагь иацхьоит **[f]** еицш:
[fa:sə] Phase (f)
[pa:ragraf] Paragraph (m)

th еснагь иацхьоит **[t]** ҳәа:
[tɛa:tər] Theater (n)
[bibli:o·tək] Bibliothek (f)
[apo·te:kə] Apotheke (f)

qu иацхьоит **[kv]** ҳәа:
[bəkvəm] bequem
[plu:skvampərfekt] Plusquamperfekt (n)

sch иацхьоит **[ʃ]** еицш:
[tiʃ] Tisch (m)
[ʃvarts͡] shwarz

Афонетикатә ҽаршьцыларақәа

1. Шәрыцхьа цаҟа иаагоу ажәақәа. Шәацклацш абжьыҟа шьҭыбжьқәа роура:

[ʼa:ber] aber	[ba:n] Bahn (f)
[da:] da	[ga:r] gar
[ta:t] Tat (f)	[ta:k] Tag (m) (Tage)
[ba:t] bat [baten]	[za:t] Saat (f)
[di:] die	[ʹdi:zə] diese
[zi:] sie	[ʹzi:bən] sieben
[ʹli:gən] liegen	[ʹbi:tən] bieten
[ʹe:r] er	[ve:r] wer
[ʹpe:tər] Peter	[ve:k] Weg (m)
[ʼu:fər] Ufer (n)	[du:] du
[ʼu:do] Udo	[mu:t] Mut (m)
[ʼo:fən] Ofen (m)	[ʹto:n] Ton (m)
[ʹbo:dən] Boden (m)	[ʼo:bən] oben
[ʼa:nən] ahnen	[na:] nah
[ʾi:m] ihm	[ʾi:n] ihn
[ʹge:ən] gehen	[ʼi:nən] ihnen
[ze:r] sehr	[ʹne:mən] nehmen
[ʾu:r] Uhr (f)	[ʃtu:l] Stuhl (m)
[ʹzo:n] Sohn(m)	[ʼo:nə] ohne
[pa:r] Paar (n)	[be:t] Beet (n)
[ʹze:lə] Seele (f)	[ʹze:] See (m)
[ʹʃta:t] Staat (m)	[bo:t] Boot (n)

2. Шәрыцхьа цаҟа иаагоу ажәақәа. Шәацклацш абжьыҟа шьҭыбжьқәа ркьаҽра:

[vas] was	[ʾam] am

[ʾamt] Amt (n)	[ʾast] Ast (m)
[ʾʊm] um	[ʾin] in
[ʾim] im	[bin] bin
[man] Mann (m)	[pas] Pass (m)
[kam] Kamm (m)	[park] Park (n)
[ʃtat] Stadt (f)	[zat] satt
[ˊmitən] mitten	[ˊbitən] bitten
[ˊtintə] Tinte (f)	[dik] dick
[bɛt] Bett (n)	[ˊbɛsər] besser
[dɛn] denn	[ˊvɛtər] Wetter (n)
[ˊbrɛnən] brennen	[vɛrk] Werk (n)
[fɛst] fest	[mɛnʃ] Mensch (m)
[ˊfɛnstər] Fenster (n)	[ˊmɛsər] Messer (n)
[ˊmʊtər] Mutter (f)	[ˊlʊft] Luft (f)
[ˊmʊstər] Muster (n)	[ˊflʊs] Fluss (m)
[ˊʊns] uns	[ˊʾʊntər] unter
[ˊmilər] Miller	[ˊmitən] mitten
[ˊkistə] Kiste (f)	[ˊmindər] minder
[kʊrt͡s] kurz	[mʊnt] Mund (m)

3. Шәрыцхьа ҭаҟа иаагоу ажәақәа. Шәацклацш абжьыҟа шьҭыбжьқәа роуреи ркьаҽреи:

аура	**акьаҽра**
[ˊʾa:da] Ada	[ˊʾana·] Anna
[ka:m] kam	[kam] Kamm (m)
[na:] nah	[nas] nass
[di:] die	[dik] dick
[ˊzi:bən] sieben	[ˊbitən] bitten
[ʾi:n] ihn	[ʾin] in
[ba:n] Bahn (f)	[ban] Bann (m)
[ʃta:r] Star (m)	[ʃtat] Stadt (f)
[o:fen] Ofen (m)	[ˊʾɔfən] offen
[to:n] Ton (m)	[ˊtɔnə] Tonne (f)

[fo:r] vor
[vo:l] Wohl (n)
[da:] da
[pa:r] Paar (n)
[ta:k] Tag (m)
[ʾa:n] Ahn (m)
[ʹdi:zə] diese
[ʹdi:nən] dienen
[mu:t] Mut (m)
[blu:t] Blut (n)
[ʾu:r] Uhr (f)
[ʹbro:t] Brot (n)
[gro:s] groß
[ro:t] rot

[fɔl] voll
[ʹvɔlə] Wolle (f)
[das] das
[pas] Pass (m)
[takt] Takt (m)
[ʾamt] Amt (n)
[ʹmitən] mitten
[ʹtintə] Tinte (f)
[ʹmʊtər] Mutter (f)
[ʹbʊtər] Butter (f)
[ʹlʊft] Luft (f)
[blɔnt] blond
[dɔrf] Dorf (n)
[dɔrt] dort

4. Шәрыцхьа ҭаҟа иаагоу ажәақәа. Ижәҩы дара ртранскрипциа:

das ари, абри
aber аха
fahren ацара (уардынла, ҽыла, машьынала)
Stadt (f) ақалақь
bieten адгалара
Staat (m) аҳәынҭқарра
dann нас, уажәшьҭан (уашьҭан)
Pass (m) атәылауаҩшәкәы (апаспорт)
sagen аҳәарáа
diese ари, арҭ
Fenster (n) аҵенҵьыр (ахышә)
kurz акьаҿ
Brot (n) ача
rot аҟаҵшь

sie лара, дара
sieben быжьба
bitten áҳәара
immer еснагь, есымша
Tag (m) амш
Ufer (n) аҵшаҳәа
gehen ацара (шьапыла ацара), аныҟәара
sehr даара
Uhr (f) асаат
Boot (n) анышь
See (m) азиа
Mensch (m) ауаҩы
Luft (f) аҳауа
viel áрацәа, ирацәаны
Fluss (m) азиас
groß аду
dort уаҟа, ана

lesen ацхьара
spielen ахәмарра
Vater (m) аб
schwarz аиқәатцәа
Verb (n) аҟатцарба
Glücк (n) анасыц

II аурок

Абжьыԓакаҟәа.
1. Умлаут зауа абжьыԓакаҟәа.
Ацыбжьыԓакаҟәа.
2. Анбан **x,** анбанеицццара **chs.**
3. Анбанеицццараҟәа **sh** (анбанҟәа **g, j), tsch, ng, nk, ja, ju, jo, je.**

---

1. Умлаут зауа абжьыԓакаҟәа

Агерман бызшәаҽы иԓоуп умлаут (••) зауа адыргақәа хца. Урҭ ирыхьзуп: **ü** – u-Umlaut, **ö** – o-Umlaut, **ä** – a-Umlaut.

A-Umlaut **(ä)** иацхьоит аурыс **э** еицш:

[ˊmɛːtçən] Mädchen (n)
[ˊtɛgliç] täglich
[ˊtrɛːnə] Träne (f)
[ˊvɛːlən] wählen

O-Umlaut **(ö)** иеицшу аурыс бызшәаҽгьы ацсуа бызшәаҽгьы иԓазам. Ö ииашаны иаҳҳәарц азы ҳҟьышәқәа ацхьаԓа ирқәацәны ихҳаргьежьуеит, нас иаҳҳәоит аурыс **э**:

[ˊˊœfnən] öffnen
[ˊʃøːn] schön
[ˊhøːrən] hören
[vœrtər] Wörter (f)

U-Umlaut **(ü)** иеицшу аурыс бызшәаҽы иԓазам. Ацсшәаҽы ашьҭыбжь **ɯ** маҷк иеицшуп. **Ü** ииашаны иаҳҳәарц азы ҳҟьышәқәа ацхьаԓа ирқәацәны ихаргьежьны иаҳҳәоит ацсуа **ɯ**:

[ʼy:bʊŋ] Übung (f)
[ʼy:bən] üben
[fynf] fünf
[ly:gən] lügen
[glyk] Glück (n)

2. Анбан x , анбанеицҵара chs

Анбан **x [ʼiks]** иацхьоит ашьҭыбжьеицҵара **[ks]** еицш:
[ʼtɛkst] Text (m)
[taksi] Taxi (n)

Анбанеицҵара **chs** иацхьоит ашьҭыбжьеицҵара **[ks]** еицш:
[ʼvaksən] wachsen
[zɛks] sechs

3. Анбанеицҵарақәа sh (анбанқәа g, j), tsch, ng, nk, ja, ju, jo, je

Анбанеицҵара **sh,** анбанқәа **g, j** ҳцылоит атәым бызшәа аҟынтәи иалалаз ажәақәа рҟны, иацхьоит **[ʒ] (ж)** ҳәа:
[ʼʒi:gu:li] Shiguli
[ʼʒi:tɔmir] Shitomir
[ʼe:ʼta:ʒə] Etage (f)
[ga·ʼra:ʒə] Garage (f)
[monʼta:ʒə] Montage (f)
[ʒa·ʼkɛt] Jackett (n)
[ʒʊrna·ʼlist] Journalist (m)

Анбанеицҵара **tsch [t͡ʃ]** иацхьоит **ч** еицш:
[dɔøt͡ʃ] deutsch
[pʊt͡ʃ] Putsch (m)
[ʼkla͡tʃən] klatschen

Анбанеиццарақәа **ng, nk**

Анбанеиццара ng [ŋ]. Ари аҩыза ашьҭыбжь аҧсшәаҿгьы аурысшәаҿгьы иҟазам. Ашьҭыбжь **[ŋ]** аҳәаразы ҳҿы аартны ҳабз (ахыҟәцә//ахыцәкә) цаҟатәи ҳхаҧыцкәа ирыдҳарҕәҕәалоит, ҳабз аҟәаҟәа ҳараҳкуеит ҳҿыца ататарахь, иаҳҳәоит ашьҭыбжь **[ŋ].** Убри аан аҳауа ҳцынцаҟынтәи ицоит, аҧынцатә шьҭыбжьы ҳәа иашьҭоуп:

[ˊzinŋən] singen
[ˊhɛŋən] hängen
[laŋ] lang
[haŋ] Hang (m)
[ˊʦaɐ̯ʊŋ] Zeitung (f)

А з г ә а ҭ а: Ишаҳҳәаз еиҧш, анбанеиццара **ng** цырак иатәызар иаанагоит шьҭыбжьык **[ŋ].** Аха **n** аҧынгыла иатәны **g** ашьаҭа иатәызар, уҟан ари анбан иаанагоит иеиҧшым ашьҭыбжьқәа ѡба:

[ˊanga:bə] An|gabe (f)
[ʊngədʊlt] Un|geduld (f)
[ʊngəbe:tən] un|gebeten

Анбан **n** анбан **k** аҧхьа иангылогьы иаанагоит убри аҩызацәажьа аҧынцатә шьҭыбжьы **[ŋ]** анбанеиццара **ng** еиҧш:

[kraŋk] krank
[ˊʃraŋk] Schrank (m)
[ˊdɛŋkən] denken
[triŋkən] trinken

Анбанеиццарақәа **ja, ju, jo, je**

Анбан **j [jɔt]** (йот) иацлоит анбанқәа **а, и, о, е.** Арҭ аиццарақәа аҧсшәаҿы анбанқәа **иа, иу, ио, ие** иреиҧшуп, аурысшәаҿы – **я, ю, ё, е.**

Агерман	аԥсуа	аурыс
ja	**иа** (аиаша)	**я**
ju	**иу** (иубеит)	**ю**
jo	**ио** (имариоу)	**ё**
je	**ие** (аиеи)	**е**

[ja:] ja
[ja:r] Jahr (n)
[ju:li] Juli (m)
[jʊŋ] jung
[jo:t] Jod (n)
[jo:lən] johlen
[jɛtst] jetzt
[ˈje:dər] jeder

Афонетикатә ҽаршьцыларақәа

1. Шәрыцхьа цаҟа иаагоу ажәақәа. Шәаԥклаԥш ажәақәа рҳәараан ашьтыбжьқәа рартикулиациа ахьынзаиашоу:

[bɛ:r] Bär (m)	[ˈtɛgliç] täglich
[ˈvɛ:lən] wählen	[fɛlt] fällt
[ʃpɛ:t] spät	[ˈzɛ:ən] sähen
[ˈtrɛ:nə] Träne (f)	[ˈzɛ:lə] Säle (pl)
[ˈnɛ:ən] nähen	[ˈɛ:rə] Ähre (f)
[by:çər] Bücher (pl)	[ˈfy:lən] fühlen
[ˈby:nə] Bühne (f)	[ˈly:gən] lügen
[ty:r] Tür (f)	[fy:r] für
[ˈmylər] Müller	[ˈkysən] küssen
[glyk] Glück (n)	[ˈlykə] Lücke (f)
[ˈhø:rən] hören	[ˈ'ø:rə] Öhre (pl)
[ˈfø:gəl] Vögel (pl)	[ˈlø:zən] lösen
[ˈ'œfnən] öffnen	[ˈvœrtər] Wörter (pl)
[bø:zə] böse	[ʃø:n] schön

[ˈnø:tiç] nötig
[ˈmø:kliç] möglich
[ˈʃtø:rən] stören
[gəˈvø:nliç] gewöhnlich

2. Шәрыцхьа цаҟа иаагоу ажәаҟәа. Шәацклацш ашьҭыбжьқәа рҳәашьа:

[ˈje:nər] jener
[ˈje:dər] jeder
[ˈje:nə] jene
[ˈtɛkst] Text (m)
[ˈvaksən] wachsen
[ˈfiŋən] fingen
[ˈbriŋən] bringen
[ˈmaenʊŋ] Meinung (f)
[ˈziŋkən] sinken
[ˈtriŋkən] trinken
[ˈkraŋk] krank
[dɔøʧ] deutsch
[ˈtsvitʃərn] zwitschern
[ʾeˑˈta:ʒə] Etage (f)
[ˈlo:ʒə] Loge (f)
[ʒʊ:kov] Shukow
[ʒʊrˈna:l] Journal (n)
[jɛʦt] jetzt
[ˈja:pan] Japan (n)
[ˈje:mant] jemand
[ˈtaksi] Taxi (n)
[zɛks] sechs
[laŋə] lange
[ˈziŋən] singen
[ˈɛrʦe:lʊŋ] Erzählung (f)
[ˈbaŋk] Bank (f)
[ˈʃrɛŋkə] Schränke (pl)
[ˈfʊŋkə] Funke (m)
[pʊʧ] Putsch (m)
[ˈrʊʧən] rutschen
[blaˑˈma:ʒə] Blamage (f)
[ʒe:ˈni:] Genie (n)
[ˈʒi:gu:li] Shiguli
[ʒʊrnaˑˈlist] Journalist (m)

3. Шәрыцхьа цаҟа иаагоу ажәаҟәа. Ижәҩы дара ртранскрипциа:

Bär (m) амшә
Garage (f) агараж
Träne (f) алаҕырз
nähen азахра
März (m) хәажәкыра
Jahr (n) ашықәс
jung аҟәыцш, иҟәыцшу
wanken ацысра, ацысцысра
bringen аагара
spät ихышәоу (ихышәаны), икьасоу (икьасаны)
Väter (pl) абацәа
sähen алацара
ja ааи
jetzt уажәы
Juli (m) цхынгәы
Journal (n) ажурнал
denken ахәыцра, азхәыцра
Journalist (m) ажурналист
trinken ажәра

lang ау
danke иҭабуп
Züge (pl) адәыҷбақәа
grün аҳаскьынцшәы, ашьаццшәы (аиатцәа)
Frühstück (n) шьыжьхьа
Mütter (pl) анацәа
hören аҳара, азырҧора
töten ашьра
Deutschlehrer (m) агерман бызшәа арцаҧы
klatschen анапсинкьара; уҳәан-сҳәанҳәара
Sänger (m) ашәаҳәаҧ
krank ичмазаҧу
Übung (f) аҿаршьыцылара
blühen ашәҭра
lügen амцҳәара
Tür (f) ашә
Brüder (pl) аишьыцәа
Vögel (pl) аҵарақәа
Hölle (f) ҷьаҳаным
Kutscher (m) аҿыуардынхьча
zwitschern аҷырҷырра
Regime (n) арежим

III аурок

Абжьыиқақәа.
1. Адифтонгқәа **[ae̯], [ao̯], [ɔø̯].**
Ацыбжьыиқақәа.
2. Анбан **h** (Ацыбжьыиқа шьҭыбжьы **[h]** – Hauchlaut).
3. Анбанеицҵарақәа **ch, tz, -tion.**

1. Адифтонгқәа [ae̯], [ao̯], [ɔø̯] (Diphtonge)

Агерман бызшәаҿы иҟоуп адифтонгқәа **ei, ai, ey, ay [ae̯], eu, äu [ɔø̯], au [ao̯].** Урҭ ҳауеит икьаҿу ѡ-бжьыиқа шьҭыбжьык реилалара (реицҵара) иабзоураны. Аҳәараан актәи ашьҭыбжь кьаҿуп, иаартуп, аѡбатәи – кьаҿуп, иаркуп.

Адифтонгқәа **ei, ai, ey, ay [ae]** ирыцхьоит аҵсшәаҿы ашьҭыбжь **аи** иеицшу ажәа «аиха» аҟны еицш, аурысшәаҿы – **ай** (май):

[ˊae̯n] ein
[tsvae̯] zwei
[klae̯d] Kleid (n)
[mae̯] Mai (m)

Адифтонгқәа **eu, äu [ɔø̯]** ирыцхьоит аҵсшәаҿы ашьҭыбжь **ои** иеицшу ажәа «изгоит» аҟны еицш, аурысшәаҿы – **ой** (мой):

[ˊhɔø̯tə] heute
[frɔø̯nt] Freund (m)
[gəbɔø̯də] Gebäude (pl)
[hɔø̯zər] Häuser (pl)

Адифтонг **au [ao̯]** иацхьоит аҵсшәеи аурысшәеи рҿы

ашьҭыбжь **ay** иеиԥшу ажәақәа: аԥсшәа «аура» (длина), аурыс «фауна» рҽы еиԥш:

[fra͡o] Frau (f)
[ba͡om] Baum (m)
[ha͡os] Haus (n)
[ˈla͡ofən] laufen

2. Анбан h (Ацыбжьыԥка шьҭыбжьы [h] – Hauchlaut)

Ашьҭыбжь **[h]** аҩыза аурыс бызшәаҿы иҟазам. Аԥсуа бызшәаҿы иҳамоуп ашьҭыбжь **x,** иаҳҳәап «аҳара», «ҳара», «ацҳа» реиԥш иҟоу ажәақәа рҽы. Ашьҭыбжь **[h]** иацхьоит ажәа алагамҭаҿы, ашьагәыттә цыра алагамҭаҿы, асуффикс-қәа **-heit, -haft** рҽы. Иаҳҳәап:

[ˈha:bən] haben
[gəˈhø:rən] gehören
[kintha͡et] Kindheit (f)
[ˈfra͡eha͡et] Freiheit (f)
[ˈle:bhaft] lebhaft

Ажәа агәтаҿы анбан **h** абжьыԥка ашьҭахь иангылоу иацхьазом, уи зышьҭахь игылоу абжьыԥка шьҭыбжь ароууеит:

[ˈne:mən] nehmen
[ge:ən] gehen
[ba:n] Bahn (f)

3. Анбанеиԥҵарақәа ch, tz, -tion

Анбанеиԥҵара **ch** иацхьоит иеиԥшым ѳ-шьҭыбжьыкны:

а) Анбанеиԥҵара **ch** анбанқәа **a, o, u, au** рышьҭахь иангылоу иацхьоит **[x]** ҳәа. Аԥсуа **x** иеиԥшуп ажәақәа «ахан», «анхара» реиԥш. Ach-Laut ҳәа иашьҭоуп:

[ˈmaxən] machen
[ˈbu:x] Buch (n)
[ˈzu:xən] suchen
[na:x] nach

б) Анбанеиццара **ch** анбанқәа **e, i, ö, ü, eu, äu, ei, r, l, n** рышҭахь иангылоуи **-chen, -lich, -ig** асуффиксқәа рҽи иацхьоит ашьҭыбжь **[ç]** еицш. Аҧсуа хь ааста иҵшқоуп, бзыцтәи адиалект аҽы ажәа «схьысуеит» акны еицш. Ich-Laut ҳәа иашьҭоуп:

[iç] ich
[va͡eç] weich
[ˈmɛ:tçən] Mädchen (n)
[ʃprɛçən] sprechen
[milç] Milch (f)
[ˈɛntliç] endlich
[ˈfɛstliç] festlich
[niçt] nicht
[ˈriçtiç] richtig
[ˈfɛrtiç] fertig

Абырзен бызшәахьтә иалалаз ажәақәа рҽы анбанеиццара **ch** ашьҭыбжь **[k]** ҳәа иацхьоит:
[ˈka:ɔs] Chaos (n)
[ko:r] Chor (m)
[ka:raktər] Charakter (m)

Афранцыз бызшәахьтә иалалаз ажәақәа рҽы **ch [ʃ]** ҳәа иацхьоит:
[ʃɛf] Chef (m)
[ˈʃifər] Chiffre (f)

Анбанеиццара **tz** иацхьоит **[ts]** ҳәа:
[ˈzitsən] sitzen

[zat͡s] Satz (m)
[plat͡s] Platz (m)

Анбанеицҵара **- tion**. Анбан **t** асуффикс **- tion** аҽы иаҵхьоит **[t͡s]** ҳәа:

([ˊt͡sion])

[re:vo:lʊt͡sion] Revolution (f)
[nat͡sion] Nation (f)

Афонетикатә ҽаршьцыларақәа

1. Шәрыцхьа ҵаҟа иаагоу ажәақәа. Шәацклацш [ae͡] адифтонг аҽы аѽбатәи аелемент (ашьҭыбжь) аурыс [й] иеицшымхарц:

[ʾae͡s] Eis (n)	[nae͡n] nein
[ʾae͡lən] eilen	[mae͡n] mein
[ʾae͡n] ein	[dae͡n] dein
[ˊʾarbae͡tən] arbeiten	[t͡sae͡t] Zeit (f)
[ˊzae͡tə] Seite (f)	[mae͡] Mai (m)
[t͡svae͡] zwei	[klae͡t] Kleid (n)
[ʃrae͡bən] schreiben	[ˊlae͡dər] leider

2. Шәрыцхьа ҵаҟа иаагоу ажәақәа :

[hao͡s] Haus (n)	[ˊdrao͡sən] draußen
[ˊpao͡zə] Pause (f)	[rao͡m] Raum (m)
[ʾao͡f] auf	[ʾao͡s] aus
[blao͡] blau	[lao͡t] laut
[trao͡m] Traum (m)	[brao͡n] braun
[ˊlao͡fən] laufen	[ˊbao͡ən] bauen
[ˊzao͡bər] sauber	[ˊʾao͡gə] Auge (n)
[ˊbrao͡xən] brauchen	[bao͡x] Bauch (m)
[ˊʾao͡fga:bə] Aufgabe (f)	[ˊrao͡xən] rauchen

3. Шәрыцхьа ҵаҟа иаагоу ажәақәа. Ишәҳәа [ɔ͡ø] адифтонг ашьҭыбжькәа иеилаланы абжьы рхылҵыртә еицш:

[ˊlɔ͡øtə] Leute (pl)	[ˊɔ͡øç] euch

[frɔ͡ønt] Freund (m) [ˈfrɔ͡øndin] Freundin (f)
[nɔ͡ø] neu [fɔ͡øçt] feucht
[ˈ’ɔ͡ørə] eure [ˈrɔ͡ømə] Räume (pl)
[ˈlɔ͡øçtən] leuchten [ˈfrɔ͡ødə] Freude (f)
[ˈbɔ͡ømə] Bäume (pl) [ˈfrɔ͡ødiç] freudig
[ˈhɔ͡øtə] heute [gəbɔ͡ødə] Gebäude (n)

4. Шәрыцхьа цаҟа иаагоу ажәаҟәа. Шәацклацш ажәаҟәа рҳәашьеи ииашаны рѳышьеи:

[gant͡s] ganz [zalt͡s] Salz (m)
[ˈzit͡sən] sitzen [pilt͡s] Pilz (m)
[ˈt͡si:ən] ziehen [zat͡s] Satz (m)
[ʃvart͡s] schwarz [t͡sa:n] Zahn (m)
[ˈbu:x] Buch (n) [ˈzu:xən] suchen
[ˈlaxən] lachen [ˈtu:x] Tuch (n)
[ˈzaxən] Sachen (pl) [ˈmaxən] machen
[nacht͡s] nachts [ˈbrʊx] Bruch (m)
[ˈʃpra:xə] Sprache (f) [na:x] nach
[iç] ich [miç] mich
[ˈfɛrtiç] fertig [ˈ’ɛntliç] endlich
[va͡eç] weich [rɛç͡ts] rechts
[niç͡ts] nichts [ˈviçtiç] wichtig
[ʃlɛçt] schlecht [diç] dich
[la͡eçt] leicht [milç] Milch (f)
[ˈmɛ:tçən] Mädchen (n) [ˈfɛstliç] festlich
[ˈhɛft] Heft (n) [hi:r] hier
[ˈhɛrbst] Herbst (m) [ˈha͡esən] heißen
[ˈha:bən] haben [halp] halb
[ˈhant] Hand (f) [ˈha:zə] Hase (m)
[ˈha:fən] Hafen (m) [ˈho:f] Hof (m)
[ˈha͡os] Haus (n) [ho:x] hoch

5. Шәрыцхьа цаҟа иаагоу ажәаҟәа. Ижәѳы дара ртранскрипциа:

läuten ацәцәа асра **Heft (n)** атетрад

Läufer (m) áҩҩы
Freude (f) агәырҧьара
neu аҽыц
heute иахьа
Bäume (pl) атԥлаԛәа
Freund (m) аҩыза
Hafen (m) абаҭәаза, асԛьала
Heer (n) ар
Herd (m) ахәышҭаара, аплита
niedrig алаƙә
billig амариа
lachen аччара
Frucht (f) ашәыр
suchen аԥшаара
Kleid (n) атԥкы
Wein (m) аҩы
weiß ашкәакәа
beide аҩбагьы, аҩыцьагьы
schreiben аҩра
Satz (m) аҳәоу
Himmel (m) ажәҩан
Herbst (m) ҭагалан
auch иара убас
Baum (m) атԥла
Frau (f) ацҳәыс
Hausaufgabe (f) аҩныƙатәи адԥа
Hauptstadt (f) аҳҭныԛалаԛь
nicht маҧ
dicht ажәпара
schriftlich аҩыратә, ҩрала (тәи)
Kirche (f) ауахәама
Sache (f) аматәар
Sprache (f) абызшәа
besuchen аҭáара
Arbeit (f) аусура
drei хԥа
leise ашьшьыҳәа
arbeiten аусура
Mai (m) лаԥарамза
Zimmer (n) ауада
Pilz (m) акәыкәбаа
Zahl (f) ахыцхьазара

АКУРС ХАДА

GRUNDKURS

I аурок

Атекст: Bekanntschaft.
Аграмматика:

1. Имариоу инеицыху ажәабжьтә ҳәоу аҿы ажәақәа реишьҭагылашьа.
2. Азцааратә ҳәоу аҿы ажәақәа реишьҭагылашьа.
3. Артикль.
4. Ахьызкақәа реиҭакра.
5. Ахаҿытә хьызцынхәрақәа.
6. Презенс.
7. **Sein, haben, werden** акатцарбақәа реиҭакра.
8. Амапкра – **nicht.**

---

1. Имариоу инеицыху ажәабжьтә ҳәоу аҿы ажәақәа реишьҭагылашьа
Die Wortfolge im Aussagesatz

Инеицыху ажәабжьтә ҳәоу аҿы ажәақәа ииашоуи иаарҳәуи аишьҭагылашьа рымазар калоит.

Ажәақәа ииашоу реишьҭагылашьаҿы актәи атыц аҿы игылоит азххәаа, аѳбатәи атыц аҿы – азҳәа, уи ашьҭахь еғьырҭ ихадам аҳәоу хәҭақәа.

1	2	3
Wir	arbeiten	am Tage.
Ҳара	аус ааугит	ҽынла.

Ажәақәа иаарҳәу реиԥҭагылашьаҿы актәи аҭыԥ аҿы иҟалоит ихадам аҳәоу хәҭа, аѳбатәи аҭыԥ аҿы – азҳәа, азҳәа ашьҭахь (ахԥатәи аҭыԥ аҿы) игылоит азххәаа.

1	2	3
Am Tage	arbeiten	wir.
Ҽынла	аус ааугит	ҳара.

Ажәақәа ииашоу реиԥҭагылашьаҿгьы иаарҳәу реиԥҭагылашьаҿгьы азҳәа зегьзыԥсахуеи зегьзымԥсахуеи ахәҭақәа рыла ишьақәгылазар (даеакала иаҳҳәозар иеилоу ахьыстә зҳәаҿы), аѳбатәи аҭыԥ аҿы игылоит зегьзыԥсахуа ахәҭа, зегьзымԥсахуа ахәҭа (апредикатив) аԥыхәтәан игылоит.

1	2	3		
Er	**ist**	immer	**fleißig**	(Ииашоу аишьҭ.)
Immer	**ist**	er	**fieißig**	(Иаарҳәу аишьҭ.)

2. Азԥааратә ҳәоу аҿы ажәақәа реиԥҭагылашьа
Die Wortfolge im Fragesatz

Азԥааратә ҳәоу зԥааратә ажәада ишьақәгылазар, азҳәа гылоит актәи аҭыԥ аҿы, азххәаа – аѳбатәи аҭыԥ аҿы (азҳәа ашьҭахь). Азҳәа ѳ-хәҭак рыла ишьақәгылазар, зегьзыԥсахуа ахәҭа актәи аҭыԥ аҿы игылоит, зегьзымԥсахуа ахәҭа – аҳәоу анԥәамҭаҿы.

Gehen Sie heute zum Unterricht?
Шәԥома Шәара иахьа аԥарахьы?
Hast du gestern die Hefte **gekauft?**
Уара иацы атетрадқәа ааухәама?

Азԥааратә ҳәоу зԥааратә ажәала ишьақәгылазар, актәи аҭыԥ аҿы игылоит азԥааратә ажәа, аѳбатәи аҭыԥ аҿы игылоит азҳәа. Азҳәа ѳ-хәҭак рыла ишьақәгылазар, зегьзыԥса-

хуа ахәҭа аѳбатәи аҭыц аҿы игылоит, зеызымцсахуа ахәҭа – аҳәоу анцәамҭаҿы, азххәаа ахцатәи аҭыц аҿы.

1	2	3	
Wohin	gehen	Sie	nach der Arbeit?

Шәара аусура ашьҭахь шәабацои ?

1	2	3	
Wohin	gehen	Sie	nach der Arbeit?

Шәара шәусура шәанбалгеи ?

3. Артикль
Der Artikel

Агерман бызшәаҿы артикль гылоит ахьызҟа ацхьа. Уи ахьызҟа иацны ауп ишаҳцыло, ахала ахархәара амазам. Аҵсуа бызшәаҿы иҟазам артикль. Аха аҵсуа бызшәаҿы ахьызҟа иамоуп азеицш форма арбага апрефикс **-а**. Уи агерман бызшәаҿы сицш артикль афункциа нанагзазом.

Агерман бызшәаҿы артикль ала иеилкаахоит ахьызҟа ажәла (род), ахыцхьазара, ападеж.

Артикль шоит иеилкаауи (der bestimmte Artikel) иеилкаами (der unbestimmte Artikel) ҳәа.

Иеилкааy артикль: der – ахаҵа жәла
die – аҵҳәыс жәла
das – абжьара(тә) жәла
die – арацәа хыцхьазара (ажәлақәа зегьы рзы рхы иадырхәоит).

Иеилкааy артикль аиҭакра
Die Deklination des bestimmten Artikels

Ападеж	Азаҵә хыцхьазара			Арацәа хыцхьазара ажәлақәа зегьы рзы
	Ахаҵа жәла	Ацҳәыс жәла	Абжьара жәла	
Nom.	der	die	das	die
Gen.	des	der	des	der
Dat.	dem	der	dem	den
Akk.	den	die	das	die

Иеилкаам артикль: ein – ахаҵа жәла
eine – ацҳәыс жәла
ein – абжьара(тә) жәла.

Иеилкаам артикль ацхьазара хьзы **eins** «акы» иахылҵит, убри аҟнытә иамазам арацәа хыцхьазара аформа.

Иеилкаам артикль аиҭакра
Die Deklination des unbestimmten Artikels

Ападеж	Азаҵә хыцхьазара			Арацәа хыцхьазара ажәлақәа зегьы рзы
	Ахаҵа жәла	Ацҳәыс жәла	Абжьара жәла	
Nom.	ein	eine	ein	
Gen.	eines	einer	eines	
Dat.	einem	einer	einem	иҟазам
Akk.	einen	eine	ein	

Артикль ахархәара
Der Gebrauch des Artikels

Ахьызҟа (амаҭәар) ахьз зегьы рацхьаза ианырҳәо рхы иадырхәоит иеилкаам артикль **ein, eine, ein.** Иара (ахьызҟа)

ахьз аиҭаҳәара аан рхы иадырхәоит иеилкааy артикль **der, die, das, die:**

Was ist das? – Das ist **ein** Heft. Ари закәи? – Ари тетрадуп.

Das Heft ist groß (blau, grün).

Атетрад дуун (ижәҩангәыцштәылоуп, иҳаскьынцштәылоуп).

Ахьызка ашьҭахь аҳәаақәца ангылоу, аҳәаақәца арбазар генитив ападеж аҷы иеилкааy артикль рхы иадырхәоит:

Die Wohnung der Freundin gefällt mir gut.

Сҩыза луадақәа (лквартира) сгәацхоит сара.

Ахьызка ашьҭахь аҳәаақәца ангылоу, аҳәаақәца арбазар ацгыла **von** ацны еилкааy артикль рхы иадырхәоит:

Der Sohn **von** Eslan ist Student.

Еслан ица дыстудентуп.

Иеилкаам артикль **ein** иамазам арацәа хыцхьазара аформа, убри акнытә араҟа ахьызка артикльда рхы иадырхәоит:

Was ist das? – Das sind Hefte.

Арҭ закәи? – Арҭ тетрадқәоуп.

Акатцарбақәа **haben, brauchen,** ахаҷыдатә еицааира **es gibt** рышьҭахь иеилкаам артикль рхы иадырхәоит:

Mein Freund **hat einen** Computer.

Сҩыза акомпиутер имоуп.

Maktina **braucht ein** Stipendium.

Мақтина астипендиа лҭахуп.

Hier **gibt es eine** Mensa.

Араҟа иҟоуп астудентцәа рыкрыфарҭа.

Лассы-лассы аккузатив аҷы ицоу ахарҭәаага зыхьзыр-

цшуа егьырт иеитатцуа акатцарбакәа рышьтахь рхы иадырхәоит иеилкаам артикль:

Der Student macht **eine** Übung.
Астудент аеаршьцылара каитцоит.
Daur liest **einen** Roman. Даур ароман дацхьоит.

Ахьызка артикль ацыршәоит:

– иеилоу азҳәа ахьзтә хәтаҽы ахьызка иаанарцшуазар ауаҩы изанаат, имилат, иусура уҳәа уб. иц.:

Ich bin **Arbeiter.** Сара сусуҩуп.
Sie sind **Studenten.** Дара студентцәоуп.

– ахьызка ацхьа иҳәаакәцам, арбагатә, адхаларатә хьызцынхәракәа, ахыцхьазаратә цхьазара хьызкәа ангылоу:

Mein Buch liegt auf **diesem** Tisch.
Сара сышәкәы абри аишәа иқәуп.
Unsere Gruppe besteht aus **dreizehn** Studenten.
Ҳара ҳгәыц аҽы жәахаҩык астудентцәа ҳакоуп.

– ахазырхаҽы, ацсшәеибыҳәараҽы:

Kinder, lest den Text noch einmal!
Ахәычқәа, атекст даеазнык шәацхьа!
Guten Tag! Мшыбзиа(қәа)!

4. Ахьызкакәа реитакра
Die Deklination der Substantive

Ахьызка падежла аеацсахуеит. Агерман бызшәа ахьызка иамоуп ападежкәа цшьба:

der Nominativ –номинатив ападеж (ахьзылатә падеж)
der Genitiv – генитив ападеж (аизыкаратә падеж)

der Dativ –датив ападеж (аҭаратә падеж)
der Akkusativ –аккузатив ападеж (ааратә падеж)

Номинатив ападеж аҭак анаҭоит азцаарақәа: **wer?** дарбан?, **was?** иарбан?

Генитив – **wessen?** изтәыда?, дызтәыда?, изтәқәада?

Датив – **wem?** дарбан(у)?, иарбан(у)?

Аккузатив – **wen?** дарбан?, **was?** иарбан?

Аҧсуа бызшәаҿы иҟазам ападежтә категориа.

Азаҧә хыцхьазараҿы ахьызҟа аиҭакра шоит х-хкыкны:

иҧәҧәоу аиҭакра (die starke Deklination)

иҧсыеу аиҭакра (die schwache Deklination)

аҧхәыстә еиҭакра (аҧхәыс жәла ахьызҟақәа реиҭакра) (die weibliche Deklination)

Иҧәҧәоу аиҭакра иазҵыдаҟазшьоуп азаҧә хыцхьазара генитив аҿы анҧәамҭа **-(e)s** аҧлара. Арахь иаҧанакуеит ахаҧа жәла ахьызҟақәа реиҳараки абжьаратә жәла ахьызҟақәа зегьи ажәа **das Herz** (агәы) ада.

Иҧсыеу аиҭакра иазҵыдаҟазшьоуп номинатив ападеж азаҧә хыцхьазара ада егьырҭ ападежқәа зегьы рҿы анҧәамҭа **-(e)n** аҧлара.

Аҧхәыстә еиҭакра иазҵыдаҟазшьоуп ападежтә нҧәамҭақәа рыҟамзаара (рацымлара).

Арацәа хыцхьазараҿы ахьызҟақәа зегьы еиҧшны реиҭаркуеит. Датив ападеж аҿы урҭ ироуеит анҧәамҭа **-(e)n**. Анҧәамҭа **-(e)n** роузом ахьызҟа иамазар арацәа хыцхьазара арбага асуффикс **-(e)n** (die Frauen), мамзаргьы **s** (die Klubs).

Ахьызкақәа рынцәамтақәа асхема

Ападеж	Азацә хыцхьазара			Арацәа хыцхьазара ажәлақәа зегьы рзы
	Иҩәҩәоу аитакра	Ипсыеу аитакра	Апҳәыстә еитакра	
Nominativ	–	–	–	–
Genitiv	-(e)s	-(e)n	–	–
Dativ	–	-(e)n	–	-(e)n
Akkusativ	–	-(e)n	–	–

5. Ахаҿытә хьызцынхәрақәа
Personalpronomen

Азацә хыцхьазараҿи арацәа хыцхьазараҿи ахаҿытә хьызцынхәрақәа ирымоуп х-хаҿык.

Азацә хыцхьазара	**Арацәа хыцхьазара**
1. **ich** (сара)	**wir** (ҳара)
2. **du** (уара, бара)	**ihr** (шәара),
3. **er, sie, es** (иара, лара, иара)	**sie** (дара) **Sie** (Шәара)

Арт ахьызцынхәрақәа араҟа иарбоуп номинатив ападеж аҿы.

Агерман бызшәаҿы аамсташәатә (аҳатырқәцаратә) формаҿы рхы иадырхәоит ахьызцынхәра 3-тәи ахаҿы арацәа хыцхьазара **Sie** (иара еснагь нбан дула ирыцоуеит). Апсшәаҿы уи азы рхы иадырхәоит ахьызцынхәра 2-тәи ахаҿы арацәа хыцхьазара «шәара».

Ахаҿытә хьызцынхәрақәа реитакра
Die Deklination der Personalpronomen

	Азацә хыцхьазара				
Nom.	ich	du	er	sie	es
Gen.	meiner	deiner	seiner	ihrer	seiner

Dat.	mir	dir	ihm	ihr	ihm
Akk.	mich	dich	ihn	sie	es

Арацәа хыцхьазара

Nom.	wir	ihr	sie	Sie
Gen.	unser	euer	ihrer	Ihrer
Dat.	uns	euch	ihnen	Ihnen
Akk.	uns	euch	sie	Sie

Азгәаҭа. Иахьатәи агерман бызшәаҿы ахаҿытә хьызцынхәрақәа генитив ападеж аҿы ахархәара маҷны ирымоуп.

6. Презенс
Das Präsens

Аҟаҵарба презенс аҿы иаанарԥшуеит арҿиара шыҟало уажәтәи амомент азы, еиԥмырҟьазакәа, ацәажәара иақәыршәаны.

Презенс шьақәгылоит аҟаҵарба ашьаҭа ахаҿытә нцәамҭақәа рацҵарала.

Презенс аҿы аҟаҵарбақәа рхаҿытә нцәамҭақәа

Ахаҿы	Азаԥә хыцхьазра	Арацәа хыцхьазара
1.	-e	-(e)n
2.	-(e)st	-(e)t
3.	-(e)t	-(e)n

Презенс аҿы аҟаҵарба иаанарԥшыр алшоит иҟалаша аамҭаҿы иҟало арҿиара:

Morgen fahren wir nach Gagra.
Уаҵәы ҳара Гаграҟа ҳцоит.

Презенс аҽы аҟаҵарбаҟәа реиҭакра

Азаҵә хыцхьазара		Араҵәа хыцхьазара	
ich	lern-e, mach-e	wir	lern-en, mach-en
du	lern-st, mach-st	ihr	lern-t, mach-t
er, sie, es	lern-t, mach-t	sie, Sie	lern-en, mach-en

Хшыԥзышьҭра рышәҭ ҵаҟа иарбоу аҟаҵарбаҟәа реиҭакра:

ich	arbeit-e, grüß-e	wir	arbeit-en, grüß-en
du	arbeit-e-st, grüß-t	ihr	arbeit-e-t, grüß-t
er, sie, es	arbeit-e-t, grüß-t	sie, Sie	arbeit-en, grüß-en

Аҟаҵарбаҟәа **antworten, bilden, öffnen** сиҭакхоит аҟаҵарба **arbeiten** сиццш; аҟаҵарбаҟәа **sitzen, übersetzen –** аҟаҵарба **grüßen** сиццш.

Иҭәҭәоу аҟаҵарбаҟәа **a, o** ашьагәыҵҭә бжьыкаҟәеи **au** адифтонги змоу **(schaffen, kommen** рыда**)** 2-тәи 3-тәи ахаҿкәа азаҵә хыцхьазараҿы ироуеит умлаут, ашьагәыҵҭә бжьыка **e** змоу 2-тәи 3-тәи ахаҿкәа азаҵә хыцхьазараҿы **e** цсаххоит иауу **i**, мамзаргьы икьаҿу **i** рыла (аҟаҵарбаҟәа **gehen, stehen, heben, weben, bewegen, genesen** рыда):

ich	fahre, lese	wir	fahren, lesen
du	f**ä**hrst, l**ie**st	ihr	fahrt, lest
er, sie, es	f**ä**hrt, l**ie**st	sie, Sie	fahren, lesen

Treten, nehmen реицш иҟоу аҟатцарбақәа 2-тәи 3-тәи ахаҽқәа азатцә хыцхьазараҽы ашьагәыттә бжьыҟа аҧсахра адагьы, аҧыбжьыҟа шьтыбжьы ԥбанатәуеит:

ich	trete,	nehme	wir	treten,	nehmen
du	tr**itt**st,	n**imm**st	ihr	tretet,	nehmt
er sie es	tr**itt**,	n**imm**t	sie Sie	treten,	nehmen

7. Аҟатцарбақәа sein, haben, werden реитакра

Аҟатцарбақәа **haben, sein, werden,** реитакраан ирымоуп аҧкара иақәымшәо ачыдарақәа рацәаны. Арт аҟатцарбақәа реитакра гәынкылатәуп.

	haben	**sein**	**werden**
ich	habe	bin	werde
du	hast	bist	wirst
er sie es	hat	ist	wird
wir	haben	sind	werden
ihr	habt	seid	werdet
sie Sie	haben	sind	werden

8. Амапкра – nicht

Амапкра **nicht** ахьызҟа ада егьырт ажәаҳәа хәтақәа зегьы мапкра рызнауеит.

Аҟацарбатә зҳәа амапкраан **nicht** дыргылоит аҳәоу анцәамҭаҿы:

Morgen gehen wir in die Universität **nicht.**

Уаҵәы ҳара ауниверситет ахь ҳцазом.

Егьырҭ иарбан жәаҳәа хәҭазаалак рмапкраан **nicht** дыргылоит иарбоу ажәаҳәа хәҭа ацхьа:

Der Satz ist **nicht** schwer. Аҳәоу уадаԝзам.

Dieses Buch gehört **nicht** mir.

Ари ашәкәы зтәу сара сакәзам.

AMRA STELLT SICH VOR

Das ist Amra. Sie kommt aus Suchum. Dort wohnen der Vater, die Mutter und die Geschwister. Der Vater ist Arzt. Er arbeitet viel. Die Mutter ist Deutschlehrerin, aber sie arbeitet jetzt nicht.

Amra hat einen Bruder und eine Schwester. Die Schwester ist klein, sie geht noch in die Schule. Der Bruder ist verheiratet und hat einen Sohn. Der Bruder ist Wirtschaftler und die Frau des Bruders ist Studentin.

Den Eltern gehört ein Haus. Das Haus ist groß und schön, aber die Familie des Bruders braucht eine Wohnung. Schon zwei Jahre studiert Amra an der Universität in Suchum. Sie studiert Philologie. Sie beherrscht Abchasisch und Deutsch. Abchasisch ist für Amra Muttersprache. Sie hat viele Studienfreunde.

Атекст азы азцаарақәа

1. Wer ist das? 2. Woher kommt sie? 3. Was ist Ihr Vater von Beruf? 4. Was ist Ihre Mutter von Beruf? 5. Arbeitet Ihre Mutter jetzt? 6. Hat sie einen Bruder? 7. Was ist er von Beruf? 8. Ist er verheiratet? 9. Was ist die Frau des Bruders? 10. Haben Sie Kinder?

GESPRÄCH
Bekanntschaft

– Guten Tag!	– Мшыбзиа! (Мшыбзиақәа!)
– Guten Tag!	– Бзиара б(у)бааит! (Бзиара жәбааит!).
– Ich heiße Amra.	– Сара Амра сыхьзуп!
– Und das ist Daur.	– Ари Даур иоуп.
– Wir sind aus Gudauta.	– Ҳара ҳ-Гәдоуҭатәқәоуп.
– Und wer sind Sie?	– Шәара шәызусҭцәада?
– Wir sind Amra und Adgur.	– Ҳара Амрси Адгәыри ҳауп.

– Woher kommen Sie?	– Шəара шьҭрала шəабатəиқəоу?//Шəара шəабантəиааи?
– Wir sind aus Suchum.	– Ҳара х-Аҟəатəқəоуп.
– Wir sind Studenten.	– Ҳара ҳастудентцəоуп.
– Das ist Adgur.	– Ари Адгəыр иоуп.
– Was sind Sie von Beruf, Adgur?	– Шəара занаатҭла шəызуҭада, Адгəыр?
– Ich bin Lehrer.	– Сара сырԥаѡуп.
– Und wo wohnen Sie hier in Suchum?	– Шəара ара Аҟəа шəабанхои?
– In der Familie der Freunde.	– Сѡызцəа рҭаацəараҷы.
– Ich zeige Ihnen das Foto der Freunde.	– Сара Шəара ишəсырбоит сѡызцəа рпатрҿтқəа.

V O K A B E L N

sich vorstellen vt ахырдырра, аҷырдырра (азəы ухы ирдырра); Amra stellt sich vor.

kommen vi (s) ааира, аара (шьапыла, транстпортла); Amra kommt aus Abchasien.

wohnen vi анхара (цьара, ҭыцк аҷы); Ich wohne in der Agrbastraße.

Wohnung f =, -en ауаҭах (ауада), ауадақəа, аквартира

leben vi анхара, ақəынхара, аланхара; an der See leben, auf dem Lande leben амшын аҷы анхара, ақытаҷы анхара, иарбанзаалак хныкəгагак ала анхара, аԥстазаара, абзазара; gut leben, vom Stipendium leben

Leben n -s, ohne pl. аԥстазаара

dort уа, уака, убра(ка) Ant. hier

Vater m -s, Väter аб

Mutter f =, Mütter ан

Geschwister pl аишьцəеи аиҳəшьцəеи

Arzt m -es, Ärzte аҳақьым, ахəышəтəѡы; Der Vater ist Arzt.

arbeiten vi аусура; Die Mutter arbeitet.; an etw. (D) акы аус аду-

лара (аԥьа адбалара). Er arbeitet an der Aussprache.
viel арацәа (инымцәо ахыцхьазара), (и)рацәаны; viel Arbeit, viel Zeit, аха viele Arbeiter Ant. wenig
Bruder m -s, Brüder аиашьа
Schwester f =, -n аиаҳәшьа
klein ихәычу (ахәычы), рацәак идум, амаҷ (имаҷу); зыкәра маҷу, ақәрамаҷ Ant. groß
gehen (ging, gegangen) vi (s) 1. ацара, аныкәара; schnell gehen; 2. ацара, аныкәара, ансиааира; ins Kino gehen, zur Schule (in die Schule) gehen
Schule f =, -n ашкол, абжьаратә цараиурҭа
Schüler m -s, = аҧаҩы, ашколҷкәын
verheiratet аԥҳәыс дызмоу (даазгахьоу), хаҧа ицахьоу; Der Bruder ist verheiratet.
heiraten vt аԥҳәысаагара, ахаҧацара; Der Bruder hat Amina geheiratet.
Sohn m -(e)s, Söhne аҧа
Tochter f =, Töchter аԥҳа
Wirtschaftler m -s, = аекономист
Wirtschaft f =, -en аекономика, анхамҩа
Frau f =, -en аԥҳәыс
Mann m -(e)s, Männer ахаҧа
Student m -en, -en астудент
Studentin f =, Studentinnen астудент (цҳәызба)
Eltern pl ани аби, аҭаацәа
gehören vi (Dat) атәызаара; Die Wohnung gehört dem Bruder. Ауадаҟәа сашьа итәуп.
Haus n -es, Häuser аҩны, ахыбра, аргылара; das Haus ist groß; zu Hause аҩны; nach Hause аҩныка
schön ахазынахә, ихазыноу, ибзиоу, азамана, ашьахә; аԥшза, ицшзоу.
brauchen vt (Akk.) аҭахра, агзаара; Er braucht ein Heft. Иара атетрад иҭахуп (акаҧарба brauchen ашьҭахь ахьызка иеилкаам артикль ацны рхы иадырхәоит).

schon шьҭа, уажәшьҭа; Schon zwei Jahre ist sie Studentin.
Jahr n -(e)s, -e ашықәс; Zwei Jahre studiert er.
studieren vt 1. (акы) аҵара; er studiert Mathematik; 2. аҵараҵара; иреиҳау аҵараиурҭаҿы аҵараҵара; Er studiert in Berlin.
Studium n -s, Studien аҵара (иреиҳау аҵараиурҭаҿы), азыҟаҵара
Universität f =, -en ауниверситет (астуд. рцәажә. иркь.Uni.); Er studiert an der Universität.
Philologie f =, Philologien афилологиа, абызшәаҵара, абызшәадырра
beherrschen vt акы адырра, абызшәа адырра, акы нагзаны адырра; Beherrschst du Deutsch?
Abchasien n -s Аҧсны
Abchasisch n -s (артикльда) аҧсуа бызшәа, аҧсышәала; Er spricht Abchasisch.
Deutsch n -s агерман бызшәа; deutsch агермантә, герман бызшәала; Er spricht Deutsch.
Deutschland n -s Германиа
Muttersprache f =, -n ахатәы бызшәа
Fremdsprache f =, -n атәым бызшәа
Studienfreund m -es, -e иреиҳау аҵараиурҭаҿы (ауниверситет аҿы) аҵара уцызцо аҩыза Syn. Studienkollege m -en, -en
heißen (hieß, geheißen) vi ахьӡаара, хьзыс амазаара; Wie heißt er? Иара ихьзуеи?
nennen(nannte, genannt) vt ахьзцара, ахьз аҭара, ахьз аҳәара; Wir nennen ihn Alex.
Name m -ns, -n ахьз, ажәла; Name und Vorname ажәлеи ахьзи (ахьзи ажәлеи)
woher? иабантә? Woher kommen Sie?
Familie f =, -n аҭаацәа, аҭаацәара; eine Familie haben аҭаацәара амазаара; im Kreise der Familie ҭаацәашәала

Аеаршьцыларақәа

1. Атема «Сара сҭаацәа» азы атекст иалжәҩаа ажәақәа.

2. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл wohnen ма leben?

1. Renate … in Berlin. 2. Die Geschwister … in der Schillerstraße 7. 3. Die Familie … auf dem Lande. 4. Schon zwei Jahre … die Studenten in Suchum. 5. Der Studienfreund … vom Stipendium. 6. Adgur … in der Familie der Freunde. 7. Die Familie ist groß. Sie … gut. 8. Der Freund … an der See.

3. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл heißen ма nennen?

1. Ich … Renate. Wie heißen Sie? 2. Der Vater ist Arzt. Er … Rolf. 3. Die Studienfreunde … ihn Adgur. 4. Der Bruder … Daur. Er ist Wirtschaftler. 5. Er arbeitet. Wir … ihn Arbeiter.

4. Ихашәыртәаа аҳәоуқәа цака иарбоу ажәақәа рыла.

1. Renate beherrscht … . 2. Deutsch ist für Renate … . 3. Renate kommt aus Deutschland. Dort wohnt … . 4. Die Mutter ist … , aber jetzt arbeitet sie nicht. 5. Der Vater ist… . Er arbeitet viel. 6. Der Bruder ist … . Er hat einen Sohn. 7. Die Schwester ist klein. Sie geht noch … . 8. Die Frau … ist Studentin. 9. Renate ist Studentin. Sie studiert … .

(an der Universität, Deutsch, Lehrerin, Muttersprache, Arzt, die Familie, des Bruders, zur Schule, Wirtschaftler)

5. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Амина Гагрантәи дааит. Лара аҵсшәеи агерман бызшәеи лҳәоит. Аҵсуа бызшәа Амина илхатәы бызшәоуп. 2. Амина дыстудентуп. Лара ацара лҵоит Акәа, аунивеситет аҿы. Лара илҵоит атәым бызшәақәа. Лара дфилологхоит. 3. Гагра инхоит лаб, лан, лашьцәеи лаҳәшьцәеи. 4. Лаб дҳақьымуп. Иара аус рацәаны иуеит. 5. Лан агерман бызшәа рцаҩуп, аха лара уажәы аус лузом. 6. Лашьа дҭаа-

цәароуп. Иара декономиступ. 7. Лаҳәшьа дхәыҷуп, лара ашкол ахь дныҟәоит. 8. Аҩны лҭаацәа иртәуп. Аҩны дууп, иҵшәоуп. 9. Амина илымоуп аҩызцәа рацәаҩны: Саида – Ҭырқәтәылантәи, Рольф – Германиантәи, Маик – Англиантәи.

6. Ишәыцсах ажәақәа реиҧҭагылашьа.

1. Martin kommt aus Prag. 2. Ich habe einen Bruder. 3. Schön und groß ist das Haus. 4. Die Familie wohnt in einem Haus. 5. Viele Fremdsprachen beherrscht er. 6. In Suchum studiert sie.

7. Ишьақәшәыргыл азцааратә ҳәоуқәа азцааратә ажәақәа wer? was? wie? wo? wieviel? woher? рылеи азцааратә ажәақәа рыдеи.

1. Helen studiert an der Universität. 2. Sie wohnt in Bonn. 3. Der Bruder ist Wirtschaftler. 4. Er arbeitet viel. 5. Renate beherrscht zwei Fremdsprachen. 6. Sie kommt aus Deutschland. 7. Das Haus ist schön. 8. Das Haus gehört der Familie.

8. Икашәца азцаарақәа рҭак. Шәхы иашәырхәа ахыцқәа иртаку ахьызкақәа.

– Was ist das?
– Das ist … (der Kugelschreiber, das Lehrbuch, das Haus, die Universität, der Klub, die Stadt).
– Was hast du?
– Ich habe … (der Bleistift, das Heft, die Wohnung, das Auto, der Computer).
– Was brauchst du?
– Ich brauche … (der Computer, das Haus, das Auto, das Stipendium, der Bleistift, das Heft).

9. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Ари жәарума? – Ааи, ари жәаруп. Ажәар бзиоуп. 2. Ари Саида лоуп. Лара дыстудентуп. – Уаргьы устудентума? – Ааи, сара сыстудентуп. 3. Уара акомпиутер умоума? – Ааи, сара акомпиутер сымоуп. Акомпиутер ҽыцуп. – Сар-

гьы иҵахуп акомпиутер. 4. Уара аҵаацәа умоума? – Ааи, сара аҵаацәа сымоуп. Сҵаацәа(ра) дууп. Сара исымоуп аб, ан, аиашьа, аиаҳәшьа. 5. Шәара ауадақәа шәымоума? – Ааи, ҳара ауадақәа ҳамоуп, аха ҳара аѳоны ҳҵахуп. 6. Иахьа ҳара агерман бызшәа ҳамоуп. Сара иҵахуп арҧага шәкәы, ажәар, атетрад, акалам (аѳыга), акарандашь.

10. Иеиҵашәк акаҧарбақәа хаҷыла презенс аҷы.

1. Ich bin Student. 2. Ich studiere Deutsch. 3. Ich beherrsche 2 Fremdsprachen. 4. Ich gehe zur Schule. 5. Ich komme aus Berlin. 6. Ich habe Geschwister. 7. Ich arbeite viel.

11. Ишәыргыл иарбоу акаҧарбақәа ииашоу афформаҷы.

A. haben

1. Heute … wir Deutsch. 2. Astanda … einen Bruder. 3. … du einen Freund? 4. … ihr Bücher?
5. Die Frau … zwei Kinder.

B. sein

1. Wir … Studenten. 2. … du Student? 3. Was … Sie von Beruf? 4. Das … Häuser. 5. Die Häuser … schön. 6. … ihr heute frei?. 7. Die Stadt … schön. 8. Heute … Sonntag. 9. Die Mädchen … Freundinnen.

C. werden

1. Was … er? 2. Ich … Wirtschaftler. 3. … du Philologin? 4. Wir … gute Freunde. 5. Ihr … Ärzte.

12. Ишәыргыл акаҧарбақәа ииашоу афформаҷы.

1. Er (brauchen) ein Buch. 2. Ihr (sein) Freunde. 3. (Gehen) die Schwester zur Schule? 4. Du (gehen) schnell. 5. Das Mädchen (sein) krank. 6. Was (gehören) dir? 7. Wem (gehören) die Bücher? 8. Sie (werden) Philologin. 9. Ihr (haben) ein schönes Auto. 10. Welche Fremdsprachen (beherrschen) du? 11. Wann (kommen) ihr heute? 12.Wie (heißen) der Bruder?

13. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

– Ибыхьзузеи бара? Шаҟа шықәса бхыҷуеи?

– Сара Амра сыхьзуп. Сара 18 шықәса схыҷуеит.

– Шьҭрала бабатәиу бара?

– Сара шьҭрала с-Гагратәуп. Уаҟа инхоит сани, саби, сашьеи.

– Бара аишьцәеи аиҳәшьцәеи бымоума?

– Сара аиашьеи аиаҳәшьеи (иашьаки иаҳәшьаки) сымоуп. Сашьа уажәшьҭа ҩышықәса цуеит цҳәыс дигеижьҭеи, аҵа димоуп. Саҳәшьа макьана дхәыцуп, ашкол ахь дныҡәоит лара.

– Башьа ауниверситет аҿы аҵара иҵома?

– Мап, иара уажәшьҭа аус иуеит. Иара деконоМиступ. Сашьа иҵҳәыс дыстудентуп. Лара дҳақьымхоит. Дара ирымоуп ауадақәа, иара хәыцуп, аха иҵшзоуп.

14. Иеиҭашәк ахьызҟакәа падежла азаҵәи араҵәеи хыцхьазарақәа рҿы.

der Vater – die Väter, der Bruder – die Brüder, der Freund – die Freunde, das Kind – die Kinder, das Heft – die Hefte, die Schule – die Schulen, die Universität – die Universitäten, die Sprache – die Sprachen

15. Иҟашәҵа азҵаарақәа рҭак. Шәхы иашәырхәа ахыцқәа ирҭаку ахьызҟакәа.

1. Wem gehört der Kugelschreiber? (der Freund, der Sohn, der Bruder, die Mutter, die Schwester, das Kind). 2. Wem gehört das Haus? (die Familie, der Arzt, die Eltern, die Freunde). 3. Wem zeigt der Vater ein Buch? (das Kind, die Kinder, die Geschwister, die Tochter, der Sohn). 4. Wem zeigst du Fotos? (die Eltern, der Freund, die Freundin, die Freundinnen, die Studentin, der Bruder).

16. Иҟашәҵа азҵаарақәа рҭак. Шәхы иашәырхәа ахыцқәа ирҭаку ажәакәа.

1. Wessen Wohnung ist das? (der Freund, die Frau, der Doktor

K.). 2. Wessen Auto ist das? (der Vater, die Mutter, die Freundin). 3. Wessen Arbeiten sind das? (die Schüler, die Kinder, die Geschwister, die Freunde). 4. Wessen Foto zeigst du? (die Eltern, die Freunde, die Schwester, der Bruder, das Kind).

17. Ахыцкәа иртаку ажәакәа иахәтоу ападеж аҽы ишәыргыл.

1. Das Haus gehört (der Vater). 2. Da ist das Haus (der Bruder). 3. Wer ist der Vater (das Kind)? 4. Was zeigst du (die Freunde)? 5. Ist das Computer (der Arzt)? 6. Sie studiert an (die Universität). 7. Die Kinder gehen zu (die Schule). 8. Er ist der Sohn (ein Wirtschaftler). 8. Die Arbeit (ein Arzt) ist sehr interessant. 9. Sie beherrscht (die Fremdsprache) gut.

18. Иеитажәга аҳәоукәа агерман бызшәахь.

1. Сашьа ицаа дхәыҷуп. 2. Сани саби рыѳоны дууп, ицшзоуп. 3. Аихауардын (амашьына) зтәыда? – Иара сашьа итәуп. 4. Ахәыҷы иаб дҳақьымуп. 5 Аекономист иусура аинтерес аҵоуп. 6. Ари атетрад зтәыда? – Ари атетрад сашьа итәуп. 7. Рената ауниверситет аҽы аҵара лҵоит. 8. Уара атетрад уҵахума? – Ааи, сара исҵахуп атетради акалами (аѳыгеи). 9. Сара аѳыза дсымоуп. Иара Рольф ихьзуп.

19. Ишәыцсах ахьызка хаҽытә хьызцыпхәрала.

1. Die Familie ist groß. 2. Das Haus ist schön. 3. Die Kinder gehen zur Schule. 4. Das Buch gehört dem Kind. 5. Die Wohnung ist gut. 6. Die Bücher sind interessant. 7. Renate beherrscht Deutsch. Max beherrscht Englisch. 8. Deutsch ist schwer.

20. Икашәаа азҵаарақәа рҵак. Шәхы иашәырхәа атакқәа реы ахаҽытә хьызцыпхәракәа.

Muster: Ist das Haus groß? – Ja, es ist groß.

1. Ist die Arbeit gut? 2. Beherrscht Max Englisch? 3. Gehen die Kinder zur Schule? 4. Wohnen die Kinder hier? 5. Arbeitet der Vater viel? 6. Studieren die Geschwister an der Universität? 7. Ist

die Schule groß? 8. Ist Deutsch schwer? 9. Brauchen die Eltern ein neues Auto? 10. Ist der Bruder Wirtschaftler? 11. Gehört dir das Buch?

21. Ишәыргыл ахаҿытә хьызцынхәра датив ападеж аҿы.

1. Ich habe einen Computer. Der Computer gehört … . 2. Die Familie hat ein schönes Haus. Das Haus gehört … . 3. Du hast ein Auto. Das Auto gehört … . 4. Max hat eine Wohnung. Die Wohnung gehört … . 5. Renate hat einen Kugelschreiber. Der Kugelschreiber gehört … . 6. Wir haben eine Wohnung. Die Wohnung gehört … . 7. Ihr habt einen Plan. Der Plan gehört … . 8. Die Freunde haben eine Bibliothek. Die Bibliothek gehört … . 9. Haben Sie ein Wörterbuch? Gehört das Wörterbuch … ?

22. Ишәыргыл ахаҿытә хьызцынхәрақәа акқузатив ападеж аҿы.

Muster: – Ist das Buch gut?
– Ja, ich kaufe es.

1. Ist der Kugelschreiber schön? – Ja, ich kaufe … .
2. Sind die Fotos gut? – Ja, ich kaufe … .
3. Ist das Auto gut? – Ja, ich kaufe … .
4. Sind die Hefte gut? – Ja, ich kaufe … .
5. Ist der Computer modern? – Ja, ich kaufe … .

23. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Аѳны цшзоуп. Иара ҳара иаҳтәуп. 2. Саб ирацәаны аус иуеит. Иара дҳақьымуп. 3. Нана (сан) аус лузом. 4. Ашәкәы бзиоуп. Уи сара иаасхәоит. 5. Атетрад абаҟоу? – Уи ара иҟоуп. 6. Уара акомпиутер уҭахума? – Ааи, сара иара аасхәоит. 7. Ренатеи Алекси ауниверситет аҿы аҵара рҵоит (иҭоуп). Дара атәым бызшәақәа рҵоит. 8. Шәара (2-тәи ахаҿы арацәа хыцхь.) арҵага шәкәкәа шәҭахума? – Ҳара иаҳтахуп ажәарқәа. 9. Сашьа иуадақәа дуун, иҵшзоуп. Уи ара дынхоижьҭеи уажәшьҭа ѳышықәса цуеит.

10. Саҳәшьа дхәыҷуп. Лара ашкол ахь дныҡәоит. Сашьа ашәҡәы лирбоит. 11. Ари амашьына Шәара ишәтәума? – Ааи, уи сара истәуп.

II аурок

Атекст: Zu Besuch.
Аграмматика:
1.Адхаларатә хьызцынхәрақәа.
2. Адцаратә ркьынаа.
3. Амапкра **– kein.**

1. Адхаларатә хьызцынхәрақәа Possessivpronomen

Адхаларатә хьызцынхәрақәа аҟазшьарба еицш рхы иадырхәоит. Урт ахьызҟа ацхьа игылоуп, насгьы иеиқәшәоит жәлалеи, хыцхьазаралеи, падежлеи. Адхаларатә хьызцынхәрақәа рыла аматәар зтәу аарцшхоит. Урт зцаарас иаархәоит: **wessen?** – изтәыда? дызтәыда?

Wessen Buch ist das? – Das ist **mein** Buch.

Изтәыда ари ашәҟәы? – Ари ашәҟәы сара истәуп.

Агерман бызшәаҿы хаҿыцыцхьаза ирымоуп дара ирышьашәалоу адхаларатә хьызцынхәрақәа.

Азатцә хыцхь.	**Арацәа хыцхь.**
1-тәи ахаҿы **ich – mein** (стәы)	**wir – unser** (ҳтәы)
2-тәи ахаҿы **du – dein** (утәы, бтәы)	**ihr – euer** (шәтәы)
3-тәи ахаҿы **er – sein** (итәы)	**sie – ihr** (ртәы)
sie – ihr (лтәы)	**Sie – Ihr** (Шәтәы)
es – sein (атәы)	

Азатцә хыцхьазараҿы адхаларатә хьызцынхәрақәа реси-

ҭаркуеит иеилкаам артикль еицш, арацәа хыцхьазараҿы – иеилкааy артикль еицш.

Азацә хыцхьазара

Ахаца жәла

Nom.	mein,	dein,	sein,	ihr,	unser,	euer,	Ihr	Hund
Gen.	mein**es**,	dein**es**,	sein**es**,	ihr**es**,	unser**es**,	eur**es**,	Ihr**es**	Hund**es**
Dat.	mein**em**,	dein**em**,	sein**em**,	ihr**em**,	unser**em**,	eur**em**,	Ihr**em**	Hund
Akk.	mein**en**,	dein**en**,	sein**en**,	ihr**en**,	unser**en**,	eur**en**,	Ihr**en**	Hund

Ацҳәыс жәла

Nom.	mein**e**,	dein**e**,	sein**e**,	ihr**e**,	unser**e**,	eur**e**,	Ihr**e**	Uhr
Gen.	mein**er**,	dein**er**,	sein**er**,	ihr**er**,	unser**er**,	eur**er**,	Ihr**er**	Uhr
Dat.	mein**er**,	dein**er**,	sein**er**,	ihr**er**,	unser**er**,	eur**er**,	Ihr**er**	Uhr
Akk.	mein**e**,	dein**e**,	sein**e**,	ihr**e**,	unser**e**,	eur**e**,	Ihr**e**	Uhr

Абжьара жәла

Nom.	mein,	dein,	sein,	ihr,	unser,	euer,	Ihr	Fenster
Gen.	mein**es**,	dein**es**,	sein**es**,	ihr**es**,	unser**es**,	eur**es**,	Ihr**es**	Fenster**s**
Dat.	mein**em**,	dein**em**,	sein**em**,	ihr**em**,	unser**em**,	eur**em**,	Ihr**em**	Fenster
Akk.	mein,	dein,	sein,	ihr,	unser,	euer,	Ihr	Fenster

Арацәа хыцхьазара

Nom.	mein**e**,	dein**e**,	sein**e**,	ihr**e**,	unser**e**,	eur**e**,	Ihr**e**	Häuser
Gen.	mein**er**,	dein**er**,	sein**er**,	ihr**er**,	unser**er**,	eur**er**,	Ihr**er**	Häuser
Dat.	mein**en**,	dein**en**,	sein**en**,	ihr**en**,	unser**en**,	eur**en**,	Ihr**en**	Häuser**n**
Akk.	mein**e**,	dein**e**,	sein**e**,	ihr**e**,	unser**e**,	eur**e**,	Ihr**e**	Häuser

Хшыԥзышьҭра ашәҭ: ахьызцынхәра **euer** аҿы **-r**, иашьҭанеиуазар анцәамҭа, ацхьа игылоу **-e** быжьшәоит.

2. Адҵаратә ркьынаа
Der Imperativ

Императив иаҳнарбоит ажәаҳәаѡ дзаҵәажәо иахь ирхоу адҵара, а́ҳәара, ақәымчра, ақәмақарра, иеиуеиҵшым ааҵхьарақәа.

Агерман бызшәаҿы императив иамоуп аформақәа ҵшьба:

1. Аѡбатәи ахаҿы азаҵә хыцхьазара аформа иаҵыршәоит ахаҿытә хьызцынхәреи ахаҿытә нҵәамҭеи, аҟаҵарба ашьаҭа иаҵлар ҟалоит анҵәамҭа **-e.** Анҵәамҭа **-e,** хымпада, ирыцлоит аҟаҵарбақәа зышьаҭа **d, t, tm, dn, chn, gn, ffn** рыла инҵәо. Иҭәҭәоу аҟаҵарбақәа умлаут рцәызуеит. Ашьагәыҭтә бжьыҟа **-e** змоу иҭәҭәоу аҟаҵарбақәа ҵсаххоит **-i** ала, ускан анҵәамҭа **-e** аиузом. Ажәа иаҟәыҵхо ацынгылақәа змоу аҟаҵарбақәа рҿы ацынгыла аҟаҵарба иаҟәыҵханы аҳәоу анҵәамҭаҿы игылоит. Ари аформа ахархәара амоуп «уара» ҳәа зарҳәо ахаҿы иазынарханы.

du fragst – Frag(e)!	du fährst – Fahr(e)!
du machst – Mach(e)!	du läufst – Lauf(e)!
du nimmst – Nimm!	du stehst auf – Steh(e) auf!

2. Аѡбатәи ахаҿы арацәа хыцхьазара аформа иаҵыршәоит ахаҿытә хьызцынхәра.

ihr fragt – Fragt!	ihr fahrt – Fahrt!
ihr macht – Macht!	ihr lauft – Lauft!
ihr nehmt – Nehmt!	ihr steht auf – Steht auf!

3. Аамсҭашәатә (ахатырқәцаратә) хазырхаратә форма индикатив аамсҭашәатә форма иаҟәшәоит, ахаҿытә хьызцынхәра **Sie** аҟаҵарба ашьҭахь игылоит.

Sie fragen – Fragen Sie!	Sie fahren – Fahren Sie!
Sie machen – Machen Sie!	Sie laufen – Laufen Sie!

Sie nehmen – Nehmen Sie! Sie stehen auf – Stehen Sie auf!

4. Актәи ахаҽы арацәа хыцхьазара аформа индикатив презенс актәи ахаҽы арацәа хыцхьазара иаҟәшәоит, ахаҽытә хьызцынхәра **wir** аҟацарба ашьтахь игылоит.

wir fragen	– Fragen wir!	wir fahren	– Fahren wir!
wir machen	– Machen wir!	wir laufen	– Laufen wir!
wir nehmen	– Nehmen wir!	wir stehen auf	– Stehen wir auf!

Хшыԥызшьтра ашәт ахаргьежьратә каҵарбаҟәа римпературив ашьаҟәгылашьа аҧыдараҟәа:

sich waschen

1. du wäschst dich – Wasche dich!
2. ihr wascht euch – Wascht euch!
3. Sie waschen sich – Waschen Sie sich!
4. wir waschen uns – Waschen wir uns!

Аҟацарбаҟәа **haben, sein, werden** римпературив:

1. Habe!	Sei!	Werde!
2. Habt!	Seid!	Werdet!
3. Haben Sie!	Seien Sie!	Werden Sie!
4. Haben wir!	Seien wir!	Werden wir!

3. Амапкра – kein

Ахьызка амапкраан рхы иадырхәоит ахьызцынхәра **kein** «акгьы, акымзарак». Ахьызцынхәра **kein** мапкра азнауеит ахьызка мацара, иара ацхьагьы игылоит. Азаҵә хыцхьазараҽы иара аеситанакуеит иеилкаам артикль еицш, арацәа хыцхьазараҽы – иеилкааy артикль еицш.

Аҧсшәахь **kein** «акымзарак» ҳәа еснагь иузеитагазом.

Убри аҟнытә **kein** зцу ажәақәа реиҭагараан иазыцшаалатәуп иахәҭоу амапкра.

Das ist eine Schule. – Das ist **keine** Schule.
Ари школуп. – Ари школзам.
Das ist ein Buch. – Das ist **kein** Buch.
Ари шәкәуп. – Ари шәкәзам.

WARUM IST MARIO IN DEUTSCHLAND

Mario ist noch klein. Er kommt aus Italien. Jetzt wohnt seine Familie in Hamburg. Mario besucht in Hamburg eine Schule. Er lernt mit deutschen Kindern zusammen. Deshalb spricht er schon gut deutsch. Seine Lehrerin heißt Fräulein Schmidt. Sie ist jung, hübsch und immer freundlich. Die Kinder schreiben, lesen und rechnen viel. Sie sind sehr fleißig. Im Unterricht spielen sie auch oft.

Zu Hause wartet auf Mario seine Mutter. Sie arbeitet nicht, denn Mario hat noch kleine Geschwister. Der Vater von Mario ist Gastarbeiter. Er arbeitet in einer Firma als Automechaniker. Die Familie lebt in Deutschland schon Jahre. In Italien gibt es wenig Arbeit. Deshalb lebt die Familie hier. Es geht Mario und seinen Eltern nicht schlecht. Die Familie hat eine Zweizimmerwohnung. Die Mutter möchte aber nach Hause, nach Italien. Mario gefällt es in Hamburg. Er hat schon viele Freunde. Sie spielen zusammen Fußball, gehen ins Kino. Deutsch fällt ihm leicht. Die Freunde haben ihn gern, denn er ist ein guter Freund. Manchmal arbeiten sie auf der Post. Dann haben sie etwas Geld für Kino und Cola. Mario trinkt Cola sehr gern. Er isst auch gern Pizza.

Атекст азы азцаарақәа

1. Woher kommt Mario? 2. Wo wohnt seine Familie? 3. Warum spricht Mario so gut deutsch? 4. Wie heißt seine Lehrerin? 5. Wer wartet auf Mario zu Hause? 6. Warum arbeitet seine Mutter nicht? 7. Wo arbeitet der Vater von Mario? 8. Was ist er von Beruf? 9. Möchte Mario nach Hause, nach Italien? 10. Hat er viele Freunde? 11. Fällt ihm Deutsch leicht? 12. Wo arbeiten sie manchmal? 13. Was isst Mario gern? 14. Was trinkt Mario gern?

Zu Besuch bei Erich

– Treten Sie herein!
– Guten Abend!
– Herzlichen Glückwunsch zum Geburtstag! Hier ist ein Buch für dich «Moderne Fotokunst»

– Vielen Dank! Das Buch ist sehr interessant. Ich fotografiere sehr gern. Das ist mein Hobby.

– Nicht nur das. Du spielst auch Fußball gern.

– Ja, das stimmt.
– Gehen Sie bitte ins Zimmer! Das Essen ist fertig. Nehmen Sie Platz! Probieren Sie bitte diesen Salat! Das ist meine Spezialität.
– Ich nehme Fisch mit Gemüse. Ich esse Fisch gern.

– Hier gibt es Fleisch und Kartoffeln.
– Geben Sie mir bitte Brot!
– Bitte essen Sie Obst! Dieses Obst schmeckt gut.
– Was trinken Sie? Es gibt Wein, Cola, Limonade.
– Und nun, Erich, wir wünschen

Ерих иҷы сасра

– Шәыҷнал!
– Хәлыбзиа! Хәлыбзиақәа!
– Гәыкала иудсныҳәалоит уирамш! Абар уара узы ашәкәы «Иахьатәи (ҳаамҭазтәи) афотоказара»!
– Иҭабуп дарараза! Ашәкәы дара аинтерес аҵоуп. Сара апатреҭҭыхра бзиа избоит. Уи сара бзиа избо усхкуп.
– Уи амҵара акәым. Иара убас уара ашьапылампыл асрагьы бзиа иубоит.
– Ааи, уи иашоуп.
– Шәыҷнал ауадахь! Афатә хиоуп. Шәтәа! Абри асалат агьама жәба, сшәыҳәоит! Ари сара иснапкымҭоуп.
– Сара изгоит аутрақыхи аҵсызи. Сара аҵсыз бзиа избоит.
– Ара иҟоуп акәаҵи акартоши.
– Ача сышәҭондаз!
– Ишәфа ашәыр, шәхаҵкы! Арҭ ашәырқәа хаауп.
– Ижәжәуеи Шәара? Иҳамоуп аҷы, акола, алумаат.
– Уажәшьҭа, Ерих, иузеи-

dir alles Gute und viel Glück. Auf dich!
– Jetzt kommen Kaffee, Kuchen und Tee. Dann tanzen wir. Tanzen Sie gern?

ҕьаҳшьоит абзиарақәа зегьы, анасыц ду. Уныҳәаз!
– Уажәы – акаҳуа, аторт, ачаи. Уи ашьтахь ҳкәашоит. Шәара акәашара бзиа ижәбома?

VOKABELN

Fotokunst f =, -künste афотоҟазара
fotografieren vt апатрегҭыхра
Hobby n -s, -s бзиа иубо аус хкы
Zimmer n -s, = ауада
Essen n -s, = афатә
fertig амазеи, имазеиуп, ирмазеиуп
probieren vt (Akk.) агьама абара
essen vt (Akk.) афара, акрыфара
trinken vt (Akk.) ажәра
nehmen vt (Akk.) агара
geben vi (s) (Akk. Dat.) аҭара
spielen vt, vi ахәмарра
tanzen vt, vi акәашра
es gibt (Akk.) иҟоуп (Akk. мацара)
Fisch m -es, -e ацсыз
Brot n -(e)s, -e ача
Gemüse n, -s, = аутраҭых, аиацәара
Obst n, -s ашәыр
Fleisch n, -es акәац
Kartoffel f =, -n акартош, адгьылцәа (еиҳаразак ахархәара амоуп арацәа хыцхьазараҿы)
Wein m -(e)s, -e аҩы
Cola n = акола, аха аресторан аҿы ианҿоуцо «Ich möchte bitte eine Cola» иаанагоит аҭазара (ёмкость), арыжәтә ҭаҭәаны изларырҭо (eine Flasche, eine Dose)

Limonade f =, -n алумаат
Tee m -s, -s ачаи
Kaffee m -s, -s акаҳуа
Kuchen m -s, = аторт, ахаа-мыхаа
mit ахьынтә, аахыс, инаркны, аҟнытә, аҟнынза
für азы
warten (auf A) азәы изыԥшра
denn избанзар, избан акәзар
der Gastarbeiter агастарбаитер (аҳәааныркәыратә иааз аусуӡоы) (рабочий-иностранец)
das Jahr (-e) ашықәс(қәа)
die Zweizimmerwohnung ӡ-уаҵахк змоу ауадаҟәа (аквартира)
gefallen агәаԥхара, агәахәара
auf der Post аԥошьҭаҿы
das Geld аԥара

Аеаршыцыларақәа

1. Акәацқәа рҭыцан акатцарба haben иахәҭоу аформаҿы ишәыргыл.

1. Erich … ein Hobby. 2. Sein Freund … auch ein Hobby. 3. Ich … viele Hobbys. 4. Mein Bruder … kein Hobby. 5. Wir … verschiedene Hobbys. 6. Kinder, … ihr Hobby? 7. Diese Studenten … viele Hobbys. 8. … du auch ein Hobby. 9. Alle … ein Hobby.

2. Ишәыргыл иахәҭоу адхаларатә хьызцынхәрақәа. Шәхы иашәырхәа ацәаҕәа ацака иарбоу ажәакәа.

Muster: Mein Bruder liest gern.

– Das stimmt. Sein Hobby ist Literatur.

1. Meine Frau malt gern. 2. Mein Sohn spielt Basketball gern. 3. Meine Tochter singt gern. 4. Meine Mutter besucht Theater gern. 5. Mein Vater sieht Filme gern. 6. Ich fotografiere gern. 7. Mein Mann lernt Englisch gern. 8. Meine Großmutter liebt Poesie gern. 9. Meine Kinder tanzen gern.

Fotokunst, Sport, Theaterkunst, Malerei, Musik, Kinokunst, Fremdsprachen, Tanzkunst, Poesie

3. Иеиқәшәыршәа аҳәоуқәа рхыцхьазара рацәаны. Шәхы иашәырхәа х-еицагыларак ркынтәи ажәакәа.

Wir		Obst
Mein Freund		Fleisch
Ihr	essen … gern	Gemüse
Meine Eltern	trinken … gern	Brot
Die Geschwister	essen … nicht gern	Kuchen
Ich	trinken … nicht gern	Salat
Horst		Cola
Du		Limonade

Meine Schwester	Kartoffeln
	Fisch
	Kaffee

4. Икашәца азцаарақәа рҭак маҵкрала.

1. Essen Sie gern Fleisch? 2. Essen Sie gern Kartoffeln? 3. Isst Ihr Vater gern Gemüse? 4. Trinkt Ihre Mutter gern Cola? 5. Trinken Ihre Geschwister gern Limonade? 6. Isst Ihr Bruder gern Fleischsalat? 7. Essen Ihre Kinder gern Obst? 8. Trinkt Ihre Grossmutter gern Kaffee? 9. Essen Sie gern Pizza? 10. Essen Sie gern Hamburger?

5. Ерих бзиа иибо Ерика бзиа илбазом. Ижәоы, иара бзиа ибоит (gern essen), лара бзиа илбазом (mögen kein). (Афатәқәа рыхьызқәа шәрыхәацш 3-тәи аеаршьцылараҽы).

Muster: Erich isst gern Fleisch. Erika isst nicht gern Fleisch.
Sie mag kein Fleisch.

6. Икашәца азцаарақәа рҭак шьақәырҷәҷәаралеи маҵкралеи, es gibt шәхы иархәаны. Ишәхашәмыршҭын es gibt ашьҭахь Akk. ахархәара шамоу.

Muster: – Gibt es Brot?
– Ja, es gibt Brot.
(– Nein, es gibt kein Brot).

1. Gibt es Fleisch? 2. Gibt es Obst? 3. Gibt es Wein? 4. Gibt es Kaffee? 5. Gibt es Kuchen? 6. Gibt es Fisch? 7. Gibt es Kartoffeln? 8. Gibt es Tee?

7. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

– Ларс, уара бзиа иубо аусхкы умоума ?

– Ааи, сара бзиа избоит амцәышәымпыл асра. Сара бзиа избо аусхкы аспорт ауп.

– Уара уан усхкыс бзиа илбои?

– Сан асахьаҭыхра бзиа лбоит. Лара бзиа илбо аусхкы аҽыханҵа ауп.

– Уаб?

– Саб апатрҿҭыхра бзиа ибоит. Саҳәшьа ашәаҳәара бзиа илбоит. Ҳара иара убас бзиа иаабоит акәашара. Зегьы иҳамоуп бзиа иаабо аусхкқәа.

8. Икашәҵа азҵаарақәа рҭак.

1. Haben Sie ein Hobby? Was machen Sie gern? 2. Hat Ihr Vater ein Hobby? Was macht er gern? 3. Hat Ihre Mutter ein Hobby? Was macht sie gern? 4. Haben Ihre Geschwister ein Hobby? Was machen Sie gern?

9. Акәаҵқәа рҭыҵан ишәыргыл иақәнаго адхаларатә хьызцынхәарақәа.

1. Ich habe einen Vater. …Vater arbeitet bei einer Firma. 2. Du hast einen Freund. Wo ist … Freund jetzt? 3. Er hat einen Bruder. … Bruder ist 2O Jahre alt. 4. Amsa hat ein Kind. Besucht … Kind die Schule? 5. Das Kind hat ein Buch. … Buch ist interessant. 6. Wir gehen in die Schule. … Schule ist neu. 7. Ihr habt einen Unterricht. Wann ist … Unterricht aus? 8. Die Studenten haben Freunde. … Freunde kommen heute. 9. Herr Scholz, haben Sie eine Frau? Wie heißt … Frau?

10. Икашәҵа азҵаарақәа рҭак амашқра kein шәхы иархәаны.

Muster: – Wirst du Maler?

– Nein, ich werde kein Maler.

1. Wirst du Lehrer? 2. Wirst du Dolmetscher? 3. Wirst du Ingenieur? 4. Wirst du Mathematiker? 5. Wirst du Arbeiter? 6. Wirst du Arzt?

11. Ижәоы арҭ ахәыҷқәа рацхьака изакәхо. (Ишәхашәмыршҭын ахьыз̧ка азанаат ахьз̧ ашьақәыргыларацәы асуффикс -er ахархәара шамоу).

Muster: Physik und Musik fallen Rolf leicht.
Rolf wird aber kein Physiker, er wird Musiker.

1. Chemie und Mathematik fallen mir leicht. 2. Deutsch und Chemie fallen dir leicht. 3. Musik und Fremdsprachen fallen Inge leicht. 4. Mathematik und Informatik fallen mir leicht. 5. Deutsch und Malen fallen dir leicht.

12. Ижәоы азҵаарақәеи урҭ рҭақәеи амашқра kein ашҵаны.

Muster: – Hast du eine Mutter?
– Nein, ich habe keine Mutter.

1. Hast du einen Vater? 2. Hast du einen Bruder? 3. Hast du eine Schwester? 4. Hast du eine Großmutter?

13. Ҳара адҵаратә ркьынаа ҳеазыкаҳҵоит. Ишьақәшәыргыл акатцарбақәа ркынтәи адҵаратә ркьынаа (Imperativ) афармақәа зегьы.

Muster: 1. Sie schreiben – Schreiben Sie!
2. Wir schreiben – Schreiben wir!
3. Ihr schreibt – Schreibt!
4. Du schreibst – Schreibe!

arbeiten, lernen, sprechen, sagen, lesen, gehen, kommen, geben, nehmen, essen, trinken, probieren, hören, tanzen, fahren, laufen

14. Иеиқәшәыршәа аҳәоуқәа Imperativ афармаҷы.

1. Bücher, Ihre, Sie, nehmen! 2. auf die Fragen, antworten, Sie! 3. Sie, übersetzen, den Text! 4. zu Hause, Übungen, schreiben, Sie! 5. heute, Fußball, Sie, spielen! Meine Familie, fotografieren, Sie!

15. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Лара даара ибзианы ашәа лҳәоит. Шәааи ҳалзызырҩып! 2. Шәааи ашәа ҳҳәап! 3. Амра, Амза, шәаргьы ишәҳәа ашәа. 4. Иара даара иҵшзаны дкәашоит. Шәааи ҳихәаҵшып! 5. Шәааи ҳкәашап! 6. Рольфи Рути, шәкәаша! 7. Ахәыҷқәа, шәыхәмар!

16. Акәаҵқәа рҭыцан ишәыргыл иаҟәнаго артикль (иеилкаам, иеилкаау, мамзаргьы артикльда).

1. Das ist … Mädchen. 2. … Mädchen heißt Inge. 3. Er lebt in … Deutschland. 4. Sie wohnt in … Hamburg. 5. Inge ist … Studentin. 6. Sie studiert … Chemie an …Universität in Hamburg. 7. Inge wird … Chemikerin. 8. Inge hat … Bruder. 9. Ihr Bruder heißt … Thomas.10. … Thomas arbeitet schon. 11. Er ist … Dolmetscher. 12. Er kann … 3 Sprachen. 13. Er spricht gut … Englisch und … Französisch. 14. Er liest auch … Russisch. 15. Heute hat er … Geburtstag. 16. Seine Freunde kommen. 17. Das Essen ist fertig. 18. Es gibt … Fleisch, … Salate, … Fisch, … Gemüse und … Wein. 19. Inge wünscht … Horst alles Gute. 20. Sie hat für … Horst … Buch 21. … Buch heißt «Mein Hobby». 22. Horst liest … Bücher gern.

17. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Астудент ихатәы бызшәа аҵсшәоуп. 2. Уара астудент дудыруама? 3. Аҧкәын иаҳәшьа аҵара абалҵоит? Лара ауниверситет аҿы аҵара лҵоит. 4. Апрофессор илекциаҟәа рахь астудентцәа зегьы ныӄәоит. 5. Аҧкәын арҵаҩы изҵааракәа рҭак ƙаиҵоит. 6. Ҳара арҵаҩы ҳаизыҵшуп.

KONTROLLÜBUNG

Сара Даур сыхьзуп. Сара 19 шықәса схыцуеит, афилологиатә факультет аҿы аҵара сцоит. Сара иахьа сирамш ауп. Сара сҩызцәа сасцәаны истоуп.

– Гәык-цсыкала иудысныхҳәалоит уирамш! – лҳәоит Амина. – Абар уара узы ашәкәы.

– Итабуп идуззаны! Сара аҵхьара даара бзиа избоит. Уи сара бзиа избо усхкуп. Шәыҩнал ауадахь, шәтәа сшәыхҳәоит. Асалат агьама жәба. Ари сара иснапкымтоуп. Ишәфа ашәыр! Арт ашәырқәа хаауп. Ижәжәуеи шәара? Иҟоуп аҩы, акола. Иҟалозар, аҩы! Шәааи аҩы ааижәып! Ҳара иузеиҵьаҳшьоит абзиареи анасыц дуи! Уныхҳәаз! Уажәшьта ҳкәашап! Шәара акәашара бзиа ижәбома?

III аурок

Атекст: Meine Familie. Ich möchte Sie bekanntmachen.
Аграмматика:

1. Амапкра **nicht, kein** (аихшьала).
2. Азцаара аҭак аҟацараҽы **doch** ахархәара.
3. Ахьызҟакәа реиҭакра.
4. Амодалтә ҟацарбакәа (**wollen, können)**.
5. Иеилоу ацхьазара хьызқәа рышьакәгылшьа.
6. Ацынгылакәеи аҟазшьарбакәеи.
7. Ахьызцынхәракәа.
8. Ацхьазара хьызқәа (имариакәами иеилакәоуи).
9. Аидҳәалагакәеи ацгылакәеи.

1. Амапкра nicht, kein (аихшьала)

Агерман бызшәаҽы амапкра аарцшразы иҟоуп: амапкратә хәҭаҷ **nicht,** амапкратә хьызцынхәракәа **kein** «акымзарак», **nichts** «акгьы», **niemand** «азәгьы», амапкратә цынгылакәа **nie, niemals** «бзанцы(к), ахаан». Агерман бызшәа аҳәоу аҽы мапкра заҵәык ауп ахархәара змоу.

Niemand weiß das. Ари **азәгьы** издырзом.

Inal schreibt **nichts**. Инал **акгьы** иҩзом.

Ахьызҟа артикль анацым ахархәара роуп ҟалоит **nicht-**гьы **kein-**гьы:

Nein, ich bin **nicht** (**kein**) Arbeiter. Мап, сара сусуҩзам.

Аиҽырцшраан амапкра ашьҭахь **aber** акәымкәа, аидҳәалага **sondern** ауп ахархәара змоу:

– Sind Sie Ingenieur?

– Nein, ich bin nicht Ingenieur, **sondern** Lehrer.

– Шәара шәынԥьнырума?
– Мап, сара сынԥьнырзам, сырцаԝуп.

2. Азцаара атак акатцараҽы doch ахархәара

Азцаара мапкралеи ма шьақәыргәгәаралеи атак акатцараан рхы иадырхәоит **nein, ja, doch** ажәақәа. Арт ажәақәа аҳәоу аҽы ажәақәа реишьтагылашьа иацырхагахазом.

– Sprechen Sie Deutsch? – Шәара герман бызшәала шәцәажәома?
– **Nein,** ich spreche **nicht** Deutsch. – Мап, сара герман бызшәала сцәажәазом.
– Sprechen Sie **nicht** Deutsch? – Шәара герман бызшәала шәымцәажәазои?
– **Nein,** ich spreche **nicht** Deutsch? – Мап, сара герман бызшәала сцәажәазом.

Шьақәыргәгәарла атак акатцараан рхы иадырхәоит **ja,** азцаараҽы амапкра ыкамзар:

– Sprechen Sie Deutsch? – Шәара герман бызшәала шәцәажәома?
– **Ja,** ich spreche Deutsch. – Ааи, сара герман бызшәала сцәажәоит.

Азцаараҽы амапкра ыказар, шьақәыргәгәарала атак катцараан рхы иадырхәоит **doch:**

– Sprechen Sie **nicht** Deutsch? – Шәара герман бызшәала шәымцәажәазои?
– **Doch,** ich spreche Deutsch? – Мап, сара герман бызшәала сцәажәоит.
– Sind Sie **kein** Student? – Шәара шәыстудентзами?
– **Doch,** ich bin Student. – Мап, сара сыстудентуп.
– Ist das **kein** Heft? – Ари тетрадзами?
– **Doch,** das ist ein Heft. – Мап, ари тетрадуп.

3. Ахьызкақәа реитакра
Die Deklination der Substantive

Хыхь ишаҳҳәахьоу еицш, ахьызкақәа реитакра шоит х-ххыкны: иҭәгәоу аитакра, иҵсыеу аитакра, аҵхәыстә еитакра.

Иҭәгәоу аитакраҽы анцәамта -es генитив ападеж аҽы ирыцлоит:

1. **-z, -tz, -x, -ck, -pf, -s, -st, -sch, -nn, -nd, -nl** рыла инцәо ахьызкақәа: das Gras – des Gras**es**, der Tisch – des Tisch**es**, der Satz – des Satz**es.**

2. Ажәа анцәамҭаҿы ацыбжьыкақәа ѳба ма инареиҳаны измоу ахьызкақәа: das Feld – des Feld**es**, der Wald – des Wald**es**.

3. Цырак ала, мамзаргьы цыра рацәала ишьақәгылоу ахьызкақәа: der Tag – des Tag**es**, der Erfolg – des Erfolg**es**.

Анцәамҭа -s генитив ападеж аҿы игылоит:

1. **-er, -el, -en** рышьҭахь: der Lehrer – des Lehrer**s,** der Wagen – des Wagen**s.**

2. Абжьыка (ма адифтонг) ала инцәо, иара убас ажәа анцәамҭаҿы анбан **-h** змоу ахьызкақәа рҿы: der Mai – des Mai**s**, der Schuh – des Schuh**s**.

3. Ацштәқәа аазырцшуа аказшьарбақәа ркынтәи ишьақәгылақәоу ахьызкақәа рҿы: das Grün – des Grün**s**, das Rot – des Rot**s**.

Асуффиксқәа **-us, -smus** зцу ахаца жәла ахьызкақәа генитив ападеж аҿы ироузом анцәамҭақәа: der Kasus – des Kasus, der Optimismus – des Optimismus.

Ицсыеу аитакрахь иацанакуеит:

1. Анцәамҭа **-e** змоу, ахаца жәла зыцсы ҭоу ахьызкақәа зегьы: der Genosse, der Junge, der Knabe, der Affe, der Hase.

2. Цырак ала ишьақәгылоу ахаҵа жәла ахьызкақәа: der Held, der Mensch, der Herr.

3. Ақәыҷәҷәара змоу асуффиксқәа **–ant, -ent, -ist, -at, -et, -ot, -nom, -graph, -log, -ad, -aut, -og(-e), -soph** рыла ишьақәгылоу зыцсы ҭоуи зыцсы ҭами рхаҿы аазырцшуа атәым ажәақәа: der Aspirant, der Poet, der Agronom, der Philolog, иара убасгьы: der Architekt, der Kamerad, der Automat, der Planet уб. ит.

Ацхәыстә еиҭакрахь иаҵанакуеит ацхәыс жәла ахьызкақәа зегьы: die Frau, die Schule.

4. Амодалтә каҵарбақәа wollen, können
Modalverben wollen und können

Амодалтә каҵарбақәа цхыраагзатә каҵарбақәоуп, арҿиара аадырцшзом, урҭ иарбанзаалак амаҭәар ма ахаҿы арҿиара ишазыкоу адырбоит. Дара ирымоуп алшара, зыда цсыхәа ыками агәаҵхаратәи цакқәа. Амодалтә каҵарбақәа рахь иаҵанауеит: **können, dürfen, müssen, sollen, wollen, mögen.**

Амодалтә каҵарбақәа рхы иадырхәоит хадара злоу даеа каҵарбак рыцны. Уи акаҵарба инфинитив аформаҿы игылоуп. Арҭ реицылара иканаҵоит иеилоу акаҵарбатә зҳәа.

Акаҵарба wollen (аҭаххара, аҭахызаара, аҭахра) иамоуп агәаҵхара, аҭаххара аҵакы:

Wir **wollen** deutsch **studieren**.

Ҳара агерман бызшәа ҳцар ҳҭахуп.

Акаҵарба können (алшара) иамоуп алшара аҵакы (акы акаҵара алшара):

Morgen habe ich Zeit und **kann** Sie **besuchen**.

Уаҵәы сара аамҭа сымоуп, Шәара шәышҟа снеир сылшоит.

ich	will	wir	wollen
du	willst	ihr	wollt
er, sie, es	will	sie, Sie	wollen

ich	kann	wir	können
du	kannst	ihr	könnt
er, sie, es	kann	sie, Sie	können

5. Иеилоу ацхьазара хьызқәа реиҧҭагылашьа

Ахыцхьазаратә цхьазара хьызқәа 21 инаркны 99-нза иеилоу хыцхьазаратә цхьазара хьызқәоуп. Иеилоу ацхьазара хьызқәа шьақәгылоит аидхәалага **und** ацхыраарала. Раҵхьа игылоуп акакақәа рыхьзқәа, анаҩсан **und,** нас ажәабақәа рыхьзқәа. Иеилоу ахыцхьазаратә цхьазара хьызқәа иеицҵаны ажәакны ирыҩуеит.

21 – einundzwanzig
27 – siebenundzwanzig
76 – sechsundsiebzig
98 – achtundneunzig

Агерман бызшәаҿы ахыцхьазаратә цхьазара хьызқәа зегьы нбан хәыҷыла иеицҵаны ирҩуеит. Нбан дула ирҩуеит амиллионқәеи амиллиардқәеи рыхьзқәа мацара:

135 – hundertfünfunddreißig
3245 – dreitausendzweihundertfünfundvierzig

1583688 – eine Millione fünfhundertdreiunachtzigtausendsechshundertachtundachtzig

6. Ацынгылақәеи аказшьарбақәеи
Adverbien und Adjektiven

Ацсуа бызшәаҽы еиҵш агерман бызшәаҽгьы **аказшьарбақәа шоит ѡ-гәыцкны:**

а) ахаҭашьатә казшьарбақәа (qualitative Adjektive): **klein** – ахәычы, **gut** – абзиа, **schön** – аҵшза**, schwer** – аҕәҕәа, ахьанҭа, ауадаѡ, **rot** – акаҵшь, **groß** – аду;

б) азыкашьатә казшьарбақәа (relative Adjektive): **golden** – ахьтәы, **jährlich** – есышықәсатәи, **freudig** – агәырҕьаратә, **seiden** – абырфынтә, **heutig** – иахьатәи, **täglich** – есымшатәи, ессныҭәи.

Агерман бызшәа аказшьарбақәа ирымоуп ѡ-формак: иназоуи икьаҽуи.

Иназоу аформа змоу аказшьарба аҽацсахуеит жәлалеи, падежлеи, хыцхьазаралеи, игылоит иҳәаакәнаҵо ахьызка аҵхьа. Иара убасгьы ахьызкеи иареи еиқәшәоит жәлалеи, падежлеи, хыцхьазаралеи. Ацсуа бызшәаҽы иказам ажәлеи ападежи, убри акынтә ари аѡыза аҵсахракәа алнаршазом. Аҳәоу аҽы арҭ аказшьарбақәа ҳәаакәҵақәоуп.

ахаҵа жәла	ein großer Erfolg (ақәҽиара ду)
ацхәыс жәла	eine große Wirtschaft (анхамѡа ду)
абжьара(тә) жәла	ein großes Ereignis (ахҭыс ду)
арацәа хыцхьазара	große Erfolge (ақәҽиара дуқәа)

Икьаҽу аформа змоу аказшьарба аҳәоу аҽы иеилоу ахьызтә зҳәа иахьызтә хәҭоуп (ипредикативуп). Падежлеи,

жәлалеи, хыцхьазаралеи аеацсахзом. Ахьызҟеи иареи еиқәшәазом жәлалеи хыцхьазаралеи.

Der Berg ist hoch.– Ашьха ҳаракуп.
Die Berge sind hoch. – Ашьхақәа ҳаракуп.

Аџсуа бызшәаҿы еицш агерман бызшәаҿгьы **ацынгылақәа шоит:**

1. Аҭыцтә цынгылақәа: hier – ара, **dort** – уа, убра, **unten** – цаҟа, **links** – армарахь, **oben** – хыхь уб. иц.

2. Аамҭатә цынгылақәа: bald – ирласны, иласны, **früh** – заа, цәыкьа, **gestern** – иацы, **heute** – иахьа, **morgen** – уаџәы уб. иц.

3. Аҟалашьатә цынгылақәа: rasch – иласны, ирласны, **wohl** – ибзианы, **umsonst** – баша уб. иц.

4. Ашәага-загатә цынгылақәа: sehr – даара, **zu** – и(на)мыцхәны, **mehr** – ирацәаны (иреиҳаны), **genug** – иахьынзахәҭоу, азхара, акыр, иазхоуп уб. иц.

5. Амзыстәи азкытәи цынгылақәа: darum, deshalb, deswegen – убри аҟнытә, **dazu** – убри азы, **wozu**– иззы уб. иц.

6. Амашкратә цынгылақәа: nie, niemals – бзанџы, ахаан, **nirgends** – џьаргьы, **nein** – маҧ, мамоу уб. иц.

7. Амодалтә цынгылақәа: vielleicht – (и)ҟалап, иҟалар алшоит, **wahrscheinlich** – …зар ҟалоит(ап), акәхап, **sicher** – хымџада, ҳәарада, џабыргны уб. иц.

8. Азџааратә цынгылақәа: wo – иаба, **warum** – избан, иззы, **wann** – ианба, **wie** – ишца уб. иц.

9. Ахьызцынхәратә цынгылақәа: worin – изла, **wofür** – иззы, **darin** – абри ала, **darüber** – убриазы, абриазы уб. иц.

Аҳәоу аҿы ацынгылақәа еиҳарак итагылазаашьақәоуп. Уи адагьы, цынгылақәак аҳәоуқәа реидхәаларацҿы рхы иадырхәоит, еидхәалагатә ажәақәоуп, иаххәап: **dann, deshalb, darum** уб. иц.

7. Ахьызцынхәра
Das Pronomen

Ахьызцынхәра ахьызкеи аказшьарбеи зыцсахуа ажәаҳәа хәтоуп. Аҳәоу аҿы ахьызцынхәра калар ауеит изыххәааны, ихартәааганы, ипредикативны (азҳәа ахьстә хәтаны), мамзаргьы иҳәаакәцаны.

Агерман бызшәаҿы ахьызцынхәракәа рцакқәеи рформакәеи ирҿырцшны ишоит абарт агәыцкәа рыла:

1. Ахаҿытә хьызцынхәракәа (Personalpronomen)
2. Адхаларатә хьызцынхәракәа (Possesivpronomen)
3. Ахаргьежьратә хьызцынхәра (das Reflexivpronomen)
4. Аицкацаратә хьызцынхәракәа (Reziprokpronomen)
5. Арбагатә хьызцынхәракәа (Demonstrativpronomen)
6. Азцааратә хьызцынхәракәа (Interrogativpronomen (Fragepronomen)
7. Азыкашьатә хьызцынхәракәа (Relativpronomen)
8. Иҳәаакәцам ахьызцынхәракәа (Indefinitivpronomen)
9. Ахаҿыдатә хьызцынхәра **-es** (das unpersönliche Pronomen)
10. Амапкратә хьызцынхәракәа (Negativpronomen)

8. Ацхьазара хьызкәа (имариакәами иеилакәоуи)

Ахыцхьазаратә цхьазара хьызкәа 13 инаркны 19–нза ихырҿиаакәоуп (имариам). Урт шьакәгылоит акакакәа рыхьзкәа ацхьазара хьзы **zehn** рыцтцарала:

13 – dreizehn
14 – vierzehn
15 – fünfzehn
16 – sechzehn (ашьагәыт иацәызуеит **-s)**
17 – siebzehn (ашьагәыт иацәызуеит **-en)**
18 – achtzehn
19 – neunzehn

Ажәабақәа ҳзырбо иахырҿиаақәоу аԥхьазара хьызқәа 20 инаркны ишьақәгылоит ажәабақәа рыхьзқәа асуффикс **-zig** рыԥтарала, **dreißig** ада:

20 – zwanzig 60 – sechzig (ашьагәыҭ иаԥәызуеит **-s)**
30 – dreißig 70 – siebzig (ашьагәыҭ иаԥәызуеит **-en)**
40 – vierzig 80 – achtzig
50 – fünfzig 90 – neunzig

21 инаркны 99–нза иеилоу хыԥхьазаратә ԥхьазара хьызқәоуп, ишьақәгылоит аидҳәалага **und** ацхыраарала.

21 – einundzwanzig
76 – sechsundsiebzig

9. Аидҳәалагақәеи ацгылақәеи
Konjunktionen und Präpositionen

Агерман бызшәаҿы ацгылақәа ирыхьдырԥшуеит ахьызҟа ападежқәа. Аԥсшәаҿы иҟазам ацгылақәа (аиҭагараан урҭ злаарԥшхо еиҳарак шьҭынгылала ауп).

Иҟоуп ԥгылақәак падежк амацара зыхьзырԥшуа: генитив, датив, аккузатив ападежқәа хаз-хазы. Иҟоуп даҿа ԥгылақәак изыхьзырԥшуа датив ападежгьы аккузатив ападежгьы.

Агерман бызшәаҿы ацгылақәа еснагь игылоит изԥазкуа ахьызҟа аԥхьа, аха ԥгылақәак гылар ҟалоит ахьызҟа ашьҭахыгьы.

Ich gehe **durch die** Straße.

Сара амҩа(ду) санылаҵы сԥоит (снеиуеит).

Haus gegenüber befindet sich der Markt.

Аҩны аҿаԥхьа аԥьармыкьа ыҟоуп.

Агерман бызшәаҿы аидҳәалагақәа ацгылақәа реиԥш, инарыгзоит акрызԥазкуа ароль аҳәоу аилазаараҿы. Дара ирыл-

шоит ажәақәа, аҳәоу хәҭақәа, мамзаргьы аҳәоуқәа дара-дара реидҳәалара.

Аидҳәалагақәа реилазаашьақәа ирҽырцшны ишоит:

а) имариақәоу: aber – аха, **oder** – ма, мамзар, **denn** – избан акәзар, избанзар, **und** – ...гьы, ...еи …еи;

б) иеилақәоу: sowie – иара убас, **nachdem** – …ашьҭахь**, trotzdem** – уи адагьы, усгьы**, so daß** – убас еицш;

в) ԥба-ԥбала ишьақәгылақәоу: nicht nur..., **sondern auch** – … моу, …гьы, **bald**..., **bald** – зны …, зны.

Асинтаксистә роль иаҿырцшны аидҳәалагақәа шоит ихьыцшым аидҳәалагақәа (koordinierende (beiordnende) Konjunktionen), ихьыцшу аидҳәалагақәа (subordinierende (unterordnende) Konjunktionen) ҳәа.

MEINE FAMILIE

Mein Name ist Daur Agrba. Ich studiere in Suchum, aber ich bin kein Suchumer, ich komme aus Gagra. Dort leben meine Eltern und Großeltern.

Unsere Familie ist ziemlich groß. Ich habe zwei Brüder und eine Schwester. Früher hatte es meine Mutter nicht leicht mit uns Kindern. Jetzt sind meine Geschwister schon erwachsen und selbständig. Meine Mutter ist Rentnerin und führt den Haushalt. Es geht ihr recht gut.

Mein Vater ist auch nicht mehr jung. Er kann schon auch seine Rente haben, aber er denkt nicht daran. Er arbeitet als Manager, und seine Firma braucht ihn noch.

Mein Bruder Adgur ist sechszehn Jahre alt. Er geht noch zur Schule. Sein Lieblingsfach ist Geographie. Er will wie unser Großvater Landwirt werden. Meine Schwester Amina ist Studentin an der Abchasischen Staatlichen Universität. Sie ist so alt wie ich, wir sind Zwillinge. Wir telefonieren oft miteinander.

Mein Bruder Leon steht mir nicht so nah. Er ist schon längst verheiratet und ist Vater von zwei Kindern. Er und seine Frau sind Reporter von Beruf. Der Beruf des Reporters ist nicht leicht, aber recht interessant.

Außer den Geschwistern habe ich noch Kusinen und Vettern. Einige von ihnen sind so alt wie ich, und wir verstehen uns gut.

Einmal im Jahre versammelt sich unsere ganze Familie im Elternhaus. Zum Familienfest kommen alle: unsere Großeltern, meine Onkel und Tanten mit ihren Töchtern und Söhnen, auch meine Nichte und mein Neffe. Alle freuen sich auf das Wiedersehen, denn alle fühlen sich im Kreise der Familie sehr wohl.

Атекст азы азцаарақәа

1. Haben Sie einen Vater und eine Mutter? 2. Wie heißen Ihr Vater und Ihre Mutter? 3. Haben Sie eine Schwester und einen Bruder?

4. Wie heißen Ihr Bruder und Ihre Schwester? 5. Haben Sie einen Onkel und eine Tante? 6. Wie heißen sie? 7. Haben Sie Cousins und Kusinen? 8. Wie heißen Sie? 9. Haben Sie Großeltern? 10. Wie heißen sie? 11. Wo leben Ihre Verwandten? 12. Wie heißen sie?

Renate Heim und ihre Großmutter werden bei Herr Achba wohnen. Er bringt sie nach Hause und macht mit seiner Frau Amina und zwei Kindern Kan und Amra bekannt.

Die Schwiegereltern sind nicht zu Hause. Sie sind auf dem Lande und kommen nächste Woche. Die Familie hat einen Hund. Der Cousin von Daur fotografiert sehr gut, und die Familie Achba hat viele schöne Fotos. Daur zeigt den Gästen die Fotos, dann gehen sie alle essen.

DIALOG

Ich möchte Sie bekanntmachen

– Endlich sind wir zu Hause. Hier wohnen wir. Ich möchte Sie mit meiner Familie bekanntmachen.
– Das ist meine Frau.
– Nennen Sie mich einfach Amina. Ich freue mich sehr Sie kennenzulernen.
– Ich mich auch.
– Meine Schwiegereltern sind auf dem Lande.
– Kinder, das sind unsere Gäste aus Deutschland – Frau Heim

Сара истахуп ишәсырдырыр

– Уажәшьта аѳны ҳаѣоуп. Ҳара абра ҳанхоит. Сара истахуп стаацәеи шәареи шәсибасырдырыр.
– Ари сыцшәмацҳәыс лоуп.
– Баша Амина ҳәа сашәҳәар ѣалоит. Дааразa сеигәырѓьоит ҳаибадырра.
– Саргьы.
– Сабхәеи санхәеи ақытаҫы иѣоуп.
– Ахәычқәа, арт Германиантәи ҳасасцәа роуп – фрау

und ihre Enkelin Renate. Sie lernen Abchasisch und machen einen Sprachkurs in Suchum. Das ist unser Sohn Alchas.
– Wie alt bist du, Alchas?

– Ich bin 15 Jahre alt, aber bald werde ich 16. Ich habe bald Geburtstag.

– Du sprichst fließend Deutsch.

– Ich besuche die Schule mit erweiterten Deutschunterricht.

– Und das ist meine Schwester. Sie geht noch in den Kindergarten.
– Wir haben noch einen Familienmitglied. Das ist unser Hund Flei. Ohne ihn ist es so langweilig. Wir brauchen und lieben ihn alle wirklich sehr.

– Nehmen Sie bitte Platz. Bald gibt es Mittagessen. Alchas, zeige bitte die Wohnung und das Bad.
– Wer fotografiert so schön? Diese Fotos sind wunderbar.

– Das ist mein Cousin Aljas. Er ist Fotoamateur. Zu jedem Ge-

Ҳаими лмоҭа Ренатеи. Дара аԥсуа бызшәа рԥоит, Аҟәаҟа акурсҟәа рахь иааит. Ари ҳԥа Алхас иоуп.
– Алхас, шаҟа шықәса ухыԥуеи?
– Сара исхыԥуеит 15 шықәса, аха иаарласны исхыԥраны иҟоуп 16. Сара иаарласны сирамш ҟалоит.
– Уара ишуҭаху уԥәажәоит герман бызшәала.
– Сара агерман бызшәа инарԥауланы иахьыддырԥо ашкол ахь снықәоит.
– Ари саҳәшьа лоуп. Лара макьана ахәыҷбаҳчахь дныкәоит.
– Ҳара иҳамоуп ҳҭаацәара иалахәу даҽакгьы. Уи ҳара ҳла Флаи ауп. Иара ада гәҽыцъроуп. Уи ҳара иаҳҭахуп, иашаԥәкьаны ҳара зегьы иара даара бзиа иаабоит.
– Сшәыҳәоит шәтәа. Ирласны иҟалоит шьыбжьхьа. Алхас, идырба ауадаҟәеи аҽыкәабарҭеи.
– Дызуста да асеиԥш иссирны апатрет ҭызхуа? Арҭ афотопатретҟәа хазынаҟәоуп.
– Ари сара саб иашьа иԥа(саншьа иԥа) Алиас

burtstag schenkt er mir ein Bild. Alle Verwandten sind bereits da: die Großeltern, Enkelkinder, Nichten, Neffen, Onkel, Tanten.	иоуп. Иара дфотобзиабаѡуп. Иара еснагь сирамшқәа раан ҳамҭас иситалоит афотопатреҭ. Араҟа ҳауацәа зегьы ыҟоуп: ҳандуи ҳабдуи, амоҭацәа, аиашьацацәеи аиашьацҳацәеи, аиаҳәшьацацәеи аиаҳәшьацҳацәеи, аб иашьцәеи аншьцәеи, аб иаҳәшьцәеи ан лаҳәшьцәеи.
– Ihre Familie ist sehr groß. Und wer sind dieses Mädchen und dieser Junge?	– Шәара шәҭаацәа(ра) дууп. Ари аԥхәызбеи арԥызбеи зустцәада?.
– Raten Sie mal?!	– Аҳа, ижәдыруазар?!
– Schwer zu sagen.	– Аҳәара уадаѡуп.
– Das sind wir mit 18 Jahren. Erkennen Sie uns nicht?	– Ари ҳара 18 шықәса анаҳхыцуаз ауп. Ҳашәзымдырзеи?
– Doch, jetzt schon. Das gib“s doch nicht.	– Шәаҳдырит, уажәшьҭа шәаҳдырит. Иузхаԥом (агәра узгом)!
– Bitte, kommen Sie zu Tisch! Alles ist fertig.	– Сшәыҳәоит аишәахь шәааи! Зегьы мазеиуп.

Аҟаԥарбақәа рхьырцшра

machen vt (A) 1. аҟаԥара, анагзара; 2. армазеира, архиара; 3. аиқәыршәара (аеаҟаратәра). Wir machen eine Übung. Ҳара аеаршьцылара ҟаҳцоит (наҳагзоит). Machen Sie mir bitte Kaffee! Сшәыҳәоит, исзыҟашәԥа акаҳуа. Was machst du? Уара узеуи? (унапы злакуи?, аус абаууеи?, усс иууеи?). Zwei plus sechs macht acht. Ꭰба иацуцар фба иҟалоит ааба; einen Sprachkurs machen атәым бызшәақәа ркурс аҿы аԥарԥара

besuchen vt (A) аҭаара, аныкәара, аара, (азәы, акы) абара, цьара анеира, аказаара; Konzerte, Museen, Theater besuchen аконцертқәа, амузеиқәа, атеатрқәа рахь аныкәара; eine Schule, eine Universität besuchen ашкол ахь, ауниверситет ахь аныкәара; Besuchen Sie uns doch mal! Шәнеи ҳара ҳахь.
brauchen vt (A) (акы, азәы) аҭахра; Ich brauche ihn. Сара иара дыстахуп (стахуп). Zeit, Geld, Hilfe brauchen аамта, ацара, ацхыраара аҭаххара
schenken vt (D), (A) азәы акы ҳамтас иҭара; Ich schenke dir das Buch zum Geburtstag. Сара уирамш азы ашәкәы ҳамтас иустоит.
lieben vt (A) (азәы, акы) абзиабара, (ацәанырра ҕәгәа аанарцшуеит); Ich liebe dich. Сара уара бзиа узбоит.
mögen vt (A) 1**.** (азәы акы) абзиабара, (lieben аасҭа еиҳа ицсыеу ацәанырра); 2. агәацхара; Magst du ihn? Бара иара дыбгәацхома (бгәацхома)? Ich mag Kaffee nicht. Сара акаҳуа бзиа избазом. Die beiden mögen sich. Дара гәацхеибашьоит (бзиа еибабоит).
nennen vt (A) ахьз аҳәара, азәы ахьз ҷыда иҭара (иаҳәара); Sie heißt Maria-Luisa, aber er nennt sie Marlis. Лара Мариа-Луиза лыхьзуп, аха иара Марлис ҳәа леиҳәоит; Nennen Sie alle Familienmitglieder! Аҭаацәа зегьы рыхьзқәа шәҳәа.
erkennen vt (A) (азәы, акы) аилкаара, адырра; Erkennen Sie mich nicht? Шәара сара сышәзымдырзеи? Ich erkenne diese Stadt wieder. Сара ҷыцны издыруеит ари ақалақь.

VOKABELN

Ehe f =, -n аҭаацәаралалара, ахаҵарацҳәыспа
Familienmitglied n -es, er аҭаацәара иалахәу
Ehemann m -es, -männer ахаҵа (ацҳәыс лхаҵа)
Ehefrau f =, en ацҳәыс (ахаҵа ицҳәыс)
Vater m -s, Väter аб
Mutter f =, Mütter ан

Großvater m -s, -väter, Opa m -s, -s абду
Großmutter f =, -mütter Oma f =, -s анду
Eltern pl =, ohne Sing. ани аби
Großeltern pl андуи абдуи
Schwiegermutter f =, - mütter анхәа
Schwiegervater m -s, -väter абхәа
Schwiegereltern pl анхәси абхәси
Schwiegersohn m -(e)s, -söhne амаҳә
Schwiegertochter f =, -töchter аҭаца
Onkel m -s, = аб иашьа (аиашьаду), аншьа
Tante f =, -n аб иаҳәшьа (аиаҳәшьаду), ан лаҳәшьа
Neffe m -n, -n аиашьа ица, аиаҳәшьаца
Nichte f =, -n аиашьа ицҳа, аиаҳәшьацҳа
Cousin m -s, -s, Vetter m -s, = аб иашьа ица, аб иаҳәшьаца, аншьа ица, ан лаҳәшьаца
Cousine f, Kusine f =, -n аб иашьа ицҳа, аб иаҳәшьацҳа, аншьа ицҳа, ан лаҳәшьацҳа
Kind n -(e)s, -er ахәыҷы, аԥшқа, асаби
Enkelkind n –es, -er амоҭа (аматә)
Enkel m -s, = амоҭа (ҷкәын)
Enkelin f =, -nen амоҭа (зҭаб)
Mädchen n -s, = азҭаб, аԥҳәызба
Junge m -n, -n ачкәын, арԥыс
Verwandte m -n, -n, ein Verwandter ауа (ахаца)
Verwandte f, eine Verwandte ауа (аԥҳәыс)
Es mit jmdm. (Dat) (nicht) leicht haben ақәманшәалахара, ақәманшәаламхара
erwachsen аиҳабы, аду, аназа
selbstständig зхала зхы збо, ихьыԥшым
Rentner m, -s = атәанчаԥы
Rente f =, -n атәанчахәы
den Haushalt führen аԥон усҟәа рымԥцгара
Zwilling m, -s -e еициз

verstehen(verstand, verstanden) vt аилкаара
sich verstehen vt аинаалара, азәи-азәи реилибакаара
Fest n, -es, -e аныҳәа
freuen, sich auf vt (Akk) (иҟалараны иҟоу акы) аигәырҧьара
freuen, sich über vt (Akk) (иҟалахьоу акы) аигәырҧьара
fühlen, sich wohl агәабзиара амазаара, ухы ибзианы абара
Hund m -es, -e ала
Tag m -(e)s, -e амш; Welcher Tag ist heute? Иахьа закә мшуи?
Geburtstag m -(e)s, -e аирамш; zum Geburtstag gehen аирамш ахь ацара; etwas zum Geburtstag schenken аирамш азы акы ҳамҭас аҭара
Woche f =, -n амчыбжь; in dieser Woche ари амчыбжь азы; nächste Woche анаҩстәи амчыбжь азы; in der vorigen Woche иҳаҩсыз амшыбжь азы; in 2 Wochen ҩ-мчыбжь рышьҭахь
Wochentag m -(e)s, -e амчыбжь амш; Welcher Wochentag ist heute? Иахьа иарбан мшу?
Monat m -s, -e амза (амзартә)
Jahr n -es, -e ашықәс; dieses Jahr, in diesem Jahr сынтәа; voriges Jahr цыцх (ииасыз ашықәс); nächstes Jahr ҽааны (ҳаҵхьатәи ашықәс)
Januar m -s, -e ажьырныҳәа
Februar m -s, -e жәабран
März m -es, -e хәажәкыра
April m -s, -e мшацы
Mai m -(e)s, -e лацара
Juni m -s, -s рашәара
Juli m -s, -s цхынгәы
August m -(e)s, -e нанҳәа
September m -s, = цәыббра
Oktober m -s, = жьҭаара
November m -s, = абҵара
Dezember m -(s), = цхынҷкәын
im Januar, im Februar, im März жьырныҳәа мзазы, жәабран

мзазы, хәажәкыра мзазы
Sommer m -s, = ацхын
Herbst m -es, -e ҭагалан
Winter m -s, = азын
Frühling m -s, -e ааҧын
endlich аҧыхәтәаны
einfach амариа, имариоу; абаша, ибашоу, баша
fließend иаҿамхакәа, ахы иаҟәиҭны, апыкҟаҳәа, ирласны
wichtig акрызҧазкуа
klein ахәыҷы, ихәыҷу
ähnlich еиҧшу, аиҧш, аиҧшзаара
ähnlich sein (D) азәы иеиҧшра
glücklich насыҧ змоу, иҟәҿиароу, насыҧла, насыҧшәа
wunderbar ассир, ахазына; иссирны, ихазынаны
langweilig агәыҧҵәага, игәыҧҵәагоу; агәырҿыҷъга, игәырҿыҷъгоу
leider рыцҳарас иҟоу (иҟалаз)
jeder дасу, дарбанзаалак, дызуҫзаалак, иарбанзаалак
jedes иарбанзаалак, изакәызаалк
jede дарбанзаалак, дызуҫзаалак, иарбанзаалак
jeder Schüler дарбан ҵаԥызаалак
jedes Kind дарбан хәыҷызаалк
jede Frau дарбан цҳәысзаалак
wie аиҧш (еиҧш), ҳасабла, ала; изеиҧшроу, ишҵа
Wie ist diese Familie? Ари аҭаацәа(ра) зеиҧшроузеи?
Wie schön! Ишҵабзиоу!
wann ианба
Und wie! Нас ишҵа!
dass -ш- (аҳәоу цылаҟәа рацхьа игылоу ажәеидҳәалага аелемент); Er sagt, dass er bald Geburtstag hat. Иара иҳәоит ирласны ишыҟоу имшира.
mit (D) 1. ахьынтә, аахыс, инаркны, аҟынтә, -аиҧ-; Ich kom-

me mit Peter. Сара Петер сицны снеиуеит; 2. азы, рзы, ала, рыла; Mit 6 Jahren geht er in die Schule. 6 шықәса рзы ашкол ахь дцоит иара.

in (D) рыла, рышьҭахь (инагзам арҽиаразы аамҭа арбарала); In 3 Tagen kommt meine Mutter. Хымш рышьҭахь сара сан даауеит.

zu (D) ахь, -ахьы, -зы, zum Geburtstag аирамш азы

Аеаршьцылараҟәа

1. Шака шыҟәса рхыԥуеи шәара шәԥаацәеи шәҳәызцәеи?

1. Wie alt sind Sie? 2. Wie alt ist Ihr Vater? 3. Wie alt ist Ihre Mutter? 4. Wie alt ist Ihr Bruder? 5. Wie alt ist Ihre Schwester? 6. Wie alt ist Ihr Kind? 7. Wie alt ist Ihre Tochter? 8. Wie alt ist Ihr Sohn? 9. Wie alt ist Ihre Tante? 10. Wie alt ist Ihr Onkel? 11. Wie alt ist Ihre Großmutter? 12. Wie alt sind Ihre Großeltern?

2. Ишьаҟәшәыргыл иеилоу ахьызкаҟәа цака иарбоу ажәаҟәа рыла, иара убас иеиԥажәга урԥ аҧсшәахь.

1.die Sprache + der Kurs; 2. das Deutsch + der Unterricht; 3. das Foto+der Amateur; 4. die Ehe+das Paar; 5. das Land+das Haus; 6. das Abchasisch+der Lehrer; 7. das Wort+das Buch; 8. der Brief+der Freund; 9. die Reise+das Büro.10. die Alten+das Heim.

3. Икашәԥа азԥаараҟәа рԥак шьаҟәырԥәԥәарыла doch шәхы иархәаны.

Muster: – Studiert Kurt nicht in Leipzig?
– Doch, er studiert in Leipzig.

1. Hast du keine Schwester? 2.Ist das nicht deine Schwester? 3. Heißt sie nicht Helga? 4. Ist deine Schwester nicht groß? 5. Lernt sie noch nicht? 6. Wird sie nicht Ärztin? 7. Fällt Ihr Deutsch nicht schwer? 8. Spricht sie nicht Abchasisch? 9. Mag sie kein Obst? 10. Ißt sie kein Fleisch? 11. Trinkt sie Cola nicht gern? 12. Kommt sie heute um 18 Uhr?

4. Акәаԥҟәа рҭыԥан ишәыргыл амашкра nicht, мамзаргьы kein.

1. Du bist … Kind mehr. 2. Warum nimmst du mich heute … mit? 3. Mein Bruder hat … Freund. 4. Dieses Wort findest du in … Wörterbuch. 5. Im Zimmer gibt es … Stühle. 6. Warum kommst du … zu uns? 7. Warum fährst du … mit der U-Bahn? 8. Wir haben … Unterricht. 9. Wir gehen … in die Hochschule. 10. Ich stehe heute … früh auf. 11. Ich frühstücke … um halb acht, sondern um 9 Uhr.

12. Mein Freund geht … in die Bibliothek. Wir haben … Bibliothek. 13. Ich brauche heute … Bücher. 14. Meine Eltern sind … mehr jung. Sie können ihre Rente bekommen. Aber sie denken … daran.

5. Аҳәоуқәа рҽы изыцшьу ажәақәа амапкраҽы ишәыргыл.

1. Das macht mir Freude. 2. Er arbeitet wenig. 3. Heute besuche ich das Seminar. 4. Ich gehe zur Vorlesung. 5. Der Lehrer fragt heute die Vokabeln ab. 6. Er ist Student. 7. Ich gehe nach Hause zu Fuß. 8. Der Unterricht beginnt um 9 Uhr. 9. In der Pause verlassen die Studenten ihren Studiumraum. 10. Wir haben heute ein Seminar. 11. Heute ist Sonntag, und ich stehe um 8 Uhr morgens auf. 12. Vergiss das! 13. Er versäumt (иҽагирхоит) den Unterricht. 14. Er braucht ein Musikzentrum und Kasseten.

6. Икашәца азцаарақәа ртакқәа мапкрала.

1. Sind Sie im ersten Semester? 2. Studieren Sie am Abend? Lernen Sie Französisch? 3. Sind Sie Berliner? 4. Sind Sie sechzehn Jahre alt? 5. Haben Sie einen Personalcomputer. 6. Beginnt der Unterricht um acht Uhr? 7. Gibt es im ersten Stock einen Hörsaal? 8. Versammeln sich die Studenten oft im Studentenheim? 9. Gehen Sie schon um 8 Uhr zur Vorlesung? 10. Fahren Sie immer mit dem Bus zur Hochschule? 11. Gehen Sie oft zur Disko? 12. Fahren Sie bald nach Deuschland?

7. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Арцаҩы астудент иҭак азы игәы назом. 2. Шәара сызцаара аҭак ҟашәцазом. 3. Ари ашәҟәы уажәы шәара цьаргьы ишәзыцшаазом. 4. Сара иахьа автобусла сцазом, шьапыла сцоит. 5. Убжьы рдуны иҳәа, мамзар исаҳазом. 6. Асаат 10 рышьҭахь араҟа иҭацәу ҭыцкгьы убазом. 7. Сара иахьа ацарахьы сцазом, иахьа мҩышоуп. 8. Уара еснагь ацарахьы ианаамҭоу уаазом. 9. Уара аспортзал ахь уцома? – Мап, сара иахьа уахь сцазом. 10. Сара уара суқәшаҳаҭзам.

8. Икашәца азцаарақәа рҭак маикрала. Шәхы иашәырхәа ажәақәа: nichts, niemand, niemals, nirgends.

1. Lesen Sie etwas Interessantes? 2. Ist jemand da? Ist etwas los? 3. Arbeitet er irgendwo? Lernt er etwas? 4. Spricht er mit jemand deutsch? 5. Besuchst du irgendwann Herrn N.? 6. Verstehen Sie etwas von Chinesisch? 7. Sind Sie immer mit Ihren Eltern einverstanden? 8. Warten Sie auf jemand? 9. Lesen Sie etwas am Abend vor dem Schlafengehen? 10. Ruhen Sie sich nach dem Unterricht aus? 11. Kann man hier jemand mit der Schreibmaschine schreiben? 12. Fahren Sie immer nach Hause mit der Metro? 13. Kommen Sie immer zeitig zum Unterricht? 14. Ist jemand hier? Kann man jemand helfen? 15. Gibt es etwas Neues? Wissen Sie etwas Interessantes?

9. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь. Хшыҩозышьтра рзыжәу амаикрақәа.

1. Астудент Н. аҩныкатәи адцақәа рҽы ахаангьы агха каицазом. Иара алекциақәа рҽы бзанцы дцәажәазом. 2. Уара азәгьы дузыцшзам. 3. Ҳара ҳгәыц астудентцәа азәгьы алекциа иҽагирхазом. 4. Илашьцоуп. Сара акгьы збазом. 5. Иара ахаан акгьы ихашҭзом. 6. Ҩыцс иҟоуи? – Ҩыц ҳәа акагьы ыкам. 7. Иара цьаракыр аҵара иҵома? – Маи, иара цьаргьы аҵара иҵазом. 8. Ауадаҽы азәыр дыкоума? – Ауадаҽы азәгьы дыказам. 9. Дара араб бызшәала иҵәажәоит. Шәара акыр шәзеилкаауама? – Маи, сара акгьы сзеилкаауам. 10. Шәара yaka азәыр дыжәбома? – Маи, сара yaka азәгьы дызбазом. 11. Шәара азәыр шәизыцшума? – Маи, сара азәгьы сизыцшзам. 12. Ҳара бзанцы ибжьаҳажьзом абызшәазы алекциақәа.

10. Ахыцқәа иртаку ажәақәа шәхы иархәаны азцаарақәа ртакқәа кашәца.

1. Wessen Buch ist das? (der Dozent K., der Professor N., der Kollege, mein Freund, der Soziologe, unser Lektor). 2. Wessen Tasche liegt hier? (meine Tante, dieses Mädchen, unsere Kollegin).

3. Wessen Vorlesungen sind interessant? (unser Professor, der Dozent K., der Lektor N.). 4. Mit wessen Hilfe machen Sie diese Arbeit? (meine Freunde, der Kollege K., der Jurist N.). 5. Wessen Romane lesen Sie gern? (die Klassiker, sein Vater, mein Freund). 6. Für wessen Gemälde interessieren Sie sich? (der Avangardist N., die alten Meister, der Maler K.).

11. Ахыцқәа ирҭаку ажәақәа иахәҭоу ападежқәа рҽы ишәыргыл.

1. Er ist Sohn (unser Kollege). 2. Wo ist das Buch (unser Professor)? 3. Wer spricht mit (der Student). 4. Der Beruf (ein Journalist) ist interessant. 5. Das ist eine Arbeit (der Aspirant). 6. Die Reportage (der Korrespondent N.) ist wichtig. 7. Alle Menschen brauchen (der Frieden). 8. Was ist der Vater (dieser Junge)? 9. Ich habe (der Name) Amina gern. 10. Das Wort «die Vase» schreibt man mit (der Buchstabe V). 11. Ich verstehe (der Gedanke) nicht. 12. Hast du mit (Frau Müller) telefoniert? 13. (Welcher Komponist) hast du gern? 14. Die Konzerte (der Pianist B.) hört man oft im Radio.

12. Иеиҭажәга агерман бызшәахь.

1. Адоцент Н. иҵа ҳгәыц аҿы аҵара иҵоит. 2. Арҵаҩы астудент С. диазҵаауеит. Иара игәы назом ари астудент иусуразы. 3. Сара еснагь среигәырҧьоит сҩыза исалам шәкәқәа. 4. Иара агрономс аус иуеит. Агроном иусура мариазам. 5. Ари ачқәын иаб, сара саб иҩыза иоуп. 6. Арҭ ашәкәқәа зтәыда? – Арҭ ашәкәқәа аспирант Н. итәуп. 7. Афилолог изанаат даара иинтересуп. 8. Ари ажурнал сара аус сыцызуа итәуп. 9. Шәыбжьы рдуны ишәҳәа! Шәыхьз саҳазом.

13. Иеиҭашәк акаҵарба аҳәоу аҿы.

Muster: Ich liebe meine Mutter.
Du liebst deine Mutter.
Er …, sie …, es ..., wir ..., ihr …, sie …, Sie … .

1. Ich besuche meine Freunde.

2. Ich verbessere meine Fehler.
3. Ich mache meine Hausaufgaben.
4. Ich arbeite an meinem Referat.
5. Ich freue mich auf meine Sommerreise.

14. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл иақәнагоу ацгылақәа (mit, nach, aus, zu, von, bei, seit, außer).

1. Ich fahre … meinem Freund … dem Bus Nr. 15. 2. Sie spricht … ihrer Tante über ihr Studium. 3. Paul lebt … seinen Eltern. 4. Franz erzählt seinem Freund … seiner Familie. 5. Daur fährt bald … seiner Mutter … Gagra. 6. Sie bekommt … ihrem Freund oft Briefe. 7. Wir fahren oft … unserem Onkel … Suchum. 8. … einem Bruder haben wir noch zwei Schwestern. 9. Du fährst … deiner Mutter und bleibst … ihr ein Paar Tage. 10. Woher kommst du? – Ich komme … unserem Klub. 11. Woher kommen die Studenten? – Sie kommen … ihrem Computersaal. 12. Was nimmst du … der Stunde mit? – … der Stunde nehme ich meine Hefte, mein Lehrbuch, meinen Kugelschreiber mit. 13. Er fährt den Wagen … zwei Jahren.

15. Иеиҭажәга агерман бызшәахь.

1. Асида лҭаацәа дрыцынхоит Гәдоуҭа. Уи лани лаби тәанчаԥцәоуп. Лара илымоуп аишьцәеи аиҳәыцәеи. Лашьа Алхас иаб иашьа ицҳа ашкол аҿы ацара лыцицоит. Лара лаҳәшьа Амра лыцшәмеи лареи аус еицыруеит афирмаҿы. Урҭ рзанаат мариазам, аха аинтерес ацоуп.

2. Уара уашьа дырцаԥоума? – Мап, иара дырцаԥозам, дфизикуп. Астудентцәа алекциахь иҷоит. Ҳара алекциақәа бжьаҳажьзом (versäumen). Шәара иахьа асеминар шәымоума? – Мап, ҳара ҳгәыц иахьа алекциақәа рымазам. Астудентцәа реазыкарцоит ҳуниверситет ацхьарҭатә зал аҿы. Ацхьарҭатә зал аус ауеит ашьыжь асаат 9 инаркны ахәылбыеха асаат 10-нза, амеыша ада (аламцакәа).

3. Сара сыстудентуп, ацара сцоит Ацснытәи аҳәынҭқар-

ратә университет аҽы. Сара с-Акәатәзам, сынхоит Акәа саб иашьа иҽы. Саб иашьа итаацәара рацәак идузам. Саб иашьа аџеи аџхаи имоуп. Саб иашьа иџха 22 шықәса лхыџуеит. Лара ашкол аҽы аус луеит, хәылбыехала аџара лџоит. Лара илтахуп дырџаѡохар. Сара саб иашьа иџа 26 шықәса ихыџуеит, иара дагрономуп, дынхоит ақытаҽы. Агроном изанаат мариазам. Иара бзиа ибоит иусуреи иқытеи.

4. Уара аишьцәеи аиҳәшьцәеи умоума? – Ааи, сара ѡыцьа аишьцәеи ѡыцьа аиҳәшьцәеи сымоуп. Сашьцәеи саҳәшьцәеи рнаѡсан сара исымоуп аб иашьа иџеи аб иашьа иџхаи. Шака шықәса ихыџуеи уаб иашьа иџа? – Иара 23 шықәса ихыџуеит. Аус иуеит абанк аҽы. Уи атаацәара далалахьеит. Иџшәмаџҳәыс англыз бызшәа лџоит, англыз бызшәала уажәшьта ибзианы дцәажәоит. Лара илтахуп деитагаѡохар (Dolmetscher).

LESETEXT

Drei Söhne

Der Busfahrer N. hat drei Söhne. Drei Söhne sind eine Freude, drei Söhne sind eine Sorge. Alle drei sind kräftig gewachsen.

Am Sonnabend sitzen alle drei um den Tisch und essen zu Abendbrot. Es ist schon halb acht. Der Vater wendet sich an Rudolf, seinen ältesten: «Kannst du mir einen Gefallen tun, Junge?» –«Natürlich, Vater». – «Lauf doch mal schnell in den Laden an der Ecke und hol mir bitte eine Flasche Bier». – Gern Vater, nur … «Rudolf, der Achtzehnjährige, sieht auf die Uhr». Leider muss ich mich noch anziehen. Ich will heute mit Monika ins Café gehen. Sie wird auf mich um acht Uhr warten».

Der Vater wendet sich jetzt an Jurgen, seinen Sechzehnjährigen. «Na, Junge, kannst du mal schnell hinunterlaufen und deinem alten Vater eine Flasche Bier holen?» Jurgen hält ein Butterbrot mit Wurst in der Hand» Aber Vater, ich habe für die Abendvorstellung eine Ki-

nokarte. Ich möchte nicht zu spät kommen. Pünktlich um acht Uhr muss ich im Kino sein.

Ein Vater ist ein Vater. Er möchte nicht gern, dass sein Sohn zu spät kommt. Außerdem hat er ja noch einen jungen, seinen Andreas, den Fünfzehnjährigen. Der Junge kann ihm eine Flasche Bier holen.

Dieser hat noch kein Mädchen und darf abends noch nicht ins Kino. Er will sich gerade an ihn wenden, doch da sagt Andreas: «Da hast du dir ja Paar feine Halbstarke großgezogen, Vater! Aber wenn du hinuntergehst, dir deine Flasche Bier zu holen, bringst du mir vielleicht ein Eis mit?»

V O K A B E L N

sich wenden an Akk. (wandte sich, sich gewandt) vi ацхыраара аиуразы азәы идгылара, (ахы изырхара)
einen Gefallen tun (tat, getan) патула (ҳатырла) азәы ихәара (ацхыраара иҭара).
Abendvorstellung f =, -en ахәылцазтәи (ахәылбыѣхатәи) асеанс
Halbstarke großziehen (zog groß, großgezogen) vt алеишәацәгьақәа рааҙара

IV аурок

Атекст: Unser Tagesablauf.
Аграмматика:

1. Ацгылақәа датив ападеж аҽы.
2. Амодалтә ҟацарбақәеи **wissen** аҟацарбеи.
3. Ахьызцынхәратә цынгылақәа.
4. Ахаргьежьратә ҟацарбақәа.

1. Ацгылақәа датив ападеж аҽы
Die Präpositionen mit dem Dativ

Датив ападеж рыхьдырцшуеит ацгылақәа: **mit, nach, aus, zu, von, bei, seit, außer, gegenüber, entgegen.**

Ich fahre **mit dem** Bus nach Hause.
Сара автобусла аѳныҟа сцоит.
Er verbrachte diesen Sommer **bei seinen** Eltern.
Ари ацхынра иара иҭаацәа рҽы ихигеит.

Ацгылақәа **entgegen, gegenüber** лассы-лассы игылоит ахьызҟа ашьҭахь:

Das Kind geht **seinem** Vater **entgegen.**
Ахәычы иаб дицылоит (дицыларц днеиуеит).
Die Schule steht **dem** Park **gegenüber.**
Ашкол гылоуп апарк аҽацхьа.

2. Амодалтә ҟацарбақәеи wissen аҟацарбеи
Die Modalverben und das Verb wissen

Имариоу ажәабжьтә ҳәоуи азцааратә ажәа змоу азцаараратә ҳәоуи рҽы амодалтә ҟацарба аѳбатәи аҭыц аҽы игылоит, инфинитив хадара злоу аҟацарба – аҳәоу анцәамҭаҽы:

Madina und Daut **wollen** nach Otschamtschira **fahren.**
Мадинеи Дауҭи Очамчыраа ицар рҭахуп.
Wohin **wollen** Madina und Daut **fahren**?
Ицар абарҭаху Мадинеи Дауҭи?

Азцааратә ажәа зцым азцааратә ҳәоу аҿы амодалтә ҟацарба актәи аҭыц аҿы игылоит, инфинитив хадара злоу аҟацарба – аҳәоу анцәамҭаҿы:

Wollen Madina und Daut nach Otschamtschira **fahren?**
Мадинеи Дауҭи Очамчыраа ацара рҭахума ?

Амодалтә ҟацарбақәеи **wissen** аҟацарбеи ршьагәыҭтә бжьыҟақәа реырыцсахуеит азаҵә хыцхьазара ахаҿқәа зегьы реы (аҟацарба sollen ада), насгьы азаҵә хыцхьазара 1-тәи 3-тәи ахаҿқәа ирымазам ахаҿытә нцәамҭақәа.

Аҟацарба dürfen (алшара, аҟалара) иамоуп азин аҭаратә цакы (акы аҟацара азин амазаара):

Du **darfst** nicht **rauchen!**
Уара аҭаҭын уахар ҟалазом (азин умазам)!
Darf ich Sie **fragen?**
Шәара сшәазцаар ҟалома?

ich	darf	wir	dürfen
du	darfst	ihr	dürft
er, sie, es	darf	sie, Sie	dürfen

Аҟацарба müssen (уалс адзаара (ақәзаара), иуалуп, иаҭахуп, иахәҭоуп) иамоуп зыда цсыхәа амам ацакы (акы ҟаумцар ада цсыхәа змам):

Morgen habe ich eine Prüfung. Ich **muss** heute viel **arbeiten.**
Уаҵәы сара ацышәара сымоуп. Иахьа ирацәаны сеазыкасцароуп (сеазыкасымцар цсыхәа сымам).

ich	muss	wir	müssen
du	musst	ihr	müsst
er sie es	muss	sie Sie	müssen

Акаҵарба sollen (ахымцадатәра, хымцада аҟалара) иамоуп ауалцшьа аҵакы (азәы иудицо акы хымцада аҟаҵара):

Der Professor sagte, daß wir zwei Übungen **machen sollen.**

Апрофессор иҳәеит, ҳара ҩ-еаршьцыларак хымцада иҟаҳҵар шакәу (иҟаҳамцар шыҟамло).

ich	soll	wir	sollen
du	sollst	ihr	sollt
er sie es	soll	sie Sie	sollen

Акаҵарба mögen (аҵаххара, аҵахра, аҵахызаара, агәацхара) иамоуп аҵаххара, агәацхара аҵакы, (коиунктив II аформаҿы, акы бзиа абара, агәацхара):

Ich **möchte** dieses Buch **kaufen.**

Сара ари ашәкәы аахәара (аасхәар) сҵахуп.

ich	mag	wir	mögen
du	magst	ihr	mögt
er sie es	mag	sie Sie	mögen

ich	weiß	wir	wissen
du	weißt	ihr	wißt

er
sie } weiß
es

sie
wissen
Sie

3. Ахьызцынхәратә цынгылақәа
Die Pronominaladverbien

Агерман бызшәаҽы ахьызцынхәратә цынгылақәа шьақәгылоит **wo** ма **da** ацынгылақәеи ацгылақәеи реилаларала:

wo + von = wovon (зызбахә ҳәоу арбан) (иззы)

da + von = davon (убри (уи) азы)

Ацгыла абжьыĸа шьҭыбжьы ала иалагозар ацынгыла актәи ахәҭа иаиуеит **wor** ма **dar** аформа:

wor + an = woran (изла)

dar + an = daran (убри ала)

Ахьызцынхәратә цынгылақәа шоит азцааратәқәеи арбагатәқәеи ҳәа.

Азцааратә хьызцынхәратә цынгылақәа шьақәгылоит азцааратә цынгыла **wo(r)** ацгыла аццарала. Арбагатә хьызцынхәратә цынгылақәа шьақәгылоит арбагатә цынгыла **da(r)** ацгыла аццарала.

Ахьызцынхәратә цынгылақәа рышьақәгылашьа асхема

Азцааратәқәа

wo { für, mit, bei, durch, nach, von, vor, zu

wor { an, auf, aus, in, über, um, unter

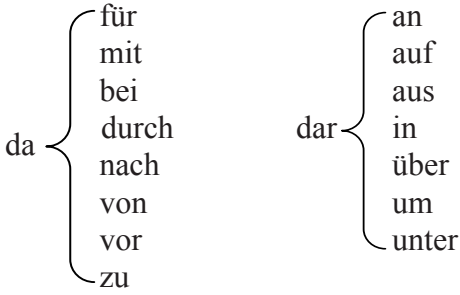

4. Ахаргьежьратә ҟаҵарбақәа
Reflexivverben

Ахаргьежьратә ҟаҵарбақәа ҳәа ирышьтоуп аҏиара ҟазҵо ахаҽы иара ахата иазынархоу аҏиара аазырԥшуа (азырбо) аҟаҵарбақәа.

Агерман бызшәаҽы ахаргьежьратә ҟаҵарба шьақәгылоит ахаргьежьратә хьызцынхәра **«sich»** ала, аҵсуа бызшәаҽы – ахаргьежьратә префикс **«е»** ала.

sich waschen – а҉ызәзәара

Агерман бызшәаҽы ахаргьежьратә ҟаҵарбақәа реитакраан ахаргьежьратә хьызцынхәра **«sich»** рхы иадырхәоит ахҵатәи ахаҽы азаҵә хыцхьазареи арацәа хыцхьазареи рҽы. Актәи а҉обатәи ахаҽқәа азаҵә хыцхьазареи арацәа хыцхьазареи рҽы **«sich»** аҭыпан рхы иадырхәоит аккузатив ападеж аҽы иарбоу ахаҽытә хьызцынхәрақәа.

ich	wasche mich	wir	waschen uns
du	wäschst dich	ihr	wascht euch
er sie es	wäscht sich	sie Sie	waschen sich

Агерман бызшәеи аҵсуа бызшәеи рҽы ахаргьежьратә ҟаҵарбақәа анеиқәымшәо ыҟоуп, иаҳҳәап:

sich erinnern – агәалашәара
sich erholen – аҧсшьара
baden – аҽыкәабара
sich waschen – аҽызәзәара, аҽи аниапи азәзәара

Аҳәоу аҽы sich аҭыц

Ажәабжьтә ҳәоу ажәақәа ииашоу реишьҭагылашьеи азцааратә ажәа злоу азцааратә ҳәоуи рҽы ахаргьежьратә хьызцынхәра **sich** аҟаҵарба ашьҭахьцәкьа игылоит.

Dieses Kind wäscht **sich** immer gern.
Ари ахәыҷы еснагь гәахәарыла иҽыизәзәоит.
Wer wäscht **sich** immer gern?
Дарбан зҽызызәзәо еснагь гәахәарыла?

Ажәабжьтә ҳәоу ажәақәа иаарҳәу реишьҭагылашьеи азцааратә ҳәоуи рҽы азххәаа хьызҟаны иарбазар, ахаргьежьратә хьызцынхәра **sich** азххәаа ацхьа игылоит, аха азххәаа арбазар хаҽытә хьызцынхәраны, усҟан ахаргьежьратә хьызцынхәра азххәаа ашьҭахь игылоит.

Jetzt wäscht **sich** mein Kind.
Уажәы сара схәыҷы иҽыизәзәоит.
Wann wäscht **sich** Ihr Kind?
Иҽанбеизәзәо Шәара шәхәыҷы?

Аха:
Am Morgen wäscht es **sich.**
Ашьыжь иҽыизәзәоит иара.
Wann wäscht es **sich**?
Иҽанбеизәзәо иара?

UNSER ARBEITSTAG

Ich stehe gewöhnlich um halb acht auf. Mein Freund Paul aber steht um 7 Uhr auf. Er macht jeden Morgen Frühgymnastik.

Ich gehe gleich ins Bad. Ich wasche mich, kämme mich, putze mir die Zähne und rasiere mich. Dann ziehe mich an, setze mich zu Tisch und frühstücke.

«Mach schnell», sagt mir Thomas, «sonst kommen wir zu spät». Paul ist schon fertig und wartet auf mich.

Schnell ziehe ich meinen Mantel an, nehme meine Kollegtasche und schließe die Tür ab. «Vergiss den Schlüssel nicht!» ruft mir Paul. Bald sind wir draußen. Wir fahren mit der U-Bahn bis zur Station N. Von dort aus gehen wir zu Fuß. In zehn Minuten sind wir an Ort und Stelle. Wir legen in der Garderobe ab und gehen nach oben.

Im Hörsaal 2 hält Professor K. die Vorlesung in Geschichte. Danach haben wir zwei Seminarstunden. Nach dem Unterricht essen wir in der Mensa (zu) Mittag und ruhen uns ein wenig aus.

Im Lesesaal bereiten wir uns auf die Seminare vor. Wir kommen nach Hause spät am Abend. Paul geht nicht gleich zu Bett, er sieht fern, ich aber lese vor dem Schlafengehen ein Paar Seiten deutsch. Um 11 Uhr schaltet Paul den Fernseher und das Licht aus, und wir schlafen ein.

Иқәшәыргыл азцаарақәа атекст азы.

GESPRÄCH
Paul und Hans

P.: Grüß dich, Hans, warum siehst du so müde aus?

H.: Ich schlafe wenig. Ich stehe früh auf und gehe sehr spät zu Bett. Zeitnot!

P.: Warum? Machst du vielleicht alles langsam?

H.: Umgekehrt. Ich mache alles schnell. Ich wasche mich eine Sekunde, ich kämme mich zwei Sekunden, ich ziehe mich drei

Sekunden an, dann laufe ich zum Unterricht. Und so geht es den ganzen Tag.
P.: Ruhest du dich denn nicht nach dem Unterricht aus?
H.: Nein, gar nicht. Ich habe gar keine Zeit dazu.
P.: Ich verstehe. Das erste Studienjahr ist sehr schwer, nicht wahr?
H.: Ja, sehr. Jeden Tag (gibt es) Vorlesungen, Seminare und Sprachunterricht.
P.: Und wie steht es mit Deutsch?
H.: Soso lala! Der Deutschlektor ist mit mir immer unzufrieden.
P.: Kommst du zum Unterricht unvorbereitet, oder fällt dir die Sprache schwer?
H.: Deutsch fällt mir nicht leicht, und keiner hilft mir.
P.: So…? Gleich muss ich zum Fußballtraining und dann… (sieht auf die Ur). Entschuldige! Ich muss los! Tschüss!

V O K A B E L N

aufstehen (stand auf, aufgestanden) vi (s) агылара
gewöhnlich *adv* абжьаацны, иаабац
Freund m -(e)s, -e аҩыза; Wir sind dicke Freunde. Ҳара иузеикәымтхо еиҩызцәоуп.
Freundschaft f =, -en аиҩызара
aufsein vi (s) ашьапы ақәгылара, агылара
Frühgymnastik f = ашьыжьтәи абаҩрцәыра, аҭаалым
gleich *adv* уажәы
Bad n- (e)s, Bäder аҽыкәабарҭа(тә) уада
baden vi (h) аҽыкәабара
waschen, sich (wusch, gewaschen) vt аҽызәзәара; Er wäscht sich kalt. Иара зы хьшәашәала иҽизәзәоит.
waschen азәзәара; die Hände, das Gesicht waschen.
kämmen vt, sich аххәара
Kamm m, -es, Kämme аххәа

putzen vt арыцқьара (азәзәара); die Zähne, die Schuhe putzen
Zahn m, -(e)s, Zähne ахаҵыц; Zweimal täglich putze ich mir die Zähne.
rasieren vt , sich аҵаҵасара, асара
anziehen, sich (zog an, angezogen) vi аҽсилаҳәара; Ziehe dich warm an!
anziehen vt ашәҵара, ахаҵара, ашьаҵара
ausziehen vt, (h) аҽсилыхра; амаҭәа ашәыхра, ашьаҵа ашьхра
setzen vt, sich атәара; Setzt dich bitte!
frühstücken vi (h) шыжьхьафара
Frühstück n -(e)s, -e шьыжьхьа; beim Frühstück шьыжьхьафараан
schnell *a, adv* алас, иласу, лассы, ирласны
sonst *adv* акәымзар, мамзар; даҽакала
fertig *a* амазеи, имазеиу, ихиоу
fertig sein mit (D) акы алгара
warten vi (h) (auf Akk) азәы изыцшра, акы азыцшра; Warte auf mich!
mitnehmen (nahm mit, mitgenommen)vt агара, ашьҭыхра, иуманы (ацара)
Kollegtasche f =, -n аҭаз, ақьаадҭра, ашәкәыҭра
abschließen (schloss ab, abgeschlossen) vt цаҵхала аркра
Schlüssel m, -s, = ацаҵха
vergessen (vergaß, vergessen) vt ахашҭра
rufen (rief, gerufen)vt (Dat) аҿыҭра, азҿыҭра, (Akk) азәы изҿыҭра
bald *adv* ирлас, ирласны
draußen *adv* адәахьала, амҩаду ахь, адәныҟа; Wer ist draußen? Дарбан уа?
den Bus, die U-Bahn, die Straßenbahn nehmen, fahren автобусла, метрола, трамваила ацара
von dort (aus) *adv* наҟынтәи, у(бр)антәи, у(бр)ахьынтәи; von

hier (aus) арантәи, абрантәи
zu Fuß gehen шьапыла ацара
an Ort und Stelle аҭыц аҿы
ablegen vt ашәыхра; den Mantel ablegen; Wollen Sie bitte ablegen! Ишәшәышәх иҟалозар! eine Prüfung ablegen ацышәара аҭара (аҭира)
halten (hielt, gehalten) vt 1. акра; eine Rede halten ажәа аҳәара, анагзара; eine Vorlesung halten алекциа ацхьара; das Wort halten ажәа анагзара; 2. vi ааҧсаспа, ааигылара; der Bus hält hier.
Haltestelle f =, -n ааигыларҭа, ааҧсасырҭа
zu Mittag essen шьыбжьхьафара
zu Abend essen уаххьафара
Abendessen n -s, = уаххьа
Mensa f =, Mensen астудентцәа ркрыфарҭа
ausruhen vi (sich) ацсшьара
ein wenig (etwas) цыҭрак, цыҭраамҭак, цытк, акыр; хәычык, мачк; Ich spreche ein wenig (etwas) deutsch.
vorbereiten vt 1. sich auf (Akk) акы аҿазыкаҵара; 2. vt архиара, анагзара, аҟаҵара; Ich bereite meine Aufgaben zu Hause vor.
zu Bett gehen ацәаразы ашьҭалара, ашьҭалара, ацәара
ein paar -қәак, цытк, мачк, цыҭ◌ык
Seite f =, -n адаҟьа
fernsehen vt (h) ателербага ахәацшра; Abends sehe ich fern.
ausschalten vt аркьаҭара, арцәара, арцсра; Syn. ausmachen. Mach das Licht aus!
einschalten vt аркра (anmachen), аҿакра
aussehen (sah aus, ausgesehen) vi (h) аҿанцшылара, аҿацшылара
langsam *a* иццакым, амыццак, аҭынч, итынчу
schnell *a* алас, иласу, лассы, и(р)ласны
umgekehrt *adv* иаарҳәны, ашьҭахь ала (шьҭахьла), анцәаамҭала; даҿакала; еиҳагьы

gar nicht зынза (зынзаск) мап
nicht wahr? ииашазами?
Soso lala! Сыќоуп ус! Хар сымам.
helfen (half, geholfen) vi jmdm. (Dat) bei etw. (Dat).
ацхыраара, азәы аказы ицхраара

Аеаршьцылараҟәа

1. Иеиҭашәк хаҿыла аҳәоуҟәа уажәтәи аамҭаҿы.

1. Ich wasche mich kalt. 2. Ich kämme mich vor dem Spiegel (изныцшыло асаркьа). 3. Ich rasiere mich frühmorgens. 4. Ich ziehe mich schnell an. 5. Ich setze mich zu Tisch. 6. Ich bereite mich auf das Seminar vor. 7. Ich interessiere mich für alles.

2. Акәацкәа ртыцан ишәыргыл иакәнаго ацгылакәа Dativ ападеж аҿы.

1. Am Morgen trinke ich Tee … Zucker. 2. Mein Vater bekommt oft Briefe … seinem Freund … Berlin. 3. In den Ferien bin ich … meinen Großeltern gefahren. Sie wohnen nicht weit … Moskau. 4. Bis … der Universität kann man … der U-Bahn fahren. … der U-Bahn-Station muss man ein paar Minuten … Fuß gehen. 5. Das ist ein Buch … unserem Professor. 6. … dem Unterricht fahre ich … Hause … dem Bus. 7. Meine Freundin kommt … Gagra. 8. Wir arbeiten … dem Plan. 9. Das Drama … J.W.Goethe lesen die Studenten gern. 10. Schon … vielen Jahren muss ich hier arbeiten. 11. Unserem Haus … liegt ein Park. 12. … der Arbeit an diesem Text schreibe ich neue Vokabeln aus. 13. Meine Eltern arbeiten schon … einem Jahr hier in Deutschland. 14. Er erzählt nie etwas … seinem Leben und … seiner Familie.

3. Иеиҭажәга. Ишьақәшәыргыл аҳәоуҟәа иарбоу ажәакәа ргәыцкәа рыла.

I.1) аинститут аҟынтә, 2) Москва ааигәара, 3) дара рани раби рҿы, 4) сколлегацәеи (аус сыцызуеи) сареи ҳаицны, 5) аметро иацәыхараны, 6) аусураҿы ацхыраара, 7) планла , 8) аусура ашьҭахь, 9) Берлинҟа, 10) Пушкин иажәеинраалакәа, 11) уажәшьҭа мызкы цуеит, 12) автобус аҿы, 13) сусураҿы, 14) шәкәык ада, 15) 1999 шыкәса инаркны, 16) саҳәшьа лахь.

II. 1. Шьыжьхьа ашьҭахь сара аѡны сдәылцуеит, сцоит сѡыза иахь. 2. Уажәы сабду иҿы инхоит Германиантәи иѡызцәа. Урҭ лассы-лассы иара иахь иаалоит. 3. Сара аус

сыцызуа Аҟәа дынхоижьтеи шьта жәашықәса цуеит, 1999 шықәса, цәыббрамза инаркны. 4. Сҭаацәа аусурахь метрола ицоит. Сара автобусла сцоит ауниверситет ахь. 5. Сара аспорт интересс исымоуп. 6. Иара дысцыланы дааиуан, аҧсшәагьы сеиҳәеит. 7. Астудентцәа азәы ида, асеминар ахь зегьы ааит. 8. Сара абри аплан ала аус зуеижьтеи уажәшьта акыр цуеит. 9. Уара атекст аиҭагараҿы усыцхрааруама ?

4. Иеиҭашәк хаҿыла уажәтәи аамҭаҿы.

1. Ich interessiere mich für Sport. 2. Ich bereite mich auf das Seminar vor. 3. Heute fühle ich mich ganz gut. 4. Ich ziehe mich warm an.

5. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл иақәнагоу ахьызцыпхәрақәа.

A.

1.Wofür interessiert ihr … ? Wir interessieren … für Sport. 2. Willst du … ein wenig ausruhen? – Ja, ich will. 3. Die Studenten bereiten … im Lesesaal auf die Prüfungen vor. 4. Max steht früh auf, wäscht …, rasiert … und zieht … schnell an. 5 Wollen wir … zu Tisch setzen, das Essen ist schon fertig. 6. Die Mutter fühlt … heute besser.

B. **Muster:** Ich wasche mich kalt.
Ich wasche mir die Hände.

1. Er wäscht … nach dem Turnen. 2. Wasche … die Hände und putze … die Zähne!: sagt die Mutter dem Jungen. 3. Es ist kalt heute. Ich ziehe … einen warmen Pullover an. Meine Schwester zieht … eine Jacke an. 4. Wascht … und putzt die Zähne! 5. Wasche … die Hände!

6. Иеиҭашәк аҳәоуқәа реы акаҵарбақәа хаҿыла.

1. Ich soll noch etwas kaufen. 2. Ich muss mich auf den Unterricht vorbereiten. 3. Ich will nicht früh aufstehen. 4. Ich mag Kaffee

mit Zucker. 5. Ich darf das Haus nicht verlassen. 6. Ich möchte eine Tasse Kaffee trinken. 7. Ich kann diesen Text leicht übersetzen.

7. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл аҟаҵарбақәа können ма dürfen ҵакыла иақәнаго.

1. In der Deutschstunde … die Studenten russisch nicht sprechen. 2. Ich bin jetzt frei und … dir beim Kochen helfen. 3. Nicht alle Studenten dieser Gruppe … gut deutsch sprechen. 4. Mein Freund … gut Gitarre spielen. 5. Im Restaurant … nicht rauchen. 6. Du … die Musik nicht so laut machen, es ist schon spät. 7. In den Ferien … ich nach Deutschland fahren. Dort … ich mein Deutsch verbessern. 8. Man … nicht auf der Straße Fußball spielen. Dort fahren Autos. 9. Nach dem Unterricht … die Studenten in den Sportsaal zum Training gehen. 10. … ich Sie fragen? Wie ist Ihr Name bitte? 11. Er … gut Englisch, ich … Englisch nicht so gut. 12. Kinder, nach dem Mittagessen … ihr eine Stunde spielen, dann macht die Hausaufgaben!

8. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл аҟаҵарбақәа kennen ма können.

Muster: Ich kenne hier ein Café. Dort kann man gut essen.

1. … du diesen Studenten? … du mir seinen Namen sagen? 2. Er … Moskau gut und … die Stadt dir zeigen. 3. Ich … schon ein wenig deutsch. Ich … schon viele Vokabel und … lesen und übersetzen. 4. … Sie mir helfen? Ich … dieses Wort nicht und verstehe den Satz nicht. 5. Dieses Buch … ihr in der Bibliothek bekommen, … ihr diesen Autor?

9. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл аҟаҵарбақәа sollen ма müssen!

1. Diese Übersetzung … ihr heute machen. 2. … ich euch bei dieser Übersetzung helfen? 3. Du … eilen. Der Unterricht beginnt bald. Der Lektor sagt, du … pünktlich sein. 4. Das Wetter ist heute schlecht, wir ... zu Hause bleiben. 5. Die Mutter sagt, ich … zu Hause bleiben und ihr helfen. 6. Wann … sie diese Arbeit beenden? Die

Arbeit … am Freitag fertig sein. 7. … ich auf dich warten? Wie lange … du noch im Lesesaal arbeiten? 8. Die Eltern gehen zur Arbeit. Sie sagen, die Tochter … etwas zum Abendessen kaufen und die Wohnung in Ordnung bringen. 9. Ihr … täglich an der Fremdsprache arbeiten. 10. Wir … heute unserem Freund zum Geburtstag gratulieren. 11. Was … ich Ihnen noch sagen? 12. … Sie jeden Tag so früh aufstehen?

10. Икашәца азцаарақәа рҭак.

1. Wollen Sie heute Ihre Freunde besuchen? 2. Willst du schon nach Hause gehen oder möchtest du bei uns bleiben? 3. Willst du im Sommer arbeiten oder in den Süden fahren? 4. Möchten Sie etwas essen? Möchten Sie eine Tasse Kaffee trinken? 5. Mag Ihre Mutter Tee oder Kaffee? Was mag Ihr Vater? Was mögen Sie? 6. Was wollen Sie werden? 7. Wollen Sie nach Deutshland fahren? Welche Länder wollen Sie besuchen? 8. Wen möchten Sie kennen lernen?

11. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Сара уаҵәы акино ахь сцар сҭахуп. Шәсыццома? 2. Аҵышәарақәа ралагамҭазы астудентцәа ирацәаны (аус руроуп) реазыӄарҵароуп. 3. Ахәыҷы дычмазаѳуп азы аѳны даанхароуп. 4. Ахәыҷқәа зегьы ируалуп ашкол ахь аныӄәара. 5. Шәыѳналар ӄалоит! 6. Аҵҳа ан длазцааусит: «Сара иахьа иӄасцараны исыхәҭоуи?». 7. Сара атекст саҵхьароуп, нас еиҭазгароуп аҵсшәахь. 8. Ацхынразы ҳара Берлинӄа ҳцар ҳҭахуп. 9. Сара уаҵәы акино ахь сцар сҭахын. 10. Сара акаҳуа бзиа избоит.

Акаҵарбақәа рхьырцшра (Rektion)

werden N; fahre mit D; studieren an D; gratulieren D; zu D; danken D für A; helfen D. bei D; arbeiten an D; es gibt A; antworten auf A; zuhören D; Fragen stellen an A; eintreten in A; betreten A; kennen lernen vt; schwer fallen D; einverstanden sein mit D; sich freuen auf

A; über A; weit von D; träumen von D; sich vorbereiten auf A; teilen vt mit D; sich interessieren für A; warten auf A

12. Ишәыргыл акатцарбақәа ирықәнагоу ахьырцшракәа.

1. Das Kind freut sich … (das neue Buch) . 2. Der Sommer kommt bald. Die Studenten freuen sich schon … (die Ferien). 3. Wir gratulieren … (du) … (dein Geburtstag). 4. Sie dankt … (ihr Kollege) … (seine Hilfe). 5. Wir studieren … (diese Hochschule) schon seit zwei Jahren. 6. Wer ist … (seine Meinung) einverstanden? 7. Im Deutschunterricht arbeiten die Studenten … (ein Text). 8. Sie hören … (der Dozent) aufmerksam zu. 9. Der Dozent stellt Fragen … (der Student). Der Student antwortet … (die Fragen). 10. Warum trittst du … (der Saal) nicht ein? Alle betreten schon den Saal. 11. Ich wohne weit … (das Zentrum). 12. Interessiert ihr euch … (das Thema). 13. Heute warten wir … (sie) lange. 14. Zur Universität könnt ihr … (die U-Bahn) oder … (der Bus) fahren. 15. Er träumt immer … (solche Arbeit). 16. Wer hilft … (die Mutter) … (die Hausarbeit). 17. Wie lange bereitest du dich … (der Unterricht) vor?

13. Иеитажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Ауниверситет ахь узлацои уара? Абжьаацны метрола, аха иахьа машьынала сцоит. 2. Сара шьта ацхынра сазыцшуп, сгәы рзыҳәоит ацсшьарамшқәа. 3. Астудентцәа асеминарқәа реазыкарцоит ацхьартатә зал аҷы. 4. Арцаѡы астудентцәа азцаарақәа ритоит. Астудентцәа арцаѡы изцаарақәа ртак карцоит. 5. Аграмматика ирацәаны аус адулара атахуп. 6. Иҳәа! Сара сыхшыѡ азышьтны сузызырѡуеит. 7. Сара ауниверситет аҷы ацара сцоит, истахуп сырцаѡхар. 8. Сара сгәаанагара уақәшаҳатума уара? 9. Сара ауниверситет сацәыхарамкәа сынхоит азы, ацарахьы шьапыла сцоит. 10. Уѡыза иирамш (der Geburtstag) идныҳәала! 11. Сара аус сыцызуа ацхыраара иситаз азы табуп ҳәа иасҳәоит.12. Ҳара амҷыша ҳаигәыргьоит, ҳагьцоит ақалақь анты. 13. Ари астудент атоурых интересс

имоуп, ирацәаны дацхьоит. Иара атәыла аҭоурых аинтерес ацацаны иеиҭеиҳәоит.

KONTROLLÜBUNG

14. Иеиҭажәга агерман бызшәахь.

Уажәшьҭа шықәсқәак цуеит ҳара ҳҭаацәа Москва ааигәара инхоижьҭеи. Сара даара исгәацхоит ҳаѳони ҳбаҳчеи. Сани саби сареи ҳадагьы араҟа инхоит ҳандугьы ҳабдугьы.

Ашьыжь сара сыццакыроуп, ацарахьы сцароуп. Асаат 7 рзы сара сҷыхоит, сҷи-снапи сызәзәоит, нас сеиласҳәоит. Абар шьыжьхьа мазеиуп. Ауниверситет ахь абжьаацны сара саб сицны сцалоит. Иара аусура машьынала дцалоит, саргьы сигалоит. Зны-зынла иара заацәаны дцоит, усҟан сара автобуси аметрои рыла сцар акәхоит, аметро астанциа аҟынтәи шьапыла ицатәуп.

Икасцари? Аудиториахь сцарыма? Ус даасцылеит сѳызагьы. Иаргьы алекциа дагхоит. Ҳара ауниверстет ҳдәылцуеит, ҳцоит акаҳуажәыртахь. Ацара ашьтахь сара истахуп сѳызцәа срыцны акино ахь сцар. Асаат 8 рзы сара аѳоны сыкоуп, уаххьа сфоит, нас ацышәарақәа сеырзыкасцоит. Саб аѳоны дыкоуп, уацәы ҳара ҳаиццоит.

LESETEXT

Aus dem Tagebuch eines Studenten

8.00 Uhr: Ich erwache eine Stunde zu spät, springe sofort aus dem Bett und werfe dabei das Wasserglas vom Tisch. Das macht mich sofort ärgerlich. Von der Morgengymnastik ist natürlich keine Rede. Ich wasche und rasiere mich nicht – keine Zeit dafür. In aller Eile ziehe ich mich an. Mein Nachbar Max, ich teile mit ihm das Zimmer im Studentenheim, schläft noch. Soll ich ihn wecken? Nein.

8.45 Uhr: Ich verlasse das Haus und laufe die Treppe herunter. Die Haltestelle liegt dem Studentenheim gegenüber. Der Bus fährt

mir gerade vor der Nase weg. Ich laufe 15 Minuten an der Haltestelle hin und her und warte auf den nächsten Bus.

9.30 Uhr: Zum Unterricht komme ich 30 Minuten zu spät und kann in die Vorlesung schon nicht gehen. Man muss doch etwas essen, und ich gehe ins Büffet. Nach dem Essen fühle ich mich gut.

10.30 Uhr: Das Seminar in Geschichte muss ich versäumen, denn ich bin nicht fertig. Eine Stunde lang rauchen wir auf der Straße mit meinen Kollegen und besprechen den Fußball von gestern.

13.00 Uhr: Die letzte Vorlesung ist langweilig, denn ich interessiere mich wenig für Soziologie. Ich gucke durch das Fenster und träume von meinen Ferien.

15.15 Uhr: Nach dem Glockenzeichnen muss ich in den Sportsaal zum Training. Vom Laufen werde ich bald müde. Der Arzt sagt mir: du darfst nicht so viel rauchen.

17.00 Uhr: Aus der Universität eile ich ins Lebensmittelgeschäft, kaufe alles Nötige für das Abendessen und das Frühstück am nächsten Tag und fahre mit der U-Bahn oder mit dem Bus nach Hause.

18.30 Uhr: Wieder im Studentenheim. Max ist noch nicht zu Hause. Der Tag war nicht schlecht. Was mache ich am Abend? Vielleicht gehe ich früher zu Bett?

Атекст аилыркаара

Tagesablauf m -(e)s, -läufe амш аиҿкаара, амш аиҿкаашьа, ашьақәгылашьа
wecken vt аарцшра, арҿыхара
herunterlaufen(lief herunter, heruntergelaufen) vi (s) албаакьара, иҩоны албаара, ацәцара; иҩоны ахалара (амардуан, амарда)
Büffet n, -s, -s(by fe:) абуфет; адулаң, асервант; абуфет ашьака (акрыфартаҿы уб. иц.)
vor der Nase weg ацыхәа анахьыцшра (ацыхәа днахьыцшит), акы ацәцара

versäumen vt аҽагырхара, аусура аҭымцра, абжьажьра
rauchen vt аҭаҭын ахара
langweilig игәыццәагоу, агәыццәага, игәырҷыҷгьоу, агәырҷыҷгьга
gucken vi (auf A, nach D) ахәаԥшра, агәаҭара, абара
träumen vt (von D) цхызла абара, аицхызра; агәазыхәара, агәҭакы
Glockenzeichen n -s, = аԥәцәа; абжьы, ардырга, адырга, адырра
Lebensmittelgeschäft n -(e)s, -e афатә ҭирҭа адәқьан

V аурок

Атекст: Deutschlernen.
Аграмматика:

1. Ажәа иаҟәыҭхои иаҟәымҭхои ацынгылақәа.
2. Перфект.
3. Арбагатә хьызцынхәрақәа.
4. Ахьызцынхәрақәа **man, es.**

1. Ажәа иаҟәыҭхои иаҟәымҭхои ацынгылақәа
Trennbare und untrennbare Präfixe

Аҟацарбатә цынгылақәа ҟалар ауеит ажәа иаҟәыҭхои иаҟәымҭхои цынгылақәаны.

Агерман бызшәаҿы **ажәа иаҟәымҭхо ацынгылақәа** зынза ааба ыҟоуп: **be-, ge-, er-, ver-, zer-, ent-, emp-, miß-.** Арҭ еснагь ақәыцәгәара роузом, насгьы аҟацарба иаҟәыҭхазом: **be**kommen – аиура, **ge**hören – атәра, атәызаара, **er**zählen – аиҭаҳәара, **ver**stehen – аилкаара, **zer**schlagen – аҵера, **ent**sprechen – ақәшәара, ашьашәалара, **emp**fangen – адкылара, аиура, **miß**trauen – агәрамгара.

Ich **be**komme oft Briefe.

Сара лассы-лассы асалам шәкәқәа соуеит.

Ажәа иаҟәыҭхо ацынгылақәа рахь иацанакуеит: **an-, auf-, aus-, bei-, ab-, ein-, fort-, her-, mit-, vor-, nach-, vorbei-, zu-** уб. иц. Ажәа иаҟәыҭхо ацынгылақәа еснагь ироуеит ақәыцәгәара, иара убас презенси, претерити, адҵаратә ркьынааи рҿы аҟацарба иаҟәыҭханы аҳәоу анҵәамҭаҿы игылоит: **an**kommen – аара, ааира; **auf**stehen – агылара; **aus**steigen – адәылпра, аҭыпра, ацара; **ab**geben – аҭара, архынҳәра; **zu**machen – аркра.

Präsens: Er **steht** um 8 Uhr morgens **auf**.
Иара ашьыжь асаат 8 рзы дгылоит.
Präteritum: Er **stand** um 8 Uhr morgens **auf**.
Иара ашьыжь асаат 8 рзы дгылеит.
Imperativ: **Steh** um 8 Uhr morgens **auf**!
Ашьыжь асаат 8 рзы угыл!

Партицип II ашьақәгылараан ажәа иақәытҳо ацынгылақәа гылоит ацынгыла **ge-** аҧхьа, иара убас ирҧуеит ақаҵарба иаҵҵаны:

Wir sind um 8 Uhr morgens auf**ge**standen.
Ҳара ашьыжь асаат 8 рзы ҳгылеит.

Иҟоуп цынгылақәак зны-зынла ажәа ианақәытҳо, зны-зынлагьы ианақәымҭхо, уи иахьҟьаны ақаҵарба ацакы аеаҵсахуеит.

Урҭ иреиуоуп: **um-, über-, durch-, wieder-, unter-, hinter-.**

`umfahren – ашьапы ақәырҟьара, алырҧора, ахыршәҭра
um`fahren – машьынала, ҽыла акәшара (ахыкәшара)
`übersetzen – акала азы аргара, ҽгьи аҿыцә ахь аргара
über`setzen – даҽа бызшәак ахь аиҭагара

Er **übersetzt** den Text ohne Wörterbuch.
Иара атекст жәарда иеиҭеигоит.
Er **setzte** uns ans andere Ufer **über**.
Иара ҳара азиас ҽгьирахьтәи (наҟтәирахьтәи) ахыцә (аҿыцә) ахь ҳаригеит.

2. Перфект
Das Perfekt

Перфект ииасхьоу иеилоу аамҭатә формоуп. Перфект рхы иадырхәоит аиҿцәажәараҿы (адиалог аҿы).

Перфект шьақәгылоит **haben** ма **sein** ацхыраагзатә ҟацарбақәеи **партицип II** ахшыҩцак хада змоу аҟацарбеи рыла.

Перфект ашьақәгыларацәы ацхыраагзатә ҟацарба алхра зыдҳәалоу ахшыҩцак хада змоу аҟацарба ацакы ауп.

Аҟацарба haben ала перфект шьақәгылоит:

1) иеиҭацуа аҟацарбақәа зегьы (**lesen, nehmen, schreiben, sehen**):

Er **hat** dieses Buch **gelesen.** Иара ари ашәкәы дацхьеит.

2) ахаргьежьратә хьызцынхәра **sich** зцу аҟацарбақәа зегьы:

Ich **habe mich** gut **erholt**. Сара ибзианы сыцсы сшьеит.

3) амодалтә ҟацарбақәа зегьы:

Gestern **habe** ich zum Unterricht **gehen müssen**.

Иацы сара ацарахьы сцар акәын.

4) иеиҭацуа ацакы, ма аҭагылазаашьа аҧсахра ацакы ааз-мырцшуа иеиҭамцуа аҟацарбақәа реиҳарак (**stehen, sitzen, schlafen**):

Wir **haben** gut **geschlafen**. Ҳара ибзианы ҳацәан.

5) ахаҧыдатә ҟацарбақәа:

Es **hat** gestern **geregnet.** Иацы ақәа ауит (ауан).

6) аҟацарба **haben:**

Schaut **hat** einen schönen Hund **gehabt**.

Шьауҭ иман ала цшза.

Аҟацарба sein ала перфект шьақәгылоит:

1) аныкәара, аиҭацра аазырԥшуа акатцарбакәа (**gehen, kommen, laufen** уб. ит.):

Er **ist** vorgestern **gekommen.** Иара жәацы дааит.

2) аҭагылазаашьа ма аҭыԥ аԥсахра (ҭагылазаашьак акынтәи даеа ҭагылазаашьак ахь аиасра) (изменение состояния, или места) аазырԥшуа иеиҭамԥуа акатцарбакәа (**aufstehen, einschlafen, erwachen, sterben, altern):**

Er **ist** heute um 9 Uhr **erwacht**.

Иара иахьа асаат 9 рзы даацшит.

3) акатцарбакәа **sein, werden, bleiben, geschehen, passieren, gelingen, misslingen, begegnen, folgen:**

Gestern **sind** wir im Theater **gewesen**.

Иацы ҳара атеатр аҷы ҳакан.

Er **ist** krank **geworden**. Иара дычмазаӡохеит.

Партицип II ицсыеу акатцарбакәа шьакәгылоит акатцарба ашьаҭа ацынгыла **ge-,** асуффикс **-(e)t** раццарала: fragen – **ge**frag**t,** arbeiten – **ge**arbeit**et**, lernen – **ge**lern**t.**

Партицип II иҭәҭәоу акатцарбакәа шьакәгылоит акатцарба ашьаҭа ацынгыла **ge-,** асуффикс **–en** раццарала. Ашьагәыҭ бжьыкакәа лассы-лассы реырыцсахуеит, убри акнытә иҭәҭәоу акатцарбакәа ихадоу рформакәа гәынкылатәуп:

lesen – **ge**les**en,** kommen – **ge**komm**en**, gehen – **ge**gang**en**

Партицип II ашьакәгылараан ацынгыла **ge-** рыцлазом ажәа иакәымтхо ацынгылакәеи **-ieren** асуффикси зцу акатцарбакәа: besuchen – besucht, bekommen – bekommt, erzählen – erzählt, spazieren – spaziert.

Ажәа иакәытхо ацынгылакәа зцу акатцарбакәа реы ацынгыла **ge-** гылоит ажәа иакәытхо ацынгылеи акатцарба ашьаҭеи рыбжьара: aufstehen – auf**ge**standen, ankommen – an**ge**kommen.

Ich **bin** um 7 Uhr **aufgestanden.**

3. Арбагатә хьызцынхәрақәа
Demonstrativpronomen

Арбагатә хьызцынхәрақәа рахь иаҵанакуеит:

dieser (dieses, diese) – ари, абри
jener (jenes, jene) – ани, абни, уи, убри
solcher (solches, solche) – абри еицш(у),
абри аѽыза, абас иҟоу
der (das, die) – уи, убри
das – ари, уи, абри
es – ари, абри, уи
derselbe, dasselbe, dieselbe – аниҵәкьа,
абниҵәкьа, уиҵәкьа, убри (абни)
аѽызаҵәкьа, убри (абни, уи) иеиҵшу
derjenige, dasjenige, diejenige – абни ахаҭа(ҵәкьа),
убри ахаҭа(ҵәкьа), уи ахаҭа(ҵәкьа)
selbst (selber) – ахаҭа; -хала, (схаҭа, схала; лхаҭа, лхала…).

Зегь реиҳа ахархәара амоуп ахьызцынхәра **dieser**. Ахьызцынхәрақәа **dieser, jener, solcher,** реситаркуеит иеилкаау артикль еицш.

Азаҵә хыцхьазара

Ахаҵа жәла	**абжьара жәла**	**ацҳәыс жәла**
Nom. dies**er** jen**er**	dies**es** jen**es**	dies**e** jen**e**
Gen. dies**es** jen**es**	dies**es** jen**es**	dies**er** jen**er**
Dat. dies**em** jen**em**	dies**em** jen**em**	dies**er** jen**er**
Akk. dies**en** jen**en**	dies**es** jen**es**	dies**e** jen**e**

Арацәа хыцхьазара

Nom.	dies**e**	jen**e**
Gen.	dies**er**	jen**er**
Dat.	dies**en**	jen**en**
Akk.	dies**e**	jen**e**

Ахьызцынхәра **selbst (selber)** гылоуп ахьызҟа ма ахьызцынхәра ашьтахь.

Ich habe **ihn selbst** (und keinen anderen) gefragt.

Сара (даҽазәы иакәымкәа) иара ихаҭа сиазцааит.

Ахьызҟа ма ахаҽытә хьызцынхәра аҧхьа игылоу ажәа **selbst** ааанагоит уимоу, -гьы, -цәкьа, -цәкьагьы.

Selbst er weißt das. Уимоу, иаргьы идыруеит абри.

4. Ахьызцынхәрақәа man, es
Pronomen man und es

Ахьызцынхәра man падежла аеацсахзом, еснагь игылоуп номинатив ападеж азаҧә хыцхьазараҽы. Аҳәоу аҽы **man** еснагь изыххәаауп, рхы иадырхәоит иеилкаам ахаҽытә ҳәоуқәа рҽы, зыхьз рымҳәо ахаҽқәа ианрылацәажәо. Аҧсшәаҽы иҟазам иеиҧшу ахьызцынхәра, аҧсшәахь аиҭагара аузом. **Man** зыххәаас измоу аҳәоуқәа рҽы азҳәа гылоит 3-тәи ахаҽы азаҧә хыцхьазараҽы. Аҧсшәахь ианеиҭааго азҳәа гылоит 3-тәи ахаҽы арацәа хыцхьазараҽы.

Man arbeitet. Аус руеит.

Sonntags arbeitet **man** nicht. Мҽышала аус рузом.

Ахьызцынхәра **man** амодалтә ҟаҵарбақәа ианрыцу иҷыдоу аиҭагашьа рымоуп. Уи гәынкылатәуп: **man kann** – иҟалоит, азин ыҟоуп; **man kann nicht** – иҟалазом, азин ыҟаз-

ам; **man darf** – иҟалоит, иауеит; **man darf nicht** – иҟалазом, иаузом; **man muß** – иаҭахуп, иҟалар ахәҭоуп; **man muß nicht** – иаҭахзам, иҟалар ахәҭазам; **man soll** – иаҭахуп, иахәҭоуп; **man soll nicht** – иаҭахым(хзам), иахәҭам(ҭазам).

Hier **darf man nicht** rauchen.

Араҟа аҭаҭын ахара ҟалазом (аҭаҭын иахазом).

Ахаҽыдатә хьызцынхәра es аеапсахзом. Иара рхы иадырхәоит зыххәаас ахаҽыдатә ҳәоуқәа рҽы. Усҟан азҳәа 3-тәи ахаҽы азаҧә хыҧхьазараҽы игылоит.

Es wird dunkel. Илашьцоит.

Es regnet. Ақәа ауеит.

Es schneit. Асы ауеит.

Ахаҽыдатә хьызцынхәра **es** рхы иадырхәоит:

а) апсабаратә цәырҧрақәа аазырҧшуа ахаҽыдатә ҟаҧарбақәа ирыцны:

es regnet – ақәа ауеит, es donnert – идыдуеит, es schneit – асы ауеит, es blitzt – имаҷәысуеит, es friert – иҧаауеит, es dunkelt – илашьцоит

б) ауаҩы и(цәа)ныррақәа аазырҧшуа ахаҽыдатә ҟаҧарбақәа ирыцны:

Es friert mich. Ахьҭа сакит.

Es graut mir. Сара даара сшәоит.

в) ахаҽыдатә еиҧааирақәеи аконструкциақәеи рҽы:

es ist kalt	– ихьҭоуп
es wird dunkel	– илашьцоит
es ist spät	– игәианып, ихышәоуп
Wie spät ist es?	– Асаат шаҟоу?
Es ist 6 Uhr.	– Асаат 6 ыҟоуп.

Wie geht es dir? – Ушцакоу? (Бышцакоу?)
Danke, es geht mir gut. – Иҭабуп, хар сымам.
Welche Museen gibt es hier? – Иарбан музеиқәоу иҟоу ара?

DEUTSCH ALS FREMDSPRACHE

Renate Baum ist Studentin. Sie studiert an der Universität, an der Fakultät für Philologie. Ihre Studienfächer sind Geschichte, Soziologie, Philosophie, Mathematik, Fremdsprachen.

Die Studenten des ersten Studienjahres haben täglich eine Vorlesung und zwei Seminare. Heute hat es Renate sehr eilig. Es ist schon fast neun. Der Deutschunterricht fängt um 9 Uhr an.
Sie läuft zwei Treppen hinauf und betritt den Studienraum. Die ganze Gruppe ist schon da. Kein Student fehlt. Es wird still. Der Lektor tritt ein und begrüßt die Studenten. Alle stehen auf und grüßen den Lektor ebenfalls.

Renate liest den Text vor. Die Studenten stellen Fragen zum Text, beantworten sie und erzählen den Text nach. Man wiederholt auch Lexik.

Dann erklärt der Lektor das Thema «Trennbare und untrennbare Präfixe». Man hört dem Lektor aufmerksam zu und macht einige Übungen. Renate spricht deutsch und versteht den Lektor gut. In der Stunde gibt es stets etwas Neues.

Um 10 Uhr läutet es zur Pause. Die Stunde ist zu Ende und alle verlassen den Studienraum.

Атекст азы азпаарақәа

1. Was ist Renate Baum? 2. Wo studiert sie? 3. Welche Fächer lernt sie an der Universität? 4. Welche Fremdsprachen lernt Renate? 5. Wie viele Vorlesungen und Seminare haben die Studenten täglich? 6. Wann fängt der Deutschunterricht an? 7. Wer fehlt heute? 8. Was liest Renate vor? 9. Was machen die Studenten im Deutschunterricht? 10. Welches Thema erklärt der Lektor? 11. Um wieviel Uhr läutet es zur Pause?

DIALOG

Milke (ruft Renate an): Hallo, Renate! Was machst du denn?
Renate: Ich bereite mich auf die Kontrollarbeit vor. Ich wiederhole das Thema «trennbare und untrennbare Präfixe», lerne Vokabeln.

Milke: Ach, das ist gut. Brauchst du meine Hilfe?
Renate: Danke, nicht. Aber ich habe einen Vorschlag. Um sechs bin ich mit der Grammatik fertig. Heute Abend gehen wir ins Theater zusammen.
Milke: Deine Idee finde ich interessant. Also, bis später. Ich hole dich ab.
Renate: Tschuss, bis um sechs.

V O K A B E L N

Fakultät f =, -en афакультет; sie studiert an der Fakultät für Philologie
Studienfach n, -(e)s, Studienfächer ирцо (изхысуа) аматәар, арцага матәар; Mathematik ist sein Studienfach
Geschichte f =, -n 1. атоурых (аттцаарадырра); heute haben wir Geschichte; 2). *ацәажә.,* атоурых, ахтыс; 3. атоурых, ажәабжь, аповест (ажәабжьоу)
besonders еиҳарак, лымкаала, чыдала, иналкааны, хазы
Studienjahr n -(e)s, -e ацарашықәс (иреиҳау ацараиуртаҿы), акурс; Er steht im ersten Studienjahr. Иара актәи акурс аҿы ацара ицоит (дтәоуп).
täglich есены; von Tag zu Tag ҽнак ахьтә ҽнак; am Tage ҽынла
Vorlesung f =, -en алекциа; Vorlesung halten алекциа ацхьара
vorlesen (las vor, vorgelesen) vt абжьы тганы ацхьара (азәы изацхьара)
anfangen (fing an, angefangen) vt акы алагара; mit etwas anfangen. Syn. beginnen
laufen (lief, gelaufen) vi (s) аҩра, ирласны ацара
Uhr f =, -en асаат; Die Uhr geht vor. Асаат цхьаҟа ицоит (иццакуеит). Die Uhr geht nach. Асаат ацахоит (иаанхоит).
hinauf иаҳнарбоит ацәажәаҩ иҟынтәи хырхартала цаҟантәи хыхь ацара (ахалара); hinaufgehen (ging hinauf, hinaufgegangen) хыхь ацара, хыхь ахалара; hinauflaufen (lief hinauf, hinaufgelaufen) хыхь (ирласны) ацара, иҩны ахалара//ахәна-

ра Ant. hinunter иаҳнарбоит аҵәажәаҩ иҟынтәи хырхарҭала хыхьынтәи ҵаҟа албаара (аҵара); hinuntergehen ҵаҟа аҵара, ирласны ҵаҟа албаара

Treppe f =, -n амардуан; die Treppe hinauf мардуанла ахалара; die Treppe hinunter мардуанла албаара; drei Treppen hoch wohnen ахҵатәи аихагылаҷы анхара; er wohnt zwei Treppen tiefer иара дынхоит ҩ-сихагылак рыҵаҟа

betreten (betrat, betreten) vt ҵьара аҩналара; das Zimmer betreten: Syn. eintreten (trat ein, eingetreten) vi (s) in (Akk); Der Lehrer tritt ins Auditorium ein.

Studienraum m -(e)s, Studienräume аудиториа

ganz зегьы, зынза (зынзаск), акыр; ganz am Anfang алагамҭазҵәкьа

fehlen 1) **vt** аҟамзаара, акы азымхара, агхара, амамзаара; Ihm fehlt die Zeit. Иара аамҭа изхазом (имазам). Was fehlt dir? Уара узынхьаауеи (агәабзиаразы)?

Stunde f =, -n 1. асаат, аамҭа; eine halbe Stunde (саатбжак); 2. аурок

still аҭынч, иҭынчу, имҵысуа, имҟәаҵо

Lektor m -s, Lektoren 1. алектор; 2. иреиҳау аҵараиурҭа арҵаҩы

begrüßen vt аҵсшәаҳәара, аҵсшәеибыҳәара, азәы аҵсшәа иаҳәара

grüßen vt 1. азәы аҵсшәа иаҳәара; 2. азәы асалам иҭара

aufstehen (stand auf, aufgestanden) vi (s) агылара

ebenfalls иара убас, убасҵәкьа, абасала

Text m -es, -e атекст

Frage f =, -n азҵаара

stellen vt (an Akk) азҵаара ақәыргылара, азәы азҵаара иҭара; аргылара

beantworten vt аҭак аҟаҵара, аҭак аҳәара Syn. antworten (auf Akk)

nacherzählen vt аиҭаҳәара, аҵакы аиҭаҳәара, аарԥшра

wiederholen vt акы аиҭаҳәара, аиҭахысра

Wiederholung f =, -en аиҭаҳәара, аиҭахыса
erklären vt аилыркаара, ардырра
zuhören vi (D) азәы изызырҩра
aufmerksam ахы азышьҭны, иазхәыцны, хшыҩзышьҭрала
einige pl цыҭк, цыҭҩык, азәырҩы
Übung f =, -en аҿаршьцылра
verstehen (verstand, verstanden) vt аилкаара; verstehen, sich аилибакаара (азәи-азәи)
etwas 1. акы, акыр, изакәызаалак, ҷьара акы; etwas Neues иҿыцу акы; 2. цыҭ-чытк, маҷ-саҷк, цытк, цытрак, аҧсык, маҷк; etwas deutsch sprechen агерман бызшәа маҷк (цытк) аҳәара
neu аҿыц, иҿыцу; das Neue иҿыцу; etwas Neues ҿыцк
stets снагь, еснагь, иааицмырҟьазакәа, иааҟәымҧзакәа
verlassen (verließ, verlassen) vt аныжьра, акажьра
Studentenheim n- (e)s, -e астудентцәа рзеиҧшнхарҭа
anrufen (rief an, angerufen) vt аҭел асра, азәы аҭел изасра, азәы ҭелла изҿытра
Thema n -s, Themen и Themata атема
brauchen vt акы аҭахра, агзаара, ахархәара (аҟаҵарба «brauchen» ашьҭахь ахьызҟа рхы иадырхәоит иеилкаам артикль ала)
Hilfe f =, -n ацхыраара, авагылара, адгылара, аҧгәара; Hilfe leisten ацхыраара аҭара
Vorschlag m -(e)s, Vorschläge ажәалагала, алагала
vorschlagen (schlug vor, vorgeschlagen) vt ажәалгалара, адгалара
zusammen аиц-, аиба- (аицҟаҵара, аиццара, аицхыраара), еиманы, еицны
Idee f =, Ideen аидеиа, ахшыҩцакы, агәҭакы
spät ихьшәоу, ихьшәаны, акьаса (икьасоу), икьасахаз, иагхаз; Wie spät ist es? Асаат заҟои? Ant. früh
abholen vt азәы игаразы (акы агаразы) анеира, азәы ицылара

Аҽаршьцыларақәа

1. Ишәҳәа цаҟа иарбоу ажәақәа рантонимқәа.

alt, verlassen, enden, spät

2. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл цакыла иақәнагоу, ацәаҳәа аҵаҟа иарбоу ажәақәа.

1. Wir haben … eine Vorlesung und zwei Seminare. 2. Der Lehrer betritt … und die Stunde beginnt. 3. Die Studenten hören … aufmerksam zu. 4. Die Studenten machen … Übungen. 5. Ich spreche schon … deutsch. 6. Um 10. 20 ist die Stunde … . 7. Der Lehrer … uns die Grammatik. 8. Die Grammatik … mich. 9. Mein Freund … Englisch an der Universität.

---

zu Ende, den Sdudienraum, erklärt, täglich, dem Lektor, einige, etwas, lernt, interessiert

3. Иеиҭажәа агерман быӟшәахь.

1. Асаат 9 рзы агерман быӟшәа аурок иалагоит. Иахьа сара сыццакуеит. Ирласны амардуан схалоит, нас аудиториа сы◌оналоит. Агәыц зегьы ааихьеит. 2. Аурок аҿы астудентцәа азцаарақәа ыкәдыргылоит, нас рҭакқәагьы ҟарҵоит. 3. Аурок аҿы астудентцәа адырра ҿыцқәа рацәаны ироуеит. 4. Иара атекст еиҭеигоит, инеигзоит аҽаршьцыларақәа цытк. 5. Сара с◌оыза аграмматика интересс имоуп. 6. Иахьа иара атекст еиҭеигоит. 7. Лара англыз быӟшәа бзианы илдыруеит. 8. Астудентцәа атәым быӟшәқәа интересс ирымоуп. 9. Актәи акурс астудентцәа есены ирымоуп алекциеи асеминарқәа ◌обеи. 10. Зегьы рхы изышьҭны арца◌оы изызыр◌оуеит. Иара аграмматика еиҭеиҳәоит. 11. 10 саатқи 20 минуҭи рзы аурок нцәоит, нас зегьы аудиториа аанрыжьуеит.

4. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл цакыла иақәшәо ажәа Uhr мамзаргьы Stunde.

1. Es ist neun … . 2. Ich arbeite am Text zwei … . 3. Wir sind in Moskau um fünf … . 4. Um 12 … läutet es zur Pause. 5. Der Freund fährt nach Hause eine … . 6. Meine … geht vor. 7. Der Bus nach Berlin fährt in drei … . 8. Du holst mich um fünf … ab. 9. Man braucht bis München drei … .

5. Иеиҭашәк хаҿыла иарбоу ажәақәа уажәтәи аамҭаҿы.

a) heißen, anfangen, geben, verstehen, gelingen, helfen, eintreten, halten, laufen;

b) sein, haben, wissen, kennen.

6. Ишәыргыл акацарба иахәҭоу афор маҿы.

A. sehen

1. Wir … den Kollegen N. 2. Er … gut. 3. … du auch gut? 4. Ich … das Haus. 5. … ihr das Auto? 6. Sie … hier die Freunde. 7. … Sie den Kollegen N. oft?

B. sprechen

1.Welche Fremdsprachen … ihr? 2. Wir … gut Englisch. 3. Ich … Deutsch und Französisch. 4. Du … viel. 5. Er … über das Studium. 6. Sie (3.P. Sg) … interessant. 7. Sie (3.P. Pl) … schon lange. 8. … Sie Spanisch?

C. lesen

1. Ich … viel. 2. … du den Text? 3. Wir … einen Roman. 4. Er … wenig. 5. Sie (3.P. Sg) … eine Erzählung. 6. Was … ihr im Deutschunterricht? 7. Die Studenten … das Buch gern.

D. fahren

1. … du zur Uni mit dem Bus? 2. Das Auto … schnell. 3. Wir … am Sonntag nach Berlin. 4. … ihr nach Hause? 5. Sie (3. P. Sg) … heute mit dem Auto. 6. Ich … im Mai nach Leipzig.

7. Ишәыргыл аҟаҵарба иахәҵоу аформаҿы.

1. Ich fange mit der Arbeit an. Wann … du mit der Arbeit … ? 2. Ich verlasse das Haus um 8 Uhr. Wann … du das Haus? 3. Ich gebe dir mein Buch. … du mir dein Wörterbuch? 4. Ich laufe Ski gern. … du Ski auch gern? 5. Die Studenten treten in den Seminarraum um 9 ein. Wann … der Lektor … . 6. Ich spreche 2 Fremdsprachen. Wieviel Fremdsprachen … du? 7. Ich lese Romane gern. Was … du gern? 8. Fremdsprachen fallen mir leicht. … dir Deutsch leicht? 9. Ich sehe diesen Kollegen selten. … du ihn oft? 10. Heute halte ich meinen Vortrag im Seminar. Wann … du den Vortrag?

8. Ишәыцсах азххәаа ахьызцынхәра man ала.

1. Die Studenten sprechen deutsch im Deutschunterricht. 2. Wir haben täglich eine Vorlesung und zwei Seminare. 3. Wir laufen zwei Treppen hinauf und betreten den Raum. 4. Um 10.20 Uhr verlassen wir das Auditorium. 5. Die Studenten lesen den Text vor. 6. Die Lehrer geben uns viel auf. 7. Meine Kollegen helfen mir immer. 8. Wir fahren nach Hause. 9. Sie werden Studenten.

9. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Агерман бызшәа аурок аҿы герман бызшәала ицәажәоит, иацхьоит, атекстқәа еиҭарҳәоит, арцаԥы изцаарақәа рҭак ҟарцоит. 2. Аҵара ашьҭахь аԥныҟа ицоит. 3. Иахьа агәаҭаратә (аконтрольтә) усура рыԥуеит. 4. Иара ицхраауеит. 5. Ашкол аҿы ирцоит ԥ-тәым бызшәак: агерман бызшәеи англыз бызшәеи. 6. Аграмматика аус адырулоит. 7. Ҳара аҵатәы рацәаны иҳарҭоит. 8. Асаат 9 рзы аудиториа иԥналоит, аҵара иалагоит. 9. Иахьа заа аԥны идәылҵуеит.

10. Ишьақәшәыргыл ахаҿыдатә хәоуқәа иарбоу ажәақәа рыла.

Muster: kalt – Es ist kalt; der Oktober – Es ist Oktober.

1. gut. 2. 10 Uhr. 3. der Tag. 4. die Nacht. 5. der Montag. 6. halb neun. 7. spät.

11. Иеиҭажәга агерман бызшәахь.

1. Уажәы асаат 12 ыҟоуп. 2. Уусқәа шцаҟоу? – Иҭабуп, ибзиоуп. 3. Уажәшьҭа ихышәоуп. 4. Цәыббрамза ҳҭагылоуп. 5. Шьыжьуп, сара ауниверситет ахь сцоит. 6. Макьана заацәоуп. 7. Ари аудиториаҿы иҟоуи? 8. Аҵәцәа иасит.

12. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл ахаҿытә хьызцынхәарақәа.

1. Das ist mein Freund. … heißt Milke. 2. Frau Müller arbeitet an der Universität. … ist Dozentin. Ich sehe … dort oft. 3. Das ist ein Lehrbuch. … ist neu. 4. Gudisa, wo wohnst … ? Wir besuchen … gern. 5. Meine Eltern wohnen in Gudauta. Ich besuche … jedes Wochenende. 6. Im Satz gibt es einen Fehler. Siehst du … ? 7. Hallo, Max! Ich sehe ... nicht oft. 8. Das ist mein Studienkollege. Kennst du … ? 9. Ist das dein Heft? Gibst du mir … ? 10. Kinder, seid … schon fertig? Ich warte auf … ! 11. Dort steht das Auto meines Vaters. Ich zeige … dir. 12. Wir studieren gern. Das Sprachstudium interessiert … . 13. Ich habe eine Frage an … . Was sind Sie von Beruf?

13. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл иақәнаго ахьызцынхәарақәа.

1. Die Frau hat einen Sohn und eine Tochter. Das ist … Sohn. 2. Du hast ein Wörterbuch mit. Gibst du mir … Wörterbuch? 3. Meine Eltern haben ein Auto. Das ist … Auto. 4. Du hast viele Freunde. Das sind … Freunde. 5. Ich habe ein Zimmer. Die Freunde besuchen mich. Ich zeige … Freunden … Zimmer. 6. Ihr habt ein Wörterbuch, zwei Hefte und zwei Lehrbücher. Das sind … Wörterbuch, … Hefte, … Lehrbücher. 7. Wohnen Sie hier? Ist das … Haus? Mir gefällt … Haus. 8. Du hast viele Fehler gemacht. Du musst … Fehler korrigieren. 9. Mario hat heute … Geburtstag. Inge hat … Geburtstag im Mai. 10. Die Kinder nehmen … Hefte und schreiben ein Diktat.

K O N T R O L L Ü B U N G

14. Иеиҭажәга агерман бызшәахь.

Сара сыстудентуп, афилологиатә факультет аҿы аҵара

сцоит. Сара атәым бызшәақәеи аҭоурыхи интересс исымоуп. Араҟа ирҵоит ҩ-тәым бызшәак. Аҵара мариазам, аха сара иара сгәаҵхоит.

Аҵара иалагоит асаат 9 рзы. Аҵәҵәа иасит, зегьы аудиториа иҩналоит, иҭынчрахоит. Ҳара ҳаурок, агерман бызшәа афонеика ала иалагоит, анаҩсан ирыцхьоит атекстқәа, арҵаҩы изҵаарақәа рҭак ҟарҵоит, ирҵоит аҵкарақәа, иҟарҵоит аеаршыцыларақәа. Абызшәа сара акыр исцәыуадаҩуп. Сара сҩыза лассы-лассы дсыцхраалоит, иара агерман бызшәа бзианы иҳәоит.

Аус ҳацызуа Алхас иахьа дыҟазам (дагуп). Аҵара иалгоит 10 сааҭки 20 минуҭи рзы. Ҳара иахьа даеа лекциаки аҭоурых азы асеминари ҳамоуп, нас Асҭамыр ибара ҳцоит.

15. Иеиҭашәк аҟаҵарбақәа хаҿыла Perfekt аҿы.

a) studieren, danken, arbeiten, besuchen, erzählen;

b) sprechen, verstehen, heißen, singen, finden, kennen, betreten;

c) kennen lernen, vorlesen, anfangen, zuhören, aussprechen, aufgeben;

d) werden, gelingen, fahren, kommen, zurückkehren, aufstehen

16. Иҟәшәыргыл аҭакқәа рызҵаарақәа.

1. … ? Der Unterricht hat um 9 Uhr angefangen.
2. … ? Nein, nicht alle sind gekommen.
3. … ? Marie hat gefehlt.
4. … ? Ich habe zeitig das Haus verlassen.
5. … ? Ja, ich bin mit dem Bus gefahren.
6. … ? Ich habe 15 Minuten auf den Bus gewartet.
7. … ? Gestern habe ich 2 Stunden an meiner Hausaufgabe gearbeitet.
8. … ? Ja, die Aufgabe ist schwer gewesen.
9. … ? Mir ist alles gut gelungen.
10. … ? Der Lehrer hat mich gelobt.
11. … ? Gestern bin ich nach Hause zurückgekehrt.

12. … ? Am Wochenende haben wir einen Ausflug gemacht.
13. … ? Gestern sind die Studenten meiner Gruppe ins Kino gegangen.
14. … ? Ich habe ein Jahr einen Sprachkurs gemacht.
15. … ? Deutsch ist mir nicht leicht gefallen.

17. Ишәыргыл аҳәоуқәа Perfekt аҽы. Хшыҩзышьтра ашәҭ ацхыраагзатә каҵарба ахархәара.

1. Die Mutter tritt ins Zimmer ein. 2. Im Oktober werden die Tage kurz. Es ist kalt in der Nacht. 3. Nach dem Unterricht komme ich spät nach Hause. 4. Am Abend gehen wir ins Theater. 5. Am Samstag fahren wir aufs Land und bleiben dort zwei Tage. 6. Mein Bruder wird Arzt. 7. Wie geht es deiner Schwester? 8. Um 7 Uhr stehe ich auf. 9. Die Übersetzung gelingt mir gut. 10. Englisch fällt mir leicht. 11. Das ist dein Fehler. 12. Die Studenten machen Fehler, der Lehrer korrigiert sie. 13. Das Kind liest das Buch gern, dann gibt es das Buch seiner Schwester. 14. Über diesen Herrn sprechen wir nicht. Ich kenne ihn nicht. 15. Zwei Jahre studiere ich an der Fakultät für Philologie.

18. Шәхы иашәырхәа аҟаҵарба Perfekt аҽы.

a (иаҟәымҭхо ацгылаҟәа рыла)

1. Ihr (besuchen) einen Sportklub. 2. Du (übersetzen) den Text ohne Fehler. 3. Ich (verstehen) deine Frage nicht. 4. Der Lehrer (erklären) die Grammatik. 5. Mein Freund (betreten) das Zimmer. 6. Die Studenten (beginnen) mit der Arbeit. 7. Deine Arbeit (gefallen) mir gut. 8. Die Arbeit (gelingen) mir.

b (иаҟәыҭхо ацгылаҟәа рыла)

1. Das Mädchen (vorlesen) den Text. 2. Die Studenten (zuhören) dem Professor. 3. Die Vorlesung (anfangen) um 9 Uhr. 4. Die Studenten (aufschreiben) die Hausaufgabe. 5. Englisch (schwerfallen) mir. 6. Du (aussprechen) das Wort falsch. 7. Die Freunde (eintreten) in den Saal. 8. Er (aufstehen) schnell. 9. Ich (hinauflaufen) schnell.

10. Er (zurückkehren) nach Hause früh. 11. Amra (abholen) ihre kleine Schwester.

19. Иеиҭажәа агерман бызшәахь.

1.– Иацы иҟауҵоз (узҿыз) уара? – О, иацы иуадаҩыз мшын (иацтәи амш уадаҩын). Агерман бызшәазы ҳара адҵа рацәаны иҳартеит. Сара атекст еиҭазгеит, ҩ-еаршыцыларак зҩоит, аҧкара сҵеит. Анаҩсан сара ажәақәа еиҭасгәаласаршәеит. Сара ҵхыбжьонынза аус зуан. – Сара атекст маҷароуп сзыцхьаз. Ахәылҵаз сара атеатр аҿы сыҟан. Аҩныҟа сааит сара ихышәаны, иахьа зааза сгылеит. – Уара шаҟа рзы удәылҵи аҩны? – Асаат 8 рзы.

2.– Макьана алекциа иалагахьоума? – Ааи, аҧәцәа ҟалахьеит, апрофессор даанит, зегьы аудиториа иҩналеит. – Уара иацы алекциаҿы уҟазма? – Маҧ, сара хымш сыҟазамызт.

3.– Аиҭага уқәҿиеит. Уара ухала иҟауҷама иара? – Аиҭагараҿы сара аус сыцызуа маҷк дсыцхраанит. Иара ибзианы дцәажәоит герман бызшәала. Уи иара ашкол аҿы итҩон.

4.– Ари амҩа(ду) иахьзыз? – Фрунзе имҩа. Уажәы ари амҩа(ду) Аидгылара ахьзуп. Сара стаацәа араҟа инхон. Уажәы ҳара ауадақәа Агрба имҩаҿы ауп иахьҳамоу.

20. Ишәыргыл арбагатә хьызцышхәарақәа dieser, diese, dieses, jener, jene, jenes.

Muster: Dieser Text ist leicht, jener Text ist schwer.

1. … Foto ist gut, … Foto ist schlecht. 2. … Arbeit ist schwer, … Arbeit ist nicht schwer. 3. … Lied ist deutsch, … Lied ist französisch. 4. … Land ist groß, … Land ist klein. 5. … Rede ist interessant, … Rede ist nicht interessant. 6. … Student heißt Daur, … Student heißt Adgur. 7. … Bücher sind neu, … Bücher sind alt.

21. Иеиҭажәга ҽырҳәала. Иеиҭашәк ажәеиццарақәа.

ари (уи) асахьа, ари (уи) акарандашь, ари (уи) ақалақь, ари (уи) атәыла, ари (уи) ажәаҳәа (ажәа), арҭ (анҭ) астудентцәа, арҭ (анҭ) арцаѡцәа, ари (уи) аҳ (апатын)

22. Ишәыргыл арбагатә хьызцышхәарақәа (dieser, dieses, diese, jener, jenes, jene) иахәҭоу ападеж аҽы.

1. … Buch habe ich gelesen und … noch nicht. 2. … Herrn habe ich nie gesehen und … kenne ich schon lange. 3. … Satz hast du richtig geschrieben und … falsch. 4. … Übersetzung ist dem Studenten gut gelungen. 5. Heute arbeiten wir an … Text. 6. … Aufsatz hat man uns heute aufgegeben. 7. Auf … Frage antwortet er richtig, auf … Frage antwortet er falsch. 8. Er hat uns von … Studenten erzählt.

23. Иеиҭажәга агерман бызшәахь.

– Аҭана, бара ашкол банбалгеи?

– 2008 шықәсазы, уи ашьҭахь сара сҭалеит, ауниверситет, афилологиатә факультет.

– Иарбан тәым бызшәақәоу ибцоз бара ашкол аҽы?

– Англыз бызшәа хәышықәса исцон, ибзианы исыцааиуан. Уажәы сара исцоит агерман бызшәа, рацхьа уи мариамызт. Еиҳаразак аграмматикаҽы ауадаѡарақәа рацәан.

– Бара зәыр дбыцхрааузма?

– Рацхьа сара азәгьы дсыцхраазомызт. Есены сара исцон аҵкарақәа, ажәа ҽыцқәа, аеаршыцыларақәа зыѡуан, аха зны-зынла агхақәа ҟасцалон.

– Бара азеицшнхарҭаҽы бынхома?

– Ааи, уажәшьҭа ѡышықәса цуеит. Уаҟа ҳуниверситет астудентцәеи сареи ҳаибадырит. Уажәы сара зны-зынла сѡыза зҭаб дсыцхрааусит, уи ашкол аҽы агерман бызшәа лцон.

– Аҵсшьарамшқәа раан иҟашәцои шәара?

– Ҳара атеатр, акино ахь ҳныкәоит, ақытахь ҳцоит. Сара

Аҟәа уамак ибзианы исыздырзом, убри аҟнытә араҟа зегьы интересс исымоуп. Бара ари ақалақь бгәацхома ?

– Сара Аҟәа сынхоижьтеи шьта шықәсқәак цуеит, дараза исгәацхоит, аха сара ирласны салгоит сцара, нас аҩныҟа Гаграҟа схынҳәуеит.

Gespräch in der Pause

Daur: Max, wann hast du das Abitur gemacht?
Max: Im Jahre 2006, dann bin ich nach Suchum gekommen.
Daur: Wo hast du Abchasisch gelernt?
Max: Ein Jahr habe ich einen Sprachkurs gemacht, dann bin ich nach Abchasien gefahren.
Daur: Ist dir Abchasisch schwer gefallen?
Max: Das ist nicht leicht gewesen, aber Fremdsprachen haben mich immer interessiert.
Daur: Wann hast du dein Studium angefangen?
Max: Im Jahre 2007. Und anfangs ist es recht schwer gewesen. Ich bin in Vorlesungen gegangen und habe wenig verstanden. Aber Studienfreunde haben mir geholfen.
Daur: Und wo hast du gewohnt?
Max: Im Studentenheim. Es ist interessant gewesen. Ich habe viele Studenten kennengelernt, wir sind zusammen ins Kino und ins Theater gegangen, haben am Wochenende Ausflüge gemacht. Bald habe ich keine Probleme mit Abchasisch gehabt.

Gespräch nach dem Deutschunterricht

Max: Hallo, Renate, wie geht es dir?
Renate: Tag, Max. Gut geht”s mir. Ich habe gerade Deutschunterricht gehabt. Gestern hat der Lektor uns viel aufgegeben, und ich habe bis in die Nacht gearbeitet. Ich habe einen Text aus dem Lehrbuch übersetzt, und die Übersetzung ist mir gut gelungen. Der Lektor hat mich gelobt.

Max: Also hat alles geklappt!
Renate: Nicht ganz. Die Grammatik fällt mir schwer, und beim Sprechen habe ich einige Fehler gemacht. Dann hat der Lehrer diese Fehler korrigiert. An der Grammatik arbeite ich viel.
Max: Ich habe in der Schule mit erweitertem Englischunterricht Englisch gelernt. Englisch fällt mir leicht, und das hilft mir beim Studium.
Renate: Ich beherrsche auch Englisch. Für heute habe ich einen Aufsatz in Englisch geschrieben.
Max: Es läutet schon. Nach dem Unterricht warte auf dich, und fahren wir zusammen nach Hause.

Атекст азы аилыркаарақәа

das Abitur machen ақәараназаратә зшьазы (аттестат азы) ацышәара аҭира
einen Ausflug machen ныкәара (екскурсиа) ацара
Wie geht es dir? Ушцакоу уара? Усҟәа зеицшроуи?
Es klappt (alles hat geklappt) Аус бзиоуп (цоит), зегь бзиахеит (еиқәшәеит).
Er hat einen Aufsatz in Englisch geschrieben. Иара ахыҵхәаа иҩит англыз бызшәала.

VI аурок

Атекст: Unsere Wohnung.
Аграмматика:

1. Дативи аккузативи зыхьзырцшуа ацгылакәа.
2. Аказшьарба.
3. Аказшьарбакәеи ацынгылакәеи реиҽырцшратә степенкәа.
4. Арацәа хыцхьазара акалашьа.

1. Дативи аккузативи зыхьзырцшуа ацгылакәа
Die Präpositionen mit dem Dativ und mit dem Akkusativ

Арахь иатцанакуеит ацгылакәа: **an, auf, hinter, neben, in, über, unter, vor, zwischen.**

Арҭ ацгылакәа аккузатив рыхьдырцшуеит аҽиара ахырхарҭа арбараҽы, азцаара **wohin?** аҭак ҟанацозар (акацараҽы). Иара убас арҭ ацгылакәа датив ападеж рыхьдырцшуеит аҽиара аҭыц арбараҽы, азцаара **wo?** аҭак ҟанацозар (акацараҽы), насгьы аҽиара аамҭа арбараҽы азцаара **wann?** аҭак ҟанацозар.

Akkusativ (wohin?)	**Dativ (wo?)**
1. Ich lege das Buch **auf den** Tisch. Сара ашәкәы аишәа иқәысцоит.	1. Das Buch liegt **auf dem** Tisch. Ашәкәы аишәа иқәуп.
2. Sie hängt den Spiegel **an die** Wand.	2. Der Spiegel hängt **an der** Wand.

Лара асаркьа атҳамц аҽы икналҳауеит.
3. Stelle den Stuhl **neben den** Schrank!
Аҟәардә ашьҟац иаваргыл (иадыргыл)!

Асаркьа атҳамц аҽы икнаҳауп.
3. Der Stuhl steht **neben dem** Schrank!
Аҟәардә ашьҟац иавагылоуп (иадгылоуп).
4. Ich komme **in einer** Woche.
Сара мчыбжьык ашьҭахь саауеит.

Аккузатив ападеж аҽы иарбоу аҟаҵарбақәа иаадырҵшуеит арҽиара. Датив ападеж аҽы иарбоу аҟаҵарбақәа иаадырҵшуеит аҟазаара.

2. Аҟазшьарба
Das Adjektiv

Агерман бызшәаҽы аҟазшьарба аматәар иеиуеиҵшым аҟазшьақәа аазырҵшуа зхала иҟоу жәаҳәа хәҭоуп. Зҵаарақәас иааназәоит: **welcher?, welche?, welches?, welche? –** изеиҵшроузеи?, дзеиҵшроузеи?, изеиҵшрақәоузеи?

Агерман бызшәаҽы аҟазшьарбақәа шоит имариақәоу, ихырҽиаақәоу, иеилақәоу ҳәа. Аҵсуа бызшәаҽы аҟазшьарба ажәахырҽиаара еиҳа имаҷуп агерман бызшәаҽы ааста.

1. Имариоу аҟазшьарбақәа: jung – ақәыҵш**, rund** – агьежь**, groß** – аду**, rot** – аҟаҵшь**, weiß** – ашкәакәа**, leicht** – алас.

2. Иахырҽиааy аҟазшьарбақәа: арҭ аҟазшьарбақәа даеа жәаҳәа хәҭак аҟынтәи иҳауеит аҟазшьарбатә суффиксҟәа рацҵарала. Зегь реиҳа ахархәара змоу аҟазшьарбатә суффиксҟәа рахь иаҵанакуеит: **-lich, -bar, -sam, -er, -ig, -isch, -haft**; иара убас аҵынгыла **-un**.

Аҽырцштәқәа:
1) Wissenschaft (ацарадырра) – wissenschaft**lich** (ацарадырратә)
2) nutz***b*ar** (ихәарҭоу) – nützen (ахәарҭара)
3) Berlin**er** (берлинтәи) – Berlin**er** Betrieb (берлинтәи анаплакы)
4) Suchum**er** (аҟәатәи) – Suchum**er** Museen (аҟәатәи амузеиқәа)
5) mut**ig** (аха́ҵара злоу)
6) techn**isch** (атехникатә)
7) wahr**haft** (ииашоу, ицабыргу)
8) **un**abhängig (ихьыцшым)

3. Иеилоу аҟазшьарбақәа: иеилоу аҟазшьарбақәа рҟны актәи ахәҭаҽы игылар ҟалоит ахьызкақәа, аҟазшьарбақәа, ацынгылақәа. Аѽбатәи ахәҭаҽы – имариоу ма ихырҽиааy аҟазшьарбақәа, мамзаргьы Partizip I, Partizip II: **dunkelrot** – аҟацшь(х)еиқәара, **dreieckig** – ахкәакь (ихкәакьу), **weitgehend** – хара ицо.

3. Аҟазшьарбақәеи ацынгылақәеи реиҽырцшратә степенқәа
Die Steigerungsstufen der Adjektive und Adverbien

Агерман бызшәаҽы аҧсуа бызшәаҽы еицш **ахаҭашьатә казшьарбақәа** ирымоуп аиҽырцшратә степенқәа хца: хаҭалатәи (der Positiv), аиҽырцшратәи (der Komparativ), иреиҳазоуи (der Superlativ).

Хаҭалатәи астепен ихадоу формоуп. Иара аҟынтәи ауп ишҳауа аиҽырцшратә степени (компаратив) иреиҳазоу астепени (суперлатив): **groß** – аду, **klein** – ахәыҷы, **kalt** – ахьшәашәа

Хаҭалатәи астепен аҽы аҟазшьарба иашьҭанеиуазар

аиҿырԥшра, уҫкан рхы иадырхәоит аидҳәалагақәа: **so ... wie, ebenso ... wie.**

Beslan schreibt gut. Беслан ибзианы дѡуеит.

Asida schreibt **so** gut **wie** Gudisa.

Асида Гәдиса иеиԥшԥәкьа ибзианы дыѡуеит.

Аиҿырԥшратә степен шьақәгылоит хаҭалатәи астепен асуффикс **-er** ацԥарала. Ашьагәыҭ бжьыҟақәа **a, o, u** змоу аҟазшьарбақәа реиҳарак ироуеит умлаут:

klein (ахәычы) – klein**er** (иеиԥоу)

groß (аду) – gr**öß**er (иеиҳау)

Аиҿырԥшратә степен аҿы аҟазшьарба иашьҭанеиуазар аиҿырԥшра, уҫкан рхы иадырхәоит аидҳәалага **als**:

Heute ist das Wetter besser **als** gestern.

Иахьа амш иаҳа иеиҧъуп иацы ааста.

Иреиҳазоу астепен шьақәгылоит хаҭалатәи астепен асуффикс **-(e)st** ацԥарала. Асуффикс **-est** рыԥлоит **-d, -t, -st, -tz, -s, -ß, -z** рыла инԥәо аҟазшьарбақәа:

klein (ахәычы) – der (das, die) klein**ste** (ахәычза, ихәычзоу)

breit (аҭбаа) – der (das, die) brei**teste** (аҭбааза, иҭбаазоу)

Ашьагәыҭ бжьыҟақәа **a, o, u** змоу цырак ала ишьақәгылоу аҟазшьарбақәа реиҳарак ироуеит умлаут:

kalt (ахьшәашәа) – der (das, die) k**ält**e**ste** (ахьшәашәаза, ихьшәашәазоу)

kurz (акьаҿ) – der (das, die) k**ür**z**este** (акьаҿза, икьаҿзоу)

Умлаут роузом:

а) ѡба ма инареиҳаны ацырақәа рыла ишьақәгылоу аҟазшьарбақәа, иара убас **-bar, -sam, -haft, -ig, -lich, -el, -er, -en** рыла инԥәо аҟазшьарбақәа:

mutig (агәаҧьра змоу, агәымшәа) – mutig**er** – der,

das, die mutig**ste**
dunkel (алашьца, илашьцоу) – dunkl**er** – der,
das, die dunkel**ste**

б) адифтонг **au** змоу аҟазшьарбақәа:
laut (абжьы рдуны) – laut**er** – der, das, die laute**ste**
faul (аашьа) – faul**er** – der, das, die faul**ste**

в) цырак ала ишьақәгылоу ҟазшьарбақәак:
klar (аилыкка, аилкаа) – klar**er** – der, das, die klar**ste**
rund (агьежь) – rund**er** – der, das, die rund**ste**

Ари аформа адагьы иреиҳазоу астепен иамоуп даҽа формакгьы – **am ...(e)sten:** am kleinsten**,** am kältesten**,** am klarsten

Ацынгылақәа зегьы змцсахуа ажәаҳәа хәҭақәа рахь иатцанакуеит, цынгылақәак ирныцшуеит аиҿыркшратә степенқәа. Урҭ реиҿыркшратә степенқәа шьақәгылоит аҟазшьарбақәа злашьақәгыло ацқара ала, аха иреиҳазоу астепен аҿы урҭ ирымоуп **am ... sten** аформа мацара.

Positiv	**Komparativ**	**Superlativ**
früh (заа, цәыкьа)	früh**er**	am früh(e)**sten**
spät (ихышәаны)	spät**er**	am spät**esten**

«Акырза» (иинтересуп уб. иц.) ала ирыцәгәоу ацынгыла аиҿыркшратә степен аарцшхоит **viel** (mehr акәымкәа) + аиҿыркшратә степен ала:

Dieses Buch ist **viel interessanter als** jenes.

А(б)ри ашәкәы акырза иинтересуп, егьи ацкыс.

Ҟазшьарбақәаки цынгылақәаки ирымоуп аиҿыркшратә степен иҷыдоу ашьақәгылашьа:

Positiv	Komparativ	Superlativ
gut (абзиа)	besser	der, das, die beste am besten
nah (ааигәа)	näher	der, das, die nächste am nächsten
hoch (аҳарак)	höher	der, das, die höchste am höchsten
groß (аду)	größer	der, das, die größte am größten
bald (ирласны)	eher	am ehesten
gern (гәацхарала)	lieber	am liebsten
viel (ирацәаны)	mehr	am meisten
wenig (имачны)	weniger minder	am wenigsten am mindesten

4. Арацәа хыцхьазара аҟалашьа
Die Pluralbildung der Substantive

Агерман бызшәаҿы аҧсуа бызшәаҿы еиҧш ахьызҟаҟәа ирымоуп иеиҿагыло ахыцхьазаратә формаҟәа ѡба: азаҧә хыцхьазареи арацәа хыцхьазареи.

Аҧсуа бызшәаҿы ахьызҟа арацәа хыцхьазара арбагаҟәаны иҟоуп асуффиксҟәа **-ҟәа, -цәа, -(р)аа:** аҧла – аҧлаҟәа, аҧаѡы – аҧаѡцәа, ауаѡы – ауаа уб. ит.

Агерман бызшәаҿы ахьызҟа арацәа хыцхьазара ашьаҟәгыларазы рхы иадырхәоит иеиуеиҧшым аграмматикатә хархәагаҟәа: асуффиксҟәа **-e, -(e)n, -er, -s, умлаут, артикль.**

Ахаҧа жәла ахьызҟаҟәа арацәа хыцхьазара шьаҟәдыргылоит:

а) асуффикс **-e** (умлаутла, ма умлаутда): der Tag – die Tag**e**, der Berg – die Berg**e**, der Freund – die Freund**e**, der Sohn – die S**ö**hn**e**, der Satz – die S**ä**tz**e**;

б) асуффиксқәа **-en, -n** (умлаутда). Арахь иаҵанакуеит **-e** ала мамзаргьы ацыбжьыҟа шьҭыбжьы ала инҵәо зыцсы ҭоу (ҵсызхоу) ахьызҟакәа: der Mensch – die Mensch**en**, der Junge – die Jung**en**, der Kollege – die Kolleg**en**, der Nachbar – die Nachbar**en**;

в) ақәыцәгәаратә суффиксқәа зцу атәым бызшәақәа рҟынтәи иалалаз ахьызҟакәа: der Student – die Student**en**, der Aspirant – die Aspirant**en**, der Sozialist – die Sozialist**en**;

г) асуффикс **-er** (умлаутла): der Mann – die M**ä**nn**er**, der Wald – die W**ä**ld**er**;

д) суффиксда (умлаутлеи умлаутдеи). Урҭ **-er, -el, -en** анҵәамҭақәа змоу ахьызҟакәа роуп: der Arbeiter – die Arbeiter, der Vater – die V**ä**ter, der Wagen – die Wagen, der Apfel – die **Ä**pfel.

Абжьаратә жәла ахьызҟакәа арацәа хыцхьазара шьақәдыргылоит:

а) асуффикс **-er** (еснагь умлаутла): das Buch – die B**ü**ch**er**, das Haus – die H**ä**us**er**;

б) асуффкс **-e** (еснагь умлаутда): das Jahr – die Jahr**e**, das Meer – die Meer**e**, das Heft – die Heft**e**, das Werk – die Werk**e**;

в) суффиксда (еснагь умлаутда): das Mädchen – die Mädchen, das Fenster – die Fenster, das Gebäude – die Gebäude, das Mittel – die Mittel.

Ацҳәыс жәла ахьызҟакәа арацәа хыцхьазара шьақәдыргылоит:

а) асуффикс **-(e)n:** die Frau – die Frau**en**, die Antwort – die Antwort**en**, die Uhr – die Uhr**en**, die Frage – die Frage**n**, die Arbeiterin – die Arbeiterin**nen** (**n** ҩбанатәуеит);

б) асуффикс **-e** (умлаутла): die Hand – die H**ä**nd**e**, die Wand – die W**ä**nd**e**, die Nacht – die N**ä**cht**e**;

в) суффиксда (умлаутла). Урҭ ҩ-хьызкак ыкоуп: die Mutter – die M**ü**tter, die Tochter – die T**ö**chter.

MEIN HEIM

Ich wohne in Suchum, Agrbastraße 8. Unser Haus sieht man von weitem, es ist zwölf Stock hoch und steht an der Ecke. Es ist ein Neubau und sehr modernisiert.

Das Haus hat fliessendes Kalt- und Warmwasser, Müllschlucker, einen Fahrstuhl, eine Garage.

Im Erdgeschoss ist ein Lebensmittelgeschäft und eine Apotheke. Unsere Dreizimmerwohnung liegt im achten Stock. Wir wohnen hier schon seit fünfzehn Jahren. Am größten und am schönsten ist unser Wohnzimmer. Es ist etwas altmodisch eingerichtet.

Rechts an der Wand sieht man ein Sofa. Am Sofa stehen zwei Sessel und die Stehlampe. In der Ecke links steht noch ein Sessel. Darüber hängt die Bronzeuhr. Auf dem Fußboden liegt ein Teppich. Am Fenster hängen bunte Gardinen.

Das Arbeitszimmer gehört mir. Es ist viel kleiner als das Wohnzimmer, aber sehr hell und gemütlich. Die Einrichtung des Zimmers ist sehr einfach. Hier stehen zwei Tische – ein Tisch mit meinem Personalcomputer darauf und ein Schreibtisch, ein Bücherregal und eine Liege. Dazwischen hängt meine Elektrogitare. Ich spiele in einer Musikgruppe und zwar Gitarre. Mein Zimmer gefällt mir am besten. Hier bin ich lieber als in den anderen Zimmern.

Meine Mutter aber findet die Küche am schönsten. Die Küche ist einfach und praktisch eingerichtet. Hier gibt es Anbaumöbel, einen Mikrowellenherd und einen Kühlschrank.

Überall herrscht Ordnung. Auf Ordnung sieht die ganze Familie. Beim Aufräumen helfen alle mit. Meine Mutter und ich machen alle Zimmer sauber, die Schwester putzt die Fenster und wischt den Staub ab. Der Großvater ist auch dabei: er gießt die Blumen. Sehr oft haben wir Besuch. Meine Mutter ist sehr gastfreundlich, und alle fühlen sich bei uns wie zu Hause.

Иқәшәыргыл азцаарақәа атекст азы.

Heim n -(e)s, -e анхарҭа, аҩны, ахәыштаара, азеиҷшнхарҭа
Studentenheim n -(e)s, -e астуентцәа рзеиҷшнхарҭа
Eigentumswohnung f =, -en ахатә уадаҟәа
Straße f =, -n амҩа, амҩаду; Ich wohne Agrbastraße 8.
Haus n -es, Häuser аҩны: zu Hause аҩны; nach Hause ҩныka
weit *a, adv* ахара, ихароу, ихараны, хароуп; weit von (D) акы иацәыхараны
Ecke f =, -n акәакь; in der Ecke акәакь аҿы; an der Ecke акәакь аҿы
Fließendes Kalt- und Warmwasser ихышәашәоуи ишуи азымҩангага
Mikrowellenherd m -(s), -e амикроцәқәырцатә плита (цечка)
Fahrstuhl m -(e)s, -stühle алифт, (зхала ухазгало улбаазго аҕбашаха уада хәычы)
Erdgeschoss n -es, -e актәи аихагыла; der erste Stock аҩбатәи аихагыла
Lebensmittelgeschäft n (e)s, -e афатәҭирҭа адәқьан;
Geschäft n -(e)s, -e адәқьан
Zimmer n -s, = ауада
Wohnzimmer n -s, = анхарҭа уада
Schlafzimmer n -s, = ацәарҭа уада
Arbeitszimmer n -s, = акабинет (аусурҭауада)
einrichten vt архиара (apaka; ауада)
Einrichtung f =, -en 1. ауада архиашьа; 2. аиқәыршәара, аибыҭара; аиқәыршәага, аибыҭага
Möbeln pl аҩныматәа
Möbelstück n -(e)s, -e аҩныматәа ахкы, das Anbaumöbel асекциа аҩныматәа
Sessel m -s, = акресла
Bett n -(e)s, -en акаруат, аиарҭа, ацәарҭа
Liege f =, -n (das Sofa) адиуан

Bücherregal n -(e)s, -e ашәкәықәцарҭа
Bücherschrank m -(e)s, -schränke ашәкәҭацарҭа, ашәкәышьқац
Kühlschrank m -(e)s, -schränke архышәашәага
Schrankwand f =, -n: -wände аҭзышьқац
Stehlampe f =, -n идыргыло алампа, аторшер
Spiegel m -s, = асаркьа (изныцшыло)
Teppich m -s, -e ауарҳал
hängen (hängte, gehängt) vt акнаҳара, ахшьра; Er hängt den Kalender an die Wand.
hängen (hing, gehangen) vi (s, h) акнаҳара, акнаҳазаара; Der Kalender hängt an der Wand.
Gemälde n -s, = асахьа, асахьаҭыхымҭа
Fußboden m -s, -böden адашьма, аҕәра, ахыҕәра
hell *a, adv* алаша, илашоу; илашоуп
dunkel *a, adv* алашьца, илашьцоу, илашьцоуп
einfach *a, adv* баша; абаша, амариа
und zwar хьызҳәала иаҳҳәозар, хаҭала, -цәкьа
finden (fand, gefunden)vt 1. аԥшаара; Wie finden Sie das Buch? (Ашәкәы зеиԥшроу ҳәа шәгәы иаанагои?//Ашәкәы шԥажәбои?); 2. аԥшаара; Ich finde keinen Platz.
Küche f =, -n амацурҭа
überall *adv* зехьынцьара, иахьабалак
Ordnung f =, -en аиҿкаара, аиҿкаашьа, аишьҭагылашьа; auf Ordnung sehen аиҿкаашьа(ра) ацклацшра; in Ordnung halten аиҿкаара
aufräumen vt (sauber machen) (ахыбра, ауада) арыцкьара, аилыргара
abwischen vt арыцкьара; die Tafel abwischen аклассҕәы арыцкьара
Staub m -(e)s, = асаба
Staubsauger m -s, = асабакәшәага
dabeisein (war dabei, dabeigewesen) vt (s) алатәара, алахәра,

аҟазаара; (Sie sind wieder nicht dabei! Шәара еиҭах шәеахыжәгоит).
gießen (goss, gegossen) vt ақәҭәара (азы), азықәҭәара, акаҭәара
Blume f =, -n ашәҭ, ашәҭыц
gemütlich *a, adv* икәацэа, ацқьашәқьа, акәац
Besuch m -(e)s, -e аҭаара, аныҟәара, ацара; Besuch machen саспа ацара; zu Besuch sein bei jmdm **(**Dat**)** азәы иҷы саспа аҟазаара
gastfreundlich *adv* асасдкылара злоу, зчеицьыка бзиоу, зысасгәашә ҭбаау (аату)

Аеаршьцылараҟәа

1. Акәаацкәа рҭыцан ишәыргыл цакыла иаҟәшәо аҟацарбаҟәа liegen, legen, stehen, stellen, hängen.

1. Die Vase … auf dem Boden vor dem Fenster. 2. Bequeme Sessel … ich ans Fenster. 3. In der Ecke … der Fernseher. 4. Man … den Tisch in die Mitte des Zimmers. 5. Um den Tisch herum … Stühle. 6. Meine Mutter … den Teppich im Wohnzimmer. 7. Ich habe ein Regal gekauft und es über den Fernseher … . 8. Das Regal … an der Wand.

2. Ибжьашәыргыл nur мамзаргьы erst.

1. Inge wohnt … mit ihrer Töchter. 2. Das Haus hat … einen kleinen Garten. 3. Hans und seine Frau Doris sind heute … um neun Uhr aufgestanden. 4. Familie Müller wohnt … seit 2 Monaten in Berlin.

3. Ишьаҟәшәыргыл азцаараҟәа, иҟашәца урҭ рҭак.

1. Paul geht in den Übungsraum (wohin?). Paul ist im Übungsraum (wo?) – (der Sportsaal, die Bibliothek, der Hörsaal, das Dekanat, das Sprachlabor, das Arbeitszimmer).

2. Der Junge setzt sich auf das Sofa (wohin?). Der Junge sitzt auf dem Sofa (wo?) – (der Tisch, das Fenster, der Stuhl, der Sessel, das Bett, die Liege).

3. Wir legen den Teppich ins Wohnzimmer (wohin?). Der Teppich liegt im Wohnzimmer (wo?) – (der Fußboden, das Sofa, das Schlafzimmer).

4. Ich stelle den Schreibtisch an die Wand (wohin?). Der Schreibtisch steht an der Wand (wo?). – (der Bücherschrank, das Fenster, das Arbeitszimmer, das Bücherregal, die Ecke).

5 Der Student legt das Lehrbuch auf den Tisch (wohin?). Das Lehrbuch liegt auf dem Tisch (wo?) – (die Aktentasche, der Schreibtisch, das Wörterbuch, das Fenster, die Karte).

6. Wir stellen die Stehlampe neben das Sofa (wohin?). Die Stehlampe steht neben dem Sofa (wo?) – (die Ecke, der Fernseher, die Sessel, das Schlafzimmer, das Tischchen).

7. Ich hänge das Bild über das Bett (wohin?). Das Bild hängt über dem Bett (wo?) – (die Wand, der Sessel, das Wohnzimmer, der Schreibtisch, der Kalender).

4. Ибжьашәыргыл аҟаҵарбақәа.

a) liegen ма legen.

1. Unsere Wohnung … im vierten Stock. 2. Wohin … du die Hefte? In den Tisch? … sie auf den Tisch! 3. Ich … mich auf das Sofa und lese ein Buch. 4. Der Park … unserem Haus gegenüber. 5. Wo … dein Wörterbuch? ... es auf dem Tisch oder im Tisch? 6. … wir den Teppich auf den Fußboden?

b) stehen ма stellen

1. Wohin … wir den Fenseher? In die Ecke oder an die Wand? 2. Der Student … an der Tafel und schreibt. 3. Nach der Vorlesung … die Studenten viele Fragen an Professor. 4. An der Haltestelle ... viele Menschen und warten auf den Bus. 5. … die Lampe auf den Schreibtisch! 6. Wie … es mit dem Referat?

c) hängen(i,a), ма hängen (te,t)

1. Das Bücherregal … früher über dem Fernseher … (Perfekt). 2. Am Fenster … schöne Vorhänge. 3. … wir die Uhr an die Wand über das Klavier! Nein, … wir dorthin lieber ein Bild! 4. … du deinen Mantel in den Schrank … (Perfekt)? Ja, der Mantel … schon im Schrank. 5. Kinder, … die Landkarte an die Tafel!

d) sitzen ма setzen

1. Marie, warum sitzt die Puppe auf dem Fußboden? ... sie auf das Bett! 2. Max … am Fenster und träumt. 3. Abends … die ganze Familie im Gastzimmer und sieht fern. 4. … Sie das Kind neben den Vater! 5. Das Kleid … gut. Es gefällt mir. 6. Ich … mich an den Tisch, ich muss meine Hausaufgabe machen.

5. Ибжьашәыргыл цакыла иақәшәо ацгылақәа.

1. Wer sitzt … diesem Tisch? 2. Stelle die Lampe … den Schreibtisch! 3. Hängen wir den Teppich … die Wand oder legen wir ihn … den Fußboden? 4. Warum steht der Computer … dem Tisch am Fenster? Stelle ihn … den Schreibtisch! 5. Die Lampe hängt … dem Esstisch. Das ist sehr gemütlich. 6. … dein Schlafzimmer stellen wir einen Schrank. Stellen wir ihn … die Wand! 7. … dem Haus ist ein großer Hof. 8. … dem Schrank und der Tür gibt es noch Platz. Stelle dorthin eine Vase! 9. … dem Fenster hängen blaue Gardinen. 10. Heute ist es warm. 16 Grad … Null. 11. … meinem Haus gibt es einen großen Supermarkt.

6. Икашәца ишәацәажәо изцаарақәа ртак.

1. In meinem Zimmer steht der Schreibtisch vor dem Fenster. Und wo steht Ihr Schreibtisch? 2. Das Bücherregal hängt links an der Wand. Und wo hängt das Bücherregal in Ihrem Zimmer? 3. Mein Computer steht neben dem Fenster. Und wo steht Ihr Computer? 4. Ich lege die Kasseten in das Bücherregal. Und Sie? 5. Ich stelle die Vase mit den Blumen auf das Nachttischchen. Und Sie? 6. An meinem Fenster hängen weiße Gardinen. Und an Ihrem Fenster? 7. Mein Sessel steht zwischen dem Sofa und dem Bücherschrank. Und wo steht Ihr Sessel? 8. Über meinem Sofa hängt ein Foto. Und was hängt über Ihrem Sofa? 9. Ich lege meine Zeitungen und Zeitschriften auf den Schreibtisch. Und Sie? 10. Vor dem Schlafengehen stelle ich meine Hausschuhe neben das Sofa. Und sie?

7. Ирышәт азцаарақәа еиуеицшым атакқәа.

1. Wo steht im Zimmer der Personalcomputer? 2. Wo kann eine Stehlampe stehen? 3. Wohin stellt man einen Schreibtisch? 4. Wohin hängt man ein Bild? 5. Wo liegt der Teppich? 6. Wo hängt der Spiegel? 7. Wo hängen die Mäntel? 8. Wo liegen die Bücher? 9. Wohin legst du deine Hefte? 10. Wohin wollen Sie die Sessel stellen? 11. Wohin setzen Sie sich im Hörsaal? 12. Neben wem sitzen Sie in der Deutschstunde? 13. Wo hängt der Kalender?

8. Иеиҭажәа агерман бызшәахь.

1. Астудент акласс ҕәы дадгылоуп, ианитҵоит аҳәоуқәа. Иара агха ҟаитҵоит. 2. Акласс ҕәахь шәцаны ари аҳәоу анышәҵа ииашаны. 3. Аҩырҭатә еишәа аҿы иқәуп агазеҭқәа, ажурналқәа, ашәкәқәа. 4. Агазеҭ ашәкәқәа ирытҵоуп, ига иара. 5. Аҟәардә аишәа иадыргыл иҟалозар, утәаны аус ула. 6. Аишәа ауада агәҭаны игылоуп. 7. Аҵенҵьыри (ахышәи) аишәеи рыбжьара игылоуп даҽа еишәа хәыҷык. Уи иқәгылоуп ашәҭқәа. 8. Сара скаруаҭ арыҵъарахь аҭзамц иадгылоуп. 9. Уахынла акаруаҭ аханы игылоу аишәа хәыҷы иқәыслалоит сара ссаат. Ашьыжь сара асаат сахәаҵшуеит. 10. Сара еснагь аинститут ахь ианаамҭоу саауеит. 11. Ҳара ҳаҩны Агрба имҩаду аҿы игылоуп. Сара ахцатәи аихагылаҿы сынхоит. 12. Сара астудент К.-и астудент Р.-и рыбжьара стәоуп. 13. Ажурналқәа ашьқац ашьҭахь иқәуп, урҭ ашьқац иқәҵа. 14. Сара стетрад збазом. Иабакоу иара? – Иара ашәкәы иаҵоуп. 15. Шәааи, ауарҳал адиуан аҵхьа, адашьмаҿы икаҳаршәып. Маҧ, шәааи, аҭзамц аҿы икнаххап иара. 16. Ари аишәа иадтәаланы аус зуада? – Ари аишәа саб дадтәаланы аус иуеит. 17. Сыҩны азааигәара иҟоуп аметро астанциа, аҩны ашьҭахь апарк ыҟоуп. 18. Сара сҩырҭатә еишәа гылоуп арыҵъарахь асофеи ашәкәҭаҵарҭеи рыбжьара. Сара истахуп иара аҵенҵьыр (ахышә) иадсыргылар. Ара илашоуп, итынчроуп, суада аҵенҵьыр апарк ахь ихоит.

9. Ишьақәшәыргыл аиҿырԥшратәи иреиҳазоуи астепенқәа ҵаҟа иаагоу аказшьарбақәа рҟынтәи.

bald, schwer, leicht, breit, eng, dick, dünn, hoch, stark, schwach, interessant, gesund, sauber, gern, klug, nah, reich, bequem, praktisch, gut, neu, modern, teuer, billig, laut, still, faul, dunkel, viel, deutlich, warm, früh, spät, wenig

10. Икашәҵа азҵаарақәа рҭакқәа.

1. Welche Stadt ist größer, Suchum oder Gagra? Und wel-

che ist älter? 2. Was gefällt Ihnen besser, eine Wohnung in der Stadt oder ein Haus auf dem Lande? 3. Wann ist es kälter, im Februar oder im März? In welchem Monat ist es am wärmsten? 4. In welchem Monat regnet es am meisten? 5. Wann sind die Tage am längsten? Wann sind die Tage am kürzesten? 6. Sind Sie älter oder junger als Ihre Geschwister? Wieviel Jahre älter (junger) Sind Sie? Wer ist in der Familie am ältesten? 7. Welche Fremdsprache fällt Ihnen schwerer, Deutsch oder Englisch? 8. Welches Fach ist am leichtesten? Welches Fach ist am schwersten? Welches Fach gefällt Ihnen am besten? 9. Wer versäumt den Unterricht am öftesten? 10. Was trinken Sie lieber, Tee oder Kaffee? 11. Wo ruhen Sie sich am liebsten aus?

11. Ихашәырҭәаа аҳәоуқәа, шәхы иашәырхәа аиҿырцшратә степен.
Muster: Paul spricht deutsch gut, Anne spricht deutsch besser.

1. Max ist fleißig, Ute ist … . 2. Dieser Student arbeitet viel, aber jener … . 3. Das Zimmer ist groß und hoch, der Hörsaal … 4. England ist groß, Deutschland … . 5. In Abchasien ist es heiß, in Mittelasien … . 6. Im November sind die Tage kurz, im Dezember … . 7. Dein Zimmer gefällt mir gut, aber mein Zimmer … . 8. Die Alpen sind hoch, der Kaukasus … . 9. Die Vorlesungen in Geografie besuche ich gern, die Vorlesungen in Geschichte … . 10. Diese Straße ist lang, jene Straße … .

12. Ибжьашәыргыл аҟазшьарбақәа.

a) lieber – besser

1. Ich fahre heute nicht aufs Land, ich bleibe … zu Hause. 2. Dieser Roman gefällt mir … als jener. Ich habe … Romane dieses Schriftstellers. 3. Das Wetter ist heute … als gestern. 4. Dieses Foto ist viel …, es gefällt mir … . 5. Was nimmst du, Tee oder Kaffee? Ich nehme … Tee. 6. Mein Freund hat die Arbeit … geschrieben. 7. Ich esse … zu Hause als in einem Café.

b) größer – mehr

1. Du sollst … an der Sprache arbeiten. 2 Dein Zimmer ist … als mein, es ist auch heller. 3 Heute habe ich … Arbeit als gestern. 4. Suchum ist … als Gagra. 5. Du musst … über das Problem sagen, du kennst es besser als wir.

c) weniger – kleiner

1. Du machst jetzt … Fehler als früher. 2 Dieser Text ist … als jener, ich brauche dafür … Zeit. 3. Der Junge ist … als sein Freund. 4. Heute habe ich … als gestern gearbeitet. 5. Diese Vase ist … sie kostet auch … .

13. Иеиҭажәгa аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Иара сара саԥхьа даауеит. 2. Ари ауада еиԥоуп, аха иаҳа иманшәалоуп. 3. Ари аусутә уадаҩуп, аха иаҳа иинтересуп. 4. Лара герман бызшәала уара уаԥкыс деиҷьны дԥәажәоит. Лара агхақәа еиԥаны иҟалԥоит. 5. Иҳәа иаҳа еилыкка, мамзар иуҳәо рзеилкаазом. 6. Алашьцара иалагеит, сара уаҳа сзыҩзом. – Утәа араҟа, ара иаҳа илашароуп. 7. Ахәбатәи аҿаршьцылара акыр иеиҳауп, аԥшьбатәи аҿаршьцылара ааста. 8. Сара амԥәышәымпыл иаҳа иеиҷьны сыхәмаруеит, атеннис (аԥкьаҭ, аԥкьаҭмпыл) ааста, аха атеннис иаҳа исгәаԥханы сасуеит. Сара акаҳуа зегь реиҳа бзиа ибаны (исгәарԥханы) изжәуеит, ачаи ааста. 9. Сара иахьа иаҳа сеиҷьны схы збоит, аха неиааира сцазом, еиҷьуп аҩны саанхар.

14. Икашәԥа азԥаарақәа рҭакқәа. Шәхы иашәырхәа аиҿырԥшратә степен арҷәҷәаразы иарбоу ажәақәа.

Muster: – Ist es heute kälter als gestern?

– Ja, heute ist es etwas (viel) kälter als .gestern.

1. Ist das Wetter heute besser als gestern? 2. Ist Hans älter als Max? 3. Wird es draußen kälter? 4. Ist der sechste Text schwerer als

der vierte? 5. Ist dieser Film interessanter als jener Film? 6. Wird das Studium schwerer oder leichter? 7. Werden die Nächte im November länger und die Tage kürzer? 8. Sprechen Sie jetzt deutsch mehr und besser? 9. Sind Sie schon müde? 10. Sie verstehen jetzt deutsch besser, nicht wahr?

15. Икашәца азцаарақәа рҭакқәа, хшыҩозышьтра ашәҭ иреиҳазоу астепен.

1.Welches Gebäude in Gagra ist am höchsten? 2. Welche Straße in Ihrer Stadt ist am breitesten und am längsten? 3. Welcher Platz in Ihrer Stadt ist am schönsten? 4. Welcher Staat (аҳәынҭқарра) in Europa ist am größten? 5. Welche Stadt in Abchasien ist am ältesten? 6. Welche Straße in Suchum ist am bekanntesten? 7. Welche Straße in Suchum gefällt Ihnen am besten? 8. Wohin gehen Sie am Wochenende am liebsten? 9 Welche Hausaufgabe machen Sie am besten und am liebsten? 10. Welche Sprache kennen Sie am besten? 11. Was essen Sie am liebsten? 12. Wer arbeitet in der Sprachgruppe am meisten?

16. Ижәоы аҳәоуқәа арацәа хыцхьазараҽы иргыланы.

1. Hier gibt es einen Hobbyraum(агәырҷыхарҭатә уада) und eine Küche. 2. Das Dorf liegt nicht weit von Suchum. 3. Zum Unterricht kommt der Student zeitig, er hat den Text übersetzt, die Übung geschrieben, die Regel wiederholt. 4. Das ist ein neuer Fernseher. 5. Zur Versammlung kommen unser Professor und unser Dozent. 6. Das Zimmer ist gut eingerichtet. 7. Ich habe einen Bruder, eine Schwester, eine Kusine und einen Vetter. Meine Großmutter ist Rentnerin. 8. Dieses Gebäude ist ein Neubau mit allem Komfort. 9. Außer dem Heft brauche ich noch einen Kugelschreiber. 10. Der Student besucht das Kino und den Klub gern. 11. Der Abchase studiert an der Universität. 12. Dieser Mann ist ein guter Fachmann. 13. Der Text ist schwer, einen Satz verstehe ich nicht. 14. Diesen Artikel lese ich gern. 15. Hast du ein Wörterbuch und ein Lehrbuch? 16. Auf dem Tisch liegen eine Zeitung, ein Kugelschreiber, ein Heft und ein Album.

17. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Асаршьцыларақәа рыдагьы сара иеиҭазгеит ҩ-текстк. Атекстқәа рҽы ҳәоуқәак дараза иуадаҩуп. 2. Ҳара макьана иааҳамхәазацт аишәақәеи аҟәардәқәеи. Ҳара уажәшьта иҳамоуп ашәкәықәцартақәеи ашәкәышьқацқәеи (ашәкәҭацартақәеи), ҩ-каруатки. Сара истахын еиҭа ҩ-уарҳалк аасхәар. 3. Астудентцәа зегьи, апрофессорцәеи, адоцентцәеи аизарахь (die Versammlung) иааит. Урҭ рыдагьы аизараҽы иҟан ҳфакультет аспирантцәагьы. 4. Ашәыра (Aktentasche) иҭаца арҵага шәкәқәа, атетрадқәа, акаламқәа (аҩыгақәа). Уара уаҵәы заа угыларoуп. 5. Азал аҽы аҵенҵьырқәеи (ахышәқәеи) ашәқәеи цытк ҽоуп. 6. Араҟа аус руеит анҵьнырцәеи, аекономистцәеи (аиҽырцааҩцәеи), азиндырыҩцәеи бзиақәа. 7. Аудиториақәа зегьы рҽы тынчроуп. Астудентцәа ацышәарақәа рымоуп. 8. Берлин азааигәара иҟоу ақалақьқәа рҽы иубар алшоит ирацәаны ажәытә ргыларақәеси амҩадуқәеи. 9. Аҵсшьарамшқәа раан ачкәынцәеи азҭабцәеи аклубқәа рҭаара бзиа ирбоит. 10. Ҳара иара дҳамбазацт акыр мшқәеи, мчыбжьқәеи, мзақәеи. 11. Ҳҭаацәараҽы х-телербагак ыҟоуп: акы асасааиртаҽы игылоуп, даҽакы акабинет аҽы, даҽакгьы амаҵурҭаҽы иҳаргылеит.

18. Ишьақәшәыргыл аҳәоуқәа иарбоу ажәақәа ркынтәи.

sich vorbereiten, träumen, einverstanden sein, sich freuen, sich interessieren, anfangen, eintreten, leicht fallen, helfen, studieren, danken, gratulieren, werden, erzählen, stammen, abholen, kennen lernen

DIALOG

Interview mit einem Studenten über seine Wohnung

Interviewerin: Sag mal, stammst du aus Bonn?
Student: Nein, ich komme aus München.
Interviewerin: Und hast du eine Wohnung in München?

Student: Wir haben eine sehr schöne Wohnung in München.
Interviewerin: Wie habt ihr diese Wohnung denn gefunden?
Student: Wir haben Glück gehabt, denn wir haben sie durch eine Zeitungsanzeige gefunden.
Interviewerin: Und wie viel Quadratmeter hat die Wohnung?
Student: Zwischen fünfzig und fünfundfünfzig Quadratmeter.
Interviewerin: Oh, dann ist sie doch sicherlich sehr teuer!
Student: Es geht an sich. Sie kostet 1900 DM.
Interviewerin: Wie ist die Wohnung aufgeteilt?
Student: Wir haben zwei Zimmer, ein Badezimmer, eine Küche und einen Balkon zur Südseite.
Interviewerin: Und wie ist es mit der Uni-Nahe?
Student: Es sind circa 20 Minuten zu Fuß zur Uni. Mann kann auch mit dem Bus fahren.
Interviewerin: Gefällt es dir also in deiner Wohnung?
Student: Mir gefällt es sehr gut, und sie ist relativ nahe zur Universität.

Атекст азы аилыркаарақәа

Glück n -(e)s анасыц, аразкы, аманшәалара, ақәҫиара, аихьзара; er hat Glück иара иқәҫиоит
glücklich насыц змоу, лыцха змоу, аманшәала, иманшәалоу
kosten аҵсара, аҵсазаара, иаҵсоуп; хәыцсала шаҟа аго
aufteilen vt ашара, аиҟәшара, аихшара
circa, **zirka** (иркьаҽны са, за) аҟара, инықәырцшшәа; circa zwanzig Minuten 20 минуҭ раҟара, Syn. ungefähr, etwa
relativ азыҟашьатә, зыҟашьала, еиҽырцшрала; relative nah еиҽырцшрала иаҳҳәозар иааигәоуп

GESPRÄCH
Amra und Daur

A.: Daur, hilf mir bitte mein Wohnzimmer einrichten.
D.: Gern. Was soll ich machen?

A.: Hier ist das Bücherregal, wohin kommt es?
D.: Das Bücherregal kommt an die Wand rechts.
A.: Und wohin stellen wir die Liege?
D.: Die Liege stellen wir an die Wand links, dem Bücherregal gegenüber.
A.: Ja, du hast Recht. Und wohin hängen wir das Bild, über das Bücherregal oder über die Liege.
D.: Über die Liege hängt schon dein Foto. Lassen wir es hängen, am besten hängen wir das Gemälde über das Bett.
A.: Einverstanden. Der Schreibtisch kommt natürlich vor das Fenster, nicht wahr? Dort ist es hell.
D.: Ich meine es auch.
A.: Und was machen wir mit dem Sessel?
D.: Der Sessel steht neben der Liege, dazwischen stellen wir die Stehelampe.
A.: Der Fernseher kommt in die Ecke rechts. Nun legen wir den Teppich auf den Boden und fertig.
D.: Machen wir!
A.: Nun, wie findest du mein Zimmer jetzt?
D.: Einfach prima! Es ist sehr gemütlich. Besonders gefällt mir dein Sessel. Er ist sehr bequem. Und die Tapeten passen zu den Gardinen.
A.: Daur, ich danke dir für deine Hilfe. Am Sonnabend ist die Einzugsfeier Ich erwarte dich um 7 Uhr abends. .
D.: Danke für die Einladung. Ich komme gern. Tschüss.

V O K A B E L N

einverstanden mit jmdm, etw.sein азәы иқәшаҳатра, акы ақәшаҳатра; Ich bin mit dir einverstanden!
Tapeten pl аҭзамц хҟьага ақьаад
lassen (ließ, gelassen) vt 1. ааныжьра, аныжьра, акажьра, акәыцра; Ich lasse mein Buch oft zu Hause. Lass mich in Ruhe! Усҟәаҵ наҟ!; 2. etw. liegen, stehen, hängen lassen аныжьра, акы

ахашҭра; Ich lasse mein Buch auf dem Tisch liegen. Сара сышәкәы схашҭит аишәаҿы иахьыҟәыз.
passen zu etw.jmdm vi анаалара, ацәанаалара, ақәнагахара; Die Tapeten passen zu den Möbeln.
Einzugsfeier f =, -n аҿыцнхара, аҿыцнхара иазку аныҳәа// аѽнҿыц аныҳәара
einziehen (zog ein, eingezogen) vt in (Akk.) аҿыц нхарҭахь аиасра, ауада ҿыцқәа рыѽналара; Sie ziehen in die neue Wohnung ein.

LESETEXT

Hans Krause erzählt

Seit einem Monat wohne ich in unserem Einfamilienhaus in der Dshonuastraße. Unser Privathaus liegt in einer schönen Gegend außerhalb der Stadt. Es steht in dem Garten mit den Obstbäumen. Hier ist auch unsere Garage und das Schwimmbad. Wir wohnen im Erdgeschoss, und oben im ersten Stock wohnt mein älterer Bruder. Unten im Keller sind ein Paar Abstellräume und die Heizung.

Wollen Sie sich unser Haus ansehen? Dann kommen Sie bitte herein! Jetzt sind wir in der Diele. Legen Sie bitte ab, die Garderobe ist rechts. Auf dieser Seite sind die Schlafzimmer. Zwischen dem Schlafzimmer und der Küche ist das Bad mit der Toilette. Links ist mein Arbeitszimmer. Aber gehen wir doch ins Wohnzimmer. Es ist noch nicht eingerichtet. Es fehlen noch einige Möbel. Aber das hat noch Zeit.

Setzen wir uns auf die Terrasse und trinken wir ein Glas Weißwein. Hier sitzt sich ja so gemütlich, nicht wahr? Möchten Sie auch ein Haus haben? Dann müssen Sie sparen!

V O K A B E L N

Gegend f =, -en аҭыц, адгъылҭыц
außerhalb der Stadt ақалақь налц, ақалақь анҭыц

Keller m -s, = аҕәраҵа, аѳнаҵаќа, аѳцара
Abstellraum m -es, -räume ацхыраагзатә хыбра (уада), аҿаҵара, асоура
Diele f =, -n аѳналарҭа уада, ацхьатәи ауада
sparen vi аиҿырцаара, аичаҳара

VII аурок

Атема: Ferien und Freizeit.
Аграмматика:

1. Иеилкаауи иеилкаами артикльқәа зцу аҟазшьарбақәа реиҭакра.
2. Иеилоу ихьыцшым аҳәоуқәа.
3. Ꝋба-ꝋбала ишьақәгылоу аидҳәалагақәа (аиҟәшаратә еидҳәалагақәа).
4. Футурум.
5. Претеритум.
6. Аккузатив ападеж зыхьзырцшуа ацгылақәа.

1. Иеилкаауи иеилкаами артикльқәа зцу аҟазшьарбақәа реиҭакра
Deklination der Adjektive mit dem bestimmten und unbestimmten Artikel

Иеилкааu артикль зцу аҟазшьарбақәа реиҭакра (ицсыеу аиҭакра).

Аҟазшьарба ицсыеу аиҭакрала аеацсахуеит иара (аҟазшьарба) ацхьа игылазар: иеилкааu артикль **(der, die, das, die);** иеилкааu артикль еицш зеызыцсахуа ахьызцынхәарақәа (арбагатә, азцааратә, иеилкаам): **dieser, -e, -es, welcher, -e, -es, jener, -e, -es, jeder, -e, -es, solcher, -e, -es.**

Ицсыеу аиҭакрахь иаҵанакуа аҟазшьарбақәа ироуеит анцәамҭа **-e** азаҵә хыцхьазара ажәлақәа зегьы номинатив ападеж аҿи азаҵә хыцхьазара абжьара жәлеи ацҳәыс жәлеи аккузатив ападеж аҿи, азаҵә хыцхьазара еғырҭ иаанхаз ападежққәеи арацәа хыцхьазара ападежққәа зегьи ироуеит анцәамҭа **-en.**

Ицсыеу аиҭакра асхема

Ападеж	Азаҵә хыцхьазара			Арацәа хыцхьазара ажәлақәа зегьы рзы
	Ахаҵа жәла	Ацҳәыс жәла	Абжьара жәла	
Nom.	-e	-e	-e	-en
Gen.	-en	-en	-en	-en
Dat.	-en	-en	-en	-en
Akk.	-en	-e	-e	-en

Азаҵә хыцхьазара			
Ападеж	Ахаҵа жәла	Абжьара жәла	Ацҳәыс жәла
Nom.	der rund-**e** Tisch	das breit-**e** Fenster	die neu-**e** Schule
Gen.	des rund-**en** Tisches	des breit-**en** Fensters	der neu-**en** Schule
Dat.	dem rund-**en** Tisch	dem breit-**en** Fenster	der neu-**en** Schule
Akk.	den rund-**en** Tisch	das breit-**e** Fenster	die neu-**e** Schule

Арацәа хыцхьазара			
Ападеж	Ахаҵа жәла	Абжьара жәла	Ацҳәыс жәла
Nom.	die rund-**en** Tische	die breit-**en** Fenster	die neu-**en** Schulen
Gen.	der rund-**en** Tische	der breit-**en** Fenster	der neu-**en** Schulen
Dat.	den rund-**en** Tischen	den breit-**en** Fenstern	den neu-**en** Schulen
Akk.	die rund-**en** Tische	die breit-**en** Fenster	die neu-**en** Schulen

Иеилкаам артикль зцу аҟазшьарбақәа реиҭакра.

Иеилкаам артикль **ein, eine, ein,** амапкратә хьызцынхәра **kein,** адхаларатә хьызцынхәрақәа аҟазшьарбақәа рацхьа игылазар ахаҵа жәлеи, абжьара жәлеи, ацҳәыс жәлеи азаҵә хыцхьазара номинатив ападеж аҿи абжьара жәлеи ацҳәыс жәлеи азаҵә хыцхьазара аккузатив ападеж аҿи аҟазшьарбақәа ироуеит иҭәҭәоу аиҭакра анцәамҭақәа, еҵьырҵ ападежқәа рҿы – ицсыеу аиҭакра анцәамҭақәа.

Иеилкаам артикль арацәа хыцхьазараҿы ахархәара амазам, убри азы араҟа аҟазшьарбақәа рееиҭаркуеит артикль рыцзамкәа (артикльда), ироуеит иҭәҭәоу аиҭакра анцәамҭақәа.

Азаҵә хыцхьазара			
Ападеж	Ахаҵа жәла	Абжьара жәла	Аҵҳәыс жәла
Nom.	ein gut-**er** Freund	ein blau-**es** Heft	eine schwer-**e** Prüfung
Gen.	eines gut-**en** Freundes	eines blau-**en** Heftes	einer schwer-**en** Prüfung
Dat.	einem gut-**en** Freund	einem blau-**en** Heft	einer schwer-**en** Prüfung
Akk.	einten gut-**en** Freund	ein blau-**es** Heft	eine schwer-**e** Prüfung

Арацәа хыцхьазара			
Ападеж	Ахаҵа жәла	Абжьара жәла	Аҵҳәыс жәла
Nom.	gut-**e** Freunden	blau-**e** Hefte	schwer-**e** Prüfungen
Gen.	gut-**er** Freunden	blau-**er** Hefte	schwer-**er** Prüfungen
Dat.	gut-**en** Freunden	blau-**en** Heften	schwer-**en** Prüfungen
Akk.	gut-**e** Freunden	blau-**e** Hefte	schwer-**e** Prüfungen

Азаҵә хыцхьазара			
Ападеж	Ахаҵа жәла	Абжьара жәла	Аҵҳәыс жәла
Nom.	kein gut-**er** Film	kein neu-**es** Haus	keine schön-**e** Blume
Gen.	keines gut-**en** Films	keines neu-**en** Hauses	keiner schön-**en** Blume
Dat.	keinem gut-**en** Film	keinem neu-**en** Haus	keiner schön-**en** Blume
Akk.	keinen gut-**en** Film	kein neu-**es** Haus	keine schön-**e** Blume

Арацәа хыцхьазара			
Ападеж	Ахаҵа жәла	Абжьара жәла	Аҵҳәыс жәла
Nom.	keine gut-**en** Filme	keine neu-**en** Häuser	keine schön-**en** Blumen
Gen.	keiner gut-**en** Filme	keiner neu-**en** Häuser	keiner schön-**en** Blumen
Dat.	keinen gut-**en** Filmen	keinen neu-**en** Häusern	keinen schön-**en** Blumen
Akk.	keine gut-**en** Filme	keine neu-**en** Häuser	keine schön-**en** Blumen

2. Иеилоу ихьыцшым аҳәоуқәа
Die Satzreihe

Иеилоу ихьыцшым аҳәоуқәа шьақәгылоит ҩба ма инареиҳаны зхала иҟоу инеиҵыху, мамзаргьы инеиҵыхым аҳәоуқәа рыла. Урҭ аҳәоуқәа дара-дара еидҳәалахоит аидҳәалагақәа рыла, мамзаргьы еидҳәалагада.

Аидҳәалара мҩаҵысуеит ихьыцшым аидҳәалагақәеи, ма

аидҳәалагатә ажәақәеи (аидҳәалага афункциа мҩаԥызго ацынгылақәа) рыла.

Еиҳарак ахархәара змоу аидҳәалагақәеи аидҳәалагатә ажәақәеи рахь иаԥанакуеит:

– аидҳәалагақәа: **und** – …гьы, усгьы, **sondern** – аха, **oder** – ма, мамзар, **aber** – аха, акәымзар, **denn** – избанзар, избан акәзар;

– аидҳәалагатә ажәақәа: **denn** – нас(гьы), **darum** – убри аҟынтә (убри азы), **wann** – -ан-, **wo** – -ахь-, **deshalb** – убри аҟынтә, **deswegen** – убри аҟынтә, **also** – убас, **wie** – -ш-, **trotzdem** – уахәамԥшыкәа, агәхьаа мкыкәа, уеизгьы, **sonst** – нас уи адагьы, **außerdem** – уи адагьы.

Зхала иҟоу ажәабжьтә ҳәоу аҿы ажәақәа реишьтагылашьа шыҟоу еиԥш ауп, ихьыԥшым аҳәоуқәа рҿгьы ишыҟоу ажәақәа реишьтагылашьа. Ихьыԥшым аидҳәалага ашьтахь игылар алшоит иарбанзаалак аҳәоу хәҭа (азҳәа ада).

Wir backen eine Torte, **denn** morgen haben wir zu Hause ein Fest.

Wir backen eine Torte, **denn** wir haben morgen zu Hause ein Fest.

Ҳара аторт ҳзуеит, избанзар ҳара уаԥәы аҩны аныҳәа ҳамоуп.

Аха **also, außerdem, dannach, daher, trotzdem, deshalb, darum, deswegen, dann** аидҳәалагатә ажәақәа, ажәақәа реишьтагылашьа иацырхагоуп. Убри аҟнытә арҭ аидҳәалагатә ажәақәа рышьтахь иаразнак игылоит зегьыԥсахуа азҳәа, уи анаҩсан егьырҭ аҳәоу хәҭақәа:

Ich gehe zuerst zum Unterricht, **dann** gehen wir ins Kino.

Раԥхьа сара сцоит аԥарахьы, нас ҳара акино ахь ҳцоит.

3. Ҩба-ҩбала ишьақәгылоу аидҳәалагақәа (аиҟәшаратә еидҳәалагақәа)
Die Doppelkonjunktionen

Ҩба-ҩбала ишьақәгылоу аидҳәалагақәа еидырҳәалоит еижәлантәу аҳәоу хәҭақәеи еижәлантәу аҳәоуқәеи. Урҭ рахь

иаҵанакуеит: **entweder ... oder** – ма … ма, **weder** ... **noch** – …гьы …гьы, **nicht nur** ... **sondern auch** – маҵара акәым… аха, **mal … mal, bald** ... **bald** – зны … зны, **sowohl ... als auch** – еиҵш …гьы.

Wir gehen heute Abend **entweder** ins Kino, **oder** ins Theater.

Ҳара уаха ахәылбыеха ма акино ахь ҳцоит, ма атеатр ахь ҳцоит.

Weder habe ich davon gewusst, **noch** habe ich es geahnt.

Уи (атәы) сара иагьсыздыруамызт, сыгәгьы азфомызт.

Ich habe **nicht nur** Zeitungen, **sondern auch** Zeitschriften.

Сара агазеҭқәа маҵара ракәым, (аха) ажурналқәагьы сымоуп.

Bald kommt er, **bald** geht er wieder fort.

Иара зны дааиуеит, зны наӄ деиҭаҵахуеит.

4. Футурум
Das Futurum

Агерман бызшәа иамоуп иҟалаша аамҭатә формақәа фба: футурум I, футурум II.

Аҟаҵарба иҟалаша аамҭа (футурум) рхы иадырхәоит арҽиара иҟалаша аамҭаҽы арбаразы.

Футурум шьақәгылоит ацхыраагзатә ҟаҵарба **werden**-и инфинитив ахшыфҵак хада змоу аҟаҵарбеи рыла. Ацхыраагзатә ҟаҵарба презенс аформаҽы игылоуп, инфинитив аҳәоу анҵәамҭаҽы игылоуп.

Er **wird** morgen mich **besuchen.**

Иара уаҵәы сара дыстаауеит (сара сахь даауеит).

Футурум I аҽы аҟаҵарбақәа реиҭакра

Азаҵә хыцхь.		**Араҵәа хыцхь.**
ich werde kommen	wir	werden kommen
du wirst kommen	ihr	werdet kommen

er, sie, es } wird kommen

sie, Sie } werden kommen

Агерман бызшәаҿы иҟалаша аамҭа арбаразы бжеиҳан рхы иадырхәоит уажәтәи аамҭа арбага аформа презенс.

Футурум ахаҭыцан презенс рхы иадырхәар ҟалоит атекст аҿы иарбанзаалак ажәак иаҳнарбозар иҟалаша аамҭа. Урҭ ажәақәа рахь иаҵанакуеит: **bald** (ирласны, иаарласны), **morgen** (уаҵәы), **übermorgen** (уаҵәашьҭахь), **in zwei Stunden** (℅-саатк рышьҭахь), **in fünf Tagen** (хәымш рышьҭахь), **in einigen Jahren** (шықәсқәак рышьҭахь), **heute** (иахьа) уб. иц.

Bald **kommt** er. Ирласны дауеит иара.

In zwei Stunden **sind** wir **frei**.

℅-саатк рышьҭахь ҳара ҳхы ҳақәиҭхоит.

5. Претеритум
Das Präteritum (Das Imperfekt)

Претеритум ииасхьоу имариоу аамҭатә формоуп. 1-тәи 3-тәи ахаҿқәа азаҵә хыцхьазара претеритум аҿы аҟаҵарбақәа зегьы ирымазам ахаҿытә нҵәамҭақәа.

Аҟаҵарба ахаҿытә нҵәамҭақәа претеритум аҿы

Ахаҿы	Азаҵә хыцхьазара	Арацәа хыцхьазара
1.	--	-(e)n
2.	-(e)st	-(e)t
3.	--	-(e)n

Претеритум ашьақәгылараан иазгәаҭатәуп аҟаҵарбақәа иҭәҭәоуи ицсыеуи рыла ршара. Ицсыеу аҟаҵарбақәа претерит шьақәдыргылоит аҟаҵарба ашьаҭа **-te** асуффикси ахаҿытә нҵәамҭақәеи раҵцарала. Ицсыеу аҟаҵарбақәа ры-

шьаҭа **d, t, dm, tm, chn, gn, dn** рыла инҵәозар, ироуеит (ирыцлоит) **-ete** асуффикс.

	machen	**lernen**	**baden**	**zeichnen**
ich	mach-te	lern-te	bad-ete	zeichn-ete
du	mach-te-st	lern-te-st	bad-ete-st	zeichn-ete-st
er sie es	mach-te	lern-te	bad-ete	zeichn-ete
wir	mach-te-n	lern-te-n	bad-ete-n	zeichn-ete-n
ihr	mach-te-t	lern-te-t	bad-ete-t	zeichn-ete-t
sie Sie	mach-te-n	lern-te-n	bad-ete-n	zeichn-ete-n

Иҭәҭәоу аҟаҵарбақәа претеритум шьақәдыргылоит ашьагәыҭтә бжьыҟа аҵсахралеи ашьаҭа ахаҿытә нҵәамҭақәа раҵҵаралеи.

	schreiben	**sprechen**	**gehen**	**fahren**
ich	schrieb	sprach	ging	fuhr
du	schrieb-st	sprach-st	ging-st	fuhr-st
er sie es	schrieb	sprach	ging	fuhr
wir	schrieb-en	sprach-en	ging-en	fuhr-en
ihr	schrieb-t	sprach-t	ging-t	fuhr-t
sie Sie	schrieb-en	sprach-en	ging-en	fuhr-en

Акаџарбакәа haben, sein, werden реиџакра

	haben	**sein**	**werden**
ich	hatte	war	wurde
du	hatte-st	war-st	wurde-st
er, sie, es	hatte	war	wurde
wir	hatte-n	war-en	wurde-n
ihr	hatte-t	war-t	wurde-t
sie, Sie	hatte-n	war-en	wurde-n

Амодалтә ҟаџарбақәа, аҟаџарба **wissen** претеритум аҿы ирыцлоит асуффикс **-te**, ашьагәыџтә бжьыҟа умлаут ацәызуеит.

	müssen	**sollen**	**dürfen**
ich	musste	sollte	durfte
du	musste-st	sollte-st	durfte-st
er, sie, es	musste	sollte	durfte
wir	musste-n	sollte-n	durfte-n
ihr	musste-t	sollte-t	durfte-t
sie, Sie	musste-n	sollte-n	durfte-n

	mögen	**wollen**	**können**
ich	mochte	wollte	konnte
du	mochte-st	wollte-st	konnte-st
er sie es	mochte	wollte	konnte
wir	mochte-n	wollte-n	konnte-n
ihr	mochte-t	wollte-t	konnte-t
sie Sie	mochte-n	wollte-n	konnte-n

Аҟацараба wissen претерит аҽы

ich	wusste	wir	wusste-n
du	wusste-st	ihr	wusste-t
er sie es	wusste	sie Sie	wusste-n

Аҟацарбаҟәа **bringen, rennen, denken, brennen, kennen, senden, nennen, wenden** претеритум аҽы иҵсыеу аҟацарбаҟәа реиҵш ирыцлоит асуффикс **-te**, иҭәҭәоу аҟацарбаҟәа реиҵш ашьагәыҭтә бжьыҟаҟәа реырыцсахуеит: **bringen**– **brachte**, **rennen**– **rannte, denken– dachte, kennen– kannte, brennen –brannte, senden–sandte (sendete), nennen–nannte, wenden–wandte (wendete).**

Презенс аҟны еиҵш претеритум аҽгьы ажәа иаҟәыҭхоу аҟацарбатә цынгылаҟәа иаҟәыҭханы хазы аҳәоу анҵәамҭаҽы игылоит.

Kristina **kehrte** gestern nach Hause **zurück.**
Кристина иацы аҩныҟа дхынҳәит (дгьежьит).

Претерит рхы иадырхәоит ажәабжьқәеи ахтысқәеи ииасхьоу аамҭаҿы рыхцәажәаразы. Убри азы претерит ииасхьоу ажәабжь аамҭа ҳәа иашьтоуп (прошедшее повествовательное).

Damals **lebte** er in Moskau. Er **studierte** an der Universität. Wir **trafen uns** sehr oft. Dann **verließ er** Moskau und wir **sahen uns** lange Zeit nicht mehr.

Уснкантәи аамҭазы иара Москва дынхон. Иара аунивреситет аҿы аҵара иҵон. Ҳара лассы-лассы ҳаиқәшәалон. Нас иара Москвантәи дцеит, ҳаргьы акыраамҭа ҳаибамбазеит.

6. Аккузатив ападеж зыхьзырԥшуа аԥгылақәа
Die Präpositionen mit dem Akkusativ

Аккузатив ападеж рыхьдырԥшуеит аԥгылақәа: **durch, für, ohne, um, gegen, bis, entlang.**

Assira schaute **durch das** Fenster.
Ассира аҵенҵьыр аҟынтәи дыԥшуан (дкылԥшуан).
Er kam **gegen** zehn Uhr.
Иара асаат 10 реиԥш даанит.
Sie kämpften **gegen ihre** Feinde.
Дара раҕацәа ирҿагыланы иқәԥон.
Du musst **bis** morgen warten.
Уаҵәынза уԥшыроуп уара.

Аԥгыла **ohne** ашьҭахь ахьызҟа еиҳарак рхы иадырхәоит артикльда:

Ich übersetze den Text **ohne** Wörterbuch.
Сара атекст ажәарда иеиҭазгоит.

Аҵгыла **entlang** гылоит ахьызԓка ашьҭахь:
Den Weg **entlang** zogen sich dichte Wälder.
Амҩа иаваршәны абнаршәырақәа шьҭан.

MEINE WINTERFERIEN

Nach den schweren Prüfungen beginnen endlich unsere Winterferien. Sie dauern zwei Wochen.

Voriges Jahr blieb ich diese zwei Wochen in Moskau. Natürlich langweile ich mich nicht. Moskau bietет reiche Möglichkeiten für eine interessante Freizeitgestaltung. Ich treibe Sport, sowohl im Winter als auch im Sommer und bin Mitglied in einem Sportverein. Viele Jugendlichen treiben heute teuere Modesportarten: Bodybuilding, Tennis, Bergski. Für die meisten ist es eine Prestigefrage. Aber ich für meinen Teil bleibe den tradizionellen Sportarten treu und zwar Fussball, Volleyball, Skilaufen. Das Wetter war wunderbar, deshalb konnte ich jeden Tag in einem großen Park nicht weit von meinem Haus Ski laufen. Abends ging ich mit meinen Freunden in Klubs, in Rockkonzerte und ins Kino. Ein Paar Stunden verbrachte ich mit einem Buch vor der Nase.

Hoffentlich fahre ich in diesen Ferien nach Wien. Die Reise habe ich in einem Reisebüро gebucht, denn für die Studenten gibt es preiswerte Pauschalreisen. Ich freue mich sehr schon darauf. Ich werde nicht nur eine Stadtrundfahrt machen, sondern den Stephansdom, die Hofburg und das Kunsthistorische Museum auch besichtigen. Ich werde nach Salzburg fahren und mir die alte Stadt mit ihren Schlössern und Museen ansehen. Die Zeit wird wie im Fluge vergehen.

Иқәшәыргыл азцаарақәа атекст азы.

Gespräche unter Studienkollegen über Ferienpläne

Alex: Wo fährst du dieses Jahr in den Ferien hin?
Helen: Dieses Jahr reise ich mit einer Jugendgruppe nach Gagra.
Alex: Fahrt ihr mit dem Zug oder mit dem Bus?
Helen: Wir machen dorthin eine Bustour.
Alex: Dann wünsche ich euch eine interessante Reise. Hoffentlich

hält das Wetter.
Helen: Das hoffe ich auch.

* * *

Max: Was machst du dieses Jahr in den Ferien?
Renate: Ich bin glücklich, ich fahre mit meinen Eltern nach Österreich in die Berge.
Max: Wirst du Bergski laufen?
Renate: Ja, natürlich.
Max: Verstehst du dich so gut mit deinen Eltern, hältst du die Ferien mit ihnen aus?
Renate: Ich will es hoffen. Und wie sind deine Ferienpläne?
Max: Oh, finanzielle Gründe? Die Eltern haben eben ein neues Auto gekauft.
Renate: Aber da kann man wohl nichts machen.
Max: Genau.

V O K A B E L N

Winter m -s, = азын, азынра; im Winter азынразы
Frühling m -s, -e аацын, аацынра; im Frühling аацынразы
Herbst m -es ҭагалан, ҭагалара; im Herbst ҭагалан, ҽаѡраҭагалан
Sommer m -s, = ацхын, ацхынра; im Sommer ацхынразы
Freizeit f =, -en ацсшьара аамҭа, ахаҟәиҭра аамҭа
Freizeitgestaltung f =, -en ацсшьараамаҭазтәи аусѡоацгатәқәа
Prüfung f =, -en ацышәара, агәаҭара; eine Prüfung ablegen ацышәара аҭира; eine Prüfung bestehen ацышәара аҭира; in der Prüfung durchfallen ацышәара азамҭара (азымҭира); die Zulassung zur Prüfung ацышәарахь анашьҭра.
prüfen vt ацышәара, агәаҭара, аконтроль азура, ацышәара аркра (ацышәара)
vorig ииасхьоу, ицахьоу, ицаз, ихаѡсхьоу; voriges Jahr, im vo-

rigen Jahr цыцх, цыцхтәи ашықәс азы; vorigen Jahres иҳаԥсыз ашықәс азтәи; in der vorigen Woche, vorige Woche иҳаԥсыз амчыбжь азы

langweilen vt, sich агәҷыҷъра, агәырҷыҷъра, агәы аццәара; ich blieb in Moskau und langweile mich nicht

Möglichkeit f =, -en алшара, аҭагылазаашьа

möglich *a, adv* иҟалар зылшо, изуа, излашо ала, иахьынзауа, иҟалап, иҟалар ҟалап

bieten (bot, geboten) vt аҭара, адгалара, (алшара) аҭара; Möglichkeiten bieten

reich абеиа, ибеиоу; reich sein an (D) абеиазаара; Russland ist reich an Gas. Урыстәыла газла ибеиоуп. Ant. arm

Mitglied n, -(e)s, -er алахәыла (аиҷкаара, аҭаацәара)

Mitgliedschaft f =, -en алахәылара

Bergski m, -s, -er ашьхашәаԥақәа

Berg m, -(e)s, -e ашьха; auf einen Berg steigen ашьха ахалара

Schi m -es -er, Ski ашәаԥа; Schi (Ski) laufen, fahren шәаԥала анықәара

Schilaufen (Schifahren) n, -s шәаԥала анықәара

Teil m, -(e)s, -e ахәҭа, ахәҭаа, хәҭакахьала, ганкахьала; ich für mein(en) Teil сара сганахь ала, сара исыцанакуа ала

teilen vt ашара, аиҟәшара, аиԥшара; in drei Teile teilen

treu ииашоу, аиаша, гәыкала иҟоу, узықәгәыҷша, ицоуроу; ein treuer Freund аԥыза иаша; j-m, einer Sache (D) treu bleiben гәыкала азәы изыҟазаара, акы азыҟазаара

Wetter n -s = амш; beständiges Wetter ишьақәтәоу, ишьақәгылоу, иҭышәантәалоу амш

wunderbar ассир, иссиру, уамашәа иҟоу, иҵьашьахәу, акалашәа иҟоу; das Wetter ist wunderbar

paar: ein paar цыҭк, цыҭԥык; ein paar Tage мышқәак

verbringen (verbrachte, verbracht) vt аамҭа ахгара, ҵьара (ацара), аказаара; Zeit verbringen; Ein paar Tage verbrachte ich in Wien.

Nase f =, -n ацынца; vor der Nase аҽацхьа, ила шаацшуа, аҽны шьыбжьон
hoffentlich игәыцлатәуп, ҳгәыцлап; hoffentlich fahre ich nach Wien
hoffen vt (auf A) акы ақәгәыцра, агәыцра; auf eine interessanté Reise hoffen аинтерес зцоу аныҟәара ақәгәыцра
Hoffnung f =, -en (auf A) агәыцра, аигәыцра, ақәгәыцра
Reise f =, -n аныҟәара; Glückliche Reise! Мҩамш! Амҩа бзиа!; eine Reise ins Ausland аҳәааныркцәка ацара (аныҟәара); аҳәааныркцәтәи аныҟәара
reisen vi (s) ацара, аныҟәара
Reisende m, f 1. аныҟәаҩ; 2. апасаҷьыр
Reiseroute (ru:t) **f =, -n** аныҟәаратә маршрут, атуристтә маршрут
Reisebüro n -s, -s аныҟәарақәа рбиуро
buchen vt аҭыц ааанкылара; einen Platz im Flughafen buchen аҳаирплан аҽы аҭыц ааанкылара Syn. reservieren vt
Pauschalreise f =, n аныҟәаразы ахарҷьқәа зегьы зхахьы изго афирма – аиҽкааҩ
preiswert рацәак зыхә ҳаракым; eine preiswerte Reise
Preis m -es, -e ахәҷса; im Preise von zwanzig Rubel ахәҷса ҩажәа маат
Stadtrundfahrt f =, -en ақалақь аҽы аныҟәарақәа
Stephansdom m Ацкьа Стефан иуахәама (иныхабаа) (Вена)
Hofburg f акрал, аҳ ихан (Вена)
besichtigen vt ацәыргақәҷа ахәаацшра; Wir haben in Wien viele Museen besichtigt.
ansehen (sah an, angesehen) vt sich (D) etw.j-n ахәаацшра, аҽаацшра, акы ахәаацшра, азәы ихәаацшра; Ich sehe mir einen neuen Film an. Сара афильм ҽыц сахәаацшуеит.
Schloss n -es, Schlösser абаа, абаагәара, ахан
vergehen (verging, vergangen) vi (s) амҩасра, аиасра, ацара

(иаҳҳәап, аамҭазы); sehr viele Jahre sind vergangen Syn. verlaufen (verlief, verlaufen) (s)

Flug m -(e)s, Flüge аԥырра; die Zeit verging (ihm wie) im Fluge (иара игәы излаанагаз ала) аамҭа изгәамҭазакәа ирласны ицеит(ицрит)

Ferienplan m -(e)s, Ferienpläne аԥсшьарамш азы ауснагза

Jugendgruppe f = -n аҿар ргәыԥ

Jugendherberge f = -n аҿар рзы атуристтә база, аҿар ртуристтә база

Zug m -(e)s, Züge адәыҷба; mit dem Zug fahren, den Zug nehmen дәыҷбала ацара

dorthin уахь, убрахь, наk; Sie fahren dorthin mit dem Bus.

wünschen vt азеиҷьашьара, аҭаххара; Sie wünschen? Шәара ишәҭахузеи?; j-m guten Morgen wünschen азәы шьыжьбзиа ҳәа иаҳәара, азәы аԥсшәа иаҳәара

Wunsch m -es, Wünsche аҭаххара, азеиҷьашьара

halten (hielt, gehalten) vt 1. аанҿасра, аангылара; der Zug hält fünf Minuten адәыҷба хә-минуҭк иаангылоит (игылоит); 2. аиқәхара, аесиқәырхара, ашьақәгылара, ашьақәхара; das gute Wetter hält амш бзиа шьақәхоит (ашьақәхара)//амш шьақәгылоит

aushalten (hielt aus, ausgehalten) vt ахгара, ачҳара; eine Prüfung aushalten аԥышәара ахгара (выдержать)

verstehen, sich (verstand sich, sich verstanden) vt mit (D) зегьы рнаалара, аилибакаара;

er versteht sich mit seinen Eltern иара иҭаацәа дырнаалоит, рҳәатәы хсиԥоит Syn. vertragen, sich (gut) (mit D) vertragen

leider рыԥхарас иkоу, рыԥхрас иkалаз, хьаас иkоу; leider kann ich nicht wegfahren.

Grund m -(e)s, Gründe ашьаҭа, амзыз, изыхkьаз; allen Grund haben, Grund genug haben аԥатҷәы амазаара; aus verschiedenen Gründen еиуеиԥшым амзызқәа рыла

gründlich шьаҭанкыла, шьаҭанкылатәи
eben ииашаҵәкьаны, абыржәыцәкьа, ахаҭа; Das ist mir eben recht. Сара исҭахцәкьоу ауп. Du kommst eben recht. Уара иаанаҭахыцәкьаз (ианаамҭаҵәкьаз) ууаит.
kaufen vt аахәара; Wir haben ein neues Auto gekauft.
wohl ҟалап, иҟалап, акәхап; Er wird es wohl tun. Иара уи ҟаиҵар ҟалап.
genau аиқәҷаб, сиқәҷабу, ииашаны, -цәкьа, инарҭбааны, иеиқәышәшәа иҟоу, набыцра злам, итыршәшәааны итҵаау, итырҳәцаау; Es ist genau dasselbe. Ари иара ахаҭаҵәкьа ауп.

Аҽаршьцылараҟәа

1. Ишьақәшәыргыл аҳәоуқәа иарбоу ажәақәа рыла.

1. unsere Winterferien, endlich, beginnen, schwere Prüfungen, nach. 2. zwei Wochen, Bonn, bleiben, in, voriges Jahr, ich. 3. das Mitglied, ich, der Sportverein, in, sein. 4. teuere Modesportarten, treiben, viele Jugendliche. 5. ich, treu, bleiben, die traditionellen Sportarten. 6. ich, in einem großen Park, jeden Tag, können, Ski laufen. 7. gehen, ich, abends, mit, meine Freunde, das Kino. 8. diese Ferien, in, fahren, nach Wien, hoffentlich, wir. 9. buchen, das Reisebüro, in, die Reise, er. 10. sich freuen, sie, darauf, schon.

2. Шәхы иашәырхәа иарбоу ахьызҟақәа ирнаало акатцарбақәа рыццаны.

die Freizeit, die Prüfung, die Möglichkeit, der Sport, der Ski, der Fuβball, das Museum, der Zug

3. Иеитажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Лассы иалагоит азынтәи аҧсшьарамшқәа, урт ҩымчыбжьа иҟазаауеит. 2. Сара Берлин саанхоит, сгәы иаанагоит сгәы ҽыцърым ҳәа. 3. Сара аспорт сеазыкастцоит, хыкәкыла ашьапылампыл. 4. Сыҩны иацәыхарамкәа иҟоуп апарк ду, уаҟа сара исылшоит шәаҩала аныкәара. 5. Сара сҩыза Венаҟа дцоит. Уаҟа иара ақалақь аҽы аныкәарақәа мацара ракәым иҟаитцо, амузеигьы датәауеит. 6. Иара аныкәаратә биуро аҽы аныкәаразы атып ааникылахьеит. Астудентцәа рзы иҟоуп рацәак зыхә ҳаракым атурқәа. 7. Рената лтаацәа дрыцны ашьха дцоит. 8. Иара итахуп ашьха шәаҩақәа рыла аныкәара. 9. Аҧсшьарамшқәа раан сара сцар стахуп амузеи ахь, аконцерт ахь, атеатр ахь, акино ахь.

4. Ишьақәшәыргыл аҳәоуқәа иарбоу ажәақәа шәхы иархәаны.

Wo fahren Sie hin? Hier sind einige Ortsangaben:

(ich fahre)	an die Nordsee	in die Schweiz
	an die Küste	nach Paris
	an die See	in die USA
	nach Berlin	
	nach Österreich	
	in die Berge	

5. Рольла ахәмарра. Шәоыза ишәҭ азцаара, ацсшьарамшқәа раан гәахәала иҟаиҵо арбан.

6. Иеиҭашәк падежла цаҟа иарбоу ажәеиҵцарақәа.

1. der große Garten, das kleine Dorf, diese schöne Vase, jederneue Fernseher, das hohe Bücherregal, welche langweilige Vorlesung. 2. ein großer Hobbyraum, ein interessanter Fußballspiel, mein moderner Computer, unser altes Auto, keine schlechte Antwort. 3. diese langen Reden, solche modernen Gebäude, alle alten Möbel, ruhige Zimmer, zwei bequeme Sessel, keine praktischen Sachen, beide netten Schwestern.

7. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл иашоу анцәамҭақәа.

Dieses alt… Haus steht an der Ecke einer eng… Straße. In disem schön… Haus wohnt mein gut… Freund. Seine Wohnung liegt im viert… Stock. In dieser Wohnng gibt es zwei klein… Zimmer: ein schon… Wohnzimmer und ein gemütlich… Schlafzimmer. Im Wohnzimmer stehen wenig… alt… Möbel: zwei hoh… Bücherschränke, ein dunkl… Tisch mit vier bequem… Stühlen. Über dem Tisch hängt eine alt… bronzen… Lampe. In die Ecke hat mein Freund einen modern… Fernseher gestellt, dem Fernseher gegenüber sieht man einen groß… Sessel. Auf dem Fußboden liegt ein hell… Teppich. Das ist ein schön… Zimmer. Im Schlafzimmer steht eine klein… Liege, für ein groß… Bett gibt es keinen Platz. Neben der Liege steht ein nett… Nachttischchen mit

einer gelb… Lampe darauf. An der Wand hängen einige schön… Zeichnungen, eine davon stammt von einem bekannt… Maler. Diese teuer… Zeichnung hat meinem Freund sein alt… Großvater geschenkt. Ich finde diese Wohnung sehr gemütlich, die still… Straße gefällt mir sehr, und mein Freund wünscht sich keine besser… Wohnung.

8. Ишьақәшәыргыл аҳәоуқәа.

Muster:

a) dein älterer Bruder/sein alter Kollege.

– Mit wem spricht dein älterer Bruder?

– Mit seinem alten Kollegen.

1. Dieses nette Mädchen/jene alte Frau. 2. Unser neuer Nachbar/seine kleine Schwester. 3. Deine alte Lehrerin/ein kleiner Junge. 4. Dieser ausländische Student/sein russischer Freund. 5. Die junge Frau/ihr guter Freund. 6. Jener alte Herr/sein jungerer Bruder.

b) Wessen Bild hat dir gefallen?

– Das Bild eines jungen Malers.

1. Wessen Vortrag ist der beste? (unser neuer Student). 2. Wessen Auto ist das? (mein näher Freund). 3. Wessen Frage hat der Lektor beantwortet? (eine deutsche Studentin). 4. Wessen Kleid ist das schönste? (jenes nette Mädchen). 5. Wessen Mantel hängt im Schrank? (dieser alte Rentner). 6. Wessen Kinder sind das? (unsere neuen Nachbarn). 7. Wessen Sachen liegen hier? (einige kleine Kinder).

9. Икашәца азцаарақәа рҭак.

Muster: Gibt es hier viele deutsche Bücher?

– Nein, es gibt nur ein deutsches Buch.

1. Gibt es in dieser Straße viele alte Gebäude? 2. Gibt es in die-

sem Zimmer zwei große Bücherschränke, zwei bequeme Betten? 3. Hängen an der Wand einige kleine Regale? 4. Liegen auf dem Fußboden zwei schöne Teppiche? 5. Hängen im Schrank einige warme Mäntel? 6. Liegen in diesem Stock zwei große Lesesäle? 7. Hast du zwei jungere Brüder? 8. Stehen vor dem Haus einige moderne Autos? 9. Haben die Studenten viele deutsche Gedichte gelernt?

10. Ибжьашәыргыл цакыла иақәшәо аидҳәалагақәа und, aber, oder, sondern.

1. Dieses Geschenk habe ich nicht von meinen Eltern … von meinem Bruder bekommen. 2. Nach dem Unterricht gehe ich in den Lesesaal … arbeite dort bis 10 Uhr. 3. Das ist nicht richtig … falsch. 4. Der Student antwortete schnell … falsch. 5. Er sprach nicht schnell … richtig. 6. Das Wetter ist nicht warm … kalt. 7. Das Wetter ist nicht kalt … regnerisch (аҟәа ауеит). 8. Dieses Gedicht ist nicht von Schinkuba … von Gulija. 9. Die Übung ist nicht groß … schwer. 10. Der Text ist nicht leicht … schwer. 11. Er schreibt nicht schnell … er macht keine Fehler. 12. Ich fahre zur Arbeit nicht mit der U-Bahn … mit dem Auto.

11. Инашәыгза аҳәоуқәа, иақәнагоу аказшьарбақәа шәыргыл.

1. Dieser Platz ist nicht frei, sondern … . 2. Der Film war nicht langweilig, sondern … . 3. Der Vortrag war nicht lang, aber … . 4. Der Kaffee ist nicht warm, sondern … . 5. Das Haus ist nicht neu, aber … . 6. Das Zimmer ist nicht groß, aber … . 7. Er sprach nicht laut, sondern … . 8. Ich schlafe nicht viel, sondern … . 9. Ich gehe ins Kino nicht allein, sondern … . 10. Er ist nicht fleißig, sondern … .

12. Иарбоу аҳәоуқәа еидышәҳәал аидҳәалага denn ала.

1. Ich besuche oft das Konservatorium. Ich habe Musik sehr gern. 2. Er macht noch ziemlich viele Fehler. Er studiert Deutsch erst seit zwei Monaten. 3. Der Lektor wiederholt oft sein Worte. Wir verstehen Deutsch noch schlecht. 4. Sie hat viel zu tun. Sie arbeitet und

studiert. 5. Ich steige aus. Ich muss jetzt umsteigen. 6. Gehen wir ans Fenster. Dort sind zwei Plätze frei. 7. Morgen kann ich dir helfen. Morgen habe ich frei.

13. Икашәца азцаарақәа рҭак аидҳәалага denn шәхы иархәаны.

1. Warum studieren Sie Deutsch? 2. Warum soll man den Deutschunterricht nicht versäumen (абжьажьра, ааныжьра)? 3. Warum besuchen die Studenten nicht alle Vorlesungen? 4. Warum hat Student K. die Deutschprüfung nicht abgelegt? 5. Warum arbeiten die Studenten für die Prüfungen oft in dem Computersaal? 6. Warum freuen sich die Studenten auf die Ferien? 7. Warum verbringen manche deutschen Studenten ihre Freizeit in den Studentenkneipen? 8. Warum geht man heutzutage nicht gern ins Kino. 9. Warum wollen junge Leute ihren eigenen Wagen haben?

14. Иеидышәҳәал иарбоу аҳәоуқәа аидҳәалагақәа darum, deshalb, deswegen, dann, da рыла.

1. Die Ferien dauern 2 Wochen. Das zweite Semester beginnt. 2. Wir warten auf den Freund schon lange. Er kommt endlich. 3. Du hast viel versäumt. Du musst viel nachholen. 4. In den Ferien gibt es für Studenten preiswerte Pauschalreisen.Viele buchen für die Ferien Reisen ins Ausland. 5. Der Bus fährt mir vor der Nase weg. Ich muss auf den nächsten warten. 6. Ich gehe ins Café. Ich habe nicht gefrühstückt. 7. Du fühlst dich schlecht. Du rauchst zu viel. 8. Die Studenten hören dem Professor aufmerksam zu. Sie stellen Fragen.

15. Ишәыцсах аҳәоуқәа аидҳәалагақәа darum, deswegen, deshalb шәхы иархәаны.

Muster: Wir müssen die Treppe hinaufgehen,
denn das Dekanat liegt im zweiten Stock.
– Das Dekanat liegt im zweiten Stock,
darum müssen wir die Treppe hinaufgehen.

1. Wir laufen heute Ski, denn draußen ist es nicht besonders

kalt. 2. Der Professor kam zur Vorlesung nicht, denn er war krank. 3. Wir müssen den Bus nehmen, denn der Weg ist weit. 4. Ich ging spazieren, denn ich war müde. 5. Ich nehme den Regenschirm mit, denn es regnet. 6. Die Eltern kaufen für Paul ein Fahrrad, denn er interessierte sich für den Radsport. 7. Ich möchte mir dieses Stück ansehen, denn es ist sehr lustig.

16. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Цыцх ҳара ҳаԥсы еицаҳшьон, уажәы асалам шәкәқәа ҳабжьысуеит. 2. Сара уажәшьҭа акыр цуеит асалам шәкәы изысымѳоижьҭеи, избанзар сара аԥышәарақәа сыман. 3. Ауада дузам, аха илашоуп, иманшәалоуп. 4. Сара сѳыза ирацәаны ныкәара дцалоит, иара убас ирацәаны аспорт иеазыкаицоит. 5. Сара аԥара сыцызцо сѳыза асалам шәкәы изызѳоит, аха макьана аҭак смоузацт. 6. Ҳара ақытахь ҳцоит, убри аҟнытә таксила ицатәуп. 7. Сара иахьа аамҭа сымоуп (схы сақәиҭуп, сҭаԥәуп), убри аҟнытә сара сѳыза слыцны акино ахь сцоит. 8. Сара сгәы баацсуп (бзиам), убри азы иахьа алекциахь сызцазом. 9. Иара апарк ахь неиааира дцоит, избанзар даараза даацсеит. 10. Раԥхьа афильмқәа ҳдырбоит, нас аспорттә репортаж.

17. Иеидышәҳәал аҳәоуқәа аидхәалага weder … noch ала.

1. Ich war nicht in der Vorlesung und mein Kollege auch. 2. In den Ferien fahre ich nicht ins Ausland und nicht aufs Land. Ich werde den ganzen Sommer arbeiten. 3. Wir konnten leider das alte Schloss und das historische Museum nicht besuchen. 4. Er hat uns nicht geschrieben und nicht angerufen. 5. Am Morgen habe ich kein Brötchen gegessen und keine Tasse Kaffee getrunken. 6. Heute und morgen hat der Direktor keine Zeit für ein Gespräch mit mir.

18. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Сара асабшагьы сыцсы сызшьом, амеышагьы сыцсы сызшьом. 2. Иара ақалақь нҭыц автобуслагьы дцом, тролл-

леибуслагьы дцом. Иара таксила дцоит. 3. Ари ашьқац ду азы аҭыц ацәарҭатә уадаҽгьы иҟазам, акабинет (аусурҭа уада) аҽгьы иҟазам. Иҳаргылап иара асасаарҭаҽы. 4. Иара шәаԥалагьы дызныҟәом, ҵаашьаҵалагьы (коньки) дзычаразуам, аха ашахмат дасуеит ибзиазаны. 5. Ари асахьаҭыхԥы иҭыхымҭақәа уара Берлингьы иубом, Ҳамбурггьы иубом.

19. Ишьақәшәыргыл аҳәоуқәа аидҳәалага entweder … oder ала.

1. Die Gruppe legt die letzte Prüfung am 18. Januar ab. Sie legt die Prüfung am 19. Januar ab. 2. Ich buche eine Reise ans Meer. Ich fahre nach Wien. 3. Er verbringt die Ferien in der Stadt. Er fährt zu seinen Kollegen aufs Land. 4. Ich schenke meinem jungeren Bruder Ski. Ich schenke ihm eine Kamera. 5. Heute essen wir zu Hause zu Abend. Wir gehen in ein Café. 6. Er arbeitet bei einer großen Firma. Er arbeitet bei einer Bank.

20. Ишьақәшәыргыл аҳәоуқәа аидҳәалагақәа sowohl … als auch, nicht nur … sondern auch рыла.

1. Im Sommer werde ich mich erholen. Ich werde arbeiten. 2. Im Reisebüro kann man eine Reise ins Ausland buchen. Man kann dort auch Fahrkarten bestellen. 3. Seinen ersten Roman und seinen zweiten Roman habe ich gern gelesen. 4. Die Studenten unserer Fakultät fahren im Sommer nach Hamburg und nach Berlin. 5. Über diese Wahlen schreiben alle Zeitungen und alle Zeitschriften. 6. Die Freundinnen gehen ins Museum und ins Kino.

21. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Ҳара ацхынтәи аспорт хкқәа реицш, азынтәи аспорт хкқәагьы ҳеырзыҟаҳцоит. 2. Азынтәи ацсшьарамшқәа раан сара атеатр ахь мацара акәмызт сахьныҟәоз, аконцертқәа рахьгьы снык әон. 3. Сара Венаҟа сцар шыстаху еицш, Зальцбургҟагьы сцар стахуп. 4. Ари амузеи асабша еицш амеышагьы иаартуп. 5. Ацсшьарамшқәа раан ма Гаграҟа ҳцоит, ма

Пицундаҟа ҳцоит. 6. Асабшаҽны сара сыцсы ашьара мацара адагьы, ацатәқәагьы ҽеырзыҟасцон. 7. Уааи ма асабша ҳаиқәшәап, ма амҽыша ҳаиқәшәап.

22. Ижәоы аҳәоуқәа иҟалаша ааиҭаҽы (футурум).

1. Wir arbeiten jetzt bei einer Firma. 2. Wann machst du deine Reise nach Otschamtschira? 3. Am Sonntag gehen meine Eltern ins Theater. 4. Im Herbst regnet es oft. 5. In fünf Minuten sind wir zu Hause. 6. Im Sommer erholen wir uns sehr interessant. 7. Am Abend bleiben meine Eltern zu Hause.

23. Ижәоы атекст иҟалаша ааиҭаҽы (футурум).

Die letzte Prüfung legen die Studenten am 24. Januar ab. Dann fahren sie in die Ferien. Einige bleiben zwei Wochen in Suchum. Sie gehen ins Kino, ins Café und in die Konzerte. Mein Freund Adgur fährt für zwei Wochen aufs Land. Dort treibt er Sport, er spielt Fußball gern. Am Abend sieht er fern, verbringt ein paar Stunden mit einem Buch vor der Nase.

Die Zeit vergeht wie im Fluge. Ich fahre zu meinem Freund aufs Land. Auf dem Lande gehen wir in den Wald. Dort ist es sehr schon und wir spazieren einige Stunden. Nach dem Besuch kehre ich am 6. Februar nach Hause zurück, denn am 8. Februar beginnt das zweite Semester.

24. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

Лассы иалагоит сара сыцсшьарамшқәа. Уажәнатә сара уи сеигәырҧоит. Цыцх сара Аҟәа ақалақь аҽы саанхеит, аха сынтәа сара Москваҟа сцоит. Сара сҩыза иара ишҟа аацхьара ситҽеит. Сара ажәытәтәи ақалақь цшза иааигәаны издырп, амузеи сатаап. Хәылбыехала сара ақалақь аҽы снеиааилап, аклубқәеи адискотекақәеи рахь сцалап. Сгәы иаанагоит сара сгәы ҿыцрым, аамҭагьы ирласзаны ицап ҳәа.

25. Иеиҭашәк ииасхьоу ааиҭаҽы (претеритум аҽы).

1. Ich freue mich auf die Ferien. 2. Ich fahre nach Wien. 3. Ich besichtige das Museum. 4. Ich sehe mir die Ausstellung an. 5. Ich verbringe das Wochenende auf dem Lande. 6. Ich kenne ihn nicht.

26. Ижәоы аҳәоуқәа иасхьоу аамҭаҽы (претеритум аҽы).

1. Er wird ein guter Journalist. 2. Er ist zu Hause, und wir warten auf ihn. 3. Die Mutter kommt spät nach Hause, sie arbeitet sehr viel. 4. Sie besuchen ihre Großeltern nicht oft. 5. Sie studieren an der Universität. 6. Ich treibe viel Sport, laufe Ski, spiele Fußball, gehe oft spazieren. 7. Die Touristen besichtigen das Museum, sehen sich die Ausstellung an. Den Abend verbringen sie im Theater. 8. Eine Stunde bleibe ich in der Bibliothek. Ich bereite mich auf den Deutschunterricht vor: ich lese einen Text, übersetze einige Sätze, schreibe eine Übung. Dann lerne ich neue Vokabeln und erzähle den Text nach. 9. Die Übersetzung gelingt mir. 10. Am Sonntag stehe ich etwas später auf, wasche mich warm, ziehe mich an und setze mich zu Tisch. Ich frühstücke, trinke Tee, esse Brei. Um 12 Uhr verlasse ich das Haus und fahre ins Zentrum. Ich will ein Geschenk für meine Mutter kaufen.

27. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Амеышаҽны сара асаат 8 рзы сгылеит, шьыжьхьа сфеит, нас асаат 9 рзы апарк ахь сцеит. Уаҟа ҳгәыц зегьы еизеит. Ҳара шәаҩала аныкәара ҳтахын. Сара сҩызагьы даар иҭахын, аха дзымаазеит. Ҳара араҟа аамҭа бзианы иаҳхаагеит, нас асаат 2 рзы аҩныка ҳгьежьит. 2. Цыцх сара ацышәарақәа зегьы сҭиит, сагьстудентхеит. Нанҳәа анцәамҭазы сара ақытахь сцеит, уаҟа ибзианы сыцсы сшьеит. 3. Сара сҩыза ирацәаны днықәоит, иара убас аспортгьы ирацәаны иҽазыкаицоит. Иара ибзианы шәаҩала днықәоит, ибзиазаны дызсоит, ашьапылампылгьы дасуеит. 4. Сара истахын иара аҭел сизасыр, аха иҭел аномер схаштит. 5. Иацы ахәылбыеха ҳара иаҳҭахын атеатр ахь ҳцар, аха абилеҭқәа зегьы нцәахьан. 6. Сара ацара сыцызцоз сҩыза асаламшәкәы изызҩоит,

аха макьана аҭак смоузацт. 7. Дара ауада ҽыцқәа ахцатәи аихагылаҿы акәзам, аҵшьбатәи аихагылаҿы ауп иахьаархәаз.

28. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл ианаало аҵгылақәа иашьашәалоу ападеж аҿы.

1. … (die Straße) fahren viele Autos. 2. Die Touristen gehen … (der Wald). 3. Das Heft brauche ich … (die Kontrollarbeit). 4. Wir haben ein Geschenk … (unser Kollege) gekauft. 5. Ich danke dir … (deine guten Worte). 6. Er hat eine Reise nach Wien … (eine Woche) gebucht. 7. Warum bist du heute … (dein jungerer Bruder) gekommen? 8. … (du) werde ich nicht ins Theater gehen. 9. Wir kommen morgen … 17 Uhr. 10. Die Kinder sitzen … (der Tisch). 11. … (das Dorf) liegt ein schöner Wald. 12. … (Montag) … (der nächste Sonntag) bin ich nicht in Suchum. 13. … (das Zentrum der Stadt) kannst du mit der U-Bahn fahren. 14. Die Autos stehen (die Fassade) … . 15. Hohe Bäume wachsen (die Straße) … .

KONTROLLÜBUNG

Иеиҭажәга агерман бызшәахь

Абри асеместр азы ҳара аҵышәарақәа цшьба ҳаман. Ахәылбаеха ҳ◌ыызцәеи ҳареи ақалақь ҳнеиаааиуа ҳалан, иара убас аҵсшьарамшқәа рзтәи ҳуснагзатәқәа ҳрылацәажәон. Асида ақыҭахь, л◌ыызцәа рышҟа дцоит. Урҭ ры◌оны иацәыхарамкәа иҟоуп абна цшзеи идуум азиаси (der Fluss). Уака шәа◌ала аныкәара шыкало еицш, иҟалоит цаашьацалагьы ачаразра. Асида дыспортсмен бзиазоуп, уажәы абри а◌ыза алшара ахьлоуз деигәырҕьоит. Лара сара аацхьара сылтеит. Сара стәы уҳәозар, сара ◌ымчыбжьа ақыҭаҿы аанҽаспа сзычҳазом. Еиҕьуп ари амчыбжь Акәа исхызгар. Сара истахуп ацәыргақәца сахәацшыр, аконцерт ахь сцар.

Ҳәараҭахума, сара истахын аҳәааныркцә сцар, аха исыл-

шазом. Иҳаѳосыз аԥхынразы сара Вена сыԥкан. Сара аныԥәаратә биуро аҷы иҷасԥеит зыхә ҳаракым мчыбжьыктәи аныԥәара. Сара Вена маԥара акәмызт сахьыԥказ, Зальцбурггьы сыԥкан. Ари атәыла ссир сара ахаангьы исхаштуам.

LESETEXTE

Freizeitgestaltung

Das Wochenende ist gekommen. Nun wollen wir den Alltag vergessen und etwas Schönes erleben. Ich rufe meinen Freund Rudi an und erinnere ihn an unsere Verabredung. Wir hatten einen Theaterbesuch vor. Wir wollen uns heute «Faust» nach Goethe ansehen. Dieses Stück hat weder Rudi noch ich gesehen. Die Karten haben wir noch nicht besorgt, denn wir hatten Prüfungszeit. Hoffentlich bekommen wir welche an der Kasse, denn das Stück ist ja nicht neu.

Punkt halb sieben treffen wir uns wie verabredet vor dem Theater. Wir treten in den Kassenraum, und da sehen wir: «ausverkauft». Na, eine schöne Überraschung! Das nenne ich Pech. Nichts zu machen! Wollen wir wo anders was suchen!

«Warum sollen wir uns nicht einen guten Film ansehen?» – meint Rudi. Sowohl Rudi als auch ich waren lange nicht im Kino. Hier in der Nahe auf der anderen Straßenseite ist ein kleines Kino, ein «Kinntop», wie die Berliner sagen. Da laufen nicht nur deutsche, sondern auch ausländische Filme.

In zehn Minuten sind wir an Ort und Stelle. Diesmal haben wir Glück. Im Kino läuft ein französischer Farbfilm. Im Film spielen nur bekannte Darsteller mit. Wir nehmen zwei Eintrittskarten mit einem Filmprogramm und kommen gerade zur Anfangszeit. Der Zuschauerraum ist noch nicht verdunkelt. Die Plätze sind hier nicht nummeriert, und alle Mittelplätze sind schon besetzt, darum müssen wir Seitenplätze in der dritten Reihe nehmen. Halb so schlimm, denn hier sieht man von allen Plätzen gut.

Zuerst läuft der Werbefilm, danach die Sportreportage und zu-

letzt kommt der Spielfilm. Es geht um einen Jugendlichen und seine Freunde. Der Film ist hier nicht heiter, aber spannend. Er macht auf uns tiefen Eindruck.

V O K A B E L N

Freizeitgestaltung f =, -en аҵсшьара аамҭа аиҿкаара
Alltag m -(e)s, -e аусурамш, абжьаацны
Erlebnis n -ses, -se ахҭыс
erinnern vt an (Akk) азәы акы игәаларшәара,
sich erinnern an (Akk) агәалашәара
Verabredung f =, -en (аиқәшәаразы) аиқәшаҳатра, азаагара
sich verabreden vt аиқәшаҳатхара, азааибагара, аилазара
vorhaben vt акы аҟаҵара аҿазкра, агәҭакра
Werbefilm m -(e)s, -e азыргаратә фильм
Ausverkauft! Иҭиуп!
Pech n -(e)s аҟәымҿиара, аҟәманшәаламхара; Pech haben иқәҿиом
Pechvogel m -s, Pechvögel изҟәымҿио; Er hat Glück, Schwein (familiar). Иара иқәҿиоит.
nichts zu machen акгьы (акымзаракгьы) узыҟаҵом, акагьы азыҟамҵара//алымшара
sich (Dat) etw. ansehen vt (акы) ахәаҵшра, агәаҭара
vorschlagen (schlug vor, vorgeschlagen) vt акы аҟаҵара(зы) адгалара
Darsteller m -s, = ароль анагазаѽ
Schauspieler m -s, = актиор, артист, ахәмарѽы
Zuschauer m -s, = ахәаҵшѽы
Es geht um (Akk) ҳазҿу…, ҳазлаҵәажәо…, Worum geht es, worum handelt es sich?
heiter алахҿых, илахҿыху, игәырҧьахәмаруа
Eindruck m -s, -drücke аныррa; Das machte auf mich einen Eindruck. Ари сара аныррa ҧәҧәа снаҭеит.

Ein Telefongespräch
(Inge und Otto)

I.: Hallo, Otto! Hast du heute abend etwas vor?
O.: Nein, nichts Besonderes, ich habe heute abends frei.
I.: Und ich habe zwei Kinokarten. Gehst du mit?
O.: Ist es ein Abenteuer- oder ein Krimifilm?
I.: Das ist weder ein Krimi noch ein Abenteuerfilm. Das ist ein Dokumentarfilm, aber sehr spannend.
O.: Worum geht es denn?
I.: Es geht um die Studenten von heute. Die Handlung spielt mal in Deutschland, mal in Frankreich, mal in den USA.
O.: OK, ich gehe mit. Wann fängt der Film an?
I.: Um halb sechs.
O.: Du holst mich um 5 wie immer ab, nicht wahr?

A U F G A B E N

1. Lesen Sie den Text I und erzählen Sie ihn nach!
2. Sprechen Sie über ihre Freizeit!
3. Inszenieren Sie ein Telefongespräch!

VIII аурок

Атема: Essen und Trinken.
Аграмматика:

1. Артикль зцым аҟазшьарбақәа реиҭакра.
2. Аҳәоу цылақәа.
3. Ахарҭәаагатә ҳәоу цылақәеи ахьыцшратә ҳәоу цылақәеи.
4. Асубстантивациатә хҭысрала иҟалаз аҟазшьарбақәа.
5. Ақалақьхьызқәа рҟынтәи иҟалаз аҟазшьарбақәа.

1. Артикль зцым аҟазшьарбақәа реиҭакра
Deklination der Adjektive ohne Artikel

Артикль зцым аҟазшьарбақәа реиҭакра (иҭәҭәоу аиҭакра). Аҟазшьарба иҭәҭәоу аиҭакрала аҽацсахуеит иара (аҟазшьарба) мҩацызго ажәа ацзамкәа амацара ахьызҟа ацхьа игылазар.

Иҭәҭәоу аиҭакрахь иацанакуа аҟазшьарбақәа ироуеит иеилкаау артикль анцәамҭақәа, амала азаҵә хыцхьазара генитив ападеж аҽы ахаца жәлеи абжьара жәлеи аҟазшьарбақәа ироуеит анцәамҭа **-en** (**-es** аҭыцан).

Иҭәҭәоу аиҭакра асхема

Ападеж	Азаҵә хыцхьазара			Арацәа хыцхьазара ажәлақәа зегьы рзы
	Ахаца жәла	Абжьара жәла	Ацҳәыс жәла	
Nom.	-er	-es	-e	-e
Gen.	-en	-en	-er	-er
Dat.	-em	-em	-er	-en
Akk.	-en	-es	-e	-e

Азаԥə хыԥхьазара			
Ападеж	Ахаԥа жəла	Абжьара жəла	Аԥхəыс жəла
Nom.	groß-**er** Erfolg	neu-**es** Buch	schön-**e** Stadt
Gen.	groß-**en** Erfolgs	neu-**en** Buches	schön-**er** Stadt
Dat.	groß-**em** Erfolg	neu-**em** Buch	schön-**er** Stadt
Akk.	groß-**en** Erfolg	neu-**es** Buch	schön-**e** Stadt

Арацəа хыԥхьазара			
Ападеж	Ахаԥа жəла	Абжьара жəла	Аԥхəыс жəла
Nom.	groß-**e** Erfolge	neu-**e** Bücher	schön-**e** Städte
Gen.	groß-**er** Erfolge	neu-**er** Bücher	schön-**er** Städte
Dat.	groß-**en** Erfolgen	neu-**en** Büchern	schön-**en** Städten
Akk.	groß-**e** Erfolge	neu-**e** Bücher	schön-**e** Städte

2. Аҳəоу цылақəа
Die Nebensätze

Аԥсуа бызшəаҿы еиԥш агерман бызшəаҿгьы иеилоу ихьыԥшу аҳəоу шьақəгылоит аҳəоу хадеи **(der Hauptsatz)** акы ма инареиҳаны аҳəоу цылақəеи **(der Nebensatz)** рыла. Аҳəоу цыла еснагь аҳəоу хада иадҳəалоуп.

Аҳəоу цылақəа аҳəоу хада иадҳəалахоит ихьыԥшу аидҳəалагақəеи аидҳəалагатə ажəақəеи рыла. Аидҳəалагатə ажəақəа аҳəоуқəа реидҳəалара адагьы аҳəоу аҿы иҳəоу хəтақəоуп. Ихьыԥшу аидҳəалагақəа функциас имоацырго аидҳəалара мацара ауп.

Ich weiß, **dass** er heute kommt.

Сара издыруеит, иара иахьа дшааua.

Аҳəоу цылақəа аҳəоу хада иалыркааусит ҿарԥəила. Аҳəоу цыла гылар алшоит аҳəоу хада аԥхьа, аҳəоу хада ашьтахь, аҳəоу хада агəтаны.

Аҳəоу цылақəа ирымоуп ичыдоу ажəақəа реишьтагылашьа.

Актәи атыц аҫы игылоуп ихьыцшу аидхәалага ма аидхәалагатә ажәа. Абжьаацны аидхәалага ашьтахь игылоуп азххәаа, уи анаѡсан ихадам аҳәоу хәтақәа, анцәамтаҫы игылоуп азҳәа (ѡ-хәтакны иќоу азҳәа акәзар, зеызыцсахуа ахәта ацыхәтәантәи атыц аҫы игылоит, зеызымцсахуа ахәта уи ацхьа игылоит):

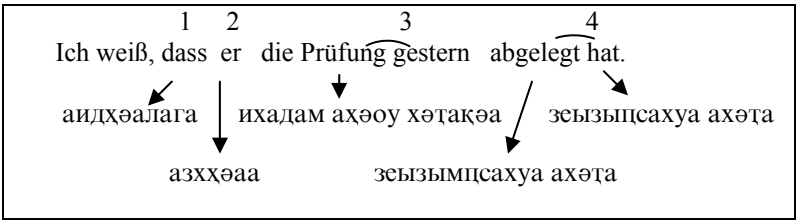

Акатцарба акәыҭхатә цыҥгылақәа аҳәоу цылаҫы иакәыҭхазом, акатцарба иацны ирыѡуеит.

Ich habe gehört, **dass** dein Vater morgen **zurückkehrt.**

Сара исаҳаит, уатцәы уара уаб дшыхынҳәуа.

Ахаргьежьратә хьызцынхәра **sich** азххәаа ашьтахь игылоит азххәаа хаҫытә хьызцынхәразар, азххәаа ацхьа игылоит азххәаа хьызќазар.

Stella weiß, **dass er sich** schon zwei Wochen lang in Suchum befindet.

Стелла илдыруеит, шьта ѡымчыбжь шцуа иара Акәа дыќоижьтеи.

Ich weiß, **dass sich Genosse Getschba** schon zwei Wochen lang in Suchum befindet.

Сара издыруеит, шьта ѡымчыбжь шцуа аѡыза Гьечба Акәа дыќоижьтеи.

Амапкра **nicht** гылоит мапкра зызнауа аҳәоу хәта ацхьа.

Er weiß, **dass** Marta heute nicht abfährt.

Иара идыруеит, Марта иахьа дшымцо.

3. Ахарҭәаагатә ҳәоу цылақәеи ахьыцшратә ҳәоу цылақәеи Objekt- und Bedingungssätze

Иеилоу ихьыцшу аҳәоу аҿы **ахарҭәаагатә ҳәоу цылақәа (Objektsätze)** инарыгзоит ахарҭәаага афункциа, аҳәоу хада иадҳәалахоит аидҳәалагақәеи **(dass, ob)** аидҳәалагатә ажәақәеи **(wo, wohin, wer, was, wann, wie, woran, womit, worauf, wofür** уб. егь**.)** рыла.

Ахарҭәаагатә ҳәоу цылақәа зцаарақәас иаархәоит **was?, wen?, wem?, worüber?** уб. иц.

Sie sagt, **dass** er gleich kommt. – (Was sagt sie?)
Иара уажәы дшааиуа лара иҳалҳәеит.
Die Eltern interessieren sich, **womit** sich ihre Kinder beschäftigen. – (Wofür interessieren sich die Eltern?)
Аҭаацәа интересс ирымоуп, дара рхәычқәа зҿу.

Ахарҭәаагатә ҳәоу цылақәа аҳәоу хада иадҳәалахар ҟалоит еидҳәалагадагьы. Ускан араҟа ажәақәа реишьҭагылашьа зхала иҟоу аҳәоу иеицшуп.

Der Lehrer sagt, **dass** dieser Schüler gestern gefehlt hat.
Der Lehrer sagt, dieser Schüler hat gestern gefehlt.
Арцаԥы иҳәеит, ари ацаԥы иацы дшагхаз (дшыҟамыз).

Иеилоу ихьыцшу аҳәоу аҿы **ахьыцшратә ҳәоу цылақәа (Bedingungssätze**) инарыгзоит ахьыцшратә ҭагылазаашьа афункциа, насгьы зцаарас иаархәоит: **unter welcher Bedingung?**

Ахьыцшратә ҳәоу цылақәа аҳәоу хада иадҳәалахоит аидҳәалага **wenn** (уарла-шәарла **falls)** ала.

Wenn das Wetter im Sommer schön ist, kann man sich gut erholen.

Ацхын амшқәа бзиазар, ибзианы уцсы ушьар ҟалоит (улшоит).

Ахьыцшратә ҳәоу цылақәа аҳәоу хада иадҳәалахар ҟалоит сидҳәалагадагьы. Еидҳәалагада ишьақәгылоу аҳәоу цылаҽы ажәақәа реишьтагылашьа азцааратә ажәа зцым зхала иҟоу азцааратә ҳәоу иеиццшуп. Азҳәа зеызыпсахуа ахәта актәи атыц аҽы игылоуп, зеызымпсахуа ацыхәтәаны игылоуп.

Аҳәоу хада ацхьа аҳәоу цыла гылазар, ахьыцшратә ҳәоу цылаҽы аҳәоу хада ажәақәа **so** ма **denn** рыла иалагоит.

Wirst du zu mir fahren, **so** rufe mich an.

Сара сахь (сышҟа) уааиуазар, ател усзас.

4. Асубстантивациатә хтысрала иҟалаз аҟазшьарбақәа
Substantivierte Adjektive

Асубстантивациа зыхтысуа аҟазшьарбақәа рҟынтәи иҟалоит ахьызҟақәа. Урт (ахьызҟақәа) ҟалар рылшоит иара убас егьырт ажәаҳәа хәтақәа рҟынгьы.

Асубстантивациа зыхтысуа аҟазшьарбақәа: **groß – die Große** (адура, ашәагаа), **lang – die Lange** (аура), **möglich – die Möglichkeit** (атагылазаашьа, алшара), **schön – die Schönheit** (ацшзара), **krank – der Kranke** (ачымазаҩ), **alt – der Alte** (атаҳмада, абырг), **bekannt – der Bekannte** (ирдыруа, иудыруа, уздыруа).

Асубтантивациа зыхтысуа аҟазшьарбақәа ахаҽы акәзар иаадырцшуа ахаца жәлеи ацҳәыс жәлеи рахь иацанакуеит, абстракттә еилкаарақәа ракәзар иаадырцшуа абжьара жәлахь иацанакуеит: **alt** (ажә, иажәу) – **der Alte** (атаҳмада, абырг), **die Alte** (атакәажә), **das Alte** (ажә, иажәу). Аҟазшьарбақәа (асубстантивациа зыхтысуа аҟазшьарбақәа) рҟынтәи иҟалаз арт ахьызҟақәа реситаркуеит аҟазшьарбақәа реитакра азеицш цҟарала.

Ападеж	Азаԥə хыԥхьазара		Арацəа хыԥхьазара
	Ахаԥа жəла	Аԥҳəыс жəла	
Nom. Gen. Dat. Akk.	der Kranke, ein Kranker des Kranken, eines Kranken dem Kranken, einem Kranken den Kranken, einen Kranken	die, eine Kranke der, einer Kranken der, einer Kranken die, eine Kranke	die Kranken, Kranke der Kranken, Kranker den Kranken, Kranken die Kranken, Kranke

5. Ақалақьхьызқəа ркынтəи иҟалаз аҟазшьарбақəа
Adiektive von Städtenamen

Агеографиатə еилкаарақəа (атəылақəеи, ақалақькəеи) азырбо ахьызҟақəа рышьатақəа ркынтəи асуффикс **-er** ишьақəнаргылоит аҟазшьарбақəа. Урԥ аҟазшьарбақəа реиԥаркзом, иагьырыԥуеит нбан дула: **Leipzig – Leipziger, Berlin – Berliner, Suchum – Suchumer, Moskau – Moskauer, Potsdam – Potsdamer.**

Nom. der Leipzig**er** Hauptbahnhof (Леипцигтəи авокзал хада)

Gen. des Leipzig**er** Hauptbahnhof**s**

Nom. die Berlin**er** Universität (Берлинтəи ауниверситет)

Gen. der Berlin**er** Universität

Nom. der Suchum**er** Berg (Аҟəатəи ашьха)

Gen. des Suchum**er** Berge**s**

Nom. die Moskau**er** Straßen (Москватəи амԥадуқəа)

Gen. der Moskau**er** Straßen

Nom. das Potsdam**er** Abkommen (Потсдамтəи аиқəшаҳатра)

Gen. des Potsdam**er** Abkommen**s**

Ich wohne im Otschamtschir**er** Bezirk.

IM SPEISESAAL

Die Mittagspause beginnt und die Studenten gehen zum Essen. In unserem Institut gibt es einige Speisesäle, Büffets und Cafes. Der Speisesaal im Erdgeschoss ist der gemütlichste. Wenn ich Zeit habe, gehe ich dorthin. Ich weiß, dass dieser Speisesaal auch meinen Kollegen gefällt. Die Tische sind weiß bedeckt. Auf jedem Tisch stehen ein Pfeffer-und Salzsteuer und ein Serviettenhalter. Es ist kein Selbstbedienungsrestaurant. Hier bestellt man das Essen, und höfliche Kellnerinnen und Kellner holen die bestellten Speisen und Getränke. Sie decken den Tisch mit Besteck und Gläsern. Es gibt eine reiche Auswahl von leckeren Gerichten.

Иқәшәыргыл азцаарақәа атекст ахь.

Am Tisch sprechen drei Studenten: Klaus, Hans und Alex

K.: Ich wähle als Vorspeise einen Salat aus. Es gibt heute Gurken-, Tomaten-, Mohrrübensalate, Wurst, Käse, Schinken, Hering. Ich nehme einen Tomatensalat.
H.: Und ich für mein Teil esse keinen Salat. Ich nehme Nudelsuppe als ersten Gang und gebratenes Fleisch mit Beilage als Hauptgericht. Heute bietet man Suppen für jeden Geschmack an: Fleisch-, Fisch-, Nudel-, Milch-, und Gemüsesuppe.
A.: Ich nehme als Hauptgericht gekochtes Fisch mit Kartoffeln. Gebratenes Huhn und Würstchen schmecken mir nicht. Und was bestellst du, Klaus?
K.: Sie wissen, dass ich Vegetarier bin. Ich bestelle einen Gurkensalat, Brei als Hauptgericht. Und als Nachtisch ein Glas Tee mit Torte.
H.: Wir nehmen als Nachtisch je eine Tasse Kaffee mit Kuchen und ein Kompott.

Und wenn man keinen Bärenhunger hat, geht man zum Büffet und wählt man ein leichtes Gericht aus.

Im Büffet

Inge: Ich möchte eine Tasse Kaffee ohne Sahne und ein Stück Apfelkuchen.
Sabine: Ich nehme ein Stück Schokoladentorte und ein Glas Tee mit Zitrone.
Inge: Nehmen wir noch eine Flasche Mineralwasser. Ich habe Durst. Aber ich bin nicht bei Kasse.
Sabine: Ich bezahle.

V O K A B E L N

trinken (trank, getrunken) vt ажәра; ein Glas Wein, Bier trinken аҵәыцак аҩы, ауараш ажәра
Mittagspause f =, -n шьыбжьхьатәи (шьыбжьонтәи) аҵсшьара
Speisesaal m -s, Speisesäle акрыфарҭа, Syn. Speisehalle f =, -n
Speisekarte f =, -n афатәахкқәа рыхьзынҵа; auf der Speisekarte stehen афатәахкқәа рыхьзынҵаҿы анызаара
Speise f =, -n афатә, ачыс, ачаҕьа
speisen vt акрыфара, ачара
Vorspeise f =, -n акакалкра, ахыжәла(га), ахыжәла(тә); акы анаҵҳара; als Vorspeise какалс, хыжәлагас
gemütlich *a, adv* акәаҵ, икәаҵза, аҵқьашәқьа, ицқьашәқьаза иҟоу, агәкыра зҵоу, игәыҟаҵагоу
Tischtuch n -e(s), -tücher аишәақәыршә
Handtuch n -e(s), -tücher ампахышьы
Taschentuch n -(e)s, -tücher ачабра
weiß ашкәакәа Ant. schwarz аиқәаҵәа
bedecken vt ахҩара, ахаҵара, ақәыршәра; den Tisch mit einem

Tischtuch bedecken аишәа ақәыршә ақәыршәра
decken vt архиара; den Tisch decken аишәа архиара (афатә-ажәтә ақәцара)
Pfeffer m -es, = апырпыл
Pfefferdose f =, -n апырпылтра
Senf m -s, -e абаца
Senfdose f =, -n абацатра
Salz n -es, -e ацьыкахыш
Salzstreuer m -s, = ацьыкатра
Serviettenhalter [-vjɛtə] m -s, = анапхышьы (асалфетка) атра (анапхышьтра)
Bedienung f =, -en амацура, ахацгылара
Selbstbedienung f =, -en ахамацура
bedienen vt амацура, азә имац аура, ахацгылара
Selbstbedienungsrestaurant n, -s, -s ахамацуратә крыфарта (ресторан)
bestellen vt аҿацара
bestellt иҿацоу
Bestellung f =, -en аҿацара, аҿаца, аҿацатәы
höflich иаамсташәоу, апатуқәцара здыруа, ламысла иныкәо; ауаҩы аамсташәа, ацсшәа хаа зҿоу
Höflichkeit f =, -en аламысра, аамсташәара, ацсшәара
Kellner m -s, =: аофициант (акельнер), ахәытаҩ
Kellnerin f =, Kellnerinnen аофициант цхәыс, ахәытаҩ цхәыс Syn.Ober m -s, =
holen vt áагара, аагарá; Brot holen ача аагаразы ацара, аахәара, ача аагара Syn. bringen, (brachte, gebracht) vt
Getränk n -(e)s, -e арыжәтә, азрыжәтә, асцирт рыжәтә
Besteck n -(e)s, -e ачысматәа
Messer n -s, = аҳәызба
Gabel f =, -n ачқьыц
Löffel m -s, = амҳацә
Esslöffel m -s, = амҳацә ду, акрыфага мҳацә

Teelöffel m -s, = ачаимҳаҵә
Glas n -es, Gläser аҵәца; ein Glas Tee trinken аҵәыцак ачаи ажәра
Auswahl f =, -en алҵшаара, алаҵшра, алхра, алкаара; ахкеилаҵса; eine reiche Auswahl
haben алҵшаара (алаҵшра) ду амазаара
auswählen vt алҵшаара, алхра
wählen vt алҵшаара, алхра
Gericht n -(e)s, -e ачыс, афатә
Liebgericht n -(e)s, -e бзиа иубо афатә (ачыс) хкы
Hauptgericht n -(e)s, -e афатә хкы хада
lecker ихааy, ахаа; leckere Gerichte
Lecker m -s, = *аҵәажә.* ахаа-мыхаа бзиа избо
Salat m -(e)s, -e асалат
Gurke f =, -en анаша
Gurkensalat m, -(e)s, -e анаша иалху асалат
Tomate f =, -en атомат, апомидор
Kohl m -(e)s, -e ахәылрҳәы, акапуста
Sauerkraut n -(e)s, -kräuter ахәылрҳәы рҵәы
Mohrrübe f =, -en ажьаҵыркәа
Rübe f =, -n аҵырхал, ацыха (свекла)
Zwiebel f =, -n аҧьымшьы
Wurst f =, Würste атубар
Würstchen n -s, = атубарсса (асосиска)
Bockwurst f асарделька
Bratwurst f атубарсса зны (асосиска).
Käse m -s, = ашә (ирфо)
Schinken m -s, = аҳәажьцаа (ветчина)
Hering m, -s, -e аҵсардаҳан (сельд)
Gang m -(e)s, Gänge афатә хкы, ачыс хкы (аишьҭагылараларa); als ersten Gang актәи ачыс хкыс
Fisch m -es, -e аҵсыз
Fischsuppe f =, -n аҵсыз суҵ

Fleisch n, -es, ohne pl акәац
Rindfleisch n -es ажәжьы, ашьамаҟажьы
Schweinfleisch n -es аҳәажьы
Hammelfleisch n -es ауасажьы
Kalbfleisch n -es аҳәысжьы
Gemüse n, -s, ohne pl аутраҭых, аиацәара
Gemüsesuppe f =, -n аутраҭых суц
Milch f = ахш
Milchsuppe f =, -n ахш суц
Nudel f =, -n ашьаҳариа, амакарон лыхҟәа
Nudelsuppe f =, -n ашьаҳариа иалху асуц
Brühe f =, -en атәан
Ochsenschwanzsuppe f =, -n ацә аҵыхәа иалху асуц
kochen vt ажәра, ахәыҟацара, афатәкацара, аршра; Essen kochen
gekocht ижәу; gekochtes Wasser азыршы
braten (briet, gebraten) vt азра, аҧьра
Braten m -s, = аитаҧь
Bratkartoffeln pl акартош (адгьылцәа) зны
gebraten изу; gebratenes Huhn акәты зны, изу акәты
Beilage f =, -n агарнир, афатәцца
Reis m -es, -e абрынҵь
anbieten (bot an, angeboten) vt акы адгалара, акырҿацара, ахәрыҵара
Geschmack m, -(e)s, Geschmäcke агьама
schmecken vt 1) агьама абара; 2) агьама агәаҳара; Das schmeckt gut. Ари хаауп, ари агьама бзиоуп. lass dir schmekken! Ҳалалс иуоуааит!
Vegetarianer (v-) m -s, = Vegetarianerin f =, -nen акәац зымфо, авегетариан
Vegetarier m -s, = авегетариан
Vegetarierin f =, -nen авегетарианцҳәыс
Brei m -(e)s, -e ақашь, апиурҿ

Nachtisch m -es, -e ахаа (адесерт); zum (als) Nachtisch ахцатәи ачыс хкыс, десертс
Kaffee m -s, -s акаҳуа; eine Tasse Kaffee чашкак акаҳуа
Tasse f =, -n ачашка (ачаи азы), ачаижәыга
Tee m -s, -s ачаи; ein Glas Tee аҷәыцак ачаи; ein Glas Tee mit Zitrone аҷәыцак ачаи алимон аҭаны
Saft m, -(e)s, Säfte ашәырз, азы (ажьырзы, аҷәазы)
Kuchen m -s, = аторт, акекс, апирог, ахаа-мыхаа
Apfelkuchen m -s, = аҷәа иалху апирог
Torte f =, -n аторт (ачыс хаақәа ируакуп)
Erdbeertorte f =, -n адәқьан цыцындра иалху аторт
Bärenhunger m -s *аҷәажә.* амлагара, амлашьра; er hat einen Bärenhunger ахаҳә ифоит, ахаҳә иуҭар ифоит, иара дымлашьуеит (дымлагоит)
Stück n -(e)s, Stücke аса, ахәҭа, аеыҭ; ein Stück Kuchen пирог ҽыҵк; zwei Stücke Kuchen ҩ-пирог ҽыҵк
Sahne f = ахчат; saure Sahne ахчат, асметана
Flasche f =, -n аҷаҭлыка
Mineralwasser n -s, -wässer аминералтә зрыжәтә (зы)
Durst m -es азышара, аҷажәкра; Durst haben азбакра
bezahlen vt ашәара, ахшәаара, ахҭынцара, ахә ақәцара; eine Rechnung (eine Zeche) bezahlen ахәцса ашәара, иаҳҳәап, аресторан аҷы
zahlen vt (für A) ашәара, ахшәаара, ахҭынцара, ахә ақәцара; Miete, Steuern, Strafe ауадазы ахә ашәара, ашәахтә ашәара, аштраф (абаҵь) ашәара; Was soll ich zahlen? Шака сыхәҭоуи исшәарц? (Шака сшәар акәуи?); Bitte zahlen! Абар ахәцса!

Merken Sie sich!

Sie wünschen? Шәара ишәтахузеи?
Guten Appetit! Гәацхачара шәоуааит!

Mahlzeit! 1) Гәацхачара шәоуааит! 2) акрыфараан аҵсшәаҳәара.
Die Suppe ist mir zu salzig. Асуҵ ҵаацәоуп (инамцхәны ицаауп).
Herr Ober, wir möchten bitte bezahlen. Аофициант (ахәыҵаԥы), ахә ҳшәар ҳҵахуп.
Zusammen oder getrennt? Еиҵҵаны акәу хаз-хазы акәу (ишыцхьазатәу)?
Greifen Sie zu! Агьама жәба! Иамшәх!
Einmal Fisch, zweimal gebratenes Huhn. Азәы ихәы (ихәҵаа) аҵсыз, ԥыцьа рхәы (рыхәҵаа) акәты зны.
Das ist Geschmacksache. Аус злоу агьамоуп.
Diese Speise schmeckt mir (nicht), schmeckt gut. Ари афатә сара исгәацхоит (исгәацхом), ихаауп, агьама бзиоуп (бзиазам).
Das macht zusammen 60 Euro. Ари зынза 60 евро ƙанаҵоит (артәоит).
Ich habe für Fisch nicht viel übrig. (Ich mag keinen Fisch). Сара аҵсыз бзиа избазом.
Ich bin nicht bei Kasse. Сара аҵара сымазам.

Sprichwörter

1. Über (den) Geschmack lässt sich nicht streiten. – Азәы ан дигәацхоит, азәы аҵҳа.// Ацха хаауп, аха зегьы ирфазом.

2. Weder Fisch noch Fleisch. – Дагьԥым, дагьзым.

3. Verbotene Früchte sind süß. – Атәым кәтыжь хаауп.

4. Wer nicht arbeitet, soll auch nicht essen. – Крызуз крифеит (Акырзымуз, акрыимфеит).

5. Stecke deinen Löffel nicht in anderer Leute Töpfe. – Уԥьам злам умҳаҵә алоумҵан.

6. Der Satte weiß nicht, wie denn Hungrigen zumute ist. (Vgl.: Ein satter Mann versteht nicht, wenn man von dem Hunger spricht). – Ҭәи млашьи зеилибакаауам.

Аеаршьцылараҟәа

1. Ишәҳәа цаҟа иарбоу ажәаҟәа рсинонимҟәа.

Speise, Bärenhunger, Mahlzeit, Speisesaal, Kellner

2. Ибжьашәыргыл цакыла иаҟәшәо ажәаҟәа.

1. In unserem Institut gibt es einige … . 2. Der gemütlichste Speisesaal liegt … . 3. Dieser Speisesaal ist klein … . 4. … holen das Essen. 5. Die Studenten sehen … durch. 6. Es gibt eine reiche … von Gerichten. 7. … kann man Salate, Wurst, Käse bestellen. 8. Es gibt immer Suppen für … . 9. … kann man Fleisch mit Beilage wählen. 10. … kann man eine Tasse Kaffee oder ein Glas Tee bestellen.

3. Ишәызба ахҭыс хәычҟәа цаҟа иарбоу аҳәашьаҟәа рыццаны.

Eine reiche Auswahl an Speisen
Sie wünschen?
Einen Bärenhunger haben
Über den Geschmack lässt sich nicht streiten

4. Ишәфои, ижәжәуеи шәара?

Morgens. Mittags. Nachmittags.
Abends esse ich meistens einen, eine, ein … .
Ich mag keinen, keine, kein … .
Ich esse gern … .

Ich trinke	eine Flasche	Mineralwasser
	ein Glas	Cola/ Milch
	eine Tasse	Saft, Kaffee/ Tee

5. Рольла инашәыгза аҟәгылара хәычҟәа.

1. Sie wünschen.
Guten Appetit
Höffentlich schmeckt es Ihnen

2. Personen bestellen.
Eine Tasse Kaffee mit Sahne

Ein Tee mit Zitrone
Ein Stück Erdbeertorte

6. Имфацыжәга аиҿцәажәарақәа (адиалог).

A.: Wir möchten bitte zahlen!
B.: Zusammen oder getrennt?
A.: Was bezahlen Sie?
B.: Den Salatteller groß mit Ei und Schinken und den Sprudel sauer.
A.: Das macht 8.40 R
B.: 9 R bitte.
A.: Vielen Dank!
B.: Und ich bezahle die Portion hausgem.
A.: Das macht 6 R?
B.: 7 E. Das macht so.
A.: Danke schön!

7. Ишәҳәа.

– Schmeckt der Fisch?
– Danke, … er ist phantastisch.
– Ja, … schmeckt sehr gut.
– Nehmen Sie noch etwas Fisch!
– Danke, gern.
– Nein, danke. Ich habe genug.
Ich bin satt.
Ich möchte nicht mehr.

8. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Ҳара ҳинститут аҿы крыфарҭақәаки какалкырҭақәаки (буфетқәаки) ыҟоуп. 2. Ҳара шьыбжьхьа ҳфоит актәи аихагылаҿы иҟоу, дарараза иаҳгәаԥхо акрыфарҭаҿы. 3. Еишәацыԥхьаца иқәгылоуп апырпылтреи аԥьыкатреи. Аишәақәа ақәыршә шкәакәақәа рықәыршәоуп. 4. Ари акрыфарҭаҿы амаԥ руеит иаамсҭашәоу ахәыҷаԥцәа (аофициантцәа). Ари акрыфарҭа ахамаԥуратә крыфарҭазам. 5. Араka

иҟоуп згьама бзиоу афатәқәеи арыжәтәқәеи рзы алаԥшыра. 6. Акакалкразы иалухыр ҟалоит асалатқәа, ашә, атубар. 7. Акрыфартаҽы иҽоуԥар ҟалоит иарбанзаалак иугәаԥхо асуԥқәа: акәац иалху, аԥсыз иалху, ахш иалху. 8. Акәац зымфо иҽеиԥоит аутратых иалху афатәқәа, иаххәозар, анаша иалху асалат, иара убас ақашь. 9. Ахаазы иалырхуеит чашкак акаҳуеи аԥәа иалху апироги, мамзаргьы аԥәыцак ачаи алимон атаны, аторт сак аԥԥаны. 10. Аурокқәа рышьтахь акакалкыртаҽы акы унаԥҳар ҟалоит, уиаҟара акрыфара утахымзар.

Das Neue, das Wichtigste аҽыц, зегь реиҳа ихадоу
Alles Neue, alles Wichtigste иҽыцу зегьы, ихадоу зегьы
viel иҽыцу рацәоуп
wenig иҽыцу маҷуп

Neues

etwas иҽыцу акы, ҿыцк
nichts иҽыцу акгьы (ыҟам)
der Fremde – ein Fremder атәымуаҩ
der Kranke – ein Kranker ачымазаҩ
der Alte – ein Alter атаҳмада
der Reisende – ein Reisender аныҟәаҩ
der Gelehrte – ein Gelehrter аԥарауаҩ
der Bekannte – ein Bekannter иудыруа ауаҩы, ирдыруа
der Angestellte – ein Angestellter амаԥура иалоу (аусуҩы)

9. Иеитәашәк падежла.

– schwarzer Kaffee, süßer Tee, gekochter Fisch, scharfer Käse, guter Appetit;

– gebratenes Fleisch, frisches Gemüse, weißes Brot, großes Vergnügen;

– Sauere Sahne, kalte Limonade, große Freude, heiße Suppe

10. Ишәыргыл ииашоу аԥҽамтақәа.

Morgens habe ich gewöhnlich groß… Appetit. Die Mutter kocht

für mich süß… Brei, zwei schmackhaft… Würstchen oder macht belegt... Brötchen mit frisch… Butter, gekocht… Schinken oder weich… Käse. Schwarz… Brot esse ich nicht, deshalb kauft die Mutter nur weiß… Brot. Nach dem Essen trinke ich ein Glas schwarz…, süß... Tee mit Zitrone. Meine Mutter trinkt jeden Morgen zwei Tassen stark… , schwarz... Kaffee ohne Zucker und isst einen grün... Apfel. Heute erwartet die Familie Müller Gäste zum Abendessen. Man muss noch etwas kaufen und der Sohn Thomas geht in den Supermarkt. Dort gibt es immer eine reiche Auswahl von Milch – und Fleischprodukten, man kann immer frisch… Gemüse und Obst kaufen. Thomas kauft holländisch… Käse und gekocht… Schinken als Vorspeise, und etwas Süß… zum Nachtisch. Eine schmakhaft… Schokoladentorte hat die Mutter schon gebacken. Man muss noch eine Flasche gut… Wein kaufen. Thomas wählt rot… französisch… Wein, denn als Hauptgericht gibt es heute gebraten… Fleisch, und rot… Wein passt zu gebraten… Fleisch gut.

11. Инагзаны ижәҩы асубстантивациа зыхҭысыз аҟазшьарбақәа рыцҭәамҭақәа.

1. Mein Klein… lernt Deutsch. 2. Unser Bekannt… ist Arzt. 3. Diese Klein… ist noch Schülerin. 4. Er hat hier keine Bekannt… . 5. In Berlin sehen wir viel Interessant… . 6. Ihre Bekannt… besuchen Theater und Kinos. 7. Wir übersetzen viel Interessant… . 8. Ich wünsche dir alles Gut… . 9. Hier sieht er wenig Schön… . 10. Jetzt lese ich nichts Interessant… . 11. Die Mutter dieser Klein… arbeitet bei einer Firma.

12. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Лара лыцшқа макьана ашкол ахь дныҟәоит. 2. Лара илдыруа ауаҩы Берлин дынхоит. 3. Берлинтәи сҩызцәа Аҟәака иаауеит. 4. Аҟәатәи амҩақәа дараза иҭбаауп. 5. Берлинтәи амузеиқәа зегьы иеицырдыруеит. 6. Берлинтәи аныҟәаҩцәа (атуристцәа) Гагра даара иргәацхоит. 7. Ҳара ҳуниверситет аҿы аус руеит иеицырдыруа ацарауаа рацәаҩ-

ны. 8. Сара иахьа саспа сцоит сӧыза иахь, насгьы сара истахуп иара ҳамҭас иҧыдоу акы истар. 9. Аныҟәарақәа рбиуро аҿы аус руеит хәӧык аусзуӧцәа. 10. Атәымуаӧ дсазцааит сара аметро астанциа абаҟоу ҳәа.

13. Ишәыргыл анцәамҭақәа.

Der Gelehrt… , alle Gelehrt… , etwas Süß… , die Alt… , einige Alt… . Mein Verwandt… , ein Deutsch… , viele Deutsch… , drei Klein… , ein Angestellt… , nichts Interessant… , alles Gut… , das Schönst… , viel Gut … .

14. Инагзаны ижәӧы асубстантивациа зыхҭысыз аказшьарбақәа рыцәамҭақәа.

1. Im Winter ist es kalt, deshalb gibt es viele Krank… . Die Krank… müssen zum Arzt gehen. 2. Ich will dir etwas Interessant… erzählen. 3. Wir gratulieren dir zum Geburtstag und wünschen dir alles Gut… . 4. Ein Alt… sprach mit kleinen Kindern im Hof. Die Klein… hörten dem Alt… aufmerksam zu. 5. Mein Bekannt… aus Berlin lädt mich zu sich in die Ferien ein. Im vorigen Sommer verbrachte dieser Bekannt… bei mir zwei Wochen. 6. In der Konferenz sprachen viele Gelehrt… Die Namen einiger Gelehrt… kennen wir gut. 7. Nach Berlin kommen viele Reisend… Die Reisend… wohnen in schönen, bequemen Hotels. 8. Ich habe nicht viele Verwandt… Fast alle Verwandt… wohnen in Gagra. In diesem Sommer fahre ich zu diesen Verwandt…

15. Иеидышәҳәал аҳәоуқәа аидҳәалага dass ала. Иеиҭажәга аҳәоуқәа ацсшәахь.

Muster: Ich weiß. Er heißt Klaus.
Ich weiß, dass er Klaus heißt.

1. Der Student sagt. Er will einen schweren Text überstzen. 2. Der Schüler sagt. Er versteht diese Regel nicht. 3. Vergessen Sie nicht. Morgen haben wir ein Seminar. 4. Ich weiß. Seine Wohnung

ist klein, aber gemütlich. 5. Renate Heim erzählt ihm. Früher wohnte sie mit den Eltern in Berlin. 6. Meine Freundin studiert an einer Hochchule. Sie schreibt mir. Das Studium gefällt ihr, aber fällt ihr schwer. 7. Sie schreiben. Mein Bruder und meine Schwester kommen bald nach Suchum. 8. Er sagt. Er wird mich morgen anrufen.

16. Иеидышәҳәал ҩ-ҳәоук аидҳәалага оb ала.

1. Wir wissen es nicht. Wir sind morgen frei. 2. Ich weiß nicht. Er wohnt in Bonn. 3. Wir wissen nicht. Sie kennen Gagra gut. 4. Frage ihn! Er kann die Fahrkarten lösen. 5. Sie fragen. Wir wollen das Museum besichtigen. 6. Der Lehrer fragt. Die Studenten verstehen diese Regel. 7. Ich weiß nicht. Sie kennt meine Adresse.

17. Ишьақәшәыргыл аҳәоуқәа ахыц иҭаку аҟаҵарбақәа рыццаны.

1. Der Professor sagt, dass … (sich vorbereiten). 2. Wir freuen uns, dass … (ablegen, bestehen). 3. Ich hoffe, dass … (aushalten). 4. Ich habe gehört, dass … (arbeiten an D). 5. Ich weiß nicht genau, was … (schreiben). 6. Frage ihn, ob … (sich interessieren). 7. Hast du gehört, was … (unternehmen). 8. Wir wissen nicht, was … (besichtigen). 9. Sie erzählen nicht, wann … (anfangen). 10. Ich interessiere mich, wann … (buchen). 11. Ich möchte wissen, wer … (die Rede halten). 12. Schreibe mir, wie … (die Ферien verbringen).

18. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Сара издыруеит иара дшыстудент бзиоу. 2. Ҳара ҳарҵаҩы иахьа аҵарахьы даауоу-дмаауоу ҳаздырзом. 3. Сара исаҳәа Германиантәи аделегациа анаауа. 4. Ҳколлега ҿыц ихьзу сашәҳәондаз. 5. Шәара ижәдыруама Ельзеи Курти Аҟәаҟәа ишаауа? 6. Шәара ҳара ҳапрофессор Аҟәаҟа дгьежьу дымгьежьу шәзымдырзои ? 7. Вальтер иҳәоит иҭаацәа уаҵәы ишаауа. 8. Сара уара уанаауа ииашаны иеилыскаарц сҭахын. 9. Сара иҁҭахуп ҳара акино ахь ҳаицны ҳцарц. 10. Уиазцаа, дыззыцшыда иара, насгьы данбацо аҩныка.

19. Ихашәырҭәаа аҳәоуқәа.

1. Wenn Sie Interesse haben … . 2. Wenn Sie wollen … . 3. Wenn Sie wünschen … . 4.Wenn es Ihnen Freude macht … . 5. Wenn Sie Zeit haben … . 6. Wenn Sie eine Möglichkeit haben … .

20. Иеидышәхәал ѡ-хәоук аидҳәалагақәа wenn, falls рыла. Иеиҭажәга аҳәоуқәа аҵсшәахь.

1. Du hast Geld mit. Wir können dieses Wörterbuch sofort kaufen. 2. Du kommst mit einer Touristengruppe nach Berlin. Du kannst meinen Freund Kurt besuchen. 3. Wir besorgen die Flugkarten. Wir fliegen morgen nach Berlin. 4. Das Kind ist noch nicht ganz gesund. Es soll sich warm anziehen. 5. Wir beeilen uns. Wir erreichen den Zug. 6. Ich halte auf der Konferenz einen Vortrag. Ich brauche Zeit zur Vorbereitung. 7. Sie liest Bücher in deutscher Sprache. Ich kann deiner Schwester einen interessanten Roman geben. 8. Du bekommst in diesem Haus eine Wohnung. Du kannst ins Institut zu Fuß gehen.

21. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман быз шәахь.

1. Уцсшьара аамҭа ииашаны аиҿкаара анулшьа, ахаангьы угәы ҿыцьуам. 2. Уара ухала атекст узеиҭамгозар, сара суцхрааусит. 3. Амш бзиахар, сара апарк ахь неиааира сцоит. 4. Атеатр уагхар уҭахымзар атакси аанкыл. 5. Угәы баацсызар, уаангыл аѡны. 6. Угәы бзиазарц уҭахызар, есымша аспорт уеазыӄауцаларoуп. 7. Аамҭа уоур, уахәаҵш ацәыргақәца ҿыц. 8. Учмазаѡхар уҭахымзар (krank werden), ицханы уеилаҳәа. 9. Сара аҵара соур, амашьына аасхәар сылшоит. 10. Сара акы снаҵҳар сҭахызар, сцоит акакалкыртахь, изгоит цәыцак ачаии торт саки.

LESETEXT

Die Mahlzeiten

«Hallo, Udo, wohin so eilig?» «O, Paul, guten Morgen. Ich gehe in die Mensa. Es ist schon 11 Uhr, und ich habe noch nicht

gefrühstückt. Ich habe jetzt einen Bärenhunger. Und hungrig zum Unterricht – das geht doch nicht!» «Natürlich nicht. Wo nimmst du deine Mahlzeiten denn ein?» «In der Mensa natürlich, manchmal auch in einem Café oder einer Gaststätte» «Hör mal, Udo, komm morgen zu uns zum Mittagessen, ich lade dich ein. Sonntags essen wir gewöhnlich zu Hause Mittag». «Danke für die Einladung, ich komme gern».

Die ganze Familie isst heute zu Hause zu Mittag. Pauls Mutter hat schon weiße Tischtuch auf den Tisch gelegt. Ihre kleine Tochter Ada hat drei Teller auf jeden Platz gestellt: zwei große, einen tiefen, einen flachen und einen kleinen Teller. Dann hat sie die Bestecke geholt und neben jedem Teller gelegt: immer rechts ein Messer und links eine Gabel, einen großen und einen kleinen Löffel, alles so, wie es ihre Mutter macht. Auch das Salzfass, die Senf- und Pfefferdose hat sie in die Mitte des Tisches gestellt. Ada hat die Servietten vergessen und die Mutter sagt ihr. «Lege sie schnell neben jeden Teller!». Endlich ist der Tisch gedeckt und alle setzen sich an den Tisch. Zuerst bringt die Mutter die Suppe. Die Suppe ist heiß.

«Guten Appetit»: sagt der Vater. «Greifen Sie zu, unser Essen ist einfach, aber schmeckt es Ihnen». «Danke, antwortet Udo, ich fühle mich bei Ihnen wie zu Hause. Und die Suppe schmeckt mir wirklich gut». «Will noch jemand etwas?» – fragt die Mutter. Alle sagen: «Danke, nein». Jetzt stellt die Mutter das Fleisch auf den Tisch. Und als Beilage ist heute Erbsen, danach geht Ada zum Kühlschrank und bringt zum Nachtisch Obst. «Udo, möchten Sie vielleich eine Tasse Kaffee? Mir scheint, Sie trinken gern Kaffee, nicht wahr?» – «Danke, ich trinke gewöhnlich Kaffee morgens, jetzt esse ich lieber Obst». – «Ach, so? Und Paul trinkt immer Tee, starken, starken Tee».

IX аурок

Атема: Im Kino.
Аграмматика:

1. Генитив ападеж зыхьзырцшуа ацгылакәа.
2. Амзыстә ҳәоу цылакәа.
3. Аҳәаакәацатә ҳәоу цылакәа.
4. Инфинитив ахәтаҷ **zu** ацны, ахәтаҷ **zu** ацзамкәа.
5. Аинфинитивтә сицааирақәа (гәыцкәа).

1. Генитив ападеж зыхьзырцшуа ацгылакәа
Die Präpositionen mit dem Genitiv

Генитив ападеж рыхьдырцшуеит ацгылакәа: **unweit (**иацәыхарамкәа, ихарамкәа**), statt (anstatt) (**ацынхәрас, (ах)атыцан**), während (**аан, иалагзаны, аҩныцка, аамтазы, -нацы**), wegen (**акынтә, иахкьаны**), laut (**инакәыршәаны, иашьашәаланы, -ла**), trotz (**иахәамцшыкәа, агәхьаа мкыкәа, хьаас имкыкәа, икамцакәа**), jenseits (**наҟтәирахь ала, наҟ, убрахь, наҟтәи аганахь ала**), diesseits** (арахь ала, ари аганахь ала**), infolge** (иахкьаны**), außerhalb (**анҭыц, ахыхь, -ла**), innerhalb** (аҩныцка, агәҭаны, иалагзаны, ала**).**

Er kam **statt seines** Freundes.

Иара иҩыза ихатыцан дааит.

Wegen des schlechten Wetters konnten wir nicht weiterfahren.

Амш баацс иахкьаны ҳара ҳамҩа иаҳзацымцазеит.

Während der Deutschstunde sprechen wir nicht abchasisch.

Агерман бызшәа аурок аан ҳара ацсышәала ҳцәажәазом.

Аҧгылаҟәа **trotz, wegen** аҧәажәараҿы ахархәара роуп ҟалоит датив ападеж аҿгьы:

trotz des Regens//trotz dem Regen

wegen des schlechten Wetters//wegen dem schlechten Wetter

2. Амзыстә ҳәоу цылаҟәа
Die Kausalsätze

Иеилоу ихьыҧшу аҳәоу аҿы амзыстә ҳәоу цылаҟәа инарыгзоит амзыстә ҭагылазаашьа афункциа, насгьы зҧаарақәас иаанахәоит: **warum? weshalb? weswegen?** – избан?, **aus welchen Grunde?** – иззы?, мзызс иамоуи (иарбан)?

Амзыстә ҳәоу цылаҟәа аҳәоу хада иадҳәалахоит аидҳәалагақәа **weil** (избанзар, избан акәзар)**, da** (аҟынтә, азы, -зла-) рыла.

Аидҳәалага **weil** зҧу аҳәоу цылаҟәа гылоуп абжьаацны аҳәоу хада ашьҭахь, аидҳәалага **da** зҧу аҳәоу цылаҟәа – аҳәоу хада аҧхьа.

Ich kann schweren Text nicht übersetzen, **weil** ich kein Wörterbuch habe. – **Warum (aus welchem Grunde)** kann ich schweren Text nicht übersetzen?

Сара ари атекст уадаҩ сзеиҭагазом, избан акәзар сара исымазам ажәар. – Избан (иззы) сара ари атекст уадаҩ зысзеиҭамго?

Da ich mich schlecht fühle, gehe ich zum Arzt.

Сара сгәы бзиам аҟынтә (азы), аҳақьым иахь сҧоит (сцароуп).

3. Аҳәаақәҧатә ҳәоу цылаҟәа
Die Attributsätze

Иеилоу ихьыҧшу аҳәоу аҿы аҳәаақәҧатә ҳәоу цылаҟәа инарыгзоит аҳәаақәҧа афункциа, урҭ зҧаарақәас

иаархәоит **welche?, welcher?, welches?, welche?, was für ein?**

Аҳәаақәцатә ҳәоу цылақәа аҳәоу хада ахьызҟа ма ахьызцынхәра иадҳәалахоит азыҟашьатә хьызцынхәрақәа **die (welche), der (welcher), das (welches), die (welche)** рыла.

Ападеж	Азаԥә хыԥхьазара			Арацәа хыԥхьазара ажәлақәа зегьы рзы
	Ахаԥа жәла	Аԥҳәыс жәла	Абжьара жәла	
Nom.	der	die	das	die
Gen.	**dessen**	**deren**	**dessen**	**deren**
Dat.	dem	der	dem	**denen**
Akk.	den	die	das	die

Аҳәаақәцатә ҳәоу цылақәа иҳәаақәырԥо ажәа ашьҭахь игылоит. Азыҟашьатә хьызцынхәреи иҳәаақәызԥо ахьызҟеи еиқәшәоит жәлалеи, хыԥхьазаралеи, падежлеи.

Азыҟашьатә хьызцынхәра ажәлеи ахыԥхьазареи аҳәоу хадаҿы иҳәаақәызԥо ажәа иахьыԥшуп, ападеж – аҳәоу цылаҿы азыҟашьатә хьызцынхәра асинтаксистә функциа.

Das Denkmal, **das** auf dem Zentralplatz errichtet wurde, ist sehr schön. (**das** – зыхҳәааун, абжьаратә жәла, **Nominativ** ападеж).

Абаҟа, ашҭа хадаҿы иргылаз, даара иԥшзоун.

Meine Republik, **deren** Geschichte weltbekannt ist, liegt am Schwarzen Meer. (**deren** – ҳәаақәцоун, аԥҳәыс жәла, **Genitiv** ападеж).

Среспублика, зҭоурых адунеи иадыруа, Амшын Еиқәа аҿықәан ишьҭоун.

4. Инфинитив ахәҭаҷ zu ацны, ахәҭаҷ zu ацзамкәа Infinitiv mit und ohne zu

Инфинитив – ари иеилкаам ҟаԥарбатә формоун (аԥсшәаҿы амасдартә форма ҳәа иашьҭоун, ишьақәгылоит аҟа-

царба ашьаҭа асуффикс **-ра** ацҵарала: ацара, аҳәара, ацхьара, аѳра). Агерман бызшәаҿы инфинитив шьақәгылоит аҟацарба ашьаҭа асуффикс **-en** ма **-n** ацҵарала: **lern-en, sag-en**, **klingel-n** уб. иц.

Аҳәоу аҿы инфинитив рхы иадырхәар ҟалоит изыххәааны, ихарҭәааганы, иҳәаақәцаны, иҭагылазаашьаны, изҳәаны (иеилоу азҳәа иахәҭакны). Инфинитив еснагь игылоуп аҳәоу анцәамҭаҿы. Инфинитив аҳәоу аҿы ахархәара амоуп ахәҭаҷ **zu** ацны, мамзаргьы иацзамкәа.

1. Инфинитив ахәҭаҷ **zu** ацзамкәа рхы иадырхәоит:

а) амодалтә ҟацарбақәеи **lassen** аҟацарбеи рышьҭахь:
Mein Bruder **will** Schach **spielen.**
Сашьа ашахмат асра иҭахуп.
Der Lehrer **ließ** uns den Text **übersetzen.**
Арцаѳы ҳара иҳадицеит атекст аиҭагара.

б) аҟацарбақәа: **bleiben, schicken, nennen, heißen, haben** рышьҭахь:
Die Mutter **schickt** den Sohn Brot **kaufen.**
Ан лца ача аахәара длышьҭуеит.
Das **heißt arbeiten.**
Ари иахьзуп аусура.

в) ацәанырратә ҟацарбақәа: **sehen, hören, fühlen, spüren:**
Ich **hörte** sie ein Lied **singen**.
Сара лара ашәа шылхәоз саҳауан.
Ich **sehe** ein Auto **kommen.**
Сара амашьына шааува збоит.

г) аҟацарбақәа: **lehren, lernen, helfen** рышьҭахь:
Er **lehrte** sie **lesen** und **schreiben.**

Иара лара ацхьареи аҩреи (ацхьашьеи аҩышьеи) лирцон.

Aida **lernt schwimmen**.

Аида азсара (азсашьа) лцоит.

д) аиҭацра, анықәара аазырцшуа ақаҵарбақәа: **fahren, gehen, kommen, laufen** рышьҭахь:

Ich **gehe** meinen Freund **besuchen.**

Сара сҩыза ибара (сиҭаарц) сцоит.

Die Kinder **gingen** in den Wald Pilze **suchen.**

Ахәычқәа абнахь кәыкәбаақәшәара ицеит.

2. Инфинитив ахәҭаҷ **zu** ацны рхы иадырхәоит:

а) ақаҵарбақәа зегьы рышьҭахь (хыхь инфинитив ахәҭаҷ **zu** ацзамкәа ахархәараҿы иарбақәоу рыда):

Es begann **zu** regnen.

Ақәоура иалагеит.

Sie beschlossen, mit den Rädern in den Wald **zu** fahren.

Дара ирызбит, амаланықәақәа рыла (ирықәтәан) абнахь ицарц.

б) абстракттә цакы змоу хьызқақәак рышьҭахь (**Art, Freude, Zeit, Lust, Mittel, Kunst, Möglichkeit** уб. иц.):

Ich habe heute keine **Lust**, ins Theater **zu** gehen.

Сара иахьа атеатр ахь ацара зынза гәаҳәарак сымам.

Wir hatten die **Möglichkeit**, nach Deutschland **zu** fahren.

Ҳара Германиа(ка) ацара алшара ҳаман.

в) ипредикативны иаҳцыло ҟазшьарбақәак рышьҭахь (**leicht, bereit, schwer, nötig, wichtig**):

Er ist immer **bereit**, uns **zu** helfen.

Иара еснагь ҳара ҳацхраара дазхиоуп.

Es ist nicht **leicht**, Deutsch **zu** studieren.
Агерман бызшәа ацара мариазам.

Ахәҭаҷ **zu** еснагь инфинитив ацхьа игылоит, аха инфинитив иамазар ажәа иаҟәыҵхо ацынгыла усҟан ахәҭаҷ **zu** аҟацарба ашьагәыҵи ацынгылеи рыбжьара игылоит.

Ich hatte keine Zeit, dich **anzurufen.**
Сара аҭел сузасыртә зынзаск аамҭа сымамызт. (Сара аҭел узасха сымамызт зынзаск).

5. Аинфинитивтә еицааирақәа (гәыцқәа) Infinitivgruppen

Иҟоуп аинфинитивтә еицааирақәа (гәыцқәа) хца: **um ... zu; ohne** ... **zu; statt (anstatt)** ... **zu.** Арҭ аинфинитивтә еицааирақәа аҳәоу аҿы иҭагылазаашьақәоуп, еснагь иалкаахоит ҿарцәила.

Аинфинитивтә еицааира **um** ... **zu** иаанарцшуеит азкырбагатә ҭагылазаашьа, **ohne** ... **zu**; **statt (anstatt)** ... **zu** – аҟалашьатә ҭагылазаашьа.

Ich brauche ein Wörterbuch, **um** diesen Text **zu übersetzen.**
Сара иҫҭахуп ажәар, абри атекст аиҭагаразы.
Sie sitzen im Zimmer, **statt (anstatt) spazierenzugehen.**
Анеиааира ацара ацынхәрас (ахаҭыцан), ауада иҩнатәоуп дара.
Er geht fort, **ohne** ein Wort **zu sagen.**
Иара дцеит наҟ, ажәакгьы мҳәазакәа.
Аинфинитивтә еицааирақәа аҳәоу алагамҭаҿы игылазар, аҿарцәи ашьтахь иаразнак аҟацарба ахаҿытә форма ала иалагоит.

Um gut **zu lernen, muß** man viel arbeiten.
Ибзианы аҵара уҵарҵ азы, ирацәаны аусура аҭахуп.

Арҭ аинфинитивтә еицааирақәа зҵу имариоу инеиҵыхуҳәоуқәоуп.

EIN KINOBESUCH

Das Wochenende ist gekommen. Trotz der Müdigkeit wollen Inge und Sabine nicht zu Hause bleiben, sie wollen sich einen Film ansehen. Sie sehen Filmspielplan nach. Am Sonntag findet im Kino eine Erstaufführung des Films «Luther» statt, von dem sie schon viel gehört haben. Sie gehen zum Kino Karten holen und hoffen, welche an der Kasse zu bekommen.

Der Film ist ein historisches Drama von Regisseur Erich Till. Das Drehbuch stammt aus der Feder von einem bekannten Drehbuchautor. Im Film geht es um das Leben Martin Luthers, dessen Name zu den bedeutendsten in der deutschen Geschichte zählt. Der Film macht die Zuschauer mit der Zeit epochaler Veränderungen bekannt. Das war die Zeit der Reformation und des Bauerkriegs, eine Zeit, die das Bild der Welt für immer verändert hat. Im Film wirken berühmte Darsteller mit. Die Hauptrolle hat Joseph Fiennes übernommen, ein schon bekannter Schauspieler. Alfred Molina, Bruno Ganz und Sir Peter Ustinov in der Rolle des Kurfürsten Friedrich des Weisen. Das ist eine der letzten Rollen des Schauspielers.

Die Vorstellung beginnt um 15 Uhr. Inge und Sabine haben Glück. Nicht alle Karten sind ausverkauft und sie besorgen zwei Eintrittskarten. Sie betreten den Zuschauerraum und nehmen die Plätze im Parkett. Auf dem Rang wollen sie nicht sitzen.

Dem Hauptfilm gehen einige Filme voraus. Zuerst läuft ein Werbefilm, danach die Wochenschau an, es folgt «Sport im Bild», и dann kommt der Hauptfilm. Der Film ist packend und hat auf die Studentinnen einen großen Eindruck gemacht.

Иқәшәыргыл азцаарақәа атекст азы.

Nach dem Kino

Hans: Hallo, Inge! Du …
Inge: Tag, Hans.

Hans: Warst du nicht im Kino?
Inge: Ja.
Hans: Und wie wär”s?
Inge: Es ging. Die Handlung ist packend. Alles fängt 1505 an. Damals beschloss der junge Martin Luther sein Leben in den Dienst des Gottes zu stellen. Die Ereignisse spitzen sich 1517 zu. Luther protestierte mit seinen 95 Thesen gegen den Papst …
Hans: Erzähl mir bitte nicht den Inhalt des Films!
Inge: Nein, nein, ich habe noch gar nicht damit begonnen. Du musst ihn dir ansehen.
Hans: Spielen bekannte Schauspieler mit?
Inge: Es sind lauter klangvolle Namen.
Hans: Lohnt es sich, sich den Film anzusehen?
Inge: Oh, ja.
Hans: Gut, mache ich. Und wie lange läuft noch der Film?
Inge: Drei Tage.
Hans: Vielen Dank, Inge.
Inge: Wiedersehen.
Hans: Wiederschauen.

V O K A B E L N

Müdigkeit f =, -en аапҵсара, аҕьазкра, акарахара
müde аапҵса, иаапҵсоу, иаапҵсаз, икарахаз, акара
bleiben (blieb, geblieben) vi (s) (џьара) аанҷаспа, аанхара, аангылара; zu Hause bleiben аѳны аанхара, аангылара
nachsehen (sah nach, nachgesehen) vt ахәаҵшра, ацклаҵшра, агәатәара, азҵаара (аилкаара)
Filmspielplan m -(e)s, Filmspielpläne акинотеатрқәа ррепертуар
Film m -(e)s, -e афильм, акинофильм, акиносахьа; ein packender (spannender) Film узымехазкуа (угәы хызхуа, узытҟәо) афильм; den Film drehen, aufnehmen афильм атыхра; der Film läuft афильм цоит (ддырбоит)

Spielfilm m -(e)s, -e Syn. Hauptfilm m -(e)s, -e асахьаркыратә фильм
Abenteuerfilm m -(e)s, -e ахҭыстә фильм
Zeichenfilm m -(e)s, -e амультипликациатә фильм
Werbefilm m -(e)s, -e азыргаратә фильм
Erstaufführung f =, -en актәи арбара, акинопремиера Syn. Filmpremiere f.
stattfinden(fand statt, stattgefunden) vt амҩацысра (акалара), аҭыц амазаара
Drehbuch n -(e)s, -bücher (акино) сценари
Drehbuchverfasser m -s, = (акино) сценарист, (акино) сценариҩцоы
Feder f = -n аперо, аҩыга, акалам; ацысхә
es geht um (A) зызбахә рҳәо (излацәажәо) … ауп (атәы ауп); es geht um das Leben Martin Luthers Syn. es handelt sich um (A)
zählen vt (zu D) ахыцхьазалара, ацхьазара, адкылара; Ich zähle ihn zu meinem Freund. Иара сара сҩызцәа дырхысцхьазалоит; иара сара ҩызас (сҩыза ҳәа) дсыцхьазоит.
bekannt machen vt ардырра, азәы акы ирдырра
Veränderung f =, -en ацсахра, аиҭакра
Bauernkrieg m -(e)s *аҧоур.* Анхацәа (Анхаҩыжәлар) реибашьра
Welt f =, -en адунеи; адгъыл кәымпыл
mitwirken vt аҽалархәра, аусеицура, аҽеицалархәра
Darsteller m -s, = акиноартист, акинохәмарҩы, арольнагзаҩы (хәмарҩы) Syn. Schauspieler
übernehmen (übernahm, übernommen)vt аиура, адкылара; die Hauptrolle übernehmen ароль аиура.
unterstützen vt ацхыраара, адгылара (азәы ицхыраара, акы адгылара)
Vorstellung f =, -en арбара, ақәгылара; аспектакль, (акино аҽы) асеанс
ausverkaufen vt аҭира (распродавать), акы аанмыжькәа

аҭира; das Theater ist ausverkauft аспектакль абилеҭқәа зегьы ҭиуп
besorgen vt архиара (доставать); Eintrittskarten besorgen
Parkett n -(e)s, -e (атеатр) апартер, актәи аҭыцқәа
Rang m -(e)s Ränge (атеатр) аиарус; der erste Rang актәи аиарус абарца (асоф)
Platz m -es, Plätze аҭыц; Platz nehmen аҭыц ааанкылара, атәаара
vorausgehen (ging voraus, vorausgegangen) vi (s) (D) ацхьааира; dem Hauptfilm geht ein Werbefilm voraus
Wochenschau f =, -en акиножурнал, акинохроника
Eindruck m -(e)s, Eindrücke аныррa, агәахәара ду; einen Eindruck machen auf(Akk) азәы агәахәара ду иоура, инаҭара; Der Film hat auf mich einen tiefen Eindruck gemacht.
beschließen (beschloss, beschlossen) vt азбра, ақәцара адкылара, акы аҟаҵара азбара; Sie beschloss abzureisen. **Л**ара илызбит дцарц.
Dienst m -es, -e амаҵура, аусура; аҭакцхыкәра, ауалцшьа, ажәлар (аҵсадгьыл) рымаҵ аура; Luther stellte sein Leben in den Dienst des Gottes. Лиутер иҵстазаара зегьы Анцәа имаҵура иазикит.
Ereignis n -ses, Ereignisse ахҭыс, аҟалара; ein bedeutendes Ereignis акрызцазкуа ахҭыс
zuspitzen vt, sich аҕыҷкра, ауадаҩхара, аиҭашәара; die Lage hat sich zugespitzt аҭагылазаашьа уадаҩхеит
Papst m -es, Päpste Папа (Римтәи), акатоликатә динхаҵара ахада
Inhalt m (-e)s, -e аҵакы
lohnen vi, sich (акы аҟаҵара) аҵсара, азаҵсара, ахәарҭара; Es lohnt sich ins Kino zu gehen. Акино ахь аҵара иаҵсоуп.
klangvoll абжьыцқьа зхоу, абжьыцқьа наза зхоу; аҵар, ицару, зыбжьы ҭару, акаҩбжьы зхылҵуа
lauter ҷыда(ры)ла, шамахамзар; инеицынкыланы, неиҩым-

срада, ишеизаку, зегьы; акы зацәык; lauter Lügen зегьы мцуп, мцла иеибарку (иҭәу); lauter klangvolle Namen ахьз дуқәа, ахьз ҳаракқәа реибаркыра (реишьҭагылара)
Wiedersehen n -s, = аиҧылара, аиқәшәара; Auf Wiedersehen! Ҳаиқәшәаранза! Syn. auf Wiederschauen

Аеаршьцылараҟәа

1. Ихашәыртәаа аҳәоуҟәа цаҟа иарбоу ажәаҟәа рыла.

1. Die Studenten wollen … einen Film … . 2. Am Wochenende findet … des Films statt. 3. Den Film hat man … gedreht. 4. Im Film geht es … . 5. Die Hauptrolle … Jungdarsteller Fiennes. 6. Die Freunde besorgen … . 7. Der Film ist … . 8. Der Hauptheld des Films protestiert gegen … . 9. Im Film wirken … mit.

Erstaufführung, sich ansehen, Drama, übernehmen, zwei Eintrittskarten, bekannte Schauspieler, das Leben Martin Luthers, packend, Jungdarsteller, Papst

2. Иеиҭажәга аҳәоуҟәа агерман бызшәахь.

1. Акинотеатр аҿы имҩаԥысуеит афильм апремиера. 2. Афильм ҭыхуп иеиԥырдыруа ароман ала. 3. Афильм аҿы ихәмаруеит акиноартистцәа ҿарацәа. 4. Афильм арежиссиори асценариҩҩи ибзианы иеиԥырдыруеит. 5. Ингеи Сабинеи ари афильм иахәаԥшыр ртахуп. 6. Дара акино ахь ицоит, акассаҿы абилеҭҟәа аархәоит. 7. Апартер аҿы итәоит дара. 8. Асеанс анынцәа ашьҭахь астудентцәа (Studentinnen) афильм аԥакы иалацәажәоит. 9. Афильм уамҽханакуеит. Иара астудентцәа агәахәара ду рнаҭоит. 10. Инга лҩыза иалҳәоит ари афильм ахәаԥшра иаԥсоуп ҳәа.

3. Ижәҩы 10-зԥаарак атекст азы, ртакҟәагьы кашәԥа.

4. Рольла инашәыгза аиҿцәажәараҟәа (адиалогҟәа).

A) über einen Kinobesuch.

B) über die bekanntesten Filmregisseure unserer Zeit

C) Äussern Sie Ihre Eindrücke über den Film, den Sie sich angesehen haben.

5. Ихашәыртәаа аҳәоуқәа генитив ападеж зыхьзырцшуа цакыла иакәнаго ацгылакәа рыла.

1. … der Reise erlebte ich viel Interessantes. 2. … seiner Krankheit kam er zur Prüfung. 3. … unseres Lehrers kommt heute Dozent Müller zum Unterricht. 4. … der Prüfungen haben wir jetzt keinen Deutschunterricht. 5. … des schlechten Wetters sitzen wir heute zu Hause. 6. … der ersten Übung habe ich die zweite geschrieben. 7. … unserer Universität ist eine Bushaltestelle.

6. Иеитажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Аконцерт мԥацысит амшцәгьа хьаас имкыкәа. 2. Агерман бызшәа ажәар ахатыцан, сара сышәкәытра итасцеит англыз бызшәа ажәар. 3. Иԥызцәа рыцхыраара шимазгьы, ари астудент ацышәара изымтизеит (изамтазеит). 4. Шьыбжьхьафара аамтазы зегьы ҽыртуамызт. 5. Апирог ацынхәрас ига сак аторт. Уи иаҳа ихааруп. 6. Ҳаԥоны иацәыхарамкәа иԥоуп абиблиотека. 7. Асеминар ахьҳамоу иахԥьаны, ҳара иахьа ақалақь нтыц (ақытахь) ҳцазом. 8. Амшцәгьа иахԥьаны ҳара иахьа акино ахь ҳцазом. 9. Агерман бызшәа аурок аан, ҳара герман бызшәала ҳцәажәоит. 10. Ацышәарақәа раан ҳара ацхьартатә зал аҽы ирацәаны аус аауеит.

7. Аидхәалага denn ахатыцан шәхы иашәырхәа аидхәалагақәа da, weil.

1. Inge und Sabine wollen sich einen interessanten Film ansehen, denn heute ist Sonntag und sie haben frei. 2. Der Film ist sehr interessant, denn ihn hat ein berühmter Regisseur gedreht. 3. Der Film hatte einen großen Erfolg, denn im Film spielen viele gute Darsteller mit. 4. Die Freundinnen setzten sich in die Mitte, denn die Plätze im Saal sind nicht nummeriert. 5. Der neue Film hat auf mich einen großen Eindruck gemacht, denn seine Problematik ist aktuell. 6. Ich muss viel an der deutschen Sprache arbeiten, denn sie fällt mir schwer.

8. Иеитажәга агерман бызшәахь.

1. Илана дтоурыхттцааԥхар (дтоурыхдырыԥхар) лтахуп,

ари азанаат аинтерес ацаны илыцхьазоит азы. 2. Сара Аҟәа сынхазом азы, ауада ахә шәаны сыԥналар акәхоит. 3. Ацара ашьҭахь аахәатәқәа раахәара сцароуп, сан аусура аҟынтәи ихышәаны дхынҳәуеит азы. 4. Абилеҭқәа зегьы ҭиуп, иахьа афранцыз фильм апремиера ыҟоуп азы. 5. Сара аинститут сазааигәаны сынхоит азы, шьапыла ацарахьы сцар сылшоит.

9. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл цакыла иақәнаго азыҟашьатә хьызцынхәрақәа.

A.

1. Das Bild … über dem Tisch hängt, ist ein Geschenk meines Onkels. 2. Den Studenten, … dort steht, kenne ich nicht. 3. Die Kontrollarbeit, … die Studenten gestern schrieben, war nicht leicht. 4. Die Eintrittskarten für die Erstaufführung, … heute stattfindet, sind ausverkauft.

B.

1. Ich will mir den Film ansehen, über ... du mir erzählt hast. 2. Die Reise, auf … ich gehofft habe, findet leider nicht statt. 3. Der Freund, zu … wir kamen, freute sich über unseren Besuch. 4. Alle Studenten, mit … ich dieses Problem besprochen habe, sind mit meiner Meinung einverstanden. 5. Wie heißt der Mann … wir eben begegnet sind? 6. Die Gäste, auf … ich wartete, kamen zu spät. 7. Die Universität, an … er studiert, ist eine der ältesten in unserem Land. 8. Die Reise, auf … wir uns lange vorbereitet haben, ist sehr interessant. 9. Endlich bekomme ich das Geschenk, von … ich so lange geträumt habe. 10. Der Unterricht, … du versäumt hast, ist sehr wichtig.

10. Ихашәырҭәаа аҳәоуқәа.

1. Das Thema, an dem … . 2. Die Eltern, denen … . 3. Mein Kollege, mit dem … . 4. Das Haus, dessen … . 5. Die Wohnung, in der … . 6. Mein Wagen, den … . 7. Der Mensch, von dem … . 8. Die Tour, auf die … . 9. Die Menschen, deren … . 10. Alle Studenten,

mit denen … . 11. Die Bücher, die … . 12. Meine Freunde, zu denen … . 13. Die Meinung, mit der … .

11. Ишьақәшәыргыл аҳәаақәцатә ҳәоу цылақәа аҽырцшыга шәахәацшны.

Muster: Hier liegt ein Buch. Das Buch gehört mir.
Das Buch, das hier liegt, gehört mir.

1. Die Erstauffürung des Films findet heute statt. Wir wollen sie besuchen. 2. Wir haben Karten gekauft. Die Karten sind recht teuer. 3. Das Jahr werde ich nie vergessen. Ich habe dieses Jahr in England verbracht. 4. Das Museum machte auf die Touristen einen großen Eindruck. Sie besichtigten das Museum in Wien. 5. Ich freue mich auf die Reise. Ich werde die Reise in den Ferien unternehmen. 6. Die Kinder lernen lesen und schreiben. Die Kinder gehen in die erste Klasse. 7. Ich erzähle alles meinen Freunden. Mit diesen Freunden verstehen wir uns gut. 8. Mein Nachbar ist ein guter Mensch. Mit dem Nachbar teile ich ein Zimmer im Studentenheim. 9. Im Zentrum kaufte ich das seltene Wörterbuch. Ich hatte nach diesem Wörterbuch gesucht. 10. Die Arbeit gelang meinem Bruder. Ich half ihm bei dieser Arbeit.

12. Ишьақәшәыргыл аҳәоуқәа Infinitiv zu ала.

Muster: Es ist nicht leicht, … (dieser Text, ohne Wörterbuch, übersetzen).
Es ist nicht leicht, diesen Text ohne Wörterbuch zu übersetzen.

1. Es ist nicht einfach, … (ein guter Regisseur werden). 2. Es ist interessant, … (ins Ausland, reisen). 3. Es ist schwer, … (allein, leben). 4. Es ist kein leichtes Problem, … (ein gutter Job, finden). 5. Ich habe heute keine Lust (агәалаҟа(заа)ра, агәазыҳәара, агәаԥхара), … (am Referat, weiter, arbeiten). 6. Es ist gesund, … (ein Spaziergang, am Abend, machen). 7. Am Wochen-

ende brauche ich nicht, … (früh, aufstehen). 8. Er hat den Wunsch, … (feiern, auf dem Lande, seinen Geburtstag). 9. Er bietet mich, … (mein Wörterbuch leihen). 10. Es macht mir Spaß, … (meine jungere Schwester, mit, Deutsch, sprechen). 11. Es ist notwendig (зда цсыхәа ыҟам, иаҭахуп, иахәҭоуп), … (regelmäßig, an der Sprache, arbeiten). 12. Ich habe ganz vergessen, … (mein Freund, gestern abend, anrufen).

13. Икашәца азцаарақәа рҭакқәа.

1. Ist es gesund, Gemüse und Obst zu essen? 2. Ist es notwendig, gleichzeitig drei Fremdsprachen zu studieren? 3. Ist es schwer, deutsche Bücher ohne Wörterbuch zu lesen? 4. Ist es möglich, Deutsch selbständig zu erlernen? Haben Sie den Wunsch, eine Deutschlandreise zu machen? 5. Haben Sie Lust, heute abend zu einer Party zu gehen? 6. Fällt es Ihnen leicht, Besorgungen allein zu machen? 7. Haben Sie die Möglichkeit, ein Privathaus zu bauen? 8. Macht es Ihnen Spaß, im Internet zu arbeiten?

14. Ⓠ-ҳәоук ирылхны ишьақәшәыргыл ҳәоук аинфинтивтә еицааира um … zu ала.

Muster: Ich nehme ein Taxi. Ich will nicht zu spät kommen.
Ich nehme ein Taxi, um nicht zu spät zu kommen.

1. Ich gehe ins Büffet. Ich will etwas mir kaufen. 2. Die Touristen gehen ins Museum. Sie wollen die neue Ausstellung besichtigen. 3. Ich gehe ins Kino. Ich will mir einen neuen Film ansehen. 4. Mein Freund ist gekommen. Er will mit mir ein wichtiges Problem besprechen. 5. Die Studenten gehen in den Lesesaal. Sie wollen sich auf das nächste Seminar vorbereiten. 6. Der Mann arbeitet sehr viel. Er will viel Geld verdienen.

15. Ⓠ-ҳәоук ирылхны ишьақәшәыргыл ҳәоук аинфинитивтә еицааира ohne … zu ала.

Muster: Du liest den Artikel. Du verstehst den Inhalt nicht.

Du liest den Artikel, ohne den Inhalt zu verstehen.

1. Meine Freundin ist gekommen. Sie will mit mir ins Kino gehen. 2. Der Gast hörte dem Gespräch aufmerksam zu. Er sagte kein Wort. 3. Du bestellst das Mittagessen. Du fragst mich nach meinen Wünschen nicht. 4. Der Bus fuhr an der Haltestelle vorbei. Er hielt nicht. 5. Er sah uns schweigend an. Er antwortete auf unsere Fragen nicht.

16. Ѳ-хәоуқ ирылхны ишьақәшәыргыл хәоуқ аинфинитивтә еицааира statt … zu ала.

Muster: Wir bleiben nicht zu Hause.
Wir gingen in den Park spazieren.
Statt zu Hause zu bleiben, gingen
wir in den Park spazieren.

1. Ich ging ins Institut nicht zu Fuß. Ich nahm einen Bus. 2. Noch eine Schachpartie spielen wir nicht. Wir sahen uns ein Fernsehprogramm an. 3. Er verlässt das Haus nicht. Er telefoniert mit seiner Freundin. 4. Du stehst nicht früh auf. Du schläfst bis 11 Uhr. 5. Du störst mich. Du hilfst mir nicht. 6. Das Mädchen sprach sehr viel. Es hörte den anderen nicht zu.

17. Ишьақәшәыргыл аинфинитивтә еицааирақәа (гәыцқәа).

1. Er ging ins Kino. Er musste aber zu Hause bleiben. 2. Du lädst die Gäste ein. Du sagst mir kein Wort. 3. Er half uns. Er sagte nichts. 4. Du sollst ins Geschäft gehen. Du sollst etwas zum Frühstück kaufen. 5. Du musst viel arbeiten. Du musst das Studium bezahlen. 6. Man darf nicht das Zimmer betreten. Man muss alle begrüßen. 7. Du antwortest. Du denkst nicht lange. 8. Heute komme ich zu dir zu Besuch. Ich will dir gratulieren. 9. Der Fremde ging weg. Er dankte uns nicht. 10. Das Konzert findet heute nicht statt. Es findet morgen statt.

18. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Даеазныкиҳәа ажәа ҽыцқәа зегьы, дара ухамышҭырц

азы. 2. Сара сыцхраара ацынхәрас уара утәоуп, агазеҭ уацхьоит. 3. Аграмматикатә цқара ҽыцқәа узымдыруа, ари аҽаршьцылара аиҭагара аузом. 4. Ацышәара қәҽиарала аҭаразы, иаҭахуп ибзианы аҽазыкаҵара. 5. Ауадақәа сырдәылымцзакәа, хымш сара аѡоны исхызгеит. 6. Иара илшоз зегьы ҟаицеит, ари аинститут аҽы дыстудентхарц азы. 7. Шьыбжьхьа аҟаҵара ахаҭыцан, ҳара ҳцеит акрыфарҭахь. 8. Астудент атекст аҵакы еиҭеиҳәон, ашәкәы дахәамцшзакәа. 9. Алекциа азызырѡора ацынхәрас уара аценцьыр ахь (ахышә ахь) уцшуеит.

X аурок

Атема: Über Bücher und Bücherei.
Аграмматика:

1. Ацхьазара хьзы.
2. Ахыцхьазаратә цхьазара хьызқәа.
3. Аишьҭагыларатә цхьазара хьызқәа.
4. Ассатә цхьазара хьызқәа.
5. Аинфинитивтә еицааира **um … zu** (Аиҭахысра).

1. Ацхьазара хьзы
Das Numerale (Das Zahlwort)

Агерман бызшәаҿы ацхьазара хьызқәа шоит: ахыцхьазаратә цхьазара хьызқәа (die Kardinalzahle, die Grundzahlwörter), аишьҭагыларатә цхьазара хьызқәа (die Ordinalzahle, die Ordnungszahlwörter), ассатә цхьазара хьызқәа (die Bruchzahle) ҳәа. Аҳәоу аҿы ацхьазара хьзы еиҳарак иҳәаақәҵоуп.

2. Ахыцхьазаратә цхьазара хьызқәа
Die Grundzahlwörter (die Kardinalzahle)

Ахыцхьазаратә цхьазара хьызқәа иаадырцшуеит ауаатәыҩса ма аматәарқәа рхыцхьазара, зцаарас иаарҳәоит **wieviel**? шака?

Ахыцхьазаратә цхьазара хьызқәа **1** инаркны **12**-нза рышьаҭа марианы иеилоуп (ишьагәыҵҭәқәоуп):

1 ein	3 drei	5 fünf
2 zwei	4 vier	6 sechs

7 sieben	9 neun	11 elf
8 acht	10 zehn	12 zwölf

Ацхьазара хьзы **акы** иамоуп **ein, eins** аформақәа. Аформа **eins** рхы иадырхәоит иара ашьҭахь ахьызҟа гыламзар.

Eins, zwei, drei! Акы, ҩба, хца!

Ich komme um eins. Сара (асаат) аказы саауеит.

Ацхьазара хьзы **акы** ашьҭахь ахьызҟа гылазар, усҟан рхы иадырхәоит аформақәа **ein, eine, ein.** Арҭ ацхьазара хьызқәа рееиҭаркуеит иеилкаам артикль еицш.

Ich habe nur **einen** Sohn.

Сара ца заҵәык дсымоуп (иоуп исымоу).

Зышьаҭа марианы иеилоу (ишьагәыҭтәқәоу) ацхьазара хьызқәа рахь иаҵанакуеит:

100	– hundert	1000000	– eine Millione
1000	– tausend	1000000000	– eine Milliarde

иара убас ацхьазара хьзы das Dutzend – диужина.

Агерман бызшәаҿы ахыцхьазаратә цхьазара хьызқәа зегьы нбан хәычыла иеицҵаны ирҩуеит. Нбан дула ирҩуеит амиллионқәеи амиллиардқәеи рыхьзқәа маҵара:

27 – siebenundzwanzig

135 – hundertfünfunddreißig

3245 – dreitausendzweihundertfünfundvierzig

1583688 – eine Millione fünfhundertdreiundachtzigtausendsechshundertachtundachtzig

Ашықәсцхьазара арбараан азқьқәеи ашәкқәеи рҭыцан ирхәоит ашәкқәа рыхьз маҵара:

1955 шықәсазы – im Jahre neunzehnhundertfünfundfünfzig

3. Аишьҭагыларатә цхьазара хьызқәа
Die Ordnungszahlwörter (die Ordinalzahlen)

Аишьҭагыларатә цхьазара хьызқәа иаҳдырбоит аматәарқәа ма ауаатәыѡса иеилкааy реишьҭагылара (реишьҭанеира), зцаарас иаархәоит **der, die, das wievielte?**

Аишьҭагыларатә цхьазара хьызқәа шьақәгылоит ахыцхьазаратә цхьазара хьызқәа **2** инаркны **19**-нза асуффикс **-te** аццарала, **20**-еи **20** инареиҳани асуффикс **-ste** аццарала. Цхьазара хьызқәак ирымоуп иҷыдоу ашьақәгылашьа **(der erste, der dritte)**.

1. erste	20. zwanzigste
2. zweite	21. einundzwanzigste
3. dritte	87. siebenundachtzigste
4. vierte	100. hundertste
10. zehnte	101. hunderterste
19. neunzehnte	1000. tausendste

Аишьҭагыларатә цхьазара хьызқәа еснагь иеилкааy артикль аццаны рхы иадырхәоит.

der erste	– актәи
der zweite	– аѡбатәи
der dritte	– ахцатәи
der fünfte	– ахәбатәи
der neunzehnte	– азеижәтәи
der zwanzigste	– аѡажәатәи
der hundertste	– ашәктәи
der tausendste	– азықьтәи

Аишьҭагыларатә цхьазара хьызқәа иеилкааy артикли ахьызкеи рыбжьара игылоуп. Урҭ иеилкааy артикль зцу аказшьарба еицш рееиҭаркуеит.

Morgen ist der **erste** September.

Уаҧәы цәыббрамза акуп.

Амзақәеи ашықәсцхьазарақәеи рыҩраан арыцхә ашьҭахь идыргылоит акәац. Уи иаҵсахуеит аишьҭагыларатә цхьазара хьзы анцәамҭа.

Am 11. (am elf**ten**) Oktober gehen wir ins Museum.

Heute ist der 9. (der neun**te**) August.

Den 25. März 1947 – den fünfundzwanzig**sten** März neunzehnhundertsiebenundvierzig.

26.08.2008 – der sechsundzwanzig**ste** ach**te**(August) zwanzighundertacht.

4. Ассатә цхьазара хьызқәа
Die Bruchzahlen (die Bruchzahlwörter)

Ассатә цхьазара хьызқәа шьақәгылоит ахыцхьазаратәқәа **2** инаркны **19**-нза асуффикс **-tel** ацҵарала, **20**-еи **20** инареиҳани асуффикс **-stel** ацҵарала:

1/4 – das (ein) Vier**tel** 1/20 – das (ein) Zwanzig**stel**

1/6 – das (ein) Sechs**tel** 1/100 – das (ein) Hundert**stel**

Ассатә цхьазара хьызқәа нбан дула иҩуеит. Иҷыдоу ашьақәгылашьа рымоуп:

1/3 – ein Drittel 1/8 – ein Achtel

Ассатә цхьазара хьзы ½ иарбоуп ҩбаны:

– halb (икьаҿу аформа ала ахьызка ацзамкәа):

um halb neun – жәба рыбжазы.

– halb (иназоу аформа ала ахьызка ацхьа игыланы, аҟазшьарба еицш реиҭаркуеит):

eine halbe Stunde – саатбжак (саатк абжа)

ein halbes Kilo Äpfel – кьылабжак ацәа

ein halbes Jahr – шықәсыбжак

Хшыԥзышьтра рышәт абарҭ ассатә цхьазара хьызқәа, ирымоуп иҵыдоу ашьақәгылашьа:

1½ – anderhalb (eineinhalb)

2½ – zweieinhalb уб. ит.

Жәабалатәи ассақәа (die Dezimalzahlen) аарԥшуп (арбоуп) ахыцхьазаратә цхьазара хьызқәа рыла, иагьрыцхьоит абас:

0,5 – null Komma fünf

3,4 – drei Komma vier

0,0252 – null Komma null zwei fünf zwei

5. Аинфинитивтә еицааира um … zu (Аиҭахысра) Infinitivgruppe um … zu

Ишаҳҳәахьоу еиԥш, аинфинитивтә еицааира um … zu иаанарԥшуеит азкырбагатә ҭагылазаашьа.

Аинфинитивтә еицааира um … zu ҵакыла иазааигәоуп азкытә ҳәоу цыла:

Ich rufe ein Taxi, **um** am Bahnhof rechtzeitig **zu sein.**

Сара атакси саԥхьоит, ианаамҭоу авокзал аҿы сказарԥ азы.

Хшыԥзышьтра ашәҭ:

1. Иеилоу ихьыԥшу аҳәоу иамоуп иеиԥшым ԥ-зыххәаак (арҿиара зыхҭысуа ԥ-хаҿык), акы – аҳәоу хадаҿы, егьи – аҳәоу цылаҿы. Аинфинитивтә еицааирала ишьақәгылоу аҳәоу иамоуп зыххәаак. Ари азххәаа инанагзоит акаԥарбақәа рыла иаарԥшу ԥ-рҿиарак.

2. Акаԥарбақәа **müssen, sollen, wollen** азкытә ҳәоу цылаҿы рхы иадырхәазом.

IN UNSERER UNIVERSITÄTBIBLIOTHEK

Unsere Unibibliothek ist über 60 Jahre alt. In dieser Zeit hat sie viele Tausende Bücher, Zeitschriften, Sprachplatten und –Kasseten gesammelt. Heutzutage besitzt die Bücherei etwa zehn Tausend Bände. In ihren Regalen stehen nicht nur Wissenschafts- und Fachbücher, sondern auch viele Werke der Schönliteratur auch in Fremdsprachen.

Einen besonders großen Platz nehmen hier die Bücher englischer und amerikanischer Autoren, deutschsprachige Bücher aber kommen leider zu kurz.

Unsere Studenten arbeiten gern in den Lesesälen der Bibliothek, denn hier kann man immer das nötige Buch bekommen und einen freien Platz finden.

Die Bibliothek hat zwei große Lesesäle und einige kleinere Studienzimmer. Man kann hier fast alle Lehrbücher und Nachschlagebücher bekommen. Im kleineren Lesesaal befindet sich die Freihandbibliothek mit Lexika, Nachschlagebüchern, Zeitschriften und Zeitungen. Um hier ein Buch zu bekommen, braucht man keinen Bestellschein auszufüllen. Es genügt, die Lesekarte vorzuzeigen. Manchmal ist das nötige Buch nicht vorhanden, es ist schon ausgeliehen. Dann kann man die Bibliothekarinnen kommen uns immer entgegen. In diesem Lesesaal ist es schon warm und gemütlich. Hier lässt es sich am besten arbeiten. In der Prüfungszeit aber ist der Lesesaal vollbesetzt. Die Studenten arbeiten hier für die Prüfungen. Ich für mein Teil besuche unsere Biblo, um hier das deutsche Nachrichtenmagazin «Der Spiegel» zu lesen. Das ist meine Lieblingslektüре. Das Magazin ist sehr informativ und hält mich auf dem Laufenden.

Иқәшәыргыл азцаарақәа атекст азы.

Атекст азы ажәақәа

Wissenschaftsliteratur f =, -en аҭцаарадырратә литература
Schönliteratur f =, -en асахьаркыратә литература

nötig *a, adv* иахәҭоу, иаҭаху; mir fehlt das nötige Geld; Das ist nicht nötig!
Nachschlagebuch n -es, -bücher аилыркаага шәкәы
nachschlagen (schlug nach, nachgeschlagen) vi in (Dat) ажәар аҫы (жәарла) акы аилкаара, ахәаҵшра; Ich muss das Wort im Wörterbuch nachschlagen.
Bestellschein m -s, -e аҫаҵабҕьыц (аҫаҵага бҕьыц)
bestellen vt аҫаҵара
zurücklegen vt ашьҭаҵара; алхра; аҵхьакра; аҵәахра; Bücher, Zeitschriften
entgegenkommen (kam entgegen, entgegengekommen) vi (s) jmdm (Dat) азәы иихәо адгылара аҭара, иқәшаҳаҭхара; азәы идгылара; Unser Chef kommt uns immer entgegen.
Magazin n -s, -e сахьала иеиқәыршәоу ажурнал
jmdn. auf dem Laufenden halten ахҭысқәа зегьы азәы ирдырра; auf dem Laufenden sein ахҭысқәа зегьы рдырра
zu kurz kommen *apaka:* имаҷны, иазымхо

GESPRÄCH
Hans und Alchas

A.: Hans, was für ein Buch liest du da?
H.: Das sind «Memoiren» (амемуарқәа PL) von Otto Bismark, deutsche Ausgabe.
A.: Oh! Das ist ein seltenes Buch, nicht wahr? Hast du es in unserer Bibliothek ausgeliehen?
H.: Ich habe es in der Buchhandlung “ Salut” gekauft.
A.: Die kenne ich auch. Das ist ein prima Büchergeschäft. Dort gibt es viele wertvolle Bücher, auch in Fremdsprachen.
H.: Das stimmt. Und die Verkäufer dort sind freundlich und immer bereit, ein gutes Buch zu empfehlen. Ich besuche diese Buchhandlung sehr oft. Es macht mir Spaß, schöne Bücher anzusehen und in einigen Kunstbüchern zu blättern. Bücher sind meine Freunde.
A.: Und du bist ein Bücherfreund!

H.: Ja, das bin ich. Ich habe schon eine kleine Hausbibliothek gesammelt. Ich will nicht nur ein erfolgreicher Fachmann, sondern auch ein gebildeter Mensch werden.

A.: Das will ich auch. Aber mein Geld ist knapp. Ich muss das Essen und das Wohnen selbst bezahlen. Meine Eltern helfen mir nicht mehr. Ich leihe Bücher in der Bibliothek aus.

H.: Das mache ich auch. Ich besuche oft unsere Unibibliothek, besonders in der Prüfungszeit.

A.: Ja, dann sind im Internetsaal alle Plätze besetzt.

V O K A B E L N

Bücherei f =, -en абиблиотека, ашәкәыцәахырҭа
Bibliothek f =, -en абиблиотека
Bibliothekar m -s, -e абиблиотека аусуӡы
Bibliothekarin f =, -nen абиблиотека аусуӡ(цҳәыс)
Ausgabe f =, -n аҭыжьра, аҭыжьымҭа
Erstausgabe f =, -n актәи аҭыжьымҭа
Einzelausgabe f =, -n хазы иҟоу аҭыжьымҭа
selten *a, adv* лассы-лассы иуцымло; шамаха, иналаршәааларшәны; seltenes Buch
ausleihen (lieh aus, ausgeliehen) vt қьырала аҭара, агара; das Buch ist ausgeliehen ашәкәы рыҭоуп
leihen (lieh, geliehen) vt 1. арцсахра (уалла аҭара); ар(у)аара; Ich habe ihm etwas Geld geliehen.; 2) амцсахра (уалла агара); leih mir bitte etwas Geld.
Buchhandlung f =, -en ашәкәыҭирҭа адәқьан
Büchergeschäft n -s, -e ашәкәыҭирҭа адәқьан
wertvoll *a* зыхә дуу, зыхә ҳараку, кыр иацсоу, хәы змоу; ein wertvolles Bild, Buch, ein wertvoller Fachmann
fremdsprachige, тәым (герман) бызшәала иӡоу ашәкәқәа; deutschsprachige Bücher **Bibliothek für fremdsprachige Bücher** аҳәааныркәтәи алитературазы абиблиотека
bereit sein акы азхиара (акы иазыхианы аҟазаара); Er ist be-

reit, dir zu helfen.
empfehlen (empfahl, empfohlen) vt адгалара, абжьагара; Der Lektor empfiehlt uns, mehr zu lesen. Er hat mir dieses Buch empfohlen.
blättern vi (h) in (Dat) (ашәкәы, ажурнал) адаҟьаарҳәара; in einem Buch, in einer Zeitschrift
sammeln vt аизгара; Bücher, Briefmarken, Geldmünzen; gesammelte Werke аҩымҭаҟәа реизга
erfolgreich *a* аҟәҫиара змоу, аихьзара змоу; er ist ein erfolgreicher Kaufmann
gebildet *a,* **gebildet sein** аҧара змоу; Er ist ein gebildeter Mann. Er ist gut gebildet.
Mein Geld (Zeit) ist knapp (аамҭа) аҧара маҷны исымоуп
bezahlen vt ашәара, ахә ашәара (ахшәаара), ахҭынҵара; Zuerst wählt man die Ware, dann bezahlt man sie.
besetzen vt анкылара, агара, анапаҫы аагара; Alles ist besetzt. Зегьы нкылоуп (гоуп).
besitzen (besaß, besessen) vt акы амазаара (атәызаара), атәра; ein Haus, ein Grundstück
Hausbesitzer m -s, = аҩны зтәу (аҧшәма)

Аеаршьцылараҟәа

1. Ианышәҵа ахыцхьазараҟәа ажәала.

1917	1812	628	9	11/2
1945	1703	999	1	3¾
1993	1021	2	107	5 1/6
1212	5555	5	1,6	1/20

2. Икашәҵа азҵаараҟәа ртак.

1. Wie viel Tage hat das Jahr? Wie viel Tage hat ein Schaltjahr (ашықәс ду (ау))? 2. Wie viel Monate hat das Jahr? 3. Wie viel Tage hat der Januar? Der Februar? 4. Wie alt sind Sie? 5. Wann sind Sie geboren? 6. Wann sind Sie zur Schule gegangen? 7. Wann sind Sie Student geworden? 8. In welchem Jahr sollen Sie Ihr Studium abschließen? 9. Seit wann studieren Sie Deutsch? 10. In welchem Jahrhundert lebte Puschkin?

3. Ҳара ҳацхьазоит.

10+2=12 zehn plus zwei ist gleich zwölf
6+6= 12 sechs plus sechs ist gleich zwölf
3 x 4=12 drei mal vier ist gleich zwölf
6 x 2 =12 sechs mal zwei ist gleich zwölf
12 – 5 = 7 zwölf minus fünf ist gleich sieben
12 – 6 = 6 zwölf minus sechs ist gleich sechs
12 : 2 = 6 zwölf durch zwei ist gleich sechs

4. Иеиҵажәга агерман бызшәахь. Хшыԥызышьтра рышәҭ ацхьазара хьызкәа.

1. Абиблиотекаҿы иҟоуп 15 миллион инареиҳаны атомкәа (ашәкәкәа), миллионқәак ажурналкәа. 2. Есеры абиблиотека иаҵаауеит зқьԥык инареиҳаны ацхьаԥцәа. Араҟа знык ала 500-ԥык рҟынза ацхьаԥцәа аус рур рылшоит. 3. Аурыс бызшәа ажәар ҿыц аҿы 11000 ажәа ыҟоуп. 4. Иреиҳау ҳцараиурҭақәа рҿы миллионла астудентцәа ацә-

ра рцоит. 5. Ҳбиблиотекаҿы иҟоуп зқьыла ашәкәқәеи шәкыла ажурналқәеи. 6. Ацара иалагоит жәба рыбжазы. Аурок цоит саатқи бжаки. Ацсеитакра ду саатбжак ыҟоуп. 7. Ари (уажәтәи) асеместр азы агерман бызшәа 150 даҟьа саԥхьароуп. 8. Ҳақалақь аҿы инхо ауаа ироуит 2-миллионк ауада ҿыцқәа. 9. 20-тәи ашәышықәса аасҭа 21-тәи ашәышықәсазы ҳара иеиҧьны ҳанхалоит.

5. Инашәыгъа аҳәоуқәа инфинитив zu ацҵарала.

Muster: Es ist nicht leicht, … (dieser Text, ohne Wörterbuch, übersetzen)
Es ist nicht leicht, diesen Text ohne Wörterbuch zu übersetzen.

1. Es ist nicht einfach, … (ein erfolgreicher Geschäftsmann werden). 2. Es ist interessant, … (ins Ausland (аҳәааныршә), reisen). 3. Es ist schwer, … (allein, leben). 4. Es ist kein leichtes Problem, … (ein guter Studentenjob, finden). 5. Ich habe heute keine Lust (агәаԥхара, агәазыҳәара, агәалаҟазаара) … , (am Referat, weiter, arbeiten). 6. Am Wochenende brauche ich nicht, … (früh, aufstehen). 7. Er bietet mich, … (er, mein Wörterbuch leihen). 8. Es macht mir Spaß, … (meine jungere Schwester, mit, Deutsch, sprechen). 9. Es ist notwendig (зда цсыхәа ыҟам, иахәҭоуп, иаҭахуп), … (regelmäßig, an der Sprache, arbeiten). 10. Es wäre (ицәгьамызт) nicht schlecht, … (eine Tasse Kaffee, trinken).

6. Икашәԥа азцаарақәа ртак.

1. Ist es gesund, Gemüse und Obst zu essen? 2. Ist es notwendig, gleichzeitig drei Fremdsprachen zu studieren? 3. Ist es schwer, deutsche Bücher ohne Wörterbuch zu lesen? 4. Haben Sie den Wunsch, eine Deutschlandreise zu machen? 5. Wer hat Ihnen empfohlen, an dieser Hochschule zu studieren? 6. Haben Sie Lust, zu einer Party zu gehen? 7. Ist es nötig, jedes unbekannte Wort im Wörterbuch zu suchen? 8. Fällt es Ihnen leicht, Besorgungen allein zu machen?

9. Haben Sie eine Möglichkeit, ein Privathaus zu bauen? 10. Macht es Ihnen Spaß, im Internet zu arbeiten?

7. Иеиқәшәыршәа аҳәоуқәа аинфинитивтә еицааира um…zu ала.

Muster: Man muss viel lesen (gebildet sein).

– Man muss viel lesen, um gebildet zu sein.

1. Ich mache jeden Morgen Frühgymnastik (gesund bleiben). 2. Ich gehe nach Hause zu Fuß (sich unterhalten, mit der Freundin). 3. (die Prüfungen, gut, ablegen), muss man nicht nur fernsehen, sondern auch viel lesen). 4. (die Fremdsprache, erlernen), muss man Geduld (ачҳара) haben. 5. (etwas billiger kaufen), geht man in den Supermarkt. 6. Ich rufe meinen Freund an, (erinnern, er, an unsere Verabredung). 7. Er schickte seinen russischen Freunden eine Postkarte, (zu Weihnachten, Sie, einladen).

8. Иеиҭажәга аҳәоуқәа аҵсшәахь.

1. Man muss ins Sanatorium fahren, um sich gut zu erholen. 2. Man muss den Text einige mal lesen, um ihn zu verstehen. 3. Man muss viel lernen, um gebildet zu sein. 4. Es ist nicht leicht, diesen Text ohne Wörterbuch zu übersetzen. 5. Es ist ein Problem, einen guten Studienjob zu finden. 6. Er hat einen Wunsch, seinen Geburtstag auf dem Lande zu feiern. 7. Er hat vorgeschlагen, eine Reise nach Paris zu machen. 8. Es macht mir Spaß, klassische Musik zu hören. 9. Es ist notwendig, regelmäßig an der Sprache zu arbeiten. 10. Ich habe ganz vergessen, meinen Freund gestern abend anzurufen.

9. Акәаԥқәа ртыԥан ишәыргыл аԥгылақәеи аԥҩамҭақәеи.

1. … stark… Regens bleiben wir zu Hause. 2. … Schwierigkeiten ist er mit der Arbeit fertig geworden. 3. … Reise unterhielten sie sich sehr lebhaft. 4. … klein… Buchstaben konnte ich den Text nicht lesen. 5. Er fehlte im Unterricht … Krankheit. 6. … am Sonnabend ist unser Gast am Sonntag gekommen. 7. … … Reisetasche kaufte sie sich eine Handtasche. 8. … Apfelsinen hat sie Zitronen gekauft.

10. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. 5-тәи адаќьаҫы иану аҫаршьцыларақәа рхаҭыцан, сара иќасцеит 7-тәи адаќьаҫы иану аҫаршьцыларақәа. 2. Аџсеиҭакраан ҳара зны-зынла герман бызшәала ҳаицәажәалоит. 3. Иара иҳәашьа баацы иахќьаны ихәарҭам ахәшьара иоуит, имаз адырра бзиақәа хьаас имкыкәа. 4. Амҫышаҫны сара адачахь (аџхынѡны) сымцазеит амшцәгьа иахќьаны. 5. Аҫазыќатцарақәа раан ҳара ирацәаны аинтерес змоу ҳаҳаит. 6. Абанан ацынхәрас иара иааихәҫит апатырқал, ахш ацынхәрас – аиогурт. 7. Аџхын хышәашәа хьаас иќамцакәа, ақалақь ахь аныќәаѡцәа рацәаѡны иааит. 8. Аблуз цха аҭыцан иара даҫа свитерк игеит.

Lesetext von Heinrich Heine

Der weltbekannte hervorragende deutsche Dichter **H. Heine** wurde am 13. Dezember 1797 in der Stadt Düsseldorf geboren. In dieser Familie waren vier Kinder. Der Vater war Kaufmann. Obwohl die Familie nicht reich war, wollten die Eltern den Kindern gute Bildung geben. Nach dem Wunsch des Vaters musste Heinrich Heine Advokat werden. Mit 6 Jahren begann er sein Studium in einer Schule, dann studierte er in einem Lizeum. Später studierte er an der Universitäten Bonn, Göttingen und Berlin. Er studierte Rechtwissenschaft, interessierte sich aber für Literatur, Kunst und Politik. Schon in seinen Jugendjahren widmete er sich dem dichterischen Schaffen. Sehr früh begann er Gedichte zu schreiben. 1821 erschien seine erste Gedichtssammlung. Später vereinigte H. Heine alle Gedichte, die er in den Jahren 1817 – 1826 geschrieben hat, in dem bekannten «Buch der Lieder», das 1827 erschien. Dieses Buch besteht aus vier Zykeln: «Junge Leiden», «Lyrisches Internezzo», «Die Heimkehr», «Die Nordsee». In diesem Buch besingt H. Heine seine Heimat, ihre Naturschönheiten.

Die Gedichtssammlung «Buch der Lieder» war ins Abchasische im Jahre 1970 von dem abchasischen Gelehrten und Dichter

Wladimir Zwinaria übersetzt. **W. Zwinaria** wurde 25. Juli 1938 im Dorf Kutol, Bezirk Otschamtschira geboren. Er hat die philologische Fakultät, die Fachrichtung «Abchasische Sprache, Literatur und die deutsche Sprache» Suchumer Staatlicher Pädagogischer Institut absolviert. W. Zwinaria war Doktor der Philologie, Professor und Mitarbeiter des Abchasischen Humanitären Forschungsinstitut, außerdem unterrichtete er Abchasische Literatur an der Abchasischen Staatlichen Universität. Er übersetzte gern deutsche Gedichte von Schiller, Goethe und Heine ins Abchasische.

11. Шәрыцхьа, иара убас ишәҵа ҽырҳәала Ҳ. Ҳаине иажәеинраалакәа герман бызшәалагьы ацсышәалагьы.

Lorelei

Ich weiß nicht, was soll es bedeuten,
Dass ich so traurig bin;
Ein Märchen aus alten Zeiten,
Das kommt mir nicht aus dem Sinn.

Die Luft ist kühl und es dunkelt,
Und ruhig fliesst der Rhein;
Der Gipfel des Berges funkelt
Im Abendsonnenschein.

Die schönste Jungfrau sitzet
Dort oben wunderbar,
Ihr goldnes Geschmeide blitzet,
Sie kämmt ihr goldenes Haar.

Sie kämmt es mit goldenem Kamme
Und singt ein Lied dabei;
Das hat eine wundersame,
Gewaltige Melodei.

Den Schiffer im kleinen Schiffe
Ergreift es mit wildem Weh;
Er schaut nicht die Felsenriffe,
Er schaut nur hinauf, in die Höh.

Ich glaube, die Wellen verschlingen
Am Ende Schiffer und Kahn;
Und das hat mit ihrem Singen
Die Lorelei getan.

Лорелаи

Сара исыздырам исыхьыз,
Сылахь зеиқәу абас,
Лакәк, ажәытәра иннажьыз,
Исхамышҭуа инхеит гәырҩас.

Иҫыхьҭоуп аԥша хәылԥазыла,
Ԥшьаалоуп Реин шԥауа,
Ахра ихәмаруа иаҫалоит
Изаало амра ашәахәа.

Ԥҳәызба шаназак хыхьза
Дықәтәоуп убра дԥьашьатәха,
Леимхәыц акәзар, иссирзоуп,
Лыхцәы еилаԥхоит имцаха.

Илҳәоит лыхцәы хьы-ххәала,
Насгьы илҳәоит лара ашәак,
Илҳәоит уи даара еинаалан,
Лыбжьы гәкуп омашәа.

Арцыс, ашхәа инҭалан
Инсиуа, игәахы ҽнакаауеит,
Ибом уи ахаҳәқәа ицыло,
Ахра ахыцәқәахь дыццшуеит.

Издыргәышьоит, арцыс, ушхәа
Азыбларахь уара ушагауа:
Лорелаи абжьы хаа илхылтцуа
Абасоуп зегьы ишрызнауа.

Ein Fichtenbaum

Ein Fichtenbaum steht einsam
Im Norden auf kahler Höh.
Ihn schläfert. Mit weißer Decke
Umhüllen ihn Eis und Schnee.

Er träumt von einer Palme,
Die fern im Morgenland
Einsam und schweigend trauert
Auf brennender Felsenwand.

* * *

Ахра силацхара иагәылиаан игылоуп
Аҩада цсаҵлак заҵәны.
Инхытыр-аахытыруеит ацәа иахьалоу,
Иҟәашза сыла ихҩаны.

Ҷхызла иабоит уи сакара харакаҽ,
Амрагьы кыдшәо иахьшуа,
Ахала, гәырҩала ишәарҭазоу хракаҽ
Пальмак ҟато ишазҳауа.

13. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

Ҳара ҳинститут аҽы аҵара мариазам. Азанаат иазку литература (Fachliteratur) маҵара акәзам аҵхьара зҭаху, иара убас асахьаркыратә литературагьы аҵхьара аҭахуп. Иуҭаху ашәкәы еснагь аҵшаара мариазам. Ҳара ҳапрофессор иҳабжьеигоит еиҵмырҟьазакәа аусура. Аҵышәарақәа бзианы иуҭирц азы иаҭахуп ашәкәқәеи ажурналқәеи рацәаны рыцхьара. Ҳара ҳбиблиотекаҽы ибзианы аус ууртә иҟоуп. Зегь реиҳа гәахәарыла аус зуеит азал ду аҽы, уаҟа сара азәгьы дысцырхагазам. Аусура агәаҵхара ду снаҭоит.

Шәара абиблиотека шәымоума? Ааи, ҳара ҳбиблиотека даара идууп. Ҳара ҳбиблиотекаҽы иҟоуп зқьыла атомқәа. Иара убас уаҟа иҟоуп агерман, афранцыз, англыз шәкәқәа. Араҟа аусура бзиоуп. Абиблиотека аартуп ашьыжь асаат 9 инаркны ахәылбыеха асаат 9-нза.

AUFGABEN

1. Beschreiben Sie die Bibliothek, wo Sie arbeiten. 2. Inszenieren Sie ein Gespräch zwischen dem Leser und dem Bibliothekar. 3. Welche Bücher lesen Sie gern?

XI аурок

Атема: Wir machen Einkäufe.
Аграмматика:
1. Артикль ахархәара.

1. Артикль ахархәара
Der Gebrauch des Artikels

Иеилкааугьы иеилкаамгьы артикльқәа аҵсшәахь реиҭагара аузом. Аха атекст аҵакала амаҭәар цқьа аилкаара ахәҭазар, **«ein»** еиҭоугар ауеит иеилкаам аформа рбага асуффикс **-к** ахьызҟа ашьаҭа цқьа аҵҵарала, **«der»** – «ари, абри» ҳәа.

Ich lese **ein** Buch. Сара ашәкәы (шәкәык) саҵхьоит.
Das Buch ist interessant. (Ари) ашәкәы интересуп.

Иеилкаам артикль ахархәара
Der Gebrauch des unbestimmten Artikels

Иеилкаам артикль рхы иадырхәоит:

1) амаҭәар ахьз рацхьаза акәны ианырҳәо:
Sie gibt ihm **einen** Bleistift.
Лара иара акарандашь (иарбанзаалак карандашьк) илҭоит.

2) амаҭәар ахьз анырҳәо егьырҭ иеиҵшу (иеижәлоу) амаҭәарқәа ианрылрымкааua:
Die Lehrerin spricht mit **einem** Schüler.

Арцаѡ цҳәыс ацаѡы (цаѡык) диацәажәоит.

3) иеилоу ахьзтә зҳәаҿы аидҳәалагатә (ацхыраагзатә) кацарбаҟәа **sein** ма **werden** рыцны ахьызка ацхьа иангылоу:
Das ist **ein** Tisch. Ари еишәоуп. (Ари аишәа ауп).

4) акацарбаҟәа **haben, brauchen,** ахаҿыдатә еицааира **es gibt** рышьтахь иангылоу:
Aksida **hat eine** Schwester. Аҟсида аиаҳәшьа длымоуп.
Er **braucht ein** Heft. Иара итахуп атетрад.
Hier **gibt es einen** Lesesaal. Апака икоуп ацхьарта зал.

5) лассы-лассы аккузатив аҿы ицоу ахартәаага зыхьзырцшуа егьырт иеитацуа акацарбаҟәа рышьтахь:
Temyr schreibt **einen** Brief. Ҭемыр асалам шәкәы иѡуеит.
Ich lese **ein** Buch. Сара ашәкәы сацхьоит.

6) аиҿырцшраан:
Er schwimmt wie **ein** Fisch. Иара ацсыз еицш дызсоит.

Иеилкааy артикль ахархәара
Der Gebrauch des bestimmten Artikels

Иеилкааy артикль рхы иадырхәоит:

1) аматәар хыҟәкыла (итккааны, конкретла) ахьз ҳәазар:

а) аматәар ахьз аѡынтәраан ианырҳәо:
Das ist **ein** Buch. **Das** Buch ist neu.
Ари шәкәуп (Абар ашәкәы). Ашәкәы ҿыцуп.

б) ахьызка ашьтахь аҳәаақәца ангылоу, аҳәаақәца арбазар:

– генитив ападеж аҽы:

Das Buch der Lehrerin liegt auf dem Tisch.

Арцаҩы лышәкәы аишәа иқәуп.

– ацгыла **von** ацны:

Die Werke **von** Schiller sind weltbekannt.

Шиллер ирҽиамҭақәа адунеи иадыруеит.

в) ахьызка ацхьа аказшьарба иреиҳазоу астепен, мамзаргьы аишьҭагылатә цхьазара хьзы ангылоу:

Der beste Schüler ist immer fleißig.

Иреиҷъзоу ацаҩы еснагь дкәыбҷоуп.

Heute ist der 5. Dezember.

Иахьа цхынҷкәын хәбоуп.

2) зыхьз ҳәоу аматәар иара ада аныкам. Арахь иацанакуеит адгьылбжьахақәа, адунеи аганқәа, апланетақәа, асцәақәа, ашықәс аамтақәа, амчыбжь амшқәа, амзақәа, азиасқәа, азиақәа, ашьхақәа, амшынқәа, аокеанқәа уҳәа убас егьырҭгьы рыхьзқәа:

der Rügen, der Norden, die Erde, der Merkur, die Venus, der Atlantik, die Krim, das Abchasien, der Herbst, der Montag, der Juni, der Rhein, die Elbe, der Jenissej, das Schwarzen Meer, der Kaukasus, der Stille Ozean (der Pazifik)

Die Erde dreht sich um **die** Sonne.

Адгьыл амра иакәшоит.

3) ацҳәыс жәлеи ахаца жәлеи аазырцшуа атәылақәеи ақалақьқәеи рыхьзқәа:

die Schweiz, **die** Mongolei, **die** Tschechoslowakei,

der Iran, **der** Irak**, der** Libanon, **der** Sudan

Артикль аҟамзаара (агзаара)
Das Fehlen des Artikels

Артикль ыҟазам (иагуп):

1) иеилоу азҳәа ахьзтә хәҭаҵы ахьызҟа иаанарԥшуазар ауаҩы изанаат, имилат, ипартиатә алазаара (партиас дызлоу) уҳәа уб. иԥ.:

Ich bin Ingenieur. Сара сыԥьныруп.

Erasta ist Kommunist. Ерасҭа дкоммуниступ.

2) ишьақәгылоу (итышәынтәалоу) аҳәашьақәеи, ажәаԥкақәеи, ажәамаанақәеи, ажәеиԥарақәеи рҿы:

Anfang Juli – ԥхынгәы алагамҭа

Fußball spielen – ашьапылампыл аспа

zu Hause – аҩны

nach Hause – аҩныҟа

Zeit ist Geld – Аамҭа – цароуп

Morgenstunde hat Gold im Munde.

Шьыжь игылаз иеан ҽаба аԥеикит.

3) ахатәы хьызқәа, абжьара жәлахь иатԥанакуа атәылақәеи ақалақьқәеи рыхьзқәа раԥхьа:

Sie heißt Anna.

Лара Анна лыхьзуп.

Heinrich Heine wurde in Düsseldorf geboren.

Ҳаинрих Ҳаине диит Диуссельдорф (ақалақь аҿы).

Аха: урҭ раԥхьа игылазар аҳәаақәԥа, уск̌ан рхы иадырхәоит иеилкааy артикль.

Das sonnige Abchasien. Имратәылоу Аԥсны.

4) лассы-лассы аиқәыԥхьазараан:

Bücher, Hefte, Zeitungen und Zeitschriften liegen auf dem Tisch.

Ашәкәқәа, атетдрадқәа, агазетқәа, ажурналқәа аишәа иқәуп.

IM SUPERMARKT «DIE WINDROSE»

«Die Windrose» ist ein riesiges Einkaufszentrum in Köln. Es liegt wie alle Supermärkte außerhalb der Stadt (ақалақъ нтыц). «Die Windrose» ist ein modernes zweistöckiges Gebäude mit Klimaanlagen, Rolltreppen, Cafes, Kinderecken und anderem Komfort für die Kunden.

Die Lichtreklamen bieten Waren aus aller Welt an. Hier kann man alles kaufen: von einem Taschentuch bis zu einem Fertighaus. Man läuft durch die unendlichen Passagen, schaut sich alles an und es wird einem bunt vor den Augen, man weiß schon nicht mehr, was man sich wünscht.

Der Besuch eines Supermarktes ist sehr anstrengend, aber er lohnt sich. Die Waren hier sind preiswert, viel billiger als in den kleineren Kaufhäusern, besonders im Winterschlussverkauf. Da sind die Preise fast zu 50 % reduziert.

Helga und Inge besuchen einige Abteilungen: Lederwaren, Damenkleidung und Optik. Helga kauft sich eine schicke Ledertasche, ein Opernglas und eine chinesische Keramikvase. Inge wählt sich eine hübsche Bluse und einen Wollpullover aus. Sie geht die Sachen anprobieren. Die Bluse passt ihr nicht richtig, sie muss eine Nummer größer nehmen.

Иқәшәыргыл азцаарақәа атекст азы.

Wir machen Einkäufe
(Helga und Inge)

I.: Fährst du am Samstag zum Supermarkt?

H.: Soll ich dich mitnehmen? Dein Auto ist schon wieder kaputt, nicht wahr?

I.: Ja, schon wieder. Kannst du mich abholen? Ist dir das recht?

H.: Ich fahre um halb neun von zu Hause weg. Fünf Minuten

später halte ich vor deinem Haus. Ist dir das zu früh?

I.: Nein, das passt mir ganz gut. Ich warte auf dich da unten.

H.: Bis dann!

In der Ankleidekabine

I.: Helga, wie findest du meine Bluse? Sitzt sie gut? Passt sie mir?

H.: Sie passt dir sehr gut und kleidet dich. Aber sie ist ein wenig zu groß.

I.: Ja, ein bisschen. Dann muss ich eine Nummer kleiner bitten. Sonst ist die fein, nicht wahr?

H.: Das stimmt. Das ist doch reine Baumwolle.

I.: Ich meine es auch. Die Bluse ist auch preiswert. Für diesen Preis finde ich kaum was Besseres. In einem Modegeschäft kostet dieselbe Bluse zweimal so viel. Ich nehme sie.

H.: Und der Pullover ist ganz deine Große, von bester Qualität und steht dir ausgezeichnet.

V O K A B E L N

abholen vt jmdn. (Akk) азәы игаразы ансира; азәы ицылара
das passt mir, das ist mir recht ари сара сзы ибзиоуп, иснаалоит, исзыманшәалоуп
Klimaanlage f =, -n аҳауаҭышәныртәалага, акондиционер
Rolltreppe f =, -n зхала уныкәызго амардуан, аескалатор
Komfort m -s (ohne PL) аманшәалара, акомфорт; das Haus mit allem Komfort
Kunde m -n, -n аахәаԥ, аклиент
Käufer m -s, = аахәаԥ
Verkäufer m -s, = аҭиԥы
Einkäufe machen аахәатәқәа раахәара, ахәаахәтра; Sie geht einkaufen. Лара аахәатәқәа раахәара (хәаахәтра) дцоит.
Ware f =, -en атауар

Warenhaus n -es, -häuser ауниверсалтә дәқьан
Kaufhaus n -es, -häuser (ауниверсалтә) адәқьан
anbieten (bot an, angeboten) vt адгалара, акырҷацара, ахәыҭара; Waren, Tee, Kaffee, Kuchen; Ich biete meiner Freundin Tee mit Kuchen an. Angebot und Nachfrage аҭахра, алагала
Taschentuch n -(e)s, -tücher ачабра
sich (Dat) etw. ansehen vt, sich (Dat) etw. anschauen vt ахәаҵшра, абара; Schau dir diese Ausstellung an!
Schaufenster n -s, = ацәыргарҭа, авитрина
bunt a аҧра, аилыҧраа, ачрыхә; Tuch, Teppich, Bild, Blumenstrauß
anstrengend *a* узыраацсо, ираацсагоу, араацсага, аркарага; Die Arbeit im Sprachlabor ist anstrengend.
sich lohnen vi ацсара, азацсара, ахәарҭара; Diese Reise ist anstrengend, aber sie lohnt sich. Es lohnt sich nicht, darüber zu sprechen. А(б)ри азбахә аҳәара иацса(за)м.
preiswert *a* рацәак зыхә ҳаракым, зыхә мариоу; Dieses Kostum ist elegant und preiswert.
Preis m -es, -e 1. ахә, ахәцса; 2. аҳамҭа, ацхьахә; Wie ist der Preis?
reduzieren vt агырхара, аркьаҷра, армачҷра, аларкәра, аиҵатәра
die Waren zu reduzierten Preisen зыхә рмачу (сиҵатәу, лакәу, агырхоу) атауарқәа
Abteilung f =, -en акәша; Abteilung für Damenbekleidung, Optik
Leder n -s, = ацәа, асахҭан; Lederschuhe, Ledertasche, Lederjacke
Pullover m -s, = (Pulli m -s, -s) апуловер, асвитер
Wolle f =, -n аласа
Baumwolle f =, -n абамба
(das Kleid) passt mir ацкы снаалоит (сзыбзиахоит); steht mir, kleidet mich; das Kleid für alle Tage ссенытәи ацкы; zum Ausgehen анҭыцга
Größe f =, -n адура, аура-ҭбаара, ашәага, ашәагаа, изакароу;

Welche Große haben Sie? Meine Größe ist 46. Ich möchte eine Nummer großer (kleiner).
(aus) wählen vt 1. алцшаара; 2. алхра;Von vielen Kleidern habe ich dieses Kleid gewählt. Bald werden wir einen neuen Präsidenten wählen.
(Aus)wahl f =, -en алцшаара, алхра, алацшра, ахкеилацса; Die Auswahl der Waren (an, von Waren) ist groß. Wer die Wahl hat, hat die Qual. Алхра мариам.

Kleidungsstücke

für die Damen.

das Kleid -(e)s, -er ацкы
der Anzug -(e)s, -züge ацәашәцатәы, акостиум (аиқәатә костиум, аиқәеи акьаҿи еиқәцаны)
das Kostüm -s, -e акостиум
der Rock -(e)s, Röcke аицка
der Strumpf -(e)s, Strümpfe ақалцад, ақлацад
die Strumpfhose =, -n аиқәақлацад
der Pelzmantel -s, -mäntel ахамы, ахампалта

für die Herren

das Hemd -(e)s, -en акьаҿ, аблуз; амаика
der Anzug -(e)s, -züge акостиум
die Hose =, -n аиқәа
der Rock -(e)s, Röcke акьаҿ, апицьақ
die Socke =, -n ақалцад кьаҿ
die Krawatte =, -n ахәдахаца, агалстук
der Schlips -es, -e ахәдахаца, агалстук

die Jeans pl ацьынсқәа
die Jacke =, -n акуртка
der Hut -(e)s, Hüte ахылца, ашлиапа

der Schuh -(e)s, -e ашьаԥа, аимаа, ашьаԥатәы
die Mütze =, -n ахылԥа
der Stiefel -s = амагә
der Mantel -s, Mäntel апалта
die Baskenmütze =, -n аберет

Аеаршьцылараҟәа

1. Иеиҭажәга аҳәоуҟәа аҵсшәахь.

1. An einem schönen Tag fuhren wir ins Dorf. Die Sonne schien hell. Das Wetter war warm. Wir gingen in einen großen Wald und verbrachten dort den ganzen Vormittag. 2. Gestern haben wir die erste Prüfung. Ein Student antwortete auf die Frage richtig. Die Frage war schwer. Dann fragte der Professor nach einem Beispiel, das Beispiel aber war falsch. 3. Ich habe einen Freund. Der Freund wohnt Agrbastrasse 20. Das Haus steht an der Ecke. Die Wohnung meines Freundes liegt im dritten Stock. Die Zimmer sind hell und gemütlich. Die Fenster gehen in den Hof. 4. Der Mond (амза) dreht sich um die Erde. 5. Die Venus ist ein Planet. 6. Der Rektor unserer Universität spricht heute im Hörsaal № 2. 7. Ich habe zum Frühstück Kaffee mit Milch getrunken. Die Milch war sehr frisch. 8. Emir arbeitet bei einer Firma. Er ist ein erstklassiger Programmierer. 9. Ich wohne nicht weit von der Uni. Ich gehe zur Uni zu Fuß. 10. Zweimal im Jahr haben die Studenten Ferien. 11. Im Studentenklub unserer Uni diskutieren wir über unsere Probleme. 12. Wir haben in unserem Studententheater ein Stück von Iskander inszeniert. 13. Am 12. Mai ist mein Geburtstag.

2. Ишәыргыл артикль иахьахәҭоу.

1. Da kommt … Mann. … Mann ist jung. Er ist … Student. 2. Da steht … Frau. … Frau ist 23 Jahre alt. Sie hat vor kurzem an ... Universität in Suchum studiert und ist jetzt … Lehrerin. 3. … Haus dort an der Ecke ist 5 Stock hoch. Wir wohnen in … vierten Stock. 4. In … Sommer sind … Tage lang. … Sonne geht früh auf. 5. … Mond dreht sich um….Erde. 6. Ist … Direktor schon gekommen? 7. … Leben ist schön. 8. Er ist … kluger Mann. Adgur Tarba ist … Fahrer. Seine Frau ist … gute Hausfrau. 9. Ich habe dieses Buch mit … Interesse gelesen. 10. In zehn Minuten waren wir an … Ort und … Stelle. 11. … Frauen kämpfen um ihre Rechte. 12. Ich wünsche Ihnen … Beste.

3. Икашәца азцаарақәа рҭак артикль шәхы иархәаны.

1. Der wievielte ist heute? Und am wievielten haben wir den Sonntag? 2. Welche Jahreszeit ist nach Ihrer Meinung die schönste? 3. Wie heißt der Bundeskanzler Deutschlands? 4. Spricht der Rektor Ihrer Universität oft von den Studenten? 5. Was ist Ihr Vater von Beruf? Als was arbeitet Ihr Onkel? 6. Brauchen Sie ein modernes Auto? Können Sie das Auto fahren? 7. Fahren Ihre Eltern jedes Jahr in den Urlaub? 8. Wohnen Ihre Verwandten auf dem Lande oder in der Stadt? 9. Sind Sie der Sohn eines Diplomaten? 10. Ist Herr Neumann ein Deutscher? 11. An welchem Wochentag haben Sie einen studienfreien Tag? 12. Arbeiten Sie an Ihrem Referat mit Interesse? 13. Welche Arbeit machen Sie mit großer Freude?

4. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

Ҳара иахьа ашьыжь адәқьан ҽыц «Мадонна» ашҟа ҳцоит. Ари адәқьан аҽы иҟоуп атауарқәа рацәаны. Ҳара интересс иҳамоуп аҳәса рышәцатәы аҟәша. Сара истахуп иаасхәар ессеназы аиқәеи акьаҽи еиқәны, ицәанаалоу анҭыцга цкы. Сара саҳәшьа илҭахуп азын палта. Абжьаацны сиццш саҳәшьа лышҟа снеиуеит, нас адәқьан ахь ҳдәықәлоит.

Адәқьан аадыртуеит ашьыжь асаат 9 рзы, ҳара асаат жәаба рыбжазы ҳхалоит хыхь. Араҟа иҟоуп аҳәса рышәцатәы аҟәша. Саҳәшьа дсыцхраауеит акостуими ацки ралхраҽы. Сара лара слыцхраауеит азын палта агәаҭараҽы. Апалта ахә рацәак иҳаракым, аха ицәанаалоуп, насгьы лара даара илнаалоит. Ꝋымчыбжь рышьҭахь ҳан лирамш ыҟоуп. Саҳәшьеи сареи акыраамҭа аҳамҭа алаҳҳуеит. Ацыхәтәан ҳара иҳацшаait даара ицшзоу асахҭан царатра. Уи ҳан лзы исиурпризхоит. Ҳара иҟаҳцаз ахәаахәтра агәалаҟазаара бзиа ҳнаҭеит.

5. Икашәца азцаарақәа рҭак.

1. Möchten Sie eine Tasse Kaffee (trinken)? 2. Lässt Sie Ihr Lektor schwere Texte ohne Wörterbuch übersetzen? 3. Wer lehrt Sie Deutsch sprechen? 4. Lassen Sie oft Ihnen Pullover reinigen (арыцқьара,

арыцқьаразы аҭара)? 5. Gehen Sie oft einkaufen? 6. Sehen Sie aus Ihrem Fenster Autos auf der Straße fahren? 7. Bleiben Sie am Sonntag lange im Bett liegen? 8. Bleiben Sie vor dem Schaufenster eines Juwelirladens lange stehen? 9. Sehen Sie im Fernseher gern Politiker diskutieren? 10. Welchen Sänger hören Sie gern singen?

6. Акаҵарбақәа рхьырцшра.

bewundern vt, sich wundern über Akk; denken an Akk; gratulieren jmdm. zu Dat; sich erinnern an Akk; teilnehmen an Dat; fragen nach Dat; sich ärgern über Akk; mitmachen vt, leben von Dat; Abschied nehmen, sich verabschieden von Dat; vorbeigehen, vorübergehen an Dat; sich entschuldigen vor Dat.

7. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл иақәнагоу ацгылақәа.

1. Im Museum bewundern wir … schöne Kunstwerke. 2. Ich wundere mich … Erfolge dieses Studenten. 3. Er ging … mir vorbei und bemerkte mich nicht. 4. Ich denke stets … meine Eltern.

5. Erinnerst du dich oft … unsere Fahrradtouren im Sommer? 6. Ich will meinem Freund … Geburtstag gratulieren. 7. In der Bibliothek frage ich … dem Lehrbuch für Deutsch. 8. Morgen verreist mein Freund, ich muss mich … ihm verabschieden. 9. Gudisa ärgert sich oft … seinen kleinen Bruder. 10. Du hast nicht recht. Du musst dich … ihm entschuldigen. 11. Ich will … Konzert teilnehmen. 12. Er lebt nicht nur … dem Stipendium. 13. Viele Schauspieler machten … dieses Konzert gern mit. 14. Es war schon spät, und sie musste … dem Gastgeber Abschied nehmen.

8. Акәаацқәа рҭыцан ишәыргыл still ма leise.

- Es ist hier still – Арака ҭынчроуп (абжьы ҭгамкәа, иныцакны).
- Er spricht leise – Иара дцәажәоит (иҳәоит) ибжьы ҭгазамкәа (ныцакны) (аха иуаҳартә).

1. Es ist Nacht. Auf der Straße ist es … . Man hört nur Musik … spielen. 2. Unser Lektor hat heute Halsschmerzen, er spricht sehr …, deshalb ist es im Unterricht sehr … . 3. Daur kommt nach Hause spät. Alle schlafen schon. In der Wohnung ist es … . Er tritt in sein Zimmer ... ein. 4. Sprich nicht so … ! Man hört dich nicht.

9. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Ҳара џьашьахәыс иҟаҳџеит асахьаҭыхѡы қәыџш иусумҭа. 2. Ари аҧкәын қәыџш идыррақәа зегьы уамашәа ирбон. 3. Ҳара ҳтәылаҿы ахәыҧқәа ирызхәыцуеит. 4. Сара Германиатәи сѡызцәа ирыдысныҳәалеит Қьырса ныҳәа. 5. Урҭ лассы-лассы иргәаладыршәалоит арҭ ашықәсқәа. 6. Азәырѡы астудентцәа аконференциа рхы аладырхәит. 7. Асудентцәа зхы иақәиҭу раамҭа аиҿкаашьа иазџаауан дара. 8. Аҭиѡы аклиент дизымгәааројп. 9. Ҳара ари аныҳәа ҳеалаҳархәыр ҳҭахын. 10. Ҳара аџшәма (der Gastgeber) абзиараз ҳәа иаҳҳәеит, анаѡсан иани иаби абзиараз ҳәа раҳҳәеит. 11. Лара ари ахыбра џшза давсны дџеит, аха ажәытәтәи лышкол дзавымсит. 12. Иара апрофессор иҿаџхьа аҭамзаара шьҭеитџеит дахьагхаз азы.

10. Шәаџхьа атекст, нас иеиҭажәга аџсшәахь.

Der gute Kunde

Zu einem Metzger kommt ein Herr und sagt: «Bitte, schneiden Sie mir von diesem schönen Stück Fleisch 13 Pfund ab!» Der Metzger schneidet ein großes Stück ab und sagt dann: «Das sind 15 Pfund. Kann ich so lassen?» – Nein, sagt der Herr, «hören Sie vielleicht nicht gut? Ich habe 13 Pfund gewünscht, keine 15 Pfund».

«Verzeihen Sie, bitte, das kann man oft nicht genau sehen», sagt Metzger und schneidet noch 2 Pfund ab. «So, jetzt sind es aber ganz genau 13 Pfund» Er nimmt Bleistift und Papier und beginnt zu rechnen. «Lassen Sie das», sagt der Herr. «Ich brauche den Preis nicht zu wissen. Ich will das Fleisch doch nicht kaufen. Was soll ich mit so

viel Fleisch tun? Dem Metzger fällt der Bleistift aus der Hand. Der Kunde erzählt: «Wissen Sie, ich war im Bad Kissingen, und habe da 13 Pfund abgenommen. Jetzt will ich nur einmal sehen, wie viel das ist».

VOKABELN

Metzger m -s, = акәацҭиҩы, акәацԥкаҩы
abschneiden (schnitt ab, abgeschnitten) амацԥара, ахырԥкәыдра
abnehmen (nahm ab, abgenommen) агхара (худеть); аицахара, азцара

LESETEXT

Na, endlich!

Ein solider Herr kommt in ein Lebensmittelgeschäft.
Verkäuferin: Darf ich Ihnen Gemüsekonserven anbieten? Wir haben sie erst heute aus Bulgarien bekommen.
Kunde: Danke, ich mag nichts Scharfes.
V.: Vielleicht mögen Sie Schokolade, wir haben verschiedene Sorten davon.
K.: Danke, ich mag nichts Süßes.
V.: Oh, vielleicht wünschen Sie eine Zigarre? Wir haben Zigarren bester Qualität.
K.: Danke, ich rauche nicht.
V.: Dann kaufen Sie diese Flasche Moselwein. Der Wein ist wirklich prima.
K.: Danke, ich trinke nicht.
V.: (nach einer Pause) Kaufen Sie diese Seife, mein Herr. Und da muss der Kunde ein Stück Seife kaufen, denn er konnte doch nicht sagen: Ich wasche mich nicht.

11. Шәацхьа, ишәҭа ҽырҳәала иарбоу адиалог.

Im Lebensmittelgeschäft

Am Samstag geht Erika einkaufen. Rechts um die Ecke ist ein Selbstbedienungsgeschäft, aber Erika geht in einen Privatladen ihrem Haus gegenüber. Im Laden des Meyers ist etwas teurer, dafür aber viel persönlicher. Herr Meyer kennt seine Kunden und bedient sie besonders freundlich und aufmerksam.

M.: Guten Morgen, Fräulein Erika. Was brauchen Sie denn heute?
E.: Morgen, Herr Meyer. Ich möchte Kaffee, ungemahlen, ein Pfund und ein Glas Marmelade. Danke.
M.: Und noch ein Wunsch?
E.: Von wann sind die Brötchen und das Schwarzbrot?
M.: Die Brötchen sind noch ganz warm, und das Schwarzbrot ist von heute früh und auch von gestern.
E.: Dann bitte zwei Brötchen und ein halbes Schwarzbrot von gestern. Ich mag nämlich hartes Schwarzbrot. Und noch ein Viertel Pfund von diesem Schinken bitte.
M.: Vielleicht noch ein paar Tomaten?
E.: Gut, dann aber Schluss für heute, sonst reicht mir das Geld nicht. Danke, tschüss, Herr Meyer.
M.: Auf Wiedersehen, Fräulein Erika und schönes Wochenende!

Auf dem Wege nach Hause geht Erika an einem Blumenmarkt vorbei. Sie bekommt für wenig Geld einen schönen Blumenstrauß. Da Erika heute Kopfschmerzen hat, geht sie noch in eine Drogerie, sie kauft dort Aspirin und Gesichtscreme.

V O K A B E L N

Laden m -s, =, Läden идуум адәқьан (аҿхышә)
Ladeninhaber m -s, = адәқьан (аҿхышә) зтәу, аҵшәма
persönlich *a* хаҭалатәи, ахаҭаратә, ахатәы, хаҭала; Sie kleidet

sich mit persönlicher Note. Лара лышәцатәы иамоуп ахатәы дырга.
mahlen (mahlte, gemahlen) vt алагара (Kaffee, Korn)
Glas n -es, Gläser 1. аҵәца; ein Glas Tee; 2. абанка хәчы; ein Glas Marmelade, Gurken
Blumenstrauß m -es, -sträuße ашәҭшьыцәра
Drogerie f =, -n аҵтека, аҵтекатә дәқьан

AUFGABEN

1. Erzählen Sie den Text im Supermarkt «die Windrose» nach! 2. Inszenieren Sie die Gespräche im Lebensmittelgeschäft! In der Damenkabine! 3. Beschreiben Sie das Kaufhaus (das Lebensmittelgeschäft), das Sie gern besuchen.

XII аурок

Атекст: Berlin.
Аграмматика:
1. Ахатәы хьызқәа реиҭакра.
2. Пассив (ахҭынхьаатә зыӄа (залог)).

1. Ахатәы хьызқәа реиҭакра
Die Deklination der Eigennamen

Ахатәы хьызқәа дативи аккузативи ападежқәа рҽы ирымазам (ироузом) анцәамҭақәа. Артикль зцым ахатәы хьызқәа генитив ападеж аҽы ироуеит анцәамҭа **-s:**

Schinkuba**s** Werke	Шьынқәба ирҽиамҭақәа (иҩымҭақәа)
Goethe**s** Gedichte	Гиоте иажәеинраалақәа
Peter**s** Heft	Петер итетрад
die Hauptstadt Abchasien**s**	Аҧсны ахҭнықалақь
die Flüsse Deutschland**s**	Германиа азиасқәа

Ахатәы хьызқәа **-s, -ß, -sch, -h, -z, -ie** рыла инцәозар, ирыцлоит анцәамҭа **-(e)ns**:

Marie – Mari**ens**, Franz – Franz**ens**.

Аха иахьатәи агерман бызшәаҽы ахатәы хьызқәа генитив ападеж ахаҭыцан лассы-лассы рхы иадырхәоит датив ападеж ацгыла **von** рыцны:

der Hut **von** Aslan	Аслан ихылпа
die Operetten **von** Strauß	Штраус иопереттақәа

Генитив ападеж ахатәы хьызқәа ацгыла **von** рыцны датив ападеж ала ицсаххар алшоит егьырҭ ахҭысқәа зегьы рҽгьы:

Иеиҽшәырцш:

Schinkuba**s** Werke	– die Werke **von** Schinkuba
Goethe**s** Gedichte	– die Gedichte **von** Goethe
die Hauptstadt Abchasien**s**	– die Hauptstadt **von** Abchasien

Ажәла ацхьа акы ма инареиҳаны ахьзқәа гылазар, анцәамҭа зцыло ажәла ауп:

Bagrat Schinkuba**s** Werke.

Баграт Шьынқәба иҩымҭақәа.

Johann Wolfgang Goethe**s** Gedichte.

Иоҳанн Вольфганг Гиоте иажәеинраалақәа.

Ахатәы хьызқәа, ақалақьқәа ма атәылақәа рыхьзқәа ирыцзар иеилкааy артикли аҳәаақәцеи, генитив ападеж аҿы анцәамҭа **-s** роузом (рыцлазом):

die Gemälde des jungen Dürer

Диурер қәыцш итыхымҭақәа (исахьақәа)

die Hefte des kleinen Naur

Наур хәычы итетрадқәа

die Straßen des neuen Berlin

Берлин ҿыц амҩадуқәа

die Städte des sonnigen Abchasien

имратәылоу Аҧсны ақалақьқәа

Генитив ападеж аҿы амзақәа рыхьзқәа ирыцлазом анцәамҭа **-s,** урҭ рацхьа ахьызka **Monat** гылазар:

Während des Monats September … (… цәыббра мзазы)

Ахатәы хьзы ацхьа ахьз (звание), атитул (аҳаҭыртә хьзы) (Frau, Fräulein, Genera, Direktor) гылазар, генитив аҿы иара зеызымцсахуа аформаҿы игылоит.

Er hat vorgestern Frau Müllers Sohn getroffen.

Ахатәы хьызқәа зцазкуа ажәлақәа
(ахаца жәла, ацҳәыс жәла, абжьара жәла)
Arten von Eigennamen

1. Städtenamen (ақалақьқәа рыхьзқәа): das Prag, das Berlin, das Sofia, das Wien, das Moskau, das Suchum, das Gagra, das Otschamtschira, das Gudauta u.s.w.

2. Ländernamen (атәылақәа рыхьзқәа): das Deutschland, die BRD, das Frankreich, das England, die Ukraine, die Schweiz, die USA, das Österreich, der Sudan, das Abchasien u.s.w.

3. Benennungen der Flüsse (азиасқәа рыхьзқәа): die Elbe, die Oder, der Rhein, der Main, der Neckar, der Don, die Donau, die Wolga, der Mokwa, der Kudry, der Psou, der Gumsta u.s.w.

4. Benennungen der Seen (азиақәа рыхьзқәа): der Balaton, der Baikal, der Bodensee, der Rizasee u.s.w..

5. Benennungen der Meere (амшынқәа рыхьзқәа): das Schwarze Meer, das Mittellandische Meer (das Mittelmeer), die Ostsee, die Nordsee u.s.w.

6. Benennungen der Berge (ашьхақәа рыхьзқәа): der Kaukasus, der Ural, der Harz, die Alpen, die Karpaten, der Thuringerwald, der Erzachu, der Elbrus, der Mamsischcha u.s.w.

7. Erdteile (адунеи ахәҭақәа): das Asien, das Europa, das Amerika, das Afrika, die Arktis.

8. Himmelsrichtungen (адунеи аганқәа, ахырхарҭақәа): der Süden, der Norden, der Westen, der Osten.

Хшыԥзышьҭра рышәҭ цаҟа иарбоу ажәақәеи ажәеицааираҟәеи.

– Peter ist Student. Das ist Pauls Familie;
– wohin? – nach: nach Moskau, nach Suchum, nach Europa;
– wo? – in: in Berlin, in Suchum, in Europa;
– nach Norden, nach Osten, aber: im Suden liegen viele Sanato-

rien: Im Fernen Osten wurden viele Städte gebaut;

– der kleine Peter, das schöne Gagra, das alte Europa, das kalte Finnland;

– wohin? – in das schöne Gagra, in das alte Europa;

– wo? – im schönen Suchum, im alten Europa;

– die Türkei, die Mongolei, die Slowakei, die Schweiz, die Ukraine, die BRD, die USA(pl), das Abchasien, die Niederlande (pl), der Irak, der Jemen, der Sudan, der Libanon, der Kongo;

– wohin? – in A: in die Schweiz, in den Iran;

– wo? – in D: in der Schweiz, im Iran

2. Пассив (ахҭынхьаатә зыӄа (залог))
Das Passiv

Агерман бызшәаҿы иӄоуп аԥабыргтә зыӄеи **(das Aktiv)** ахҭынхьаатә зыӄеи **(das Passiv).**

Иахьатәи агерман бызшәаҿы пассив (ахҭынхьаатә зыӄа) ирацәаны ахархәара амоуп. Еиҳарак лассы-лассы иуԥылоит аполитикатәи аҭԥаарадырратәи литератураҿы. Аԥсуа бызшәаҿы иӄазам пассив аформа (ахҭынхьаатә зыӄа).

Актив (аԥабыргтә зыӄа) аҿы азххәаа арҿиара ҟазԥо (зыхҭысуа) хаҿуп ма матәаруп:

Wir lesen das Buch mit Interesse.

Ҳара ашәкәы хаԥхьоит интересс икны.

Пассив аҿы азххәаа иарбанзаалак рҿиарак ҟанаԥазом (ахҭысзом), арҿиара иара ашӄа ауп иахьхоу:

Das Buch wird (von uns) mit Interesse gelesen.

Ашәкәы интересс икны иаԥхьоит.

Актив аҿы аҿиара ҟазԥо (зыхҭысуа) ахаҿы ма аматәар, хымԥада, иарбазароуп, пассив аҿы иарбамзаргьы ҟалоит:

In unserer Stadt werden viele neue Häuser gebaut.
Ҳақалақь аҿы аѳоын ҽыцқәа рацәаны идыргылоит.

Пассив шьақәгылоит иеиҭатцуа аҟатцарбақәа рыла.

Пассив шьақәгылоит ацхыраагзатә ҟатцарба **werden**-и **партицип II** ахшыѳцак хада змоу аҟатцарбеи рыла. Перфекти плусквамперфекти рҿы аҟатцарба **werden** партицип II **geworden** аҭыцан рхы иадырхәоит ажәытә форма **worden.**

Актив еицш паасивгьы аамҭатә формақәа зегьы рҿы ахархәара амоуп, аха зегь реиҳа ахархәара змоу аамҭатә формақәоуп презенси претеритуми.

Пассив аҟатцарбақәа реиҭакра

Präsens Passiv
werden (Präsens)+ Partizip II

ich	werde	gefragt	wir	werden	gefragt
du	wirst	gefragt	ihr	werdet	gefragt
er	wird	gefragt	sie	werden	gefragt

Präteritum Passiv
werden (Präteritum)+ Partizip II

ich	wurde	gefragt	wir	wurden	gefragt
du	wurdest	gefragt	ihr	wurdet	gefragt
er	wurde	gefragt	sie	wurden	gefragt

Perfekt Passiv
werden (Perfekt)+ Partizip II

ich	bin	gefragt worden	wir	sind	gefragt worden
du	bist	gefragt worden	ihr	seid	gefragt worden
er	ist	gefragt worden	sie	sind	gefragt worden

Plusquamperfekt Passiv
werden (Plusquamperfekt)+ Partizip II

ich	war	gefragt	worden	wir	waren	gefragt	worden
du	warst	gefragt	worden	ihr	wart	gefragt	worden
er	war	gefragt	worden	sie	waren	gefragt	worden

Futurum I Passiv
werden (Futurum I)+ Partizip II

ich	werde	gefragt	werden	wir	werden	gefragt	werden
du	wirst	gefragt	werden	ihr	werdet	gefragt	werden
er	wird	gefragt	werden	sie	werden	gefragt	werden

Пассив аҽы аҧсиара ҟазцо ахаҽы ма аматәар арбазар, аҧсиара ҟазцо уи ахаҽы ма аматәар аарцшхоит хартәаагала ацгылакәа **von**, мамзаргьы **durch** рыцны. Ацгыла **von** рхы иадырхәоит цсы зхоу рыхьзкәа рхәараан, ацгыла **durch** – аматәарқәеи абстракттә еилкаарақәеи рыхьзкәа рхәараан.

Ich wurde **von** meiner Mutter geweckt.

Сара сан слыршеихеит.

Ich wurde **durch** den Wecker geweckt.

Сара аршыхага (саат) саршеихеит.

Ахаҽыдатә пассив
Das unpersönliche Passiv

Агерман бызшәаҽы иҟоуп ахаҽыдатә пассив. Ахаҽыдатә пассив рхы иадырхәоит, аҧсиара ҟазцо (зыхтысуа) и(а)збахә мҳәазакәа аҧсиара ахаҭа алкаара анаҭаху. Усҟан актәи аҭыц аҽы игылоит ахаҽыдатә хьызцынхәра **es**:

Es wird hier nicht **geraucht!** Аракa аҭатын иахазом!

Es wird jetzt viel **gebaut.**

Уажәы ирацәаны аргыларақәа мҩацыргоит.

Es wird dort viel **gearbeitet.** Уака ирацәаны аус руеит.

Ас еицш иҟоу аҳәоуқәа ахьызцынхәра **es** ацымкәагьы ахархәара аиур ҟалоит, усҟан актәи атыц (ааннакылоит) аҿы игылоит атыц рбагатә ҭагылазаашьа, мамзаргьы аамҭа рбагатә ҭагылазаашьа:

Hier wird nicht geraucht!

Jetzt wird viel gebaut.

Dort wird viel gearbeitet.

(Хыхь ишеиҭагоу еицш ауп ишеиҭарго).

Инфинитив пассив
Infinitiv Passiv

Инфинитив пассив шьақәгылоит инфинитив **werden** аҟаҵарбеи **партицип II** ахшыҩцак хада змоу аҟаҵарбеи рыла:

fragen – gefragt werden

schreiben – geschrieben werden

Инфинитив пассив лассы-лассы рхы иадырхәоит амодалтә ҟаҵарбақәа рыццаны:

Diese Aufgabe **kann** sehr leicht **gelöst werden**.

Ари аҳасабтә имарианы аҳасабра ауеит (ауазароуп).

Die Arbeit **soll** in zwei Stunden **beendet werden.**

Аусутә ҩсаатк рыла иалгатәуп (иалгазароуп).

Diese Fragen **müssen besprochen werden.**

Арҭ азцаарақәа ирылацәажәазароуп (ирылацәажәатәуп).

BERLIN

Die Geschichte Berlins zählt mehr als sieben Jahrhunderte. Berlin – Hauptstadt der BRD wurde zum ertsten Mal im 13. Jahrhundert in einer Urkunde erwähnt. An der Spree hatte es zwei Stadtverwaltungen gegeben. Am Südufer lag Cölln, am Nordufer Berlin. Beide «Hälften» bildeten 1307 ihren ersten Rat und bauten ein gemeinsames Rathaus.

Bis zum 17. Jahrhundert spielte Berlin keine große Rolle. Durch den Dreißigjärigen Krieg (1618 – 1648) wurde Berlin wieder zerstört.

In der Zeit der Preußenkönige wuchs die Stadt zur Metropole von Kunst, Kultur und Wissenschaft. Ende des 17. Jahrhunderts wurde Schloss Charlottenburg als Sommerresidenz der preußischen Könige errichtet. Wilhelm von Humboldt, der bedeutende Humanist und Sprachforscher gründete 1810 die Berliner Universität. Sie heißt heute die Humboldt-Universität.

1871 wurde Berlin zur Hauptstadt des Deutschen Reiches.

Verheerende Folgen für Berlin hatte der Zweite Weltkrieg. Die Stadt wurde nach dem Zweiten Weltkrieg von den Siegermächten in vier Sektoren aufgeteilt. 1961 wurde die Mauer gebaut, die die Stadt bis zum Jahre 1989 in Ost- und Westberlin teilte. Nach dem Fall der Mauer wurde Berlin zur Hauptstadt des wiedervereinigten Deutschlands.

Das kulturelle Leben Berlins hat eine lange Tradition. Dazu gehören die Museen auf der Museuminsel (Baumeister Karl Friedrich Schinkel): das Pergamon-Museum mit antiken Sammlungen, eines der ersten Architekturmuseen der Welt, die National-Galerie mit einer reichen Sammlung der Gemälde und Skulpturen. Die Deutsche Staatsoper, die Komische Oper, das Theater «Berliner Ensamble» und andere Theater brachten der deutschen Theaterkunst den Weltruf.

Täglich besuchen Berlin viele Touristen aus der ganzen Welt, um die Schönheit der Stadt zu genießen und ihre Sehenswurdigkeiten zu besichtigen.

Иқәшәыргыл азцаарақәа атекст азы.

DIALOG

Eine Tour durch Berlin

Astanda: Guten Tag!
Inge: Schönen guten Tag!
Astanda: Was schlägst du vor, Inge! Du kennst Berlin wie deine Tasche!
Inge: Ich werde zum Brandenburger Tor gehen und dort vielleicht anfangen.
Astanda: Ja, machen wir.
Inge: Das ist das Brandenburger Tor mit der berühmten Quadriga vom großen deutschen Bildhauer Schadow. Und hier stand die Mauer. Bevor die Mauer da war, war hier viel los. Man ging durch das Brandenburger Tor von Osten nach Westen, von Westen nach Osten. Aber dann war das plötzlich nicht mehr möglich. Fast 30 Jahre stand die Mauer hier. Jetzt hat sich das Brandenburger Tor zum beliebten Treffpunkt im Herzen der Stadt entwickelt. Und wenige Meter weiter kannst du das historische Reichstagsgebäude sehen, heute Deutscher Bundestag.
Astanda: Und was ist in der Nähe des Gebäudes?
Inge: Das ist das neuerbaute Kanzleramt.
Astanda: Und wie heißt die Straße, in der wir ankommen?
Inge: Das ist «Unter den Linden». Diese Straße wurde Mitte des 17. Jahrhunderts mit Linden bepflanzt und bald wurde sie zur Promenade für die Berliner. Jetzt fahren wir zum Alex.
Astanda: Wer ist Alex?
Inge: Das ist ein Platz, der Alexanderplatz. Als der russische Zar Alexander der erste 1805 den König in Berlin besucht hat, hat man dem Platz den Namen Alexanderplatz gegeben. Früher war der Alex die Mitte von Berlin. Neun Straßen trafen hier zusammen. Den hohen Fernsehturm, der 365 Meter hoch ist, sieht man schon von weitem. Wir werden noch durch die Berliner Prachtstraße, den «Ku-Damm» (Kurfürstendamm) bummeln.

Astanda: Leider sollen wir uns verabschieden. Ich bedanke mich vielmals.
Inge: Ja, gut, bis dann, tschüss.
Astanda: Tschüss.

VOKABELN

Jahrhundert n -s, -e (*иркьаԥ.*Jh) ашәышықәса; *еиҧарс.* аера, аепоха, ашәышықәса
Mal n -(e)s, -e *аҧәажә.* Zum ersten Mal знык, раԥхьаза акәны, раԥхьа, аԥхьа Syn. zum erstenmal
Urkunde f =, -n ашәкәы, адокумент; ашәкәынца, акт; ашәкәы; агәараггага
urkundlich адокументалтә, адокументтә
erwähnen vt агәаларшәара, азбахә аҳәара, азгәатара; Berlin wurde im 13. Jahrhundert erwähnt.
Verwaltung f =, -en ахадара, анапхгара, анапхгаратара; аусбарҧа; Die Verwaltung der Stadt.
Ufer n -s, = акәара, агаҷа, аԥшаҳәа, ага, азхыкә, амшынхыкә, аҷыкә; am Ufer der Spree Шпрее ахыкәаҷы
Hälfte f =, -n абжа, абжаԥык; zur Hälfte абжак (абжа), бжала
halb абжа, абжатә; ein halbes Glas аԥәца абжа, alle halbe Stunde ессаатбжак, um halb 8
bilden vt 1. аԥҧара, акатара; аиҷкаара, аикәыршәара; ашьакәыргылара; der Lehrer lässt neue Sätze bilden арԥаԥы аҳәара каиԥоит аҳәоуҷыцкәа рышьакәыргыларазы; 2. аазара, алаазара; атара, арккара; аҷиара; zum Schauspieler bilden актертә ҧара атара (актерра арҧара)
Bildung f =, -en атара, арҧара
Bildungsanstalt f =, -en атараиурта
Rat m -(e)s, Räte, Ratschläge 1. алабжьара, абжьагара, абжьагажәа, аазагажәа, ахы атара; арбара, абжьагара атара, ажәалагала, алагала; einen Rat geben абжьагара атара; 2. ахеилак (аусбарҧа); der Rat des Bezirkes аокруг (агьежьыра) (анагзаратә усбарҧа) ахеилак

Rathaus n -es, -häuser аратуша, ақалақь анапхгара рыԥны
gemeinsam азеиԥш, ирзеиԥшу; аколлективтә, еиԥ-, еиԥыкарԥо; ein gemeinsames Rathaus.
bauen vt аргылара, азыргылара, аҟаԥара
wiederaufbauen vt аиҭашьақәыргылара, аиҭарҿиара, аиҭаҟаԥара, арҿыԥра, аиҭарҿыԥра; аиҭаргылара
Bau m -(e)s, Bauten аргылара, ахыбра, аргыламҭа Syn. Gebäude n -s, =
zerstören vt арбгара, ахырбгалара; аимԥәара; аилагара, анырԥәара, ақәхра; die Stadt wurde zerstört
Krieg m -(e)s, -e аибашьра, аибашьратә хҭысқәа
Weltkrieg m -(e)s адунеитә еибашьра
Preußen n *аԥоур*. Пруссиа
preußisch *a* пруссиатәи
König m -(e)s, -e акрал, аҳәынҭқар, аҳ; der preußische König
wachsen (wuchs, gewachsen) vi (s) аҟалара, аира, аҕьацара; азҳара
Kunst f =, Künste аҟазара
Künstler m -s, = асахьаҭыхԥы, артист (ахәмарԥы), аҟазара аусзуԥы
Wissenschaft f =, -en аҭԥаарадырра
wissenschaftlich аҭԥаарадырратә
errichten vt аргылара, аҟаԥара; азыргылара; ein Denkmal errichten.
Sprachforscher m -s, = абызшәадырԥы, алингвист; афилолог
Sprachforschung f = алингвистика, абызшәадырра, афилология
gründen vt ашьаҭаркра, шьаҭас аҟаԥара; eine Stadt, eine Universität
Gründung f =, -en ашьаҭа, ашьаҭакра, аԥаԥгәы; ашьақәыргылара, ашьақәыргәгәара
Reich n -(e)s, -e аҳәынҭқарра, аимперия; das Deutsche Reich Германиатәи аимперия

Bedeutung f =, -en аҵакы; eine Bedeutung haben, von Bedeutung sein аҵакы амазаара
bedeuten vt аанагара; Was soll das bedeuten? Ари иааанагои?
bedeutend крызҵазкуа, кыр иаҵсоу, анырра ду змоу; унеишьууаишь ҳәа зарҳәо, анага; аду, иалукааша, инарылукааша: eine bedeutende Rolle spielen акрызҵазкуа ароль ахәмарра, анагзара
verheerend аҭарцәаратә, ақәхратә, ахырцәаратә, ахшьааратә; аимцәаратә; ҳаҕеимшхаратәи, аҷааста, иҷаастоу, ауама, иоумоу, акаамет
Folge f =, -n ахылҷиаа, ахҟьа, ахҟьаҵкьа, ахылҷиаамҭа; алҵшәа, аҟаҵарба(результат)
Siegermacht f =, Siegermächte аҳәынҭқарра-аиааирагаӡы (аиааира згаз аҳәынҭқарра)
Mauer f =, -n ахаҳәгәара, ақьырмытгәара, абаагәара
Fall m -(e)s, Fälle акаҳара; nach dem Fall der Mauer
fallen (fiel, gefallen) (s) акаҳара
wiedervereinigen vt аиҭеидҵара, аиҭеимадара, аиҭеидкылара
Wiedervereinigung f =, -en аиҭадҵара, аиҭеидылара, аиҭеимадара, аиҭеидкылара
Vereinigung f =, -en аидгыла, ахеидкыла
gehören vi 1. (D) атәызаара, итәуп; Das Lehrbuch gehört mir. 2. (zu D) атәызаара, аҵанакра (иаҵанакуеит); аилазаара алалара (аҵанакра); Das gehört nicht zur Sache. Уи аус иаҵанакзом (иатәзам).
Museum n -s, Museen амузеи
Museumsinsel f =, -n адунеизегьы иеицырдыруа амузеиқәа ахьыкоу Берлин амузеиқәа рыдгьылбжьаха: Боде-амузеи, Пергамон-амузеи, Амилат галереиа
Baumeister m -s, = архитектор, аргылаӡ Syn. Architekt m, -en, -en
Architektur f =, -en архитектура
Gemälde n -s, = асахьа; асахьаҭыхымҭа
Weltruf m -(e)s, -e адунеизегьтәи ахьз-аҵша амазаара

Schönheit f =, -en аԥшәара
schön аԥшәа, иԥшәоу; абзиаза, абзиахә, азамана, ашьахә
genießen (genoss, genossen) vt агәахәара аиура, агәырхаара, агәыршшара; die Schönheit der Stadt genießen
Sehenswürdigkeit f =, -en аҭыԥҵыда, аблахкыгарҭа
vorschlagen (schlug vor, vorgeschlagen) vt адгалара, ажәалагалара; адԥара; Ich schlage vor, ins Kino zu gehen.
Vorschlag m -(e)s, Vorschläge ажәалагала; алагала; einen Vorschlag machen ажәалагала аҟаԥара, адгалара
los *аԥәажә*. es ist etwas los (араҟа) акы аҟалара, ахҭысра
Tasche f =, -n аԥьыба; Er kennt diese Stadt wie eigene Tasche. Иара ари аҟалақь ихәнаԥак реиԥш идыруеит.
Bildhauer m -s, = аскульптор
Ost m, Osten m -s 1. амрагылара (ахырхарҭа), амрагылараҳьтәи аган; 2. Мрагылара, мрагыларатәи атәылақәа, Мрагылара атәылақәа; der Ferne Osten Мрагылара Наскьа
West m, Westen m -s; (а)мраҭашәара; in Ost und West иахьабалак, зехьынԥьара, уахьнеилак, уахьцалак; адунеи зегьы аҿы
plötzlich иаалыркьаны иҟалаз, угәы уеанзамкәа (уазыԥшзамкәа) иҟалаз
entwickeln vt, sich аҿиара
Entwicklung f =, -en аҿиара
treffen, sich (traf, getroffen) vt аицылара, аиқәшәара, аиниара, ацылара, ақәшәара
Treffpunkt m -(e)s, -e аицыларҭа, аиқәшәарҭа, аиниарҭа
Kanzleramt n -(e)s, Kanzlerämter 1. аканԥлер ихылаԥшырҭа; 2) аканԥлер иҭыԥ
Kanzler m -s, = аканԥлер (аиҳабыра рхада)
ankommen (kam an, angekommen) vi (s) (in D) аара, ааира; Wir sind in Moskau angekommen.
Mitte f =, -n агәҭа, агәы, ацентр; Mitte Januar жьырныҳәа агәҭа; in der Mitte агәҭаны, ацентр аҿы; Er ist Mitte Vierzig. Иара 45-ка шықәса ихыцуеит. Die goldene Mitte halten.

Ахьтәы гәҭа аеадкылара.
bepflanzen vt (mit D) аиҭаҳара (иҭырҭәааны, иаакәыршаны); mit Blumen bepflanzen
Linde f =, -n аҭәа, аҭәаԥла
Promenade f =, -n аԥшахьырсырҭа, анеиааирҭа
promenieren vi (s) анеиааира, аԥшахьырсра
Fernsehturm m -(e)s, Fernsehtürme ателехәаԥшратә хагыла, ателебааш
verabschieden vt, sich (von D) аиԥырԥра, бзиала аиԥырԥра; Ich verabschiede mich von meinem Freund.
bedanken, sich (bei D, für A) ҭабуп аҳәара; Ich bedanke mich bei dir für dieses Buch. Syn. danken (j-m für Akk); Ich danke dir für dieses Buch.
tschüss *аԥәажә.* Абзиараз! Ҳаиқәшәара аҟынза!

Аеаршыцыларақәа

1. **Ишьақәшәыргыл аҳәоуқәа иеиуеицшым ажәеидҳәалақәа рыла.**

Muster: Die Straße «Unter den Linden» wurde Mitte des 17. Jahrhunderts mit Linden bepflanzt.

1. eine bedeutende Rolle spielen; 2. zur Metropole wachsen; 3. am Ufer der Spree; 4. ende des 17. Jahrhunderts; 5. die Mauer bauen; 6. in Sektoren aufteilen; 7. den Weltruf bringen; 8. die Sehenswürdigkeiten besichtigen; 9. die Schönheit der Stadt genießen; 10. sich zum beliebten Treffpunkt entwickeln.

2. Ихашәыртәаа аҳәоуқәа цака иарбоу ажәақәа рыла.

1. Die Hauptstadt der BRD wurde … im 13. Jahrhundert erwähnt. 2. Die Berliner Universität wurde…. 1810 gegründet. 3. … der Universität wurde nach Entwurfen von Knobelsdorf gebaut. 4. Nach … der Mauer wurde Berlin zur Hauptstadt des wiedervereinigten Deutschlands. 5. Die deutsche Staatsoper, die Komische Oper, das Theater «Berliner Ensamble» brachten der deutschen Theaterkunst … . 6. Die Touristen aus der ganzen Welt können viele … besichtigen.

---

der Weltruf, Sprachforscher und Humanist Wilhelm von Humboldt, der Fall, zum ersten Mal, das Hauptgebäude, Sehenswürdigkeiten, der Mauer, Folgen

3. Ишьақәшәыргыл азцаарақәа ирықәшәо атакқәа.

Muster: Was schlägst du vor? Ich werde zum Brandenburger Tor gehen.

1. Was schlägst du vor?	a) Schönen guten Tag!
2. Guten Tag!	b) Ich werde zum Brandenburger Tor gehen.
3. War hier etwas los?	
4. Und wo stand die Mauer?	c) Fast 30 Jahre stand hier die

	Mauer. d) Man ging durch das Brandenburger Tor von Osten nach Westen und von Westen nach Osten.
5. Und wie heißt die Promenade-Allee?	e) Der russische Zar Alexander hat 1805 den König besucht.
6. Warum heißt dieser Platz Alexanderplatz?	f) Das ist «Unter den Linden».

4. Акәацқәа рҭыцан ибжьашәыргыл gleich ма jetzt.

1. Die Geschichte Berlins zählt … mehr als sieben Jahrhunderte. 2. 1871 wurde Berlin zur Reichshauptstadt … entstanden hier schöne Wohnhäuser. 3. 1961 wurde die Mauer gebaut … gibt es keine Mauer. 4. Nach dem zweiten Weltkrieg wurde Berlin in vier Sektoren aufgeteilt … ist die Stadt wiedervereinigt. 5. … besuchen Berlin viele Touristen aus der ганzen Welt. 6. «Schönen guten Tag! Wir gehen … zum Brandenburger Tor», sagt Inge. 7. Das Brandenburger Tor hat sich … zum beliebten Treffpunkt entwickelt. 8. Wie heißt die Straße, in der wir … ankommen? 9. … fahren die Freundinnen zum Alexanderplatz.

5. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

1. Рацхьаза акәны Берлин азбахә рҳәеит XIII ашәышықәсазы. 2. 1810 шықәсазы Берлинтәи ауниверситет шьаҭаркын, зыхьз аху агуманист дузза, абызшәадырԥы Вильҳельм фон Ҳумбольдт ила. 3. Аԥбатәи Адунеитә еибашьра иахьаны Берлин ҟәыбаса иқәцан. 4. Аибашьра ашьҭахь ақалақь шан цшьсекторкны. 5. Берлин акультуратә цҫазаара аинтерес аҵоуп адунеизегьтәи аныҟәаԥцәа рзы. 6. Амузеиқәа рыдгьылбжьахаҫы аныҟәаԥцәа ирылшоит иаҭаар Пергамон-амузеи ажәытәзатәи (антикатә) аизгамҭақәа.

6. Ишәыцшаа пассив аҽы игылоу аҳәоуқәа атекст «Берлин» аҽы. Иеитажәга аҳәоуқәа аҵсшәахь.

7. Икашәҵа азҵаарақәа рҭакқәа пассив аҽы.

1. Wessen Bücher werden jetzt von den jungen Leuten gern gelesen? 2. Welche Sehenswürdigkeiten werden von den Touristen in Suchum besichtigt. 3. Wieviel Sprachen werden in unserer Universität gelernt? 4. Wo werden Reisen gebucht? 5. Wann wurde Deutschland wiedervereinigt? 6. Was wird in der Deutschstunde gemacht? 7. Was wird abends gemacht? 8. Wann wird besonders viel gearbeitet?

8. Ижәоы аҳәоуқәа претеритум пассиви перфект пассиви рҽы. Иеитажәга аҳәоуқәа аҵсшәахь.

1. Die Hausaufgabe wird vorbereitet. Neue Regeln werden ausgeschrieben und gelernt. Der Text wird gelesen und übersetzt. Grammatische Übungen werden geschrieben. Fehler werden korrigiert. 2. Sein Name wird selten erwähnt. 3. Der Plan wird geantwortet. 4. Gemälde und Skulpturen werden gesammelt. 5. Die Aufführung wird stark besucht. 6. Die Prüfungen werden im Juni abgelegt. 7. Das neue Museum wird gebaut.

9. Иеиқәшәыршәа аҳәоуқәа пассив аҽы. Шәхы иашәырхәа ахаҽыдатә пассив аконструкциа.

1. Hier raucht man nicht. 2. Im Klub tanzte man, sang man, lachte man viel. 3. Danach fragt man nicht. 4. Im ersten Studienjahr lernt man viel auswendig. 5. In Asien trinkt man viel grünen Tee, in Südamerika trinkt man schwarzen Kaffee. 6. Über dieses Problem sprach man viel. 7. Man arbeitet sonnabends bis 15 Uhr. 8. Über den neuen Film diskutiert man viel.

10. Иеиқәшәыршәа аҳәоуқәа пассив аҽы амодалтә каҵарбақәа рыла.

Muster: Man muss den Text übersetzen.
Der Text muss übersetzt werden.

1. Man muss diese Frage besprechen. 2. Man darf das Kind nicht wecken. 3. Dieses Museum kann man jeden Tag besichtigen. 4. Man muss die Straße mit Bäumen bepflanzen. 5. Jetzt kann man schon diese Geschichte erzählen. 6. Man sollte seinen Namen nicht erwähnen.

11. Иеиҭажәга аҳәоуқәа агерман бызшәахь.

а) шәхы иашәырхәа презенс пассив

1. Ари амҩаду аҽы идыргылоит ахыбра ҽыцқәа рацәаны. Араҟа иаадыртуеит аметро астанциа ҽыц. 2. Амҩақәцагақәа (путевки) ҽарцоит аныҟәарақәа рбиуро аҽы. 3. Аҵыхәтәантәи аамҭазы иара ласы-лассы ддырехәалоит. 4. Акино аҽы иахьа иаҳдырбои?

б) шәхы иашәырхәа претеритум пассив

1. Ари аплан сара сҩыза зҕаб исыдылгалеит. 2. Ақалақь шан цшь-секторкны. 3. 1961 шықәсазы Берлин иргылан иеицырдыруа Берлинтәи атҳы. 4. Берлинтәи ауниверситет ашьаҭа аркын Вильҳельм Ҳумбольдт ила.

в) шәхы иашәырхәа перфект пассив

1. Сара издыруеит, азцаарақәа зегьы иацы ишахцәажәаз. 2. Зегьы ирдыруеит ари ашҭа раҧхьазатәи Аҧсны Аҳәынҭқарра Ахада Владислав Арзынба ихьз шахцаз. 3. Ҧаса ари аресторан аҽы асасцәа иеиҧьны рымаҷ руан. 4. Иҳәа, ианбаартыз ари амузеи?

г) шәхы иашәырхәа футурм пассив

1. Сгәы иаанагоит, ҳара ҳусура анаҩстәи амзазы ҳалгап ҳәа. 2. Усҟан азәгьы издырзомызт ишеидцахоз атәыла. 3. Амеышазы ҳара Пицундаҟа ацара ҳеазаҳкуеит. 4. Ҳара еиҭах изныкымкәа ҳаҭаашт ари ақалақь.

д) шәхы иашәырхәа инфинитив пассив амодалтә ҟаҵарбақәа рыла

1. Атекст иацы акәын ианеиҭагатәыз. 2. Иара дааныжьтәзамызт. 3. Ажәа ҽыцқәа зегьы ҭатәуп. 4. Араҟа иҟалоит ари ахьз агәаларшәара.

12. Иеиҭажәга. Шәхы иашәырхәа ахаҽыдатә пассив.

1. Аҟәа ирацәаны аргыларақәа мԥацысуеит. 2. Агерман бызшәа аурок аҽы герман бызшәала мацара ицәажәоит. 3. Аклуб аҽы икәашон, ишәаҳәон. 4. Мҽышала ашьапылампыл иасуеит.

13. Икашәца азцаарақәа рҭак.

1. Wohin fahren Sie in den Ferien? Welche Länder haben Sie schon besucht? 2. Welche Städte Russlands besuchen viele Touristen? 3. An welchen Flüssen liegen Suchum, Otschamtschira und Gudauta?. 4. Kennen Sie die größten Flüsse Abchasiens? Nennen Sie sie! 5. Kennen Sie die größten Flüsse Deutschlands? Nennen Sie sie! 6. Welche größen Städte liegen am Rhein?

14. Ишәыргыл артикль иахьахәҭоу.

1. Im Sommer hatte ich Glück … Schweiz nach Genf zu fahren. 2. Der Diplomat arbeitete früher in … England, bald fährt er in … BRD. 3. Die Hauptstadt … Türkei ist … Ankara. 4. An … Donau liegen vier Hauptstädte: … Wien, Bratislava, … Budapest, … Belgrad. … Wien ist die Hauptstadt … Österreichs, … Bratislava ist die Hauptstadt … Slowakischen Republik, … Budapest ist die Haupstadt … Ungarns, … Belgrad ist die Hauptstadt … Serbiens. 5. Viele Sanatorien liegen an ... Schwarzen Meer in … Kaukasus und auf … Krim. 6. … Suchum ist die Hauptstadt … Abchasiens, die Stadt liegt an … Schwarzmeerküste. 7. … Berlin wurde zur Hauptstadt … wiedervereinigten Deutschlands. … Alpen sind die größte Bergkette in … Europa.

15. Акәацқәа рҭыцан ишәыргыл иақәнагоу ацгылақәеи артикли.

1. Die Delegation kommt … Suchum an. 2. In diesem Jahr will ich meine Ferien … Gagra verbringen. 3. Der Zug fährt … Ruß-

land … Moskau. 4. Es ist schön, im Winter … Alpen Ski zu laufen. 5. Die Familie dieses Studenten wohnt … Ural … Ekaterinburg. 6. … Oder, … Weichsel und … Neva fliessen … Ostsee. 7. … Balaton kommen viele Urlauber … BRD. 8. Der Gelehrte fährt … USA … Chikago. 9. Im Sommer fahren viele Urlauber … Kaukasus und … Krim.

16. Ахыҵ иҭаку ахьызкаҟәа шәхы иашәырхәа ииашоу аформаҿы.

1. Ich lese gern (Dürrenmatt) Werke. 2. (Anna) Eltern sind Ärzte. 3. In der Tretjakow-Galerie sahen wir uns (Wrubel) Bilder an. 4. Im ersten Semester haben die Studenten des dritten Studienjahres (Remarque) Roman «3 Kameraden». 5. Die Wohnung (Frau Müller) liegt im vierten Stock. 6. Die Bleistifte (die kleine Vera) liegen auf dem Tisch. 7. Dieses Buch (Professor Antonow) habe ich mit Interesse gelesen.

17. Икашәҵа азҵаарақәа рҭакқәа. Шәхы иашәырхәа ахыҵ иҭаку ажәақәа ргәыцқәа.

1. Wohin fahren die Touristen gern? (die schöne Schweiz, das goldene Prag, das alte Rom). 2. Wo ist die Delegation angekommen? (das neue Berlin, das schöne Moskau, das sonnige Italien). 3. Wo gastierte das Bolschoi Theater? (das alte England, das schöne Frankreich, das wiedervereinigte Deutschland).

KONTROLLÜBUNG

1. Асҭанда лҭак зегь реиҳа ибзиан. 2. Ацышәаразы ҳара иаҳҵеит Гиотеи Ҳаинеи ражәеинраалақәа. 3. Ахәыҷқәа Андерсен илакәқәа рацхьара бзиа ирбоит. 4. Адәыҷба ааугеит имырхәагоу (sonnig) Акәака. 5. Сԥыза Ахра исалам шәкәы иацы ауп иансоуз. 6. Иарбан еихагылоу иахьыкоу апрофессор Алексеев икабинет (иусурҭатә уада). 7. Германиа аҳҭныкалақь аҿы, Берлин ацыхәтәантәи аамҭазы идыргылоит анхарҭа ԥнқәа рацәаны. 8. Аԥбатәа Адунеитә еибашьра ашьҭахь Германиа еиԥшан, 1946 ш. азы Бонн Германиа Афе-

дератиВтә Ҳәынҭқарра (ФРГ) иаҳтнықалақьхеит. 9. Германиа АфедератиВтә Ҳәынҭқаррацәы иҟоуп ҩ-Франкфуртк: акы Маин иҟоуп, аҩбатәи – Одер. 10. Аҧсны акурортқәа (der Kurort) есышықәса иатәауеит Урыстәылантәи аныҟәаҩцәа (атуристцәа) рацәаҩоны (Passiv). 11. Аҟәа ақалақь Амшын Еиқәа аҿықәан ишьҭоуп. 12. Аминистр дааит Аҧсны, Аҟәа. 13. Аҧсны аҳҭнықалақь Аҟәа ауп, аха Гагра ихадоу ароль нанагзоит атәыла аҧсҭазаарацәы. 14. Аҧсны шьҭоуп Урыстәылеи Қырҭтәылеи рҳәаацәы.

18. Erzählen Sie über Ihr Land!
19. Spreschen Sie über die Sehenswürdigkeiten Ihrer Heimatstadt!

LESETEXTE

Abchasien

Abchasien liegt im Nord-Westlichen Teil der Schwarzmeerküste. Der Fluss Psou ist die Grenze im Westen, im Norden – Kaukasische Gebirgskette, im Osten – der Fluss Ingur. Abchasien nimmt die Fläche von 8630 Quadratkilometer ein. Die Bevölkerung Abchasiens beträgt nach der Zählung von etwa 200 000. Die Bevölkerung Abchasiens sind Abchasen, aber hier wohnen die anderen Nationalitäten, Russen, Griechen, Armenen, Esten u. a. Das Klima in Abchasien ist unterschiedlich, feuchtsubtropisch. Die Flora und Fauna Abchasiens ist reich und mannigfaltig. Die Hauptrichtungen der Wirtschaft Abchasiens sind: Landwirtschaft, Bergbauindustrie und Tourismus. Die Landwirtschaft ist an folgenden Anbaukulturen wie Tee, Tabak, Zitrusse, Etherischesöl spezialisiert. Auf dem Territorium Abchasiens sind alte historische Denkmäler der christlichen Kultur wie Tempels von Pizunda, Lychny, Mokwa, Bedia. In Abchasien sind einige wissenschaftliche Zentren wie z. B. das Institut für Experimentallen Pathologie und Theraphie, Suchumer Botanischen Garten, Suchumer Physisch-Technisches Institut, das Institut für Pflanzenzuchtfarm, das Abchasische Humanitäre Forschungsinstitut, die Abchasische

Staatsuniversität u. a. Die Städte Abchasiens sind: Gagra, Pizunda, Otschamtschira, Gal, die Heldenstädte Gudauta und Tkuartschal.

Die Hauptstadt Abchasiens heißt Suchum. Suchum ist eine der schönsten Städten Abchasiens. Hier gibt es viele Sehenswürdigkeiten, die sehenswert sind. Jährlich kommen hierher viele Touristen aus verschiedenen Städten. Sie haben Möglichkeit, viel Interessantes zu besichtigen wie z. B. das Kloster von NowyAfon, die Höhle in Nowy Afon ist sehr bekannt und beliebt. Man kann auch eine herrliche Reise zum Rizasee machen.

Die Einwohner Abchasiens nennen ihre Heimat Apsny, was in der Übersetzung «Land der Seele» bedeutet. Wenn man Abchasen fragt, woher sie stammen und wie sie dieses segensreiches Land bekommen haben, so werden sie viele Sagen erzählt, die aber alle auf eins herumlaufen: die Abchasen haben ihrem Gast Achtung erwiesen und alle Sachen aufgeschoben, um ihm einen herzlichen Empfang zu bereiten. Gott hat ihre Tat hochgeschätzt und ihnen dafür das Paradies auf Erden überlassen, das er für sich selbst geschaffen hatte, wobei er ihnen vermachte, immer so großmütig zu sein.

Suchum

Suchum, die Hauptstadt Abchasiens, zählt zu den schönsten Städten der Schwarzmeerküste. Die Stadt nimmt eine Fläche von 121 Quadratkilometer ein und zählt etwa 30 000 Einwohner. Hier herrscht subtropisches Meersklima. Von April bis Ende November spürt man den Hauch eines frischen Windes. Die schönste Jahreszeit ist der Herbst, die sogenannte Traubensaison. In dieser Zeit reifen die Früchte, die Luft ist besonders rein und klar. Die Stadt wurde geometrisch angelegt, ihre Straßen verlaufen parallel, im rechten Winkel zum Meer. Jede Straße hat ihr eigenes Gesicht: an der Hauptstraße, die der Name von Wladislaw Ardsynba trägt wachsen viele schöne Bäume wie z. B. Fächerpalmen, Zedern, Kiefern, Oleander, Magnolien u. a.

In Suchum gibt es viele Sehenswürdigkeiten: das Staatliche Theater von Samson Tschanba, Staatlicher Philarmonie, die Abchasische Staatliche Universität, das Abchasische Humanitäre Forschungsinstitut, viele Denkmäler für die abchasischen Dichter, Denkmal der Helden, die für das Vaterland fielen. Sehr schön ist der Botanische Garten der Akademie der Wissenschaften Abchasiens. Es gibt in Suchum auch einige Museen. Jährlich kommen nach Suchum viele Touristen aus verschiedenen Städten und Ländern. Sie besuchen gern die Affenzuchtfarm. Herzlich willkommen!

Deutschland

Die Bundesrepublik Deutschland liegt im Zentrum Europas. Sie hat eine Fläche von rund 357000 Quadratkilometern. Die Anzahl der Einwohner liegt bei 80 Millionen Menschen. Die Hauptstadt Deutschlands ist nach der Wende (nämlich der Vereinigung der DDR und der BRD) wieder Berlin geworden. Im Osten grenzt Deutschland an Polen und an die Tschechische Republik, im Westen an Frankreich, Belgien, die Niederlande und Luxemburg; im Süden an die Schweiz und an Österreich. Außerdem hat das Land die natürlichen Grenzen: die Nordesee und die Ostsee im Norden sowie die Alpen im Süden.

Die Natur Deutschlands ist reich und vielfältig. Das höchste Gebirge sind Bayerische Alpen. Die größten Flüsse sind der Rhein, die Elbe, die Weser. Im Süden, in den Alpen fließt Donau. Der größte See ist Bodensee. Die BRD gehört zu den führenden Industrieländern der Welt.

Das Deutschland von heute ist ein Bundesstaat. Nach der Vereinigung besteht er aus 16 Bundesländern: Berlin, Brandenburg (Potsdam), Bremen, Bayern (München), Baden-Württemberg (Stuttgart), Hamburg, Hessen (Wiesbaden), Nordrhein-Westfalen (Düsseldorf), Niedersachsen (Hannover), Mecklenburg-Vorprommern (Schwerin), Rheinland-Pfalz (Mainz), Sachsen (Dresden), Sachsen-Anhalt

(Magdeburg), Saarland (Saarbrücken), Schleswig-Holstein (Kiel), Thüringen (Erfurt).

Das höchste gesetzgebende Organ ist der Bundestag. Hier sind führende Parteien Deutschlands vertreten. Die Bundesländer wirken bei der Gesetzgebung durch ihre Vertreter im Bundesrat (dem Oberhaus) mit. Das Staatsoberhaupt ist der Bundespräsident. Er wird auf die Dauer von 5 Jahren von der Bundesversammlung gewählt. Der Bundespräsident hat nur repräsentative Aufgaben. An der Spitze der Regierung steht der Bundeskanzler. Er bestimmt die Richtlinien der Innen- und Außenpolitik.

Deutschland hat feste und enge Verbindungen mit vielen Ländern der Welt. Es ist Mitglied der UNO, der Europäischen Union (EU), der NATO.

Ажәар

A

ab I *adv* auf und ab шьҭахьҟеи цхьаҟеи, хыхьи цаҟеи; ab und zu аамҭа-аамҭала, зны-зынла; II *präp* (D) (абри) нахыс, инаркны; ab heute иахьа-нахыс, иахьа инаркны
Abchase m, f, -n, -n аҧсуа
Abchasien n -s Аҧсны
abchasisch I *a* аҧсшәа; in der ~en Sprache аҧсышәала; II *adv* аҧсышәала ~ sprechen аҧсышәала аҧәажәара
Abend m -s, -e ахәылҧаз, ахәылбыеха, ааилашәшәымҭа zu ~ essen уаххьафара
Abendbrot n -(e)s уаххьа
Abendessen n -s, = уаххьа
abends *adv* ахәылҧаз, хәылҧазыла
Abendvorstellung f =, -en ахәылҧазтәи аспектакль (асеанс)
Abenteuer n -s, = ахҭыс, авантиура
Abenteuerfilm m -(e)s, -e ахҭыстә фильм
aber I *conj* аха, уеизгьы; II *adv* ҩаҧхьа, итегь
abfragen vt азҧаара (аурок), аҧаҩҧәа разҧаара
abholen (holte ab, abgeholt) vt азәы игаразы (акы агаразы) анеира; j-n am Bahnhof ~ авокзал аҿы азәы иҧылара
Abitur n -s, -e аҟәраназаратә зшьазы (аттестациазы) аҧышәара; (абжьаратә школ аҿы) аушьтратә ҧышәарақәа рыҭира (раҭара)
ablegen vt 1. ашәыхра (апалта), ахыхра (ахылҧа); 2. eine Prüfung ~ аҧышәара аҭира (аҭара)
abnehmen (nahm ab, abgenommen) vt ахыхра (асабрада); амхра, аҧәгара; агхара (худеть), аиҧахара
Abschied m -(e)s, -e аиҧырҧра; ~ nehmen бзиала ҳәа аиҧырҧра, бзиала ҳәа аибыҳәара
abschließen (schloss ab, abgeschlossen) vt 1. аҩнакра, аҭакра; ацаҧха аркра; 2. аиҟәшаҳаҭхара, аиҟәшаҳаҭра абжьаҧара
abschneiden (schnitt ab, abgeschnitten) vt 1. амаҧкара, ахырҟәыдра; аркьаҿра
Abstellraum m -(e)s, -räume аҧхыраагзатә уада, асоура, аҿаҧара
Abteilung f =, -en аҟәша; аҧех (аҟаҧарҭа, ауастарҭа); агәыҧ
abwischen vt аныхра, арыҧқьара
Adresse f =, -n аҭызтыҧ, анхарҭа, адрес
Afrika n Африка

ähnlich (D) (и)еицшу, аицш; **~** sein аицшра, аицшзаара
Aktentasche f =, -n аҭаз, ақьаадҭра, апартфель
Album n -s, -ben альбом
allein *a* азәы; ихала, имала; (а)мацара, зацәык
Alltag m -(e)s, -e есымшааира, абжьаацны, аусурамш (будни)
als аан, аамҭазы; аҳасаб ала
also *conj, adv* абас ала, ус анакәха
alt *a* ажә, иажәу; акрызхыцуа, ақәра змоу
Alte m, f -n, -n аҭаҳмада, аҭакәажә, абырг, аҧхәысбырг
altmodisch змода цахьоу; ажәытәтәи амода иатәу
Amerika n Америка, die Vereinigten Staaten von Amerika Еиду Америкатәи Аштатқәа
an *präp* аҿы, аҟны, ааигәара
Anbaumöbel n -(e)s, = асекциатә ԥныматәа
anbieten (bot an, angeboten) vt адгалара; акыршацара, ахәрыҭара
Anfang m -(e)s, -fänge алагара, алагамҭа, ахы, алагарҭа
anfangen (fing an, angefangen) vt алагара, аҿазкра, анапаркра
anfangs рацхьаза, алагамҭазы; аханатә, ацхьаза
Anfangszeit f =, -en алагара аамҭа
Angestellte m f, -n, -n амацура иалоу (аусзуԥы)
ankommen (kam an, angekommen) vi (in D) (s) аара, ааира, анеира
anmachen vt аркра (алашара, афымца, агаз); арадио арҳәара (аҿакра)
anprobieren vt аматәа адшәалара (примерять), агәатара
anrufen (rief an, angerufen) vt ақәсытра, азсытра; аҭел асра
anschauen vt (акы) ахәацшра, абара, агәаҭара
ansehen (sah an, angesehen) vt, sich (D) (акы) ахәацшра; аҿацшра, агәаҭара
anstrengend *a* узыраацсо, ираацсагоу, араацсага, аркарага
Antwort f =, -en аҭак
antworten vi аҭакҟацара, аҭакҳәара
Anzeige f =, -n алаҳәара (агазет аҿы: ашәаацьҳәараҿы уб. ип.); аацхьашәкәы (повестка)
anziehen (zog an, angezogen) vt ашьацара; ашәцара; ахацара; аилаҳәара; **sich ~** аҿеилаҳәара
Anzug m -(e)s, -züge ацәашәцатәы, акостиум (аиқәатә костиум, аиқәеи акьаҿи еиқәцаны)
Apfelkuchen m -s, = ацәа иалху апирог
Apfelsine f =, -n апельсин (апатырқал)
Apotheke f =, -n ацтека
Appetit m -(e)s агәацхачара, акрыфара агәазыхәара, угәы иахәо (иагәацхо)

April m -s, -e мшаԥымза
Arbeit f =, -en аусура, аԥьаус, аусумҭа, аус
arbeiten vi аусура
Arbeiter m -s, = аусуӡы
Arbeitszimmer n -s, = аусурҭа уада (акабинет)
Architekt m -en, -en архитектор
Architektur f =, -en архитектура
ärgerlich агәаа, игәааy
ärgern, sich vt агәаара; ахгәаара; аҽыргәаара
Artikel m -s, = астатиа (агазеҭ аҿы уб. иԥ.); *аграм.* артикль
Arzt m -es, Ärzte аҳақьым, ахәышәтәӡы
Asien n Азиа
auch иара убас, убас, уигьы
auf *präp* аҿы, ахь, аӄны
Aufführung f =, -en ақәыргыламҭа, аспектакль
Aufgabe f =, -n адԥа; аԥатәхәы
aufgeben (gab auf, aufgegeben) vt адԥа (аԥатәхәы, аԥатәы) аҭара
aufmerksam *a, adv* ахшыӡ азышьҭуа, икылкааy, ахшыӡзышьҭра ҟазԥо, зыхшыӡ азышьҭны изырӡуа; хшыӡзышьҭрала, ахшыӡ азышьҭны
aufräumen vt аилыргара (ауада, аишәа)
Aufsatz m -es, -sätze ахыҵхәаа; астатиа
aufsein (war auf, aufgewesen) vi (s) агылара, ашьапы ақәгылара, амыԥәара, аԥх аԥера, аҷаԥшьара
aufstehen (stand auf, aufgestanden) vi (s) агылара, аҽыхара, аиарҭа алԥра (агылара)
aufteilen vt ашара, аизшара, аиӄәшара, аихшара
Auge n -s, -n абла (ала), алагәы
August m -(e)s, -e нанҳәамза
aus *präp* (D) аӄнытә, ахьтә, -нтә уб, иԥ. (иаанарԥшуеит ахырхарҭа аӡныԥҟантә адәахьы)
Ausflug m -(e)s, -flüge аныӄәара, аекскурсиа
Ausgabe f =, -n аҭыжьра, ашәкәҭыжьра; аҭыжьымҭа
ausgezeichnet *a* ибзиазоу, иреиҕьзоу, иналукаашa
aushalten (hielt aus, ausgehalten) vt ахгара, ачҳара
Ausland n -(e)s аҳәаанхыԥ; аҳәаанхыԥтәи атәылаҟәа
ausländisch аҳәааныркәтәи, аҳәаанхыԥтәи
ausleihen (lieh aus, ausgeliehen) vt қьырала аҭара, агара
ausmachen vt арԥәара, арԥсра, аркьаҭара (алашара, афымԥа, агаз)
ausruhen vt, sich ~ аԥсшьара
ausschalten vt афымԥа (алашара, агаз) аркьаҭара, арԥәара (арԥсра)

ausschreiben (schrieb aus, ausgeschrieben) vt алҩаара, агәылҩаара, ихарҭәааны, инагзаны аҩра
aussehen (sah aus, ausgesehen) vi (h) аҽанԥшылара, аҽаԥшылара
außer (D) ада (ида), аамҷыдахаз; инахыкны, аламԥакәа
außerdem убри ахыхь, убри анаҩс, убри ада
außerhalb *präp* иаҳнарбоит анҭыԥ, адәахьы иҟоу аҭып; адәахьала
äußern vt аарԥшра, анырԥшра, аҳәара; аҳәашьа, аҽаԥшылара
aussprechen (sprach aus, ausgesprochen) vt аҳәара, абыжьҭгара
Ausstellung f =, -en ацәыргақәԥа
ausverkaufen vt аҭира, акы аанмыжькәа аҭира
Auswahl f =, -en алԥшаа(ра), алаԥшра; алкаара, алԥшаах, алхра; ахкеилаԥса
auswählen vt алԥшаара, алхра
ausziehen (zog aus, ausgezogen) vt (h) аматәа ашәыхра, ашьаԥа ашьхра, аилыхра **sich ~** аҽеилыхра
Auto n -s, -s аихауардын, автомашьына
Autor m -s, -toren автор
Avantgarde [a′vaŋ-] f =, -n ацхьагыла, авангард

B

Bad n -(e)s, Bäder аҽыкәабарҭа(тә) уада
baden vi (h) аҽыкәабара
Badezimmer n -s, = аҽыкәабарҭа(уада)
Baikal m; Baikalsee m Баикал (азиа)
Balaton m Балатон (азиа)
bald *adv* лассы, иаарласны, ирлас, ирласны
Balkon m -s, -e абарԥа, асоф
Band m -(e)s, Bände атом
Bank f =, -en абанк
Bärenhunger m -s амлагара, амлашьра, **~** haben ахаҳә иуҭар ифоит (ахаҳә ифоит)
Baskenmütze f =, -n аберет
Basketball m -(e)s, -bälle амԥәышәымпыл
Bau m -(e)s, Bauten аргылара, ахыбра, аргыламҭа
bauen vt аргылара (аҩны), азыргылара
Bauernkrieg m -(e)s, -e *аӷоур.* Анхаԥәа (Анхаҩыжәлар) реибашьра
Baum m -(e)s, Bäume аԥла
Baumeister m -s, = архитектор, аргылаҩ

Baumwolle f =, -n абамба
beantworten vt аҭакҟаҵара, аҭакҳәара
bedanken, sich (bei D, für A) ҭабуп аҳәара (аххәаара)
bedecken vt ақәыршәра, ахԥара, ахаҵара (ахԥа)
bedeuten vt аанагара, аҵа(на)кра, ҭакыс амазаара
bedeutend акрызцазкуа, кыр иаҵсоу, анырра ду змоу; унеишь-уааишь ҳәа зарҳәо, анага, аду, и(н)алукааша, идуу, иеицырдыруа
Bedeutung f =, -en аҵакы, ахшыԥҵакы
bedienen vt амаҵура, азәы имаҵ аура, ахаҵгылара
Bedienung f =, -en амаҵура, ахаҵгылара, ахамаҵура
beeilen vt аццакра; **sich ~** аеырласра, аеырццакра
beenden vt алгара, ахыркәшара
begegnen vt (D) азәы ицылара, акы аҵылара; аицылара, аиқәшәара, аиниара
beginnen (begann, begonnen) vt (mit D) алагара, анапаркра
begrüßen vt аҵсшәаҳәара, асалам аҭара, аҵсшәеибыҳәара
beherrschen vt адырра, акы нагзаны (ибзианы) адырра, абызшәа адырра
bei *präp* (D) -ҿы, -kны; ааигәара, аваракны, аҿы, аан
beide аԥыцьагьы, аԥбагьы
Beilage f =, -n агарнир, афатәццца
Beispiel n -(e)s, -e аҿырццштәы, аҿырццшы
bekannt идыру, иеицырдыруа, иеилкаау
Bekannte m -n, -n идыру, иудыруа, уздыруа, ирдыруа, зегьы ирдыруа
bekanntmachen vt ардырра, азәы акы ирдырра
bekommen (bekam, bekommen) vt аиура
bemerken vt абара, агәаҭара
Benennung f =, -en ахьз, ахьзҳәара
bepflanzen vt (mit D) (иҭырҭәааны, иаакәыршаны) аиҭаҳара; алеиҭаҳара, ақәеиҭаҳара
bequem иманшәалоу, аманшәала
bereit sein ахиара, ихианы аказаара, акы уазхианы аказаара
bereiten vt архиара, армазеира, аиқәыршәара; **sich ~** аеырхиара, аеырмазеира, аесиқәыршәара
Berg m -(e)s, -e ашьха
Bergski m -s, -er ашьхашәаԥа
Berlin n Берлин
Beruf m -(e)s, -e азанаат
berühmt ахьз-аццша змоу, иеицырдыруа
beschließen (beschloss, beschlossen) vt азбра, ақәцара адкылара

beschreiben (beschrieb, beschrieben) vt ахцәажәара, ахҳәааԥацара; аѳра
besetzen vt (а)анкылара (аҭыц, ахыбра); агара, анапаҽы аагара; амаҷура ахаргылара (аҭара)
besichtigen vt ахәаҧшра (аҧәыргақәца); агәаҭара, абара
besitzen (besaß, besessen) vt амазаара, атәра
besonders еиҳаразак, иналкааны
besorgen vt адҧанагзара, акы аҽызаара; агәҷаракра, ахылаҧшра; аиқәыршәара, архиара, аахәара
Besorgung f =, -en анагзара; адҧа, аахәатә
besprechen (besprach, besprochen) vt алаҷәажәара, ахцәажәара, аилыргара, азбара
besser I *a* иеиԥьу; II *adv* иеиԥьны, иаҳа иеиԥьны, еиԥьуп (лучше)
best I *a* иреиԥзоу; II *adv* зегьы иреиԥьны, ибзиазаны
Besteck n -(e)s, -e ачысматәа
bestehen (bestand, bestanden) vt, vi ахгара, ачҳара, аҷышәара, аҟазаара; ашьақәгылара
bestellen vt аҽаҷара
bestellt иҽаҷоу
Bestellschein m -s, -e аҽаҷабԥьыц, аҽаҷабланк (аҽаҷага бԥьыц, бланк)
Bestellung f =, -en аҽаҷара, аҽаҧа, аҽаҷатәы
bestimmt *a* иеилкааy, иеилыкка иҟоу; иеилкканы
Besuch m -(e)s, -e аҭаара (визит), аара
besuchen vt аҭаара, аара
betreten (betrat, betreten) vt аѳналара, аҭалара, ақәлара
Bett n -(e)s, -en акаруат, аиарҭа, аҷәардаҕәы; zu Bett gehen ашьҭалара, аҷәара
bewundern vt ҷьашьахәыс абара (аҟаҷара), ссирс абара, алакәшьара, уеилаҳаны ахәаҧшра
bezahlen vt ашәара, ахәшәара, ахшәаара, ахә ақәҧара, ахҭынҧара
Bibliothek f =, -en абиблиотека
Bibliothekar m -s, -e, ~in f =, -nen абиблиотека аусуѳы
Bier n -(e)s, -e ауараш
bieten (bot, geboten) vt аҭара, адгалара, (алшара) аҭара, амадара
Bild n -(e)s, -er афотография, апатрет, асахьа, аҭыхымҭа
bilden vt аҧҧара, аҟаҷара; аиҽкаара, аиқәыршәара, ашьақәыргылара; арҧара, аазара, алаазара
Bildhauer m -s, = аскульптор
Bildung f =, -en аҧара, арҧара, аазара, аиҽкаара, ашьақә(ыр)гылара
Bildungsanstalt f =, -en аҧараиурҭа
billig зыхә мариоу, имарианы

bis *präp* -нза, убранза, аҟынза
bitte сшәыҳәоит; Setzen sie sich bitte! Сшәыҳәоит шәтәа! Аххь агара (уххь згеит), ахаԥкы (ухаԥкы)
blättern vi (in D) адаҟьаарҳәра (ашәкәы, ажурнал)
bleiben (blieb, geblieben) vi (s) аанҵасра, аанхара, аангылара
Bleistift m -(e)s, -e акаранадашь
Blume f =, -n ашәҭ, ашәҭыц
Blumenmarkt m -(e)s, -märkte ашәҭҭирҭа (аԥьырмыкьа)
Blumenstrauß m -es, -sträuse ашәҭшьыцәра
Bluse f =, -n аблуз(а), акәафҭа
Bockwurst f =, -würste асарделька
Boden m -s, = адгьыл; аҭәра, адашьма, ахыҭәра
Bodensee m Бодентәи азиа
braten (briet, gebraten) vt азра, аԥьра
Braten m -s, = аицаԥь
Bratkartoffeln pl адгьылцәа (акартош) зны, ԥьны
Bratwurst f =, -würste аҭубарсса зны (асосиска)
brauchen vt (A) аҭахра, агзаара, ахархәара
Brei m -(e)s, -e ацышәтрыкь; ақашь; апиуре
Brief m -(e)s, -e асалам шәкәы
breit аҭбаа, итбааy
bringen (brachte, gebracht) vt аагара, агара, анагара, азнагара
Bronse f =, -n аԥьаз
Bronseuhr f =, -en аԥьаз саат
Brot n -(e)s, -e ача
Brötchen n -s, = абулка, ачакәымпыл
Bruchzahlwort n -(e)s, -wörter ассатә цхьазарахьзы
Bruder m -s, Brüder аиашьа
Brühe f =, -n атәан
Buch n -(e)s, Bücher ашәкәы
buchen vt ашәкәанцара, ашәкәтагалара; аркаара, аанкылара (аҭыц)
Bücherei f =, -en абиблиотека, ашәкәыцәахырҭа
Büchergeschäft n -s, -e ашәкәыҭирҭа (адәқьан)
Bücherregal n -(e)s, -e ашәкәықәцарҭа
Bücherschrank m -(e)s, -schränke ашәкәтацараҭа, ашәкәышьқац
Buchhandlung f =, -en ашәкәыҭирҭа (адәқьан)
Buchstabe m -ns, -n анбан
Büffet n -s, -s абуфет (адулац), асервант; игылоу абуфет (акрыфартаєы уб. иц.)
Bundeskanzler m -s, = афедералтә канцлер

bunt *a* аԥра, аилыԥраа, аҧрыхә
Büro n -s, -s абиуро, акантора
Bus m -ses, -se автобус
Busfahrer m -es, = автобуснык̆әцаҩ
Bushaltestelle f =, -n автобусаанҷасырԥа (аангыларԥа)
Butter f = ахәша
Butterbrot n -(e)s, -e абутерброд, ахәшеи ачеи

C

Cafe n -s, -e акафе, акаҳуажәырԥа
circa (zirka) иныкәырԥшшәа, ак̆ара
Cola n = акола
Computer m -s, = акомпиутер (афымцатә еихшьалагатә (ԥхьазагатә) машьына)
Cousin m -s, -s аб иашьа иԥа, ан лаҳәшьаԥа, аб иаҳәшьаԥа, аншьа иԥа
Cousine f =, -n аб иашьа иԥҳа, ан лаҳәшьаԥҳа, аб иаҳәшьаԥҳа, аншьа иԥҳа

D

da абра, убра; ара, арӑка, абар
dabeisein (war dabei, dabeigewesen) vi (s) алахәра, аҷалархәра; алатәазаара, алахәызаара, ак̆азаара
damals ус̆кан, убас̆кан, убри аамԥазы
Dame f =, -n аҳкәажә (дама), аԥҳәыс
damit абри(ала); азы, убри азы (ак̆нытә)
danach ашьԥахь, нас, убри ашьԥахь, анаҩс
Dank m -(e)s аԥабура, аԥышьара аԥара; ԥабуп аххҳәаара (аҳәара)
danken vi (D für A) ԥабуп аххҳәаара (аҳәара), аԥабура; аԥышьара аԥара
dankend ԥабуп аххҳәааны (аххҳәаауа)
dann нас, уашьԥан, ус анакәха; убас̆кан
daran аҷы; ааигәара; аԥны; аҷықәан
darauf аҟә, азы, ашьԥахь; а(б)ри ашьԥахь, уашьԥан
Darsteller m -s, = акиноартист (акинохәмарҩы), ароль нагзаҩы (ахәмарҩы), актиор
dazwischen абжьарак, иныбжьаршәны, зны-зынла, аамԥа-аамԥала, уиуии рыбжьара, дара рыбжьара
decken vt аԥәыршәра, ахҩара, ахаԥара, архиара
Dekanat n -(e)s, -e адеканат

Delegation f =, -en аделегациа
denken (dachte, gedacht) vt, vi (an A) азәы изхәыцра, акы азхәыцра; ахәыцра, агәаанагара
denn избанзар, избан акәзар
deshalb убри аҟнытә, убри азы
deutlich иеилкаау, иеилыккоу (иеилыкка иҟоу); иаарту
deutsch агерман, агермантә, герман бызшәала
Deutsch n -s агерман бызшәа
Deutschland n -s Германиа, Германтәыла
deutschsprachig герман бызшәала
Deutschunterricht m -(e)s агерман бызшәа арҵара
Dezember m =, -s ҵхынҷкәын
dick ашәпа; ашәпажәпа, ажьы зку
Diele f =, -n 1. аҵхьатәи ауада, аѳналарҭа уада (прихожая); 2. аҕәра, ахыҕәра; 3. акәашарҭа зал
Dienst m -es, -e амаҵура, аусура; ажәлар, аҵсадгьыл рымаҵ аура; ауалҵшьа, аҭакҵхыҕәра
dieser m (f – diese, n – dieses, pl – diese) ари, абри
Diktat n -(e)s, -e адиктант
Diplomat m -en, -en адипломат
diskutieren vt, vi (über A) алаҵәажәара, аилыргара, ахҵәажәара; аимакра, аимак-аиҿакра
doch (аха) уеизгьы; усгьы; ҵьушьт, ус шакәызгьы; нас ишҵа; мшәан
Doktor m -s, -toren адоктор (аҵарадырратә ѳазара)
Dolmetscher m -s, = аиҭагаѳ, аҭырҵьман
Donau f Дунаи
Dorf n -(e)s, Dörfer ақыҭа
dort уа, убра(ka)
dorthin убрахь; наҟ, уахь
Dozent m -en, -en ~in f =, -nen адоцент, иреиҳау аҵараиурҭаҿы арҵаѳы
Drama n -s, -men адрама
draußen *adv* адәахьала; адәныҟа; адәны; амѳаду ахь
Drehbuch n -(e)s, -bücher (акино)сценари
Drehbuchverfasser m -s, = (акино)сценариѳѳы, акиносценарист
Drogerie f =, -n аҵҭека, аҵҭекатә дәқьан
dunkel *a, adv* алашьца, илашьцоу; илашьцаза, илашьцоуп
durch *präp* иаҳнарбоит иагәылсны, иеиѳҵәаны, иеиѳкааны, иагрысны, иалсны аҵара
dürfen (durfte, gedurft) *mod* алшара; агәаҕьра; азин амазаара

Durst m -es азышара, аҫажәкра; азгәышьра; агәазыҳәара; **~** haben азбакра
dursten, dürsten vi азышара, азбакра

E

eben I *a* аиаша, ашшапа; акьакьа, акьаԥс, аизада, ашшәыр; II *adv* абыржәыцәкьа, ахаҭа, хаҭала, хьызҳәала, акәын, акәԥәкьоуп
ebenfalls иара убас, убасԥәкьа; абас(ԥәкьа), абасала
Ecke f =, -n акәакь, акьыцшь
Ehe f =, -n ахаԥарацҳәыса; аҭаацәара
Ehefrau f =, -en аԥҳәыс, ахаԥа дызмоу аԥҳәыс, аҭаацәара иалоу аԥҳәыс
Ehemann m -(e)s, -männer ахаԥа, аԥҳәыс дызмоу ахаԥа, аҭаацәара иалоу ахаԥа
Eigentumswohnung f =, -en ахатә уадаҟәа
Eile f =, -n аццакра, аласра
eilen vt (s) аццакра, аласра
eilig *a* аццак, иццакуа, иццаку; ирццаку, изхыццаку
Eindruck m -(e)s, -drücke аныррa, ахыцша, агәахәара ду
einfach *a* амариа, имариоу, абаша, ибашоу; *adv* баша
Einfamilienhaus n -es, -häuser ҭаацәарак рыѡоны
einige pl цытк, цытѡык, азәырѡы
Einkauf m -(e)s, -käufe аахәара, аахәатә; Einkäufe machen аахәатәкәа раахәара
einkaufen vt аахәара
einladen (lud ein, eingeladen) vt аапхьара, анапхьара
Einladung f =, -en аапхьара, анапхьара
einrichten vt (ауада) архиара, аиҫкаара
Einrichtung f =, -en (ауада) аиҫкаара(шьа), архиара(шьа), ақәыргылара, аибыҭара
einschalten vt (афымца, алашара, агаз) аркра; арадио аҫакра (арҳәара)
einschlafen (schlief ein, eingeschlafen) vi (s) ацәара, ацәа аҭанагалара
eintreten (trat ein, eingetreten) vi (s) аѡналара; алалара (апартиа)
Eintrittskarte f =, -n аѡналага билеҭ
einverstanden sein (mit D) *a* ақәшаҳаҭра, азыразра, иақәшаҳаҭу, иазыразу
Einzelausgabe f =, -n хазы иҟоу аҭыжьымҭа
einziehen (zog ein, eingezogen) vt in (A) аҫыц нхарҭахь аиасра, ауада ҫыцқәа рыѡналара

Einzugsfeier f =, -en аҫыцнхара, аҫыцнхара иазку аныҳәа//аԥснҫыц аныҳәара (новоселье)
Eis n -es аџаа; аџааршә, аршәы
Elbe f Ельба
Elektrogitarre f =, -n афымца гитара
Eltern pl ани аби, узхылԥыз, аҭаацәа
Elternhaus n –es, -häuser ани аби рыԥны, узхылԥыз рыԥны, аԥнду
empfehlen (empfahl, empfohlen) vt абжьагара, азырхәыцра, адгалара
Ende n –s, -n анцәамҭа, аџыхәтәа, алгарҭа
endlich аџыхәтәан, ашьҭахь, иахьцалак
eng *a* аҭшәа, иҭшәоу
England n -(e)s Англиа
englisch *a* англыз, англызтә, англыз бызшәала
Englisch n -s англыз бызшәа
Enkel m -s, = амоҭа (аԥкәын)
Enkelin f =, -nen амоҭа (азҕаб)
Enkelkind n -(e)s, -er амоҭа
entschuldigen vt анажьра, аҭамцара
entgegenkommen (kam entgegen, entgegengekommen) vi (s) ақәшаҳатхара, адгылара, азәы ииҳәо адгылара аҭара, ақәшаҳатхара
entwickeln vt, sich аҫиара, аизҳазыҕъара
Entwicklung f =, -en аҫиара, аизҳара
Entwurf m -(e)s, -würfe ауснагза (аплан), аинырсла (ацәыбла); апроект; аескиз
epochale аепохатә
Erbse f =, -n агәыркәыд (горох), акарклаш
Erdbeertorte f =, -n аџыцындра иалху аторт
Erdgeschoss n -es, -e актәи (цаќатәи) аихагыла
Ereignis n -ses, -se ахҭыс, аќалара
Erfolg m -(e)s, -e ақәҫиара, аихьзара, алԥшәа
erfolgreich *a* ақәҫиара (аихьзара) змоу, иқәҫиароу
erholen, sich аџсшьара
erinnern vt (an A) агәаларшәара **sich ~ (G, an A)** агәалашәара
erkennen (erkannte, erkannt) vt адырра, аилкаара
erklären vt аилыркаара, ардырра, аиҭаҳәара
erleben vt аџышәара, ахҭысра; ахгара; анеира, ахыԥра
Erlebnis n -ses, -se ахҭыс, ахҭыгара, иухугахьоу, агәынгара
erreichen vt аназара, анеира, аԥазара, алазара, анаԥра, ааԥра
errichten vt аргылара, азыргылара, аќаџара; ашьақәыргылара
Erstaufführung f =, -en апремиера, аџхьарба

Erstausgabe f =, -n актәи аҭыжьымҭа
erste актәи, (р)аԥхьатәи
erwachen vi (s) аҿыхара, ааԥшра, аԥәа алԥра
erwachsen *a* аназа, аду, аиҳабы
erwähnen vt агәаларшәара, азбахә аҳәара, азгәаҭара
erweitert инарҭбааны, инарԥауланы, иԥауланы
erzählen vt аиҭаҳәара, ажәабжьҳәара
Erzählung f =, -en ажәабжь
es *ахьз.* **(G – seiner, sein, D – ihm, A – es)** иара, абри
essen (aß, gegessen) vt (A) афара, акрыфара
Essen n -s, = афатә
Esslöffel m -s, = амҳаԥә ду (акрыфага мҳаԥә – столовая ложка)
etwas I *ахьз.* акы, изеиԥшразаалак, изакәызаалак, ԥьара акы; II *adv* цытрак, цытк, цытԥык, цытраамҭак, цыт-чытк, аԥсык, маҷ-саҷк
Europa n -s Европа

F

Fach n -(e)s, Fächer аматәар (аԥараҿы), аусхкы; азанаат
Fachmann m -(e)s, -männer, -leute аҟаза, азанаатуаԥ (азанаатуаа)
fahren (fuhr, gefahren) vi (s) ацара, аныҟәара (транспортла)
Fahrkarte f =, -n абилет (амԥасгатә, аныҟәагатә)
Fahrrad n -(e)s, -räder амаланыҟәа
Fahrstuhl m -(e)s, -stühle алифт (зхала улбаазго ухазгало аҧбашаха уада хәыцы)
Fakultät f =, -en афакультет
Fall m -(e)s, Fälle акаҳара
fallen (fiel, gefallen) vi (s) акаҳара; аилаҳара, аҭахара; ацааира, ақәҿиара (даваться)
falsch амц, имцу, иԥабыргым, ииашам
Familie f =, -n аҭаацәа, аҭаацәара
Familienfest n -es, -e аҭаацәа рныҳәа
Familienmitglied m -es, -er аҭаацәара иалахәу (иатәу)
Fassade f =, -n афасад, аԥоны аҿы (ахаҿратә ган); аҿраԥшзара
fast аҟара, агьаагымхо
faul аашьа, иаашьо; зыбаԥ иаԥәаашьо
Februar m -s, -e жәабранмза
Feder f =, -n акалам, аԥыга
fehlen vt агхара, азымхара, амамзаара, аҟамзаара
Fehler m -s, = агха

feiern vt аныҳәара, аныҳәа азгәатара, аныҳәа ацылара, амҩацгара
fein *a* апа, ипоу; асса, иссоу
Fenster n -s, = ахышә, аҧенҵьыр
Ferien pl аҧсшьарамшқәа; аҧсшьарацара
Ferienplan m -(e)s, -pläne аҧсшьарамшқәа рзы ауснагза (аплан)
fernsehen (sah fern, ferngesehen) vt ателербага (ателевизор) ахәаҧшра
Fernsehen n -s, = ателехәаҧшра
Fernseher m -s, = ателербага, ателевизор
Fernsehturm m -(e)s, Fernsehtürme ателехәаҧшратә хагыла (ателехагыла), ателебааш (телебашня)
fertig *a* амазеи, имазеиу, ихиоу, имазеиуп, ихиоуп
Fest n -es, -e аныҳәа
Film m -(e)s, -e афильм; акиносахьа, акинофильм
Filmregisseur m -s, -e акинорежиссиор
Filmspielplan m -(e)s, - pläne акинотеатрқәа ррепертуар
finanziell *a* афинанстә
finden (fand, gefunden) vt аҧшаара, абара
Firma f =, -men афирма, ахәаахәтырҭа
Fisch m -es, -e аҧсыз
Fischsuppe f =, -e аҧсыз суҧ
flach *a* аҟьаҧс, иҟьаҧсу, игәаҩам
Flasche f =, -n аҧаҭлыка
Fleisch n -es акәац
fleißig аҟәыбҷа, згәы аҟәызкуа, агәаҟәкра змоу
fliegen (flog, geflogen) vi (s) аҧырра
fließen (floss, geflossen) vi (s) азиасра, азы аҧара
fließend ииасуа; апыҟҡаҳәа иаҫамхакәа, ирласны; ахы иаҟәиҭны, азеиҧш
Flug m -(e)s, Flüge аҧырра, ахыҧраара
Flugkarte f =, -n авиабилеҭ, аҳаирбилеҭ
Folge f =, -n ахылҫиаа, ахҭылҧ, ахҟьа, ахҟьаҧкьа, ахылҫиаамҭа; алҧшәа, аҟаҧарба (результат)
fotografieren vt апатреҵҵыхра
Fotokunst f =, -künste афотоказара
Frage f =, -n азҧаара
fragen vt азҧаара, адҧаалара, азҧаара аҭира (аҭара)
Frankreich n Франциа
französisch афранцыз, франҵыз бызшәала
Frau f =, -en аҧхәыс, хаҧа ицахьоу
Fräulein n -s, = аҧхәызба, аҭыпха

frei аҭацәы, иҭацәу, иеилахам; зхы иакәиҭу; иҭбаау
Freihandbibliothek f =, -en ахамаҷура змоу абиблиотека (с самообслуживанием), зегьы неир ахьалшо (ахьыкало) абиблиотека (свободное посещение)
Freitag m -(e)s, -e ахәаша
Freizeit f =, -en аҷсшьара аамҭа, ахақәиҭра аамҭа, аха анумоу аамҭа
Freizeitsgestaltung f =, -en аҷсшьара аамҭазтәи аусмҩаҷгатәқәа; аҷсшьара аамҭа аиҿкаара
Fremde m -n, -n атәымуаҩ
Fremdsprache f =, -n атәым бызшәа
fremdsprachig тәым бызшәала
Freude f =, -n агәыргьара, агәахәара, агәыргьа-хәмарра
freuen vt, sich агәыргьара, аргәыргьара
Freund m -(e)s, -e, ~in f =, -nen аҩыза
freundlich *a* аиҩызаратә, аҷсшәахәаратә (аҷсшәаахәара злоу), аҳатырбара (аҳатырқәцара) злоу, агәаарт
Freundschaft f =, -en аиҩызара
Frieden m -s, = атынчра
frisch *a* ахьшәашәа, аҿыхьҭа, иҿыхьҭоу; аҿыхьшәашәа, аҿыщ (аҿа, аза), иҷхастамхаҷ, азҩыда, изҩыдоу, алахҿых
früh анкьа, цаса, ажәытәан, аҷхьа, заа, заатәи, аҷаса (иҷасоу)
früher *a* заатәи, анкьатәи, цасатәи
Frühgymnastik f = атаалым, ашьыжьтәи абаҩрцәыра
Frühjahr n -(e)s, -e аацын, аацынра
Frühling m -s, -e аацын, аацынра
Frühstück n -(e)s, -e шьыжьхьа
frühstücken vi шьыжьхьафара
fühlen vt, sich анырра, аҷәанырра; ахбара (ахы абара)
führen vt амҩаҷгара, анапхгара
für *präp* (A) азы, -зы, аҟны
Fuß m -es, Füße ашьапы; zu Fuß gehen шьапыла аҷара, анықәара
Fußball m -(e)s, -bälle ашьапылампыл
Fußballspiel n -(e)s, -e ашьапылампыл асра
Fußboden m -s, -böden аҕәра, ахыҕәра, адашьма

G

Gabel f =, -n ачқьыц
Gang m -(e)s, Gänge афатә(хкы), ачыс(хкы)
ganz *a* зынза, ишеибакәу, ишеибгоу; зегьы, наҟьак

Garage f =, -n агараж
Garderobe f =, -n 1. аматәакнаҳарта, аматәакнаҳага; 2. азынматәа, аматәа, агардероб
Gardine f =, -n ацарда
Garten m -s, Gärten абаҳча
Gast m -es, Gäste асас
Gastarbeiter m -s, = агастарбаитер (аҳәааныркәынтә иаааз аусуӡы)
gastfreundlich *adv* асасдкылара злоу, зчеицьыка бзиоу, зысасгәашә ҭбааy (аату)
Gastgeber m -s, =, ~in f =, -nen асас дыздызкыло ацшәма, ацшәмацҳәыс, аӡны ацшәма
Gaststätte f =, -n акрыфарта, аресторан, акафе
Gastzimmer n -s, = асасааирта уада
Gebäude n -s, = ахыбра, аргылара, аӡны
geben (gab, gegeben) vt (A, D) ата́ра
gebildet *a*, **gebildet sein** ацара змоу, ацара амазаара
Geburtstag m -(e)s, -e аирамш
Gedanke m -ns, -n, Gedanken m -s, = ахәыцра, ахшыӡцак, ахшыӡзцара, аидеиа
gefallen (gefiel, gefallen) vi агәацхара, агәахәара
Gegend f =, -en аҭыц, аҿацә, атәыла, адгъылтыц
gegenüber *präp* аҿацхьа, наӄтәирахь, ацхьа
gehen (ging, gegangen) vi (s) ацара, аныӄәара
gehören vi (D, zu D) атәызаара, ацанакра, акы алахәра (ахыцхьазалара)
gelb аӡежь, иӡежьу
Geld n -(e)s, -er ацара
Gelehrte m -n, -n ацарауаӡ
gelingen (gelang, gelungen) vi (s) акәҿиара, акәманшәалара, ампыцаманшәалахара
Gemälde n -s, = асахьа, асахьаҭыхымта
gemeinsam азеицш, ирзеицшу; аколлективтә, еиц-, еицыӄарцо
Gemüse n -s, = аутраҭых, аиацәара
Gemüsekonserven f =, -n еиҳ. pl аутраҭыхлых консервкәа, иарку аутраҭыхлыхҟәа
Gemüsesuppe f =, -n асуц, аутраҭых иалху асуц, аутраҭых суц
gemütlich *a, adv* икәацза, ицкьашәкьаза иӄоу; ацкьашәкьа, агәкыра зцоу, игәыӄацагоу
genau I. *a* аиқәчаб, иеиқәчабу, аиаша, -цәкьа (аӡызацәкьа, иажәакәацәкьа), иеиқәышәша иӄоу, набыцра злам; II *adv* иҭыршәшәааны иҭцаау (иҭырҳәцаау); ииашаны, иеиқәчабны, иткааны

genießen (genoss, genossen) vt агәахәара аиура, агәырхаара, агәыршшара; афара, акрыфара, ачара
gerade *a* иашоу, аиаша, иашахәцәаза иҟоу, ишшапаза иҟоу, ауаҩ иаша; ахаҭа
Gericht n -(e)s, -e ачыс, афатә
gern гәахәала, гәацхарала
Geschäft n -(e)s, -e аус, анаплакы; аилахәҳахәтра; афирма, адәқьан; ахәҳахәтырҭа (ҩны)
Geschenk n -(e)s, -e аҳамҭа
Geschichte f =, -n аҭоурых, ахҭыс, ажәабжь
Geschmack m -(e)s, Geschmäcke агьама
Geschmacksache f =, -n агьама аус (агьама ауп аус злоу)
Geschwister pl аиашьеи аиаҳәшьеи, аишьцәеи аиҳәшьцәеи
Gesichtscreme f =, pl s аҿы (ахаҿы) иахьыршьуа акрем, аҿы ахышьтәы
Gespräch n -(e)s, -e ацәажәара, аицәажәара, аилацәажәара
gestern иацы
gesund азҩыда, изҩыдоу, згәы бзиоу
Getränk n -(e)s, -e арыжәтә, азрыжәтә
gewöhnlich *adv* абжьаацны
gießen (goss, gegossen) vt акатәара, ақәтәара (азы) ацатәара
Gitarre f =, -n агитара
Glas n -es, Gläser асаркьа; аҵәца, афырҵьан; абанка
gleich *adv* уажәы, абыржәы, абыржәыцәкьа; иеиҟароу, иеиҵшу; иеиҟараны, иеиҵшны; **~ sein** *амат.* аиҟарахара, аҟарахара
gleichzeitig аамҭак(ла)тәи, аамҭак ала иеиқәшәо; иеицыҟало; зныкҟьара(ла)
Glockenzeichen n –s, = абжьы, акаҩбжьы; ардырга; ацәцәа
Glück n -(e)s анасыҵ, аразҟы, алахьынҵа, ақәҿиара, аманшәалара
glücklich насыҵ (разҟы) змоу; иқәҿиароу; насыҵла, лыҵхала
Glückwunsch m -es, -wünsche адныҳәалара
Gott m -es, Götter Анцәа, Анцәахәы
Grammatik f =, -en аграмматика
gratulieren vi (j-m zu D) адныҳәалара, азеиҵьашьара
groß аду, идуу
Große f =, -n адура, аура (аҭбаара); ашәага-зага, ашәага, ашәагаа, изаҟароу; ахышәара
Großeltern pl абдуи андуи
Großmutter f =, -mütter анду, нанду
Großvater m -s, -väter абду, даду, бабаду
großziehen (zog groß, großgezogen) vt аарыхра, аазара (ахәычқәа)

Grund m -(e)s, Gründe ашьаҭа, ашьапы; аҵаҵгәы, ауасхыр; амзыз, изыхкьаз
gründen vt ашьаҭаркра, ашьаҭа акра, шьаҭас аҟаҵара, ахаҵыркра
gründlich шьаҭанкыла(тәи), иҵаулоу, аҵаула, иҷәҷәоу, аҷәҷәа
Gründung f =, -en ашьаҭа, ашьаҭакра, аҵаҵгәы; ашьақәыргылара, ашьақәырҷәҷәара
Grundzahlwort n -(e)s, -wörter ахыцхьазаратә цхьазара хьзы
Gruppe f =, -n агәыц
grüßen vt 1. азәы аҧсшәа иаҳәара; 2. азәы асалам иҭара
gucken vi (auf A, nach D) ахәаҵшра, агәаҭара, абара
Gurke f =, -n анаша, акьынтыр
Gurkensalat m -(e)s, -e анаша иалху асалаҭ
gut абзиа, ибзиоу
Gute n абзиара

H

haben (hatte, gehabt) vt амазаара
halb абжа, абжата, ибжатоу, ибжоу, ихаҭәаам
Hälfte f =, -n абжа, абжаԥык; абжара, азбжак
Halsschmerzen pl ахәдахьаа
halten (hielt, gehalten) vt 1. акра, анықәгара; sein Wort ~ ажәа анагзара; eine Rede ~ аҵәажәара, ажәа аҳәара; eine Vorlesung ~ алекциа аҵхьара; 2. **vi** аанҷасра, аангылара
Haltestelle f =, -n аангыларҭа, аанҷасырҭа
Hammelfleisch n -es ауасажьы
Hand f =, Hände анапы
Handlung f =, -en аҟәгылара (акт); азнеишьа, ахымԥаҵгашьа; ахәҳахәҭра
Handtasche f =, -n аҧхәыстә шәыра, арҭмаќ, аҵаратра, ашәкәтра
Handtuch n -(e)s, -tücher ампахьшьы
hängen (hängte, gehängt) vt ахшьра, акнаҳара, ахьнырҳалара
hängen (hing, gehangen) vi (s, h) акнаҳазаара, акнаҳара
Hauptfilm m -(e)s, -e афильм (акинофильм) хада
Hauptgericht n -(e)s, -e афатә (ачыс) хада
Hauptheld m -en, -en афырхаҵа хада
Hauptrolle f =, -n (атеатр) ароль хада
Hauptstadt f =, -städte ахҭнықалақь (ақалақь хада)
Haus n -es, Häuser аԥны, ахыбра, аргылара
Hausaufgabe f =, -n аԥныкатәи адҵа

Hausbesitzer m -s, = аԥны зтәу, аԥшәма
Hausfrau f =, -n аԥныԥҳәыс, аԥшәмаԥҳәыс
Haushalt m -(e)s, -e аԥнус, анхамԥа
Hauslektüre f =, -n аԥныкатәи аԥхьара
Hausschuhe pl аԥнтәи ачхьаркь(ц)қәа, аԥырҟьаԥқәа, ашьапҭарсқәа
Heft n -(e)s, -e атетрад
Heim n -(e)s, -e анхарҭа, аԥны, аԥны ахәышҭаара; азеиԥшнхарҭа; ахкыдкыларҭа
Heimatstadt f =, -städte ақалақь гәакьа
heiraten vt аԥҳәысаагара, ахаҵацара, аҭаацәара алалара
heiß аца, ицоу; ашы, ишу; ашоура змоу
heißen (hieß, geheißen) vi ахьӡаара
heiter илахҿыху, игәыргьахәмаруа, иеилыккоу, иеилгоу
Heizung f =, -en аԥхара, арԥхара, амцаҭаԥара; ашра, аршра
helfen (half, geholfen) vi (bei D, mit D) аԥхыраара, ахәара, ахәарҭахара
hell *a, adv* алаша, илашоу; акаҷҷа, икаҷҷо, икаԥхо, икахха иҟоу; илашаза, илашоуп
Hemd n -(e)s, -en акьаҿ, аблуз; амаика
Herbst m -es, -e ҭагалан, ҭагалара
herein арахь, аԥныԥка; herein! шәыԥонал! уԥонал!
hereintreten (trat herein, hereingetreten) vi (s) аԥналара
Hering m -s, -e аԥсардаҳан (сельд)
Herr m -n, -en ахаҵа; аҳ (ахазырхаҿы) ухаԥкы, уххьзгеит; мычра злоу
herrschen vi (über A) аҳра аура, аҳас аҟазаара, амчхара амазаара
herum акәша-мыкәша, иаакәыршаны
herunterlaufen (lief herunter, heruntergelaufen) vi (s) албаакьара, ацәцара, иԥоны албаара; иԥоны ахалара (амардуан)
heute иахьа
heutzutage иахьа, абыржәы, уажәы, ҳаамҭазы; иахьатәи амш (азы)
hier ара, араҟа, абра
Hilfe f =, -n аԥхыраара
hinauf хыхь, аԥада, ԥәԥанԥәы
hinauflaufen (lief hinauf, hinaufgelaufen) vi (s) иԥоны ахалара (аҿалара)// ахәнара
hinuntergehen (ging hinunter, hinuntergegangen) vi (s) (ԥҟа) албаара
hinunterlaufen (lief hinunter, hinuntergelaufen) vi (s) лбааҟа аԥра, ԥҟа (лбаа) аԥра (ԥҟа иԥоны албаара)
Hobby n -s, -s бзиа иубо аусхкы
Hobbyraum m -(e)s, -räume агәырҿыхарҭа (ахәмарырҭа) уада
hoch аҳарак, иҳараку, зоура ҳараку (дуу)

Hochschule f =, -n иреиҳау аҵараиурҭа
Hof m -(e)s, Höffe ашҭа, амзырха, агәарԥ; агәараҭа, аҭзы, ашҭа-гәара; анхарҭа, аҭызҭыԥ
Hofburg f =, -en акрал ихан (Вена)
hoffen vi (auf A) акы аӷәгәыҷра, агәыҷра
hoffentlich иҟалап, гәыҷрала, ӷәгәыҷрала, ҳгәыҷлап, издыруада
Hoffnung f =, -en (auf A) агәыҷра, аигәыҷра, аӷәгәыҷра
höflich аамсҭашәа, иаамсҭашәоу, апатуӷәцара здыруа (ныҟәызго), ламысла иныҟәо, ауаҩы аамсҭашәа
Höflichkeit f =, -en аамсҭашәара, апатуӷәцара
holen vt áагара, аагарá
holländisch голландтәи
hören vt, vi аҳара, азызырҩра
Hörsaal m -(e)s, -säle аудиториа
Hose f =, -n аиӷәа
Hotel n -s, -s асасаарҭа
hübsch аԥшза, иԥшзоу; ибзиоу; агәкы
Huhn n -(e)s, Hühner акәты, акәтарцына
Hund m -es, -e ала
hungern vi амлакра, амлашьра
hungrig амлашь, имлашьуа, ~ sein амлакра
Hut m -(e)s, Hüte ахылпа (аԥлиапа)

I

Idee f =, Ideen аидеиа, ахшыҩцак, агәҭакы, ахыӷәкы(хада)
immer еснагь, енагь, есааира, есымша; иаҳа-иаҳа
in *präp* 1. **A** – ахырхарҭа узырбо азцаара **wohin** аҭак аҟаҵараан; 2. **D** – аҭыԥ узырбо азцаара **wo** аҭак аҟаҵараан; ахь, ашҟа, ала, аҿы (рҿы), азы (рзы)
Ingenieur m -s, -e анцьныр
Inhalt m -(e)s, -e аҵакы; иҭоу (содержание); аҭазара (емкость)
Institut n -(e)s, -e аинститут
Interesse n -s, -n аинтерес
interessant аинтерес зцоу, иинтересу
interessieren vt, sich азɛлымҳара, азɛлымҳазаара, аинтерес амазаара
irgendwann зны, мышкызны; знымзар зны
irgendwas акы, изакәызаалак акы, иарбанзаалак
irgendwo цьара, иахьакәзаалак, ҭыпк аҿы

J

ja ааи, аиеи
Jacke f =, -n акьаҿ, акофта (акәафта), ажакет, акуртка
Jahr n -(e)s, -e ашықәс
Jahrhundert n -s, -e ашәышықәса; *еитд.* аеҳоха, аера, ашәышықәса
Januar m -s, -e ажьырныхәамза
Jeans [dʒi:ns] pl аҧьынскәа
jeder (jede, jedes) иарбанзаалак, дарбанзаалак, дызуҵзаалак
jemand азәы, дызуҵзаалак азәы
jener m (f – jene, n – jenes, pl – jene) абни, убри; убри иара (лара), урҭ
jetzt уажәы, абыржәы, иахьа, шьҭа, уажәшьҭа, ҳазну аамҭа
Journalist [ʒur-] m -en, -en ажурналист
Jugendgruppe f =, -n ақәыҧшцәа, аҧәрышкәакәа ргәыҧ; аҿар ргәыҧ
Jugendherberge f =, -n аҿар рзы атуристтә база, аҿар ртуристтә база
Jugendliche m, f -n, -n аҧәрышкәа, ачкәын ҟата; аҧхәызба ҧәрышкәа
Juli m -s, -s цхынгәымза
jung ақәыҧш, иқәыҧшу; аҿа, иҿоу
Jungdarsteller m -s, = акиноактиор қәыҧш, акинохәмарҿы қәыҧш
Junge m -n, -n ачкәын, арҧыс
Juni m -s, -s рашәарамза
Jurist m -en, -en азиндырҿы
Juwelirladen m -s, -läden ахьытирта дәқьан (ҿхышә), аиувелиртә дәқьан (ҿхышә)

K

Kaffee m -s, -s акаҳуа
Kalbfleisch n -es аҳәысжьы
Kalender m -s, = амзар
kalt ахышәашәа, ихышәашәоу, ахьҭа
Kamera f =, -s акинокамера, афотокамера, апатрептыхга
Kamerad m -en, -en аҿыза
Kamm m -(e)s, Kämme аххәа
kämmen vt, sich ахахәы аҳәара, аҧхьаҳәара, аххәара
Kanzler m -s, = аканцлер (аиҳабыра рхада)
Kanzleramt m -(e)s, Kanzlerämter аканцлер ихылаҧшырта, итыц
Karte f =, -n абилет (атранспорт, атеатр рзы)
Kartoffel f =, -n адгъылпәа, акартош
Käse m -s, = ашә (ирфо)

Kasse f =, -n акасса
Kassette f =, -n 1. ачыкьмацьа, ахьыцшьа; 2. акассета (авидео, амагнитофонтә)
Kaufhaus n -es, -häuser аунивермаг, аахәарта; ахәаахәтырта ԥны, адәкьан
kaufen vt аахәара
Käufer m -s, = аахәаԥ
Kaukasus m Кавказ
kehren vt ақәцәиаара, ақәгьежьра, аарҳәра, ааҳәра, анаҳәра
kein азәгьы, акгьы; азәымзар азәгьы, акымзар акгьы
Keller m -s, = ақәраца, аԥнацака, аԥцара
Kellner m -s, =, ~in f =, -nen ахәытаԥ, ахәынаҳаԥ, аофициант (акельнер)
kennen (kannte, gekannt) vt адырра, ирдыруа уакәны аказаара (азәы уидыруазар, азәы дудыруазар)
kennenlernen vt аибадырра; азәы иааигәаны иеилкаара, акы ааигәаны аилкаара
Keramikvase f =, -n акыц ваза; акыц (акерамика) иалху аваза
Kind n -(e)s, -er ахәычы, ацшқа
Kinderecke f =, -n ахәыч(тәы) кәакь
Kindergarten m -s, -gärten ахәычбаҳча
Kino n -s, -s акино, акинотеатр
Kinobesuch m -(e)s, -e акино ахь (акинотеатр ахь) ацара, аныкәара
Kinokarte f =, -n акино азы абилет
klangvoll ацар, ицару, акаԥбжьы зхылцуа; абжьыцкьа зхоу
klappen vi *ацәажә.* аус аманшәалахара, атыц ақәлара, ибзианы ацара
klassisch аклассикатә, иклассикатәу; иҽырцшыгоу
Klavier n -s, -e ароиаль, апианино
Kleid n -(e)s, -er ацқы, ацәаматәа, аматәа, ашәцатәы
klein ахәычы, ихәычу, рацәак идуум, амач, зыкәра мачу (ақәрамач)
Kleine m, f -n, -n ацшқа, азкы, ахәычы (ахшара)
Klimaanlage f =, -n акондиционер, аҳауатышәныртәалага
Klub m -s, -s аклуб
klug акәыш, икәышу; акәыга, икәыгоу
Koch m -s, Köche ахәыкацаԥ, афатәкацаԥ
kochen vt ажәра; ахәыкацара, афатәкацара; аршра
Kohl m -(e)s, -e ахәылрҳәы (акапуста)
Kollege m -n, -n аԥыза, аколлега, аус уцызуа (аԥыза)
Kollegtasche f =, -n ашәкәытра, артмак, апортфель, атаз, ақьаадтра
Komfort m -s аманшәалара, акомфорт
komisch арччага, узырччо, аччархә, иччархәу; акомедиатә, акомикатә

kommen (kam, gekommen) vi (s) ааира, аара (шьапыла, транспортла)
Komponist m -en, -en акомпозитор
Kompott n -(e)s, -e акомпот, ашәырз
Konferenz f =, -en аилатәара, аконференциа
König m -(e)s, -e акрал, аҳәынҭқар, аҳ
können (konnte, gekonnt) vt алшара, алшара амазаара, иҟалар алшоит
Konservatorium n -s, -rien аконсерваториа
Kontrollarbeit f =, -en агәаҭаратә (аконтрольтә) усура
Konzert n -(e)s, -e аконцерт
Kopfschmerz m -es, -en ахыхь
Korrespondent m -en, -en акорреспондент
korrigieren vt ариашара, арҽеира
kosten vi аԥсахара, аԥсара, аԥсазаара
Kostüm n -s, -e акостиум
kräftig иҭәҭәоу, аҭәҭәа, амч змоу, зымч ҭоу
krank ачымазаӡо, ичмазаӡоу
Kranke m, f n, -n ачымазаӡо, апациент
Krankheit f =, -en ачымазара, агәырахәымра, агәамбзиара
Krawatte f =, -n ахәдахаԥа, агалстук
Krieg m -(e)s, -e аибашьра, аибашьратә хҭысқәа
Küche f =, -n амаҵурҭа, ачыскаҵарҭа, акрыфарҭа; аишәа; ачыс, афатә
Kuchen m -s, = аторт, акекс, апирог, ахаа-мыхаа
Kühlschrank m -(e)s, -schränke архьшәашәага
Kunde m -n, -n аахәаӡо, аклиент
Kunstbuch n -(e)s, -bücher асахьаркыратә шәкәы
Kunst f =, Künste аҟазара, анапҟазара
Künstler m -s, = асахьаҵыхӡоы, артист (ахәмарӡоы), аҟазара аусзуӡоы
Kunstwerk n -(e)s, -e асахьаркыратә ццамҭа, аҟазара арҽиамҭа
Kurfürst m -en, -en (аҭоурыхтә еилкаара) акурфиурст «Иццьоу Римтәи аимпериаҽы» аимператор иалхраан аҽалархәра азин змаз аҭауад
kurz акьаҿ, икьаҿу; икьаҿны
Kusine f =, -n аб иашьа ицҳа, аб иаҳәшьа цҳа, аншьа ицҳа, ан лаҳәшьа цҳа
Küste f =, -n амшынхыкәа, амшын аԥшаҳәа, амшын агаҽа

L

Laden m -s, =, Läden адәқьан, аҽхышә
Ladeninhaber m -s, = адәқьан (аҽхышә) зтәу, аԥшәма
Lampe f =, -n алампа

Land n -(e)s, Länder атәыла, адгъыл, анышә
Landkarte f =, -n атәыла ахсаала, агеографиатә хсаала
Landwirt m -(e)s, -e агроном; аферме (арахәаазаҩ)
lang ау, иауу, аура змоу, иҩызу; акыраамҭатәи
lang(e) акраамҭа, такәаамҭа
langsam *a* аҭынч, иҭынчу, ашышьылаҳа, ишышьылаҳау, иццакым
langweilen vt, sich агәҷыцъра, агәыршыцъра
langweilig агәыпҵәара, агәыфара, агәыпҵәага, игәыпҵәагоу; агәыршыцъга, игәыршыцъгоу; игәыпҵәаганы
lassen (ließ, gelassen) vt ааныжьра, аныжьра, аҟәыпра, ацырцра; (акы) ахашҭра
laufen (lief, gelaufen) vi (s, h) áҩра; уҩны агьежьра, уҩны ахагьежьра; аицхныҩлара
Laufen n -s áҩра, ахыцхыпра
laut абыжьду, зыбжьы дуу; зыбжьы цәгьоу
läuten vt, vi ацәцәасра, асаркьал асра, абжьагара
lauter I *a* ицкьоу, иеилккоу, ацкьа; II *adv* ҷыда(ры)ла, шамахамзар; неиҩымсрада, инеицынкыланы, ишеизаку, зегьы
leben vi анхара, ақәынхара, аланхара; аҧстазаара, аҟазаара, абзазара
Leben n -s, = аҧстазаара, аҟазаара
Lebensmittelgeschäft n -(e)s, -e афатәҩирҭа адәқьан
lecker ахаа, ихаау, акрыфара угәазырцхо
Lecker m -s, = *аҷәажә.* ахаа-мыхаа бзиа избо
Leder n -s, = ацәа, асахҭан
Ledertasche f =, -n асахҭан царатра (ашәыра, арҭмаҟ)
Lederware f =, -n асахҭан матәа, асахҭан (ацәа) иалху атауар, асахҭанлых
legen vt ашьҭаҵара, ақәцара
Lehrer m -s, = арҵаҩы
Lehrbuch n -(e)s, -bücher арҵага шәҟәы
leicht амариа, имариоу; алас, иласу, ихьанҭам
leider рыцхарас иҟоу (иҟалаз), хьаас иҟоу
leihen (lieh, geliehen) vt 1. арҵсахра (уалла аҭара), ар(у)аара; 2. амҵсахра (уалла агара)
leise аҭынч, иҭынчу, ҭынч, цшьала
Lektor m -s, -toren алектор, иреиҳау ацараиурҭаҿы арҵаҩы
lernen vt, vi ацара, ацарацара
lesen (las, gelesen) vt ацхьара
Lesesaal m -(e)s, -säle ацхьарҭа, ацхьарҭатә зал
letzt ацыхәтәантәи, ашьҭахьтәи, анцәамҭаҿтәи; ииасхьоу, иаҳхысыз

Leute pl ауаа, ажәлар, ауааажәлар
Lexik f = алексика
lieben vt абзиабара, абзиеибабара
Liebgericht n -(e)s, -e бзиа иубо афатә (ачыс) хкы
Lieblingsfach n -(e)s, -fächer бзиа иубо азанаат (аматәар)
Lied n -(e)s, -er ашәа
Liege f =, -n адиуан
liegen (lag, gelegen) vi ашьтазаара (ашьталара), аиара; ақәзаара
Limonade f =, -n алумаат
Linde f =, -n атәа, атәапла
links армарахь, армарахь ала
loben vt (j-n um, für A, gegen G) арехәара, азәы аказы ирехәара
Löffel m -s, = амхапә
lohnen vi, sich апсара, азапсара, ахәартара
Lust f =, -n агәапхара, агәахәа, агәырғьара; атахра, агәазыхәара
lustig игәырғьо, игәырғьа-хәмаруа; агәырғьа-чча

M

machen vt акапара, аурá, аҷызаара
Mädchen n -s, = азғаб, апҳәызба
Magazin n -s, -e сахьала иеиқәыршәоу ажурнал, асахьақәа зну (змоу) ажурнал
mahlen (mahlte, gemahlen) vt алагара (молоть)
Mahlzeit f =, -en афатә (ахәы, ачыс, ачағьа); Mahlzeit! Гәапхачара шәоуааит (шәымаз)!
mal зны noch ~ даеазны(к), дырԝеғьых, ԝапхьа, einmal знык
Mal n -(e)s, -e знык, zum ersten Mal рапхьаза акәны, апхьа, рапхьа
malen vt асахьатыхра
Maler m -s, = асахьатыхԝы, аҷыханпаԝ
Malerei f =, -en аҷыханпа, асахьаԝра; асахьа
man ажәакала апакы узеитаҳәазом, ицәырпуеит ахаҷыдатә ҳәоуқәа рҷы; man sagt ирҳәоит
manchmal зны-зынла, уарла-шәарла
Manager [ˈmɛnɛdʒəɾ]m -s, = аменеџьер
Mann m -(e)s, Männer ахапа, ауаԝы, апҳәыс дызмоу ахапа
Mantel m -s, Mäntel апалта, аплашь, ашьнель
Mappe f =, -n ақьаадтра, атаз; ашәыра (апортфель)
Marmelade f =, -n амармелад, аилажә (апьем), ашәырқалмышь, ашәырқашь

März m -es, -e хәажәкырамза
Mathematik f = аматематика
Mauer f =, -n ахаҳәгәара, абаагәара, аӷьырмытгәара,; ахыхьчарҭа, ахыргәгәарҭа
Meinung f =, -en агәааанагара, ахәыцшьа, азхәыцшьа, азбашьа
Meister m -s, = аӄаза, адырԥы, азанаатуаԥы
Memoiren [memo´a:rən] pl агәалашәарақәа, амемуарқәа
Mensa f =, Mensen астудентцәа рыкрыфарҭа, хәмариала акрыфарҭа
Mensch m -en, -en ауаԥы **pl** ауаа, ауаатәыԥса, ауаацсыра
Messer n -s, = аҳәызба
Metropole f =, -n аҳҭныӄалақь, ацентр, агәы, агәҭа
Metzger m -s, = акәацӄаԥ, акәацҭиԥы
Mikrowellenherd m -(s), -e амикроцәқәырцатә плита, ацечка
Milch f = ахш
Milchsuppe f ахш суц
Minerallwasser n -s, -wässer аминералтә зрыжәтә (зы)
Minute f =, -n аминуҭ
mit *präp* ахьынтә, аахыс, инаркны, аӄынтә, аҿы, иеицны
miteinander иеицны; иеиманы, рееибаркны, рԥыцьагьы еицны, азәиазәи, -еиц
Mitglied n -(e)s, -er алахәыла, еиҿкаарак иалоу (иалахәу)
Mitgliedschaft f =, -en алахәылара
mitmachen vt аицӄаҵара, аҿалархәра, аҿалагалара
mitnehmen (nahm mit, mitgenommen) vt уахыцо агара, ацгара
Mittag m -(e)s, -e шьыбжьон, шьыбжьагәы; zu Mittag essen шьыбжьхьафара
Mittagessen n -s, = шьыбжьхьафара, шьыбжьхьа
Mittagspause f =, -n шьыбжьонтәи (шьыбжьхьатәи) аҵсеиҭакра, аҵсшьара
mittags шьыбжьон, шьыбжьонла
Mitte f =, -n агәҭа, агәы, ацентр
Mittelasien Абжьаратәи Азиа
mitwirken vt алахәра, аҿалархәра, аӄаҵара (аицӄаҵара), аусеицура, аҿаҵалархәра
Möbel n -s, = аԥныматәа
Möbelstück n -(e)s, -e аԥныматәа ахәҭа
modern иахьатәи, ҳаамҭазтәи; имодоу, амодатә
modernisieren vt арҿыцра, амодернизациа азура
Modesportart f =, -n имодоу аспорт хкы
mögen (mochte, gemocht) vt агәаҵхара, бзиа абара, аҭахра; азеиҧьашьара

möglich *a* иҟалар зылшо, изуа; излалшо ала, иахьынзауа, иҟалап, иҟалар ҟалап
Möglichkeit f =, -en алшара, аҭагылазаашьа
Mohre f =, -n, Mohrrübe f =, -n аҷых, ажьаҷыркәа (дикая морковь)
Monat m -s, -e амза (амзартә)
Mond m -(e)s, -e *acmp.* Амза
Montag m -(e)s, -e ашәахьа
Morgen m -s, = ашьыжь
morgens ашьыжьымҭан, шьыжьла
müde ааԥса, иааԥсоу; иааԥсаны
Müdigkeit f =, -en ааԥсара, аҕьазкра, акарахара
Müllschlucker m -s, = агәамҭаԥсарҭа, агәамҭажьырҭа
Museum n -s, -seen амузеи
Museumsinsel f =, -n Берлин амузеиқәа рыдгьылбжьаха, адунеи зегьы еицырдыруа амузеиқәа ахьыҟоу
Musik f = амузыка; аоркестр
Muster n -s, = аҿырԥшы, ақәырԥшы; аҿырԥштәы
müssen (mußte, gemußt) *mod* ахәҭазаара, иахәҭоуп, уалс адзаара
Mutter f =, Mütter ан
Muttersprache f =, -n ахатәы бызшәа
Mütze f =, -n ахылԥа

N

nach ашьҭахь, анаҩс, (р)ахь
Nachbar m -s(-n), -n агәыла
nacherzählen vt аиҭаҳәара, аԥакы аиҭаҳәара
nachholen vt ахьзара, аҿахьыгзара
nachmittags шьыбжьышьҭахь, амш аҩбатәи азбжазы
nachsehen (sah nach, nachgesehen) vt ахәаԥшра, ацклаԥшра, агәаҭара, азԥаара (аилкаара); азәы акы ианажьра, ашаҭара
Nachschlagebuch n -(e)s, -bücher аилыркаага шәкәы
nachschlagen (schlug nach, nachgeschlagen) vi (in D) ажәар аҿы (жәарла) акы аилкаара, ахәаԥшра
nächst иааигәазоу, ииаскьазоу, зегь реиҳа иааигәоу; анаҩстәи; даҿазнытәи; иааигәазаны, аамышьҭахь
Nacht f =, Nächte аԥх
Nachtisch m -es, -e ахаа (адессерт), агәырхаага, ахаачыс; ахԥатәи ачыс хкы
nah ааигәа, иааигәоу

Name m -ns, -n ахьз, ажәла
Nase f =, -n ацынца
natürlich I *a* ицсабаратәу, ацсабаратә; ииашацәкьоу, -цәкьа, -хаҭа; II *adv* ҳәарада, жәаҳәарада, ҳәарас иаҭахузеи, ҳәара аҭахым; цсабаратәла
neben аварацәы, аганацәы
Neffe m -n, -n аиашьа ица, аиаҳәшьаца
nehmen (nahm, genommen) vt (A) агара
nein мап, мамоу
nennen (nannte, genannt) vt ахьзцара, ахьз аҭара, ахьз аҳәара
nett игәыку, агәыкы, агәыкыра зцоу, ауаԥы хаа, уаҳаҭыр збо
neu I *a* аҿыц, иҿыцу;II *adv* ҿыцны, ирҿыцны
Neubau m -(e)s, -ten аҿыцргылара, аиҭаргылара, аԥын ҿыц
Neue n аҿыц, ажәабжь ҿыц
neun жәба
nicht (амапкра аанарцшуеит) 1. freust du dich **~?** уара уамеигәыргьазои?; **~** wahr? цабыргзами? ииашазами? 2. мап
Nichte f =, -n аиашьа ицҳа, аиаҳәшьацҳа
nichts акгьы, акымзарак(ы)
noch ԥацхьа, дырԥеигь(ых); ицегь; макьана
Nordsee f Аԥадатәи амшын
nötig *a, adv* иахәҭоу, иаҭаху; иахәҭоуп, иаҭахуп
notwendig иаҭаху, зда ихәарҭам, иахәҭоу; хымцада, ҳәарада (иаҭахуп)
November m -s, = абцарамза
Nudel f =, -n ашьаҳариа, амакарон лыхҟәа
Nudelsuppe f =, -n ашьаҳариа иалху асуп, ашьаҳариа суп
Nummer f =, -n аномер

O

oben хыхь, аԥада, цәԥанцәы
ober иреиҳазоу; ихадоу; иеиҳабу (аиҳабы)
Ober m -s, = *ацәажә.* аофициант еиҳабы, ахәытаԥ (ахәынаҳаԥ) еиҳабы
Obst n -s ашәыр
Obstbaum m -(e)s, -bäume ашәырцла
oder ма, мамзаргьы
oft лассы-лассы
ohne ада (без); аламцакәа; ада (рыда)
Ökonom m -en, -en аиҿырцааԥ, аекономист, аиҵаҳаԥ
Ökonomie f = аекономиа; аиҿырцаа, аиҵаҳа
ökonomisch аиҿырцаа, иеиҿзырцаауа

Ökonomist m -en, -en аиҽырцааԝ, аиҵаҳаԝ, аекономист
Oktober m -s, = жьҭаарамза
Oma f =, -s нанду, нану, нануа, нанука
Onkel m -s, = аб иашьа (аиашьа ду), аншьа
Opa m -s, -s бабаду, даду, дадука
Oper f =, -n аопера, аопературҭа қәгылара, аопературҭа театр
Opernglas n -es, -gläser аланарцшыга, ахараԥшыга (бинокль)
Optik f = аоптика
Ordnung f =, -en аиҽкаара, аҭыц аҟәҵара
Ordnungszahlwort n -(e)s, -wörter аишьҭагылатә цхьазара хьзы
Ort m -(e)s, -e аҭыц; an Ort und Stelle аҭыц аҽы, аҭыц ахь
Ortsangabe f =, -n аҭыц арбара
Ost m, Osten m -s (а)мрагылара (ахырхарҭа), амрагыларахьтәи аган, der Ferne Osten Мрагылара Наскьа
Österreich n Австриа
Ostsee f Балтикатәи амшын

P

paar иеихаԥлаку, иеиԝшоу, иеицшу; цыҵк, цыҵԝык
Paar n -(e)s, -e (ахәшьара) ԝба; ԝы-; иеихаԥлаку, (ԝбаны иеидҳәалоу) ауҩә: уҩәк аҵәкәа
packend угәы хызхуа (зытҟәо)
Papst m -es, Päpste Папа (Римтәи) акатоликатә динхаҵара ахада
Park m -(e)s, -s, -e апарк
Parkett n -(e)s, -e апаркет, апаркеттә дашьма (хыҩәра); (атеатр) апартер актәи аҭыцқәа
Partner m -s, = алахәылаԝ, апартниор, аԝыза
passen vi аҟәшәара, аҵәа аҟәшәара; анаалара, аҵәанаалара
Pause f =, -n аатгылара, апауза; аҵсшьара
Pauschalreise f =, -n ахарԥьқәа зегьы зхахьы изго аныҟәәара афирма – аиҽкааԝ
Pech n -(e)s, -e аҟәымҽиара, аҟәманшәаламхара
Pechvogel m -s, -vögel изҟәымҽио
Pelzmantel m -s, -mäntel ахампалта, ахамы
Person f =, -en ахаҭара, ахаҽы
Personalcomputer m -s, = хаҭалатәи акомпиутер
persönlich *a, adv* хаҭалатәи, ахатәы, аиндивидуалтә; хаҭала
Pfeffer m -es, = апырпыл
Pfefferdose f =, -n апырпылҭра

Pfund n -(e)s, -e фунт, кьылабжак, хәышә грамм; фунт (ацара)
Philolog(e) m ..en, ..gen афилолог, абызшәадырҩы
Philologie f =, -en афилологиа, абызшәаҵара
Philosophie f =, -phien афилософиа
Pianist m -en, -en, ~in f =, -nen апианинарҳәаҩы
Platz m -es, Plätze аҭыц
plötzlich *a, adv* иаалыркьаны иҟалаз, угәы уеанзамкәа (ушаҟәымгәыгуаз, уазыцшзамкәа) иҟалаз
Poesie f =, -sien апоезиа
Politiker m -s, = аполитик, аполитикатә усзуҩы
Portion f =, -en ахәҭаа, аҿахра, апорциа; ахәы, ахәҭа
Post f =, -en ацошьҭа
Postkarte f =, -n иаарту ашәҟәы; ацошьҭатә сахьамҭа (открытка)
Präfix n -es, -e ацынгыла
praktisch апрактикатә
Preis m -es, -e ахә, ахәцса; аҳамҭа, ацхьахә
preiswert I *a* рацәак зыхә ҳаракым, зыхә мариоу; II *adv* хәмариала
Prestigefrage [-ti:ʒ(ə)] f =, -n ипрестижу азцаара
Preußen n Пруссиа
preußisch *a* пруссиатәи
Privathaus n -(e)s, -häuser ахатәы ҩны
Privatladen m -s, = ахатә дәқьан (ҿхышә)
probieren vt (A) агьама абара, ацышәара
Problem n -s, -e апроблема, азцаара, ауадаҩра
Professor m -s, -soren апрофессор, иреиҳау ацараиурҭа арцаҩы
Programmierer m -es, = апрограммаццаҩ
Promenade f =, -n ацшахьырсырҭа, анеиааирҭа, абаҳча, абульвар
promenieren vi (s) анеиааира, ацшахьырсра
protestieren vi аҿагылара, апротест ҟаҵара
prüfen vt ацышәара, агәаҭара, аконтрольҟаҵара
Prüfung f =, -en ацышәара, агәаҭара, аилкаара
Prüfungszeit f =, -en ацышәара аамҭа
Pullover m -s, = апуловер, асвитер
pünktlich иеиҟәҷабу, аамҭа иахымцо, ииашоу, ианаамҭоу, аамҭа иаҟәыршәаны
putzen vt арыцкьара (азәзәара); аилыргара (ауада)

Q

Quadrat n -(e)s, -e ацшьганеиҟараиаша (аквадрат)

Quadratmeter n -s, = аԥшьганеиԥкараиаша метр (аквадраттә метр)
Qualität f =, -n ахаҭабзиара, аԥазшьа (бзиара)

R

Radsport m -(e)s амаланыԥкәатә спорт
Rang m -(e)s, Ränge (атеатр) аиарус
rasieren vt, sich асара, аԥаԥасара, ахсара
Rat m -(e)s, Räte, Ratschläge алабжьара, абжьагара, абжьагажәа, ааза-гажәа, ахы аҭара, ажәалагала, ахеилак (аусбарҭа)
raten (riet, geraten) vt абжьагара, адырра, аилкаара, амаана (амаза) аԥхра
Rathaus n -es, -häuser аԥалаԥь анапхгара рыԥоны, аратуша
rauchen vt аҭаҭын ахара
rechnen vt аԥхьазара, аихшьалара
recht арҕьа; аиаша, ииашоу, аԥабырг, иԥабыргу
rechts арҕьарахь; арҕьарахь ала; арҕьарахьтәи аган аҿы
Rede f =, -n ажәа, аиԥәажәара, аԥәажәара, ажәаҳәара (аԥәгылара); ажәаҳә
reduzieren vt агырхара, аркьаҿра, армаҷра; агырхара, аларԥәра, аиԥатәра
Referat n -(e)s, -e ажәахә, ареферат
Reformation f =, -en (аҭоурыхтә еилкаара) Ареформациа
Regal n -s, -e ахыҷәра, аԥәԥарҭа
Regel f =, -n аԥԥара
regelmäßig I *a* аиаша, ииашоу; II *adv* иеиԥырԥьам, иеиԥмырԥьакәа
Regen m -s, = аԥәа
Regenschirm m -(e)s, -e аҳаргь, ашьамсиа
Regisseur m -s, -e арежиссиор
regnen, **vimp** аԥәа аура es regnet аԥәа ауеит, аԥәа леиуеит
reich абеиа, ибеиоу
Reich n -(e)s, -e аҳәынҭқарра; аимпериа
Reis m -es, -e абрынҵь
Reise f =, -n аныԥкәара
Reisebüro n -s, -s аныԥкәараԥәа рбиуро
reisen vi (h, s) аныԥкәара, ацара; ныԥкәара ацара
Reisende m, f -n, -n аныԥкәаԥ; апасаԥьыр
Rektor m -s, -toren аректор
relativ *a, adv* азыԥашьатә; ихьырҧшу; еиҿырҧшрала
Rente f =, -n атәанчахәы

Rentner m –s, =, ~in f =, -nen атәанчаҩы
Reporter m -s, = акорреспондент, арепортиор
Republik f =, -en ареспублика, аҳәынҭқарра
Rhein m Реин (аз.)
Rindfleisch n -es ажәжьы, ашьамаҟажьы
Rock m -(e)s, Röcke аиԥка; акьаҿ, аԥиԥьаԛ
Rockkonzert n -(e)s, -e арокконцерт
Rolle f =, -n (атеатр) ароль
Rolltreppe f =, -n аескалатор, зхала (ухазгало, улбаазго) уныҟәызго амардуан
Roman m -s, -e ароман
Rube f =, -n аҷархал, ацыха
rufen (rief, gerufen) vt (D) аҿытра, азҿытра, аԛәҿытра, абжьы ақәыргара
ruhig аҭынч, иҭынчу, ҭынч (ԥшьаала) иҟоу
Rußland n Урыстәыла; Russische Föderation Урыстәылатәи Афедерациа

S

Sache f =, -n аматәа, аматәар, аматәахәԛәа
Saft m -(e)s, Säfte ашәырз, ажьырзы, ацәазы
sagen vt аҳәарá, азәы акы иаҳәара
Sahne f = ахҷаҭ
Salat m -(e)s, -e асалаҭ
Salz n -es, -e аԥьыкахыш
Salzfaß n -sses, -fässer аԥьыкатра
Salzstreuer m -s, = аԥьыкатра
sammeln vt аизгара
Samstag m -(e)s, -e асабша
Satz m -es, Sätze аҳәоу
Sauerkraut n ахәылрхәрцәы
Schaltjahr n -(e)s, -e ашықәс ду (ау) (ес-аԥшьбатәи ашықәс) (високосный год)
Schaufenster n -s, = ацәыргарҭа (витрина)
Schauspieler m -s, = артист, актиор, ахәмарҩы
scheinen (schien, geschienen) vi алашара, акаҷҷара, акаԥхара; -шәа; акәушәа аказаара; агәааанагара, агәахәра
schenken vt аҳамҭа аҭара (аҭира, аҟаԥара, азышьҭра)
Schi m -s, -er ашәаҩа; **~** laufen шәаҩала аныҟәәара
Schinken m -s, = аҳәажьцаа (ветчина)
schlafen (schlief, geschlafen) vi ацәара; **~ gehen** ашьҭалара, ацәара (ацара)

Schlafengehen n -s, = vor dem ~ ацәара аламҭалаз, уцәааныза
Schlafzimmer n -s, = ацәарҭа уада
schlecht ацәгьа, ицәгьоу, иҽеим, абааԥсы, абжьыс, ибжьыс
Schlips m -es, -e ахәдахаԥа, агалстук
Schloss n -sses, Schlösser ахан; абаа(ш); ахан-баагәара
Schlüssel m -s, = ацаԥха
schmackhaft ахаа, згьама бзиоу
schmecken vt агьама абара (агәаҭара); агьама агәаԥхара
schneiden (schnitt, geschnitten) vt аԥкара, амаԥкара, ахцәара
schnell a, adv аццак, иццаку, алас, иласу; лассы, и(р)ласны
Schokoladentorte f =, -n ашоколадтә торт
schon шьҭа, уажәшьҭа
schön *a* аԥшза, ицшзоу; абзиаза, абзиахә, азамана, ашьахә, ахазына, ихазыноу
Schönheit f =, -en аԥшзара
Schönliteratur f =, -en асахьаркыратә литература
Schrank m -(e)s, Schränke ашьқап
Schrankwand f =, -wände аҵзамԥшьқап
schreiben (schrieb, geschrieben) vt аҩра
Schreibmaschine f =, -n акьыԥхьга (аҩыга) машьына
Schreibtisch m -es, -e аҩырҭатә еишәа
Schriftsteller m -s, = ашәкәыҩҩы
Schuh m -(e)s, -e ашьаԥа, аимаа, ашьаԥатәы
Schule f =, -n ашкол, абжьаратә цараиурҭа
Schüler m -s, = аԥаҩы, ашколҷкәын
schwach аԥсыҽ, ицсыеу, акәада, амчыда
schwarz аиқәаԥәа
Schwarze Meer n -es Амшын Еиқәа
schweigend ҫымҭ, ҫымҭзакәа
Schweinfleisch n -es аҳәажьы
Schweiz f Швеицариа
schwer ауадаҩ, иуадаҩу; ахьанҭа, ихьанҭоу
Schwester f =, -n аиаҳәшьа, амедеҳәшьа
Schwiegereltern pl анхәеи абхәеи
Schwiegermutter f =, -mütter анхәа
Schwiegersohn m -(e)s, -söhne амаҳә
Schwiegertochter f =, -töchter аҭаԥа
Schwiegervater m -s, -väter абхәа
sechs фба
See f =, -n амшын

sehen (sah, gesehen) vt ахәаԥшра, абара, агәаҭара
Sehenswürdigkeit f =, -en аҭыԥ ҷыда, алахкыгарҭа
sehr даара
Seife f =, -n асапын
sein (war, gewesen) vi (s) аказаара, акалара, адунеи ақәзаара
seit *präp* **(D)** (аамҭа ҳнарбоит) инаркны, аахыс, нахыс
Seite f =, -n (ашәкәы) адакьа; аган
Seitenplatz m -es, -plätze аганахьтәи аҭыԥ
selbständig ихьыԥшым; зхала зхы збо
Selbstbedienung f =, -en ахамаԥура
Selbstbedienungsrestaurant n -s, -s ахаламаԥуратә ресторан
selten *a, adv* уарла-шәарла, зеиуа маҷу; иаҕоу, лассы-лассы иуԥымло, шамаха
Semester n -s, = асеместр, аԥарашықәс азбжа
Seminar n -s, -e асеминар
Seminargruppe f =, -n аԥаратә гәыԥ
Senf m -s, -e абаԥа
Senfdose f =, -n абаԥатра
September m -s, = цәыббрамза
Serviette f =, -n асалфеҭка, анапхышьы
Serviettenhalter m -s, = асалфеҭкатра, анапхышьтра
Sessel m -s, = акресла
setzen vt аргылара, артәара; **sich ~** атәара
sicherlich аиаша, ииашоу; ҳәарада, хымԥада, уеизгьы-уеизгьы; меижьарада
Siegermacht f =, -mächte аҳәынҭқарра-аиааирагақ (аиааира згаз аҳәынҭқарра)
singen (sang, gesungen) vt ашәаҳәара
Ski (ʃiː) m -s, -er ашәаԛа; **~** laufen шәаԛала анықәара
Skilauf m -(e)s, -läufe шәаԛала анықәара
so абас, абасала; убасқак, убриакара
Socke f =, -n ақалԥад (ақлаԥад) кьаҿ
Sofa n -s, -s адиуан, акушетка
sofort уажәы, абыржәы, абыржәыԥәкьа, иаразнак, акыԥхәа, акаԥыхәа
Sohn m -(e)s, Söhne аԥа
solch абри аԛыза, еиԥшу
sollen (sollte, gesollt) *mod* ахәҭазаара; иқаумԥар, иумур ада ԥсыхәа амамзаара (акамзаара)
Sommer m -s, = аԥхын, аԥхынра
sondern аха (маԥкра ашьҭахь)

Sonnabend m -s, -e асабша
Sonne f =, -n амра
Sonntag m -s, -e амҽыша
sonst *adv* даҽакала, мамзар, акәымзар, ус анкәымха; уи адагьы, ицегь
soso ибзиоуп нас, усгьы акәзааит!; иҽеим, иманшәалам; soso lala хар сымам азцаара wie geht“s? (ушцакоу?) ашьтахь
Soziologie f =, -gien асоциологиа
spannend узтәызтәуа, узымҽхазкуа, зеугәазырцхо
sparen vi, vt аиҿакра, аичаҳара, аизакра, ацәахра, аиҿырцаара
Spaß m -es, Späße алаф, асамаркәыл, агәахәара
spät I *a* ахьшәа, ихьшәоу; акьаса, икьасоу, иагхоу; II *adv* ихьшәаны, икьасаны, иагханы
spazieren vi (s) анеиааира, алеиҩеира
Spaziergang m -(e)s, -gänge аныкәара, анеиааира
Speise f =, -n афатә, ачыс; ачагьа, агәыхә
Speisekarte f =, -n афатәхкқәа рыхьзынца
speisen vt акрыфара, афара, ачара
Speisesaal m -(e)s, -säle акрыфарта
Spiegel m -s, = асаркьа (изныцшыло)
spielen vt, vi ахәмарра
Spielfilm m -(e)s, -e асахьаркыратә фильм
spitzen vt арцарра, ацәырцсара
Sport m -(e)s, -e аспорт
Sportart f =, -en аспортхкы
Sportklub m -s, -s аспортклуб
Sportreportage f =, -n аспортрепортаж
Sportsaal m -(e)s, -säle аспортзал
Sportverein m -(e)s, -e аспорттә гәыц
Sprache f =, -n абызшәа
Sprachforscher m -s, = абызшәадырҩы, алингвист; афилолог
Sprachforschung f =, -en абызшәадырра, алингвистика, афилологиа
Sprachgruppe f =, -n абызшәа гәыц
Sprachkurs m -es, -e атәым бызшәа арцара акурс
Sprachlabor n -s, -s, -e атәым бызшәа арцарта ауада (акабинет) (лингофонный кабинет)
Sprachstudium n -s, -dien абызшәа ацара
sprechen (sprach, gesprochen) vi аҳәара, ацәажәара
springen (sprang, gesprungen) vi (s) ацара, акацара
Staat m -(e)s, -en аҳәынтқарра; атәыла
Staatsoper f =, -n аҳәантқарратә Опера

Stadt f =, Städte ақалақь
Stadtrundfahrt f =, -e ақалақь акәша-мыкәшатәи амаршрут, ақалақь аҽы анықәара
stammen vi (s) (aus D) ахылҷиаара, ахылцра; цьарантә аара, аагара
stark аҕәҕа, иҕәҕәоу; иҕәҕәаны
stattfinden (fand statt, stattgefunden) vi амҩаацысра, ақалара
Staub m -(e)s асаба, абыб
Staubsauger m -s, = асабақәшәага
stehen (stand, gestanden) vi (h, s) агылара
Stehlampe f =, -n (аҕәраҽы) идыргыло алампа, аторшер
stellen vt (an A) аргылара, (азцаара) ақәыргылара
Stephansdom m -(e)s, -e Ацқьа Стефан иуахәама (иныхабаа) (Вена)
stets еснагь, есқьынгьы; иааќәымцзакәа, иаацымцәазакәа, иааицмырқьазакәа
Stiefel m -s, = амагә
still аҭынч, иҭынчу; зыбжьы дыум, ҽызымтуа; ҭынч, иҭынчны
Stipendium n -s, -dien астипендиа
Stock m, n -(e)s, =, -werke аихагыла
stören vt ацырхагахара, аргәамцра
Straße f =, -n амҩа, амҩаду
Straßenseite f =, -n амҩа(ду) аган
Strumpf m -(e)s, Strümpfe ақалцад, ақлацад
Strumpfhose f =, -n аиқәақалцад
Stück n -(e)s, -e апиеса; ахәҭа; аса, ацыра
Student m -en, -en, ~in f =, -nen астудент
Studentenheim (Studentenwohnheim) n -(e)s, -e астудентцәа рзеицшнхарҭа
Studentenkneipe f =, -n астудентцәа ркакалкырҭа
Studienfach n -(e)s, -fächer арцага маҭәар, арцага
Studienfreund m -es, -e иреиҳау ацараиурҭаҽы ацара уцызцо аҩыза
Studienkollege m -en, -en иреиҳау ацараиурҭаҽы ацара уцызцо
Studienraum m -(e)s, -räume аудиториа
Studienjahr n -(e)s, -e акурс, ацарашықәс
studieren vt ацара, ацарацара, аҭцаара
Studium n -s, Studien ацара (иреиҳау ацараиурҭаҽы), аҭцаара, ацарацара
Stuhl m -(e)s, Stühle ақәардә
Stunde f =, -n асаат, аурок
Süden m -s алада
Suppe f =, -n асуц
süß ахаа, ихаау; агәыќацага, игәыќацагоу; агәырхаага, игәырхаагоу

T

Tag m -(e)s, -e амш
Tagebuch n -(e)s, -bücher амшынца
Tagesablauf m -(e)s, -läufe амш аиҿкаара, амш аиҿкаашьа, ашьақәгылашьа
täglich ҽсыны, ҽсымша; ҽсымша(тәи)
Tante f =, -n аб иаҳәшьа, аиаҳәшьаду, ан лаҳәшьа
tanzen vt, vi акәашара
Tapete f =, -n аҭзамц икыдырцо (ахкьага) ақьаад (обои)
Tasche f =, -n аҵыба; аҵаратра, арҭмак, ашәкәҭра
Taschentuch n -(e)s, -tücher ачабра
Tasse f =, -n ачаижәыга (аҵәца, ачашка)
Tee m -s, -s ачаи
Teelöffel m -s, = ачаимҳаҵә
Teil m -(e)s, -e ахәҭа, ахәҭаа; ақәша
teilen vt аикәшара, аиҩшара; аҵеиҩшара (агәырҧьара, агәырҩа)
teilnehmen (nahm teil, teigenommen) vt (an D) асалархәра
telefonieren vi аҭел асра, ҭелла аицәажәара
Telefongespräch n -(e)s, -e ҭелла аҵәажәара
Teller m -s, = асаан
Tennis n = атеннис, ацкьат(мпыл)
Teppich m -s, -e ауарҳал
Terrasse f =, -n атерраса, абарца
teuer акыр иаҵсоу; ахә змоу, зыхә цәгьоу
Text m -es, -e атекст
Theater n -s, = атеатр
Theaterbesuch m -(e)s, -e атеатр ахь аныкәара
Theaterkunst f =, -künste атеатртә казара
Thema n -s, -en атема
Tisch m -es, -e аишәа; акрыфара, ачара
Tischlein n -s, = аишәахәычы
Tischtuch n -(e)s, -tücher аишәақәыршә
Tochter f =, Töchter аҵҳа
Toilette f =, -n ашьышьма(ҭра); ашәҵатәы (наряд)
Tomate f =, -n апамидор, апатырцьан
Tomatensalat m -(e)s, -e апамидор салат
Torte f =, -n аторт, ачарз хаа
Tour [tu:r] f =, -en цьара ацара, аныкәара; анеиааира
Tourist [tu -] m -en, -en атурист, аныкәаҩ

traditionell ацасқьабзтә, иацу, атрадициатә
Training n -s аеазыкаҵара, аеаршьцылара
träumen vt (von D) цхызла абара, цхыз абара, (азәы, акы) цхызла абара, аицхызра; агәазыхәара, агәтакра
treffen (traff, getroffen) vt, sich аиқәшәара, аицылара, аиниара, ацылара, ақәшәара
Treffpunkt m -(e)s, -e аиқәшәарҵа, аицыларҵа, аиниарҵа
treiben vt аеазыкаҵара, уск аҷызаара
trennbar иакәытхо, иамҵуа, иамшәо, иеиҩшо
trennen vt акәшара, акәытхара, аикәытхара; аикәшара
Treppe f =, -n амардуан
treu аиаша, ииашоу; гәыкала иҟоу; узықәгәыгша, иҵоуроу
trinken vt (A) ажәра (азы)
trotz (G зны-зынла **D)** хьаас имкыкәа, агәхьаа мкыкәа; иахәамҵшыкәа; иаҷагыланы
tschüss! Абзиараз, ҳаиқәшәара акынза!
tun (tat, getan) vt акаҵара; аурá, азура, азыкаҵара
Turnen n -s абаҩрцәыра, аспорттә баҩрцәыра

U

über *präp* **(**ахырхарҵа анаҳарбо **A,** аҭыҵ анаҳарбо **D)** ахыхь, хыхь; ахысра, ақәсра
überall *adv* зехьынцьара, иахьабалак
übernehmen (übernahm, übernommen) vt аиура, адкылара; ахахьы агара
übersetzen vt аиҭагара (даеа бызшәак ахь)
Übersetzung f =, -en аиҭага, аиҭагамҭа, аиҭагара
Übung f =, -en аеаршьцылара, азыкаҵара
Übungsraum m -(e)s, -räume аеазыкаҵарҭатә (азыкаҵарҭатә) уада (аспорт)
Ufer n -s, = агаҷа, ацшаҳәа, ага, азхыцә, амшынхыцә, аҷыцә, акәара
Uhr f =, -en асаат
um акәша-мыкәша; абри аамҭазы
umgekehrt *adv* иаарҳәны; ашьтахьала, анцәамҭала; даеакала; еиҳагьы
und -и, -гьы
Universität f =, -en ауниверситет
unten цака, лбаа
unter ацака, абжьара, агәҭа, агәҭаны
unternehmen (nahm unter, untergenommen) vt анапалакра, анапаркра
Unterricht m -(e)s ацара, арцара, арцаратә зыкаҵарақәа; аеазыкаҵара; ацатәхәы (аурок)

unterstützen vt ацхыраара, адгылара
unvorbereitet иазыԥацам, иазырхиам; ирмазеим, ирхиам
unzufrieden агәынамза, згәы намзо
Urkunde f =, -n ашәкәы, адокумент; ашәкәынҵа, акт; агәараргага
urkundlich адокументалтә, адокументтә, ашәкәытә(тәы)
Urlaub m -(e)s, -e аҵсшьара, аҵсшьарацара

V

Vase f =, -n аваза (ашәыр зныршо, ашәтԥәа зҭадыргыло)
Vater m -s, Väter аб
Vegetarier m -s, =, ~in f =, -nen акәац зымфо, авегетариан
verabreden vt, sich аиԥәшаҳаҭхара, азааибагара, аилазара
Verabredung f =, -en аиԥәшаҳатра, азааибагара, азаагара; (еиԥәшаҳатрала) аиԥәшәара, аибабара
verabschieden vt амхра, аусура амхра; ахаԥәиттәра; азәы имҩаҵгара
verabschieden vt, sich (von D) аиҵырҵра, бзиала аиҵырҵра, абзиараз ҳәа аиҵырҵра
verändern vt аҵсахра, аиҭакра
Veränderung f =, -en аҵсахра, аиҭакра
verbessern vt арҽеира, ариашара; аиҕьтәра
verbringen (verbrachte, verbracht) vt аамҭа ахгара
verdienen vt аҽаҵсатәра, аҵсахара; (ацара) арҳара
Vereinigung f =, -en аидгыла, ахеидкыла
vergehen (verging, vergangen) vi (s) амҩасра, ахысра; аиасра, ацара (иаҳҳәап аамҭазы)
vergessen (vergaß, vergessen) vt ахаштра
verheerend аҭарцәратә, ақәхратә, ахырцәаратә, ахшьааратә; аимцәаратә; ҳаҕеимшхаратәи, аҽааста, иҽаастоу, ауама, иоумоу, акаамеҭ
verheiraten vt (mit j-m) азәы цҳәыс дизаагара, (**an j-n**) азәы хаҵа лышьтра; **sich ~** (**mit j-m**) аҭаацәара алалара, цҳәысаагара, хаҵацара
verheiratet цҳәыс дызмоу (даазгахьоу), ахаҵа дызмоу (хаҵа ицахьоу)
Verkäufer m -s, =, ~in f =, -nen аҭиҩы
verlassen (verließ, verlassen) vt ааныжьра, акажьра, аныжьра
verreisen vi ацара (мшынла, дәыҕбала уб. иц.)
versammeln vt аизгара; **sich ~** аизара
versäumen vt агхара, аҽагырхара, абжьажьра, аусура аҭымцра, ацарахьы амнеира (амцара)
verschieden иеиԥшым, иеиуеиԥшым
verstehen (verstand, verstanden) vt аилкаара, адырра; **sich ~** азәи-азәи реилибакаара, зегьы рнаалара

Verwaltung f =, -en ахадара(ҭара), анапхгара, анапхгараҭара, аусбарҭа
Verwandte m -n, -n ауа (ахаца)
Verwandte f -n, -n ауа (ацҳәыс)
Venus f = Венера (амиф. астр.)
Vetter m -s, -n аб иашьа ица, аб иаҳәшьаца, ан лашьа (аншьа) ица, ан лаҳәшьаца
viel арацәа (инымцәазо ахыцхьазара); (и)рацәаны
vielleicht икалап, ҟалап
Vokabel f =, -n ажәа, хазы иарбоу ажәа
Volleyball m -(e)s, -bälle анапылампыл
von *präp* **(D)** аҟнытә, инаркны, ахьтә, ахьынтә; аахыс
vor *präp* **(D)** ацхьа, ацхьаҟа; -ҟынза, -нза, аҟынза
vorausgehen (ging voraus, vorausgegangen) vi (s) цхьаҟа ацара, азә иацхьа ацара; (акы) ацхьа аҟазаара, ацхьааира
vorbeigehen (ging vorbei, vorbeigegangen) vi (an D) (шьапыла) иавсны ацара
vorbereiten vt армазеира, архиара, азыҟацара; **~ sich (auf A)** аеазыҟацара, аеырмазеира
Vorbereitung f =, -en азыҟацара, армазеира
vorhaben (hatte vor, vorgehabt) vt агәҭакра, агәы аҭазаара, аеазкра
Vorhaben n -s, = агәҭакы, ахыҷәкы, аеазкра
vorig иҳаԥсыз, ииасыз, иҳаԥсхьоу, ииасхьоу
vorlesen (las vor, vorgelesen) vt убжьы рдуны (ҭганы) ацхьара
Vorlesung f =, -en алекциа
Vormittag m -(e)s, -e шьыбжьаанзатәи аамҭа, ашьыжь, амш актәи азбжа
Vorschlag m -(e)s, Vorschläge ажәалагала, алагала
vorschlagen (schlug vor, vorgeschlagen) vt адгалара, ажәалагалара; адцара
Vorspeise f =, -n акакалкра, ахыжәла(га), ахыжәла(тә); акы анацҳара
vorstellen vt, sich ахырдырра, аеырдырра, азәы ухы ирдырра
Vorstellung f =, -en арбара, аҷәгылара; аспектакль; (акино аеы) асеанс
Vortrag m -(e)s, -träge ажәахә
vorübergehen (ging vorüber, vorübergegangen) vi (an D) шьапыла иавсны ацара

W

wachsen (wuchs, gewachsen) vi (s) аҟалара, аира, аҕьацара; азҳара
Wagen m -s, = аеыуардын, аихауардын, автомашьына, авагон
Wahl f =, -en алацшра, алцшаа(ра), алцшаах; алхра, алкаара, ахаҭабзиара

wählen vt алцшаара, алацшра; алхра (аҭел аномер)
Wald m -(e)s, Wälder абна
Wand f =, Wände аҭзамц
wann ианба
Ware f =, -n атауар
Warenhaus n -es, -häuser ауниверсалтә дәқьан
warm ацха, ицхоу; аҟәанда, иҟәандоу; ашы ишу
Warmwasser m -s, = азыршы
warten vi (auf A) азәы изыцшра, акы азцшра
warum избан
was иарбан
waschen (wusch, gewaschen) vt (аматәа, анапы, аҫы) азәзәара; **sich ~** аҫызәзәара, анапи аҫи азәзәара
Wasser m -s, Wässer азы
Wasserglas n -es, -gläser ацәца
wecken vt аарцшра, арҫыхара
Weg -(e)s, -e амҩа
weil избанзар, избан акәзар
Wein m -(e)s, -e аҩы
Weise m -n, -n ахшыҩ ду змоу, адыр, аҟәыга, ацстазаара ацышәа змоу
weiß ашкәакәа
weit I *a* а́хара, ихароу; а́ҭбаа, иҭбаау; II *adv* ихараны, иҭбааны
welch (m – welcher, f – welche, n – welches, pl – welche) изеицшроузеи, дзеицшроузеи
Welt f =, -en адунеи; адгъыл кәымпыл
Weltkrieg m -(e)s, -e Адунеитә сибашьра
Weltruf m -(e)s, -e адунеизегьтәи ахьз-ацша амазаара
wenden (wandte, gewandt) vi, sich (an A) ахы азынархара, (азәы, акы) аха-зынархара
wenig амач, имачу; цытк, хәычык
wenn асуффикс -зар ала иаарцшхоит
wer дарбан
Werbefilm m -(e)s, -e азыргаратә фильм
werden (wurde, geworden) vi (s) аҟалара
werfen (warf, geworfen) vt акажьра, аршәра, агәыдцара
wertvoll зыхә дуу, зыхә ҳараку, кыр иацсоу, хәы змоу
wessen изтәыда
West m, Westen m -s (а)мраҭашәара
Wetter n -s, = амш
wichtig акрызцазкуа

wie ишца, -шца; еицш; зеицшроу
wieder еиҭа, дырԥеегь(ых); ҽыц, ԥаԥхьа, иҿыцны
wiederaufbauen vt аиҭашьақәыргылара, аиҭарҿиара, аиҭакалара, арҿыцра; аиҭаргылара
wiederholen vt аиҭахысра, аиҭаҳәара, аиҭакаҵара
Wiederholung f =, -en аиҭаҳәара, аиҭахысра
Wiedersehen n -s, = аицылара, аиқәшәара
wiedervereinigen vt аиҭеидҵара, аиҭеимадара, аиҭеидгылара
Wiedervereinigung f =, -en аиҭеидҵара, аиҭеидылара, аиҭеимадара, аиҭеидкылара
wieviel шаҟа, заҟа
Winter m -s, = азын, азынра
Winterferien pl азынтәи аҵсшьарамшқәа
wir ҳара
wirklich аҵабырг, аҵабырг азы; ҵабыргны; ииашаны, аиашазы
Wirtschaft f =, -en аекономика, анхамԥа
Wirtschaftler m -s, = аекономист
wissen (wusste, gewusst) vt адырра
Wissenschaft f =, -en аҭцаарадырра
wissenschaftlich аҭцаарадырратә
Wissenschaftsliteratur f =, -en аҭцаарадырратә литература
wo иаба
Woche f =, -n амчыбжь
Wochenende n -s, -n амчыбжь анцәамҭа, амчыбжь аҵыхәтәантәи амшқәа (аҵсшьарамшқәа)
Wochenschau f =, -en (амчыбжьтәи ахәаҵшра) акиножурнал, акинохроника
Wochentag m -(e)s, -e амчыбжь амш, аусурамш; абжьаацнытәи аҵстазаара
woher иабантә
wohin -ба, иаба
wohl каламп, иҟалап, акәхап
wohnen vi анхара (ҵьара, ҭыцк аҿы)
Wohnung f =, -en ауада, ауадақәа, аквартира
Wohnzimmer n -s, = анхарҭатә уада
Wolle f =, -n аласа
wollen (wollte, gewollt) *mod* аҭаххара, азеиҧьашьара, аҭахра
Wort n -(e)s, Wörter ажәа
Wörterbuch n -(e)s, -bücher ажәар
wunderbar ассир, иссирны; ахазына, ихазынаны, иҵьашьахәу, уамашәа иҟоу

wundern vt, sich аԥьашьара, уамашәа абара, ашанхара
Wunsch m -es, Wünsche аҭаххара, азеиԥьашьара
wünschen vt аҭаххара, агәаԥхара, азеиԥьашьара
Wurst f =, Würste аҭубар
Würstchen n -s, = асосискаԥәа, аҭубарсса

Z

zahlen vt (für A) ашәара, ахәшәара, ахҭынԥара; ахә аԥәԥара
zählen vt (zu D) ахыԥхьазалара, аԥхьазара, адкылара
Zahlwort n -(e)s, -wörter аԥхьазара хьзы
Zahn m -(e)s, Zähne ахыцыц
Zeichenfilm m -(e)s, -e амультипликациатә фильм
Zeichnung f =, -en асахьа, ахсаала, аԥәаҕәанԥа (чертеж)
zeigen vt арбара
Zeit f =, -en аамҭа
Zeitschrift f =, -en ажурнал, аҭаꙋырҭа
Zeitung f =, -n агазет
Zeitungsanzeige f =, -n агазеҭтә лаҳәара, газетла алаҳәара
Zensur f =, -en ахәшьара, абалл; ацензура
zerstören vt арбгара, ахырбгалара; аимԥәара; аилагара; анырԥәара, ақәхра
ziemlich акыр, аасҭа (иаҿырԥшны), иныкәырԥшны
Zigarre f =, -n асигара
Zimmer n -s, = ауада, ауаҭах
Zitrone f =, -n алимон
zu *prӧp* **(D)** -ахь, -ахьы; -зы; -ла, азы, -ҿы, -ḱны; акыр, амцхә, -цәоу
Zucker m -s ашьақар
zuerst раԥхьа(за), алагамҭазы; аханатә, аԥхьа(за)
Zug m -(e)s, Züge адәыҷба
zugreifen (griff zu, zugegriffen) vt bitte greifen Sie zu! *аԥәажә.* Акрыфара! Ишәфа! Иамышәх! (Ижәга!) Агьама жәба!
zuhören vi азырꙋора, азызырꙋора
zuletzt аԥыхәтәаны, иахьцалак; аԥыхәтәантәи
zurücklegen vt ашьҭаԥара; алхра; аԥхьакра, аԥәахра
zurückkehren vi (s) ахынҳәра
zusammen аиԥ-, аиба- (акы аиԥḱаԥара), еиманы, еицны
Zuschauer m -s, = ахәаԥшꙋы
Zuschauerraum m -(e)s, -räume ахәаԥшԥәа рзал
zuspitzen vt, sich аҷыҷкра, ауадаꙋахара, аиҭашәара

zwei ҩба
zweimal ҩынтә
Zweizimmerwohnung f =, -en ҩ-уадак змоу аквартира, ҩ-ҿык змоу ауадақәа
Zwiebel f =, -n аԥьымшьы
Zwilling m -s, -e иеицыз
zwischen абжьара, агәҭаны

Ианҟәоу

Ацхьажәа 3
Агерман алфавит 5
Атранскрипциатә дыргақәа ртаблица. 6

АФОНЕТИКАТӘ КУРС АЛАГАЛА

Ихадароу аилкаарақәа 7
Ажәаҳәатә апшарат 8
Абжьыіка шьҭыбжьқәеи ацыбжьыіка шьҭыбжьқәеи 10
Абжьыікақәа реихшара (рклассификациа) 11
Иҩҭәоу ақәыҵәҵәара. 12
Агерман ажәақәа рҿы ақәыҵәҵәара 12

I аурок

Абжьыікақәа 13
Абжьыіка ауқәеи абжьыіка кьаҿқәеи рацхьашьа. 13
Ицсыеу ашьҭыбжь[ә] 15
Ацыбжьыікақәа 15
Анбанқәа s, v. 15
Анбанеицҵарақәа ck, dt, ph, th, qu, sch 17

II аурок

Абжьыікақәа 22
Умлаут зауа абжьыікақәа. 22
Ацыбжьыікақәа 23
Анбан x, анбанеицҵара chs 23
Анбанеицҵарақәа sh (анбанқәа g, j), tsch, ng, nk, ja, ju, jo, je 23

III аурок

Абжьыікақәа 28
Адифтонгқәа [ae], [ao], [ɔø] 28
Ацыбжьыікақәа 29
Анбан h (Ацыбжьыіка шьҭыбжьы [h] – Hauchlaut). 29
Анбанеицҵарақәа ch, tz, -tion 29

АКУРС ХАДА

I аурок

Имариоу инеицыху ажәабжьтә ҳәоу аҿы ажәақәа реишьҭагылашьа . 34
Азцааратә ҳәоу аҿы ажәақәа реишьҭагылашьа 35

Артикль 36
Ахьызкаҟәа реитакра. 39
Ахаҽытә хьызцынхәраҟәа 41
Презенс 42
Sein, haben, werden акатцарбаҟәа 44
Амапкра – nicht 44
Атекст: Bekanntschaft 46

II аурок
Адхаларатә хьызцынхәраҟәа 57
Адтцаратә ркьынаа 59
Амапкра – kein 60
Атекст: Zu Besuch. 62

III аурок
Амапкра nicht, kein (аихшьала) 72
Азтцаара атак акатцараҽы doch ахархәара. 73
Ахьызкаҟәа реитакра. 73
Амодалтә катцарбаҟәа (wollen, können). 75
Иеилоу ацхьазара хьызкәа рышьаҟәгылашьа 76
Ацынгылаҟәеи аказшьарбаҟәеи. 77
Ахьызцынхәраҟәа 79
Ацхьазара хьызкәа (имариаҟәами иеилкәоуи). 79
Аидхәалагаҟәеи ацгылаҟәеи. 80
Атекст: Meine Familie. Ich möchte Sie bekanntmachen 82

IV аурок
Ацгылаҟәа датив ападеж аҽы 98
Амодалтә катцарбаҟәеи wissen акатцарбеи 98
Ахьызцынхәратә цынгылаҟәа 101
Ахаргьежьратә катцарбаҟәа. 102
Атекст: Unser Tagesablauf 104

V аурок
Ажәа иаҟәытхои иаҟәымтхои ацынгылаҟәа 117
Перфект 118
Арбагатә хьызцынхәраҟәа 121
Ахьызцынхәраҟәа man, es 122
Атекст: Deutschlernen. 125

VI аурок

Дативи аккузативи зыхьзырцшуа ацгылакәа 139
Аказшьарба 140
Аказшьарбакәеи ацынгылакәеи реиҽырцшратә степенкәа 141
Арацәа хыцхьазара акалашьа 144
Атекст: Unsere Wohnung 146

VII аурок

Иеилкаауи иеилкаами артикльқәа зцу аказшьарбакәа реитакра . . . 162
Иеилоу ихьыцшым аҳәоуқәа 164
Ҩба-ҩбала ишьақәгылоу аидхәалагақәа
(аикәшаратә еидхәалагақәа) 165
Футурум 166
Претеритум 167
Аккузатив ападеж зыхьзырцшуа ацгылакәа 171
Атема: Ferien und Freizeit 173

VIII аурок

Артикль зцым аказшьарбакәа реитакра 192
Аҳәоу цылакәа 193
Ахартәаагатә ҳәоу цылакәеи ахьыцшратә ҳәоу цылакәеи 195
Асубстантивациатә хтысрала икалаз аказшьарбакәа 196
Ақалақьхьызкәа ркынтәи икалаз аказшьарбакәа 197
Атема: Essen und Trinken 198

IX аурок

Генитив ападеж зыхьзырцшуа ацгылакәа 213
Амзыстә ҳәоу цылакәа 214
Аҳәаакәацатә ҳәоу цылакәа 214
Инфинитив ахәтаҷ zu ацны, ахәтаҷ zu ацзамкәа 215
Аинфинитивтә еицааирақәа (гәыцкәа) 218
Атема: Im Kino 220

X аурок

Ацхьазара хьзы 232
Ахыцхьазаратә цхьазара хьызкәа 232
Аишьтагыларатә цхьазара хьызкәа 234
Ассатә цхьазара хьызкәа 235
Аинфинитивтә еицааира um … zu (Аитахысра) 236
Атема: Über Bücher und Bücherei 237

XI аурок

Артикль ахархәара 249
Атема: Wir machen Einkäufe 254

XII аурок

Ахатәы хьызқәа реиҭакра 266
Пассив (ахҭынхьаатә зыҟа (залог) 269
Атекст: Berlin. 273

Ажәар. 290

Цнариа Милиа (Зина) Иван-ицҳа
Ачба Рита Омех-ицҳа

АГЕРМАН БЫЗШӘА

Аҧсуа сектор агуманитартә занаатқәа ирҭоу астудентцәа рзы арҧага шәкәы

Цвинариа Миля (Зина) Ивановна
Ачба Рита Омеховна

НЕМЕЦКИЙ ЯЗЫК

Учебник для студентов гуманитарных специальностей абхазского сектора

(на абхазском языке)

Аредакторцәа *М Д.Чрыгба, А.Ш.Ажиба*
Атехникатә редактор *Н.М.Барҧыц*
Акорректорцәа *Е.Н.Анқәаб, Е.Ш.Ҭанша*
Акомпиутертә нбанҟәшәаҩы *Д.Н.Габниа*
Компиутерла акьыцхь иазирхиеит *А.Ш.Беренҧьи*

Акьыҧхьразы анапы аҧаҩуп 25.05.11. Аформат 60x84 $^{1}/_{16}$.
Иҟаҧә. акьыҧхь бҕьыц 21,5. Атираж 500.

Икьыҧхьуп аф. «Алашарбага»,
ақ. Аҟәа, Кьалашәыр